

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 87 · 3. juni
Sesjonen 2024–2025

Møte tirsdag den 3. juni 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 87):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Forebygging av ekstremisme – Trygghet, tillit, samarbeid og demokratisk motstandskraft (Innst. 490 S (2024–2025), jf. Meld. St. 13 (2024–2025))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Svein Harberg og Turid Kristensen om å innlemme Svalbard i Norsk filminstitutts forskrifter (Innst. 383 S (2024–2025), jf. Dokument 8:154 S (2024–2025))
3. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven) (Innst. 496 L (2024–2025), jf. Prop. 111 L (2024–2025))
4. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i barnehageloven (styring og finansiering av barnehagesektoren) (Innst. 510 L (2024–2025), jf. Prop. 138 L (2024–2025))
5. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Kjell Ingolf Ropstad og Olaug Vervik Bollestad om styrking av undervisningen om kristendom og kristen kulturarv i KRLE-faget (Innst. 444 S (2024–2025), jf. Dokument 8:273 S (2024–2025))
6. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om økt grunnbemanning i barnehage (Innst. 420 S (2024–2025), jf. Dokument 8:232 S (2024–2025))
7. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven (ekstraervert, innstillingsutvalg mv.) (Innst. 497 L (2024–2025), jf. Prop. 118 L (2024–2025))
8. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv - Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere (Innst. 408 S (2024–2025), jf. Meld. St. 17 (2024–2025))
9. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Birgit Oline Kjerstad, Tobias Drevland Lund, Hege Bae Nyholt, Rasmus Hansson og Olaug Vervik Bollestad om en handlingsplan mot antisiganisme (Innst. 350 S (2024–2025), jf. Dokument 8:245 S (2024–2025))
10. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i inndelingsloven (sørsamisk navn på Innlandet fylke og nord- og sørsamiske navn på Nordland fylke) (Innst. 409 L (2024–2025), jf. Prop. 90 L (2024–2025))
11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi og Terje Halleland om en bedre politikk for å eie bolig og få bolig- og byggebransjen i gang (Innst. 339 S (2024–2025), jf. Dokument 8:183 S (2024–2025))
12. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Erlend Wiborg om dispensasjoner, innsigelser og forenklinger i plan og bygningsloven for å skape vekst (Innst. 340 S (2024–2025), jf. Dokument 8:185 S (2024–2025))
13. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Geir Jørgensen om å gjenreise en sosial boligpolitikk til beste for folk (Innst. 328 S (2024–2025), jf. Dokument 8:172 S (2024–2025))
14. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om et tryggere leiemarked (Innst. 326 S (2024–2025), jf. Dokument 8:178 S (2024–2025))
15. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg og Stig Atle Abrahamsen om å endre kommuneloven (Innst. 352 S (2024–2025), jf. Dokument 8:214 S (2024–2025))
16. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Sigbjørn Gjelsvik om å gi kommunene større frihet til å løse oppgavene og å redusere det statlige styringstrykket

(Innst. 415 S (2024–2025), jf. Dokument 8:247 S (2024–2025))

17. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om å nå salgsmålene for elektriske vare- og lastebiler
(Innst. 470 S (2024–2025), jf. Dokument 8:163 S (2024–2025))
18. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om lavere avgifter og enklere regelverk for campingbiler, om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om kjøretøytekniske forenklinger for tungbiler, og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Trygve Slagsvold Vedum og Trine Fagervik om endret vektgrense for bobiler i førerkortregelverket
(Innst. 438 S (2024–2025), jf. Dokument 8:187 S (2024–2025), Dokument 8:190 S (2024–2025) og Dokument 8:220 S (2024–2025))
19. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om revidering av NTP i lys av den geopolitiske situasjonen
(Innst. 502 S (2024–2025), jf. Dokument 8:194 S (2024–2025))
20. Referat

Presidenten [09:59:59]: Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Frank Edvard Sve fra og med 3. juni og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Jan Steinar Engeli Johansen foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:00:23]: Jan Steinar Engeli Johansen er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:00:35]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Forebygging av ekstremisme – Trygghet, tillit, samarbeid og

demokratisk motstandskraft (Innst. 490 S (2024–2025), jf. Meld. St. 13 (2024–2025))

Presidenten [10:00:50]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:01:18] (ordfører for saken): I Norge vet vi dessverre altfor godt at ekstreme holdninger kan bli til ekstreme handlinger. Stortingsmeldinga vi behandler i dag, har et dystert og alvorlig bakteppe, og kampen mot ekstremisme er ikke noe vi kan ta lett på. Jeg vil derfor som saksordfører starte med å takke komiteen for godt samarbeid, og jeg er stolt av at en samlet komité står bak nesten hele innstillinga. Jeg vil også rette en takk til AUF, som tok initiativet til å opprette ekstremismekommisjonen, som la grunnlaget for stortingsmeldingen.

Norge har opplevd tre terrorangrep i nyere tid. Det har blitt gjennomført angrep med bakgrunn i både høyreekstremt tankegods og radikale islamistiske holdninger. I tillegg har hatkriminalitet tatt liv og ført til tap av trygghet for mange mennesker.

For å kunne forebygge og forhindre at dette skjer igjen, må vi forstå hvor disse ekstreme holdningene kommer fra. Ekstremisme oppstår ikke i et vakuum. Det vokser fram i sprekker i samfunnet vårt, der folk faller utenfor og tilliten til andre og til samfunnet svikter. Det er ingen som plutselig en dag våkner og blir terrorist. Vi må forstå radikaliseringsprosesser for å kunne forhindre og forebygge.

Dagens trusselbilde er sammensatt. Derfor er det så viktig at meldingen vektlegger nettopp samarbeid. Ekstremisme kan ikke bekjempes av enkeltpersoner eller av én etat alene. Det krever felles innsats fra skole, helse, politi, etterretning, barnevern, frivillighet og lokalsamfunnet – en imøtekommende lærer som ser hver enkelt elev i klasserommet, eller en sykepleier som passer på at pasienter og pårørende føler seg sett og hørt. Sterke fellesskap som er der for alle deler av befolkningen, bygger tillit og er vårt sterkeste forsvar.

Ytringsfrihet og demokratisk motstandskraft har fått en sentral plass i meldingen. Ytringsfriheten i Norge står og skal stå sterkt. Det skal være lov å ha ytterliggående meninger og holdninger, og man skal få lov til å ytre seg, men vi skal også være klar over hvilke konsekvenser ytringer kan ha. I dette bildet er redaktørstyrte medier avgjørende, og jeg er derfor glad for at regjeringa har

varslet en egen strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon, som skal komme før sommeren.

Demokratisk motstandskraft handler om mer enn å beskytte oss mot vold og hat. Det handler om å bygge et samfunn der demokratiet står sterkt, også når krisene treffer. Vi er alle sammen en del av denne førstelinja i kampen for demokratiet vårt, rundt middagsbordet, i butikken og på gata, spesielt når vi møter ytringer som sår tvil om andre menneskers verdi, eller som forsøker å begrense andres ytringsfrihet. Dette betyr at vi må gi barn og unge verktøy til å forstå og delta i demokratiet, og det betyr at vi må ta kampen mot desinformasjon og konspirasjonsteorier på alvor.

Stortingsmeldinga er god på beskrivelser, men den er også god på tiltak. Regjeringa fremmer 45 ulike tiltak som i dag får bred støtte. Det er jeg veldig glad for. Et av de mest sentrale tiltakene er å opprette et nasjonalt senter for innsats mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Jeg tror dette arbeidet blir avgjørende.

Viktige tiltak som å styrke tilskuddsordningene på feltet, kompetanseheving i frivilligheten, ytterlige styrking av freds- og menneskerettighetssentrene og bedre informasjonsdeling mellom aktører og etater er også med i meldinga. Noen tiltak er allerede igangsatt, andre er rett rundt hjørnet.

Komiteen har også spesielt tatt tak i noen av de sakene som kom opp under høringen. Jeg er glad for at det nå vil bli gjennomført en helhetlig forskningsstudie der de berørte etter terroren 22. juli 2011 skal bli sett under ett. Dette har ikke blitt gjort før.

Jeg er glad for at vi i innstillinga bl.a. også løfter fram trossamfunnenes viktige rolle i dette arbeidet og dialogen på tvers av religioner, f.eks. gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Jeg er glad for at vi rydder opp i en misforståelse og slår fast at skeive er en hatutsatt gruppe, og at dette tydeliggjøres i tilskuddsordningen.

Jeg vil igjen takke komiteen for godt arbeid. Den brede støtten denne meldingen får, er et veldig godt utgangspunkt for det vanskelige og viktige arbeidet vi har foran oss.

Tage Pettersen (H) [10:06:01]: Jeg vil også starte med å takke saksordføreren for en god prosess, som har resultert i en innstilling hvor det aller meste av merknadene er fra en samlet komité, og hvor komiteens tilråding også er enstemmig.

Ekstremisme truer demokratiet og mangfoldet av stemmer i det offentlige ordsiftet. Vi ser dette i økende omfang i land rundt oss, men vi kan heller ikke lukke øynene for at det skjer i stadig større grad også her hjemme. At enkelte mener de kan bruke trusler og vold som virkemiddel for å nå sine politiske mål, er svært alvorlig.

I dag skriver vi 3. juni, og den store pridemåned er i gang. Med det er også hatkommentarene i gang. På lørdag markerte de med stor parade i Sarpsborg. Byen var fylt med glade mennesker, men i kommentarfeltene flørte hatytringene. At så mye kjærlighet kan utløse så mye hat, er helt uforståelig for meg.

I pridemåned minnes vi både de kampene som er kjempet, og alt vi fortsatt må beskytte. Hatkriminalitet mot skeive er et angrep på selve ideen om at alle mennesker har like rettigheter. Norge skal være et land der alle kan leve fritt og være seg selv, helt uavhengig av hvem de elsker, hvordan de ser ut, eller hva de tror på. Dette handler ikke bare om individuelle rettigheter, men om selve fundamentet for vårt demokrati.

Framveksten av høyreekstremisme, antisemittisme og radikal islam utgjør reelle trusler mot vårt demokrati. Vi kan ikke overlate definisjonsmakten over hvem som hører til i Norge, til hatefulle og ekstreme krefter. Derfor er jeg glad for at en samlet komité ber regjeringen sørge for at også prosjekter som er ment å forebygge hat mot skeive, inkluderes i ordningen for tilskudd til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold.

Regjeringen Solberg la også fram flere handlingsplaner mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Den første ble lagt fram i 2014 og senere oppdatert i 2020 med en rekke nye tiltak. Den siste inneholdt bl.a. fem prioriterte områder, og regjeringen Solberg tok også initiativ til å opprette et forskningssenter for høyreekstremisme.

Meld. St. 13 for 2024–2025 tar utgangspunkt i ekstremismekommisjonens utredning. Til tross for at meldingen inneholder 45 ulike og stort sett veldig gode tiltak, er det verdt å merke seg høringsinnspillet fra Holo-caustsenteret, som skrev:

«Men konteksten for Stortingsmeldingen i 2025 er en annen enn konteksten som ekstremismekommisjonens rapport ble levert i for bare et år siden. Demokratiet er under angrep av tunge internasjonale aktører, med autoritære regimer som tar form og styrker seg, og antidemokratiske påvirkningskampanjer rettet mot de vestlige demokratiske samfunn. Vi mener at Stortingsmeldingen i lys av dette framstår som mindre ambisiøs enn ekstremismekommisjonens rapport, og at den mangler en helhetlig og handlekraftig visjon som skaper en sammenheng mellom de demokratistyrkende tiltakene. Kommisjonens forslag om å støtte de mange sivilsamfunnsarenaene som er avgjørende å bygge demokratisk beredskap blir i liten grad fulgt opp.»

Dette er en beskrivelse som viser oss både hvor raskt utviklingen går, og hvor viktig det er at vi politisk hele tiden er våkne og raske, nettopp for å respondere på utviklingen.

Roseslottet, som komiteen har besøkt, har som mål å sette søkelyset på og styrke forståelsen av grunnpillarene i vårt frie samfunn: demokratiet, rettsstaten og humanismen. Denne våren har Roseslottet, støttet av Forsvarsdepartementet, reist landet rundt og formidlet sterke historier fra krigen og okkupasjonen og hva som skjer når grunnleggende verdier bryter sammen.

Da Roseslottet ble etablert, forutså vi som samfunn ikke hvilken aktualitet det ville få, og Roseslottet erfarer at historien fortsatt griper og beveger både gamle, unge og skoleelever som aldri har opplevd krig, men som nå lever i en tid der våre demokratiske verdier igjen er under press.

Roseslottet har en midlertidig dispensasjon fra markaloven, og mange har engasjert seg for å finne en varig løsning. Jeg benytter derfor også denne anledningen til å oppfordre kulturministeren til å ta en prat med klima- og miljøvernministeren for å løse denne utfordringen. Jeg tror vi alle er enige om at vi trenger en fast forankring også for dette stedet som et nasjonalt minnesmerke og ikke minst som en levende formidlingsarena for ungdom.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:10:45]: Forrige uke hadde sønnen min i skoleoppgave å skrive en faktatekst om terrorhendelsene 22. juli. Jeg skulle lese gjennom, og der sto det innledningsvis: 22. juli 2011 ble Norge rammet av to terrorangrep utført av en høyreekstremist – en bombe ved regjeringskvartalet i Oslo og en masseskyting på AUFs sommerleir på Utøya. 77 mennesker ble drept.

77 mennesker – det er voldsomt, men ikke så voldsomt som alt det andre jeg vet, og som det da ble veldig vanskelig å ikke foreslå for sønnen min å tillegge teksten – siden den altså var en test i å ikke legge til følelsesladde ord – som det at det primært var engasjerte ungdommer som ble drept, at veldig mange andre ble skadet, både innvendig og utvendig, at hele nasjonen måtte forsøke å håndtere sjokket, sorgen, sinnet og fortvilelsen, og at vi gjorde det på en så utrolig flott og samlet måte og sto opp mot de stygge verdiene til ekstremisten. Da jeg leste den faktateksten, kjente jeg på de samme opprivende og nesten fysiske følelsene som jeg hadde den gangen, og jeg ble veldig motivert for å få satt innholdet i den meldingen vi i dag skal vedta, om å forebygge ekstremisme, ut i livet.

Meldingen er god. Den tar utgangspunkt i ekstremismekommisjonen, som ble nedsatt etter det nevnte terrorangrepet, men også i det tragiske faktum at det i ettertid har vært andre grusomme hendelser utført av ekstremister, som angrepet i Al-Noor-moskeen i Bærum i 2019 og angrepet på skeive i Oslo 25. juni for tre år siden. Ekstremisme og radikaliseringsprosesser er blitt en stadig

større utfordring for oss, noe sosiale medier, falske nyheter, utenforskap og sosiale og økonomiske forskjeller bidrar til.

Derfor må det mange tiltak til på ulike områder for å forebygge og forhindre radikaliseringsprosesser, ekstremisme og i verste fall terrorisme. Derfor har denne meldingen mange tiltak vi i Senterpartiet støtter, som det at det skal etableres et eget nasjonalt senter for innsats mot radikaliseringsprosesser og voldelig ekstremisme. Det skal utvikles et eget risikovurderingsverktøy for aktører som PST og førstelinjetjenester som politiet, og det skal satses mye mer på samarbeid og forskning. Det er også en rekke tiltak som retter seg mot tidlig forebygging i skolen, i kriminalomsorgen, i trossamfunnene og for å få unge ut i arbeid og gi dem sosiale møteplasser.

Sist, men ikke minst får meldingen på plass en rekke tiltak for å sikre ytringsfriheten og demokratiet vårt bedre, ved bl.a. strategier for freds- og menneskerettighetssenterne, for bibliotekene, for en åpen og opplyst samtale og for å styrke motstandskraften vår mot desinformasjon. Til det siste kan vi i Senterpartiet ikke få understreket nok viktigheten av at Stortinget finner flere måter å støtte de redaktørstyrte mediene våre på. Meldingen vil også at vi fra nå av skal sikre minnene etter terror bedre og øke tilskuddet til tiltak mot rasisme og hatprat og for dialog og tillit.

Som vanlig gjør vi i komiteen også denne gangen en melding enda bedre ved i fellesskap å fremme et forslag som styrker forebygging av hat mot skeive, og et forslag som vil sørge for et forskningsstudium av konsekvensene for de berørte etter terrorangrepet 22. juli.

Forrige uke kunne jeg legge vekk følelsene mine, men fortelle sønnen min at han i faktateksten sin kunne legge til at vi i denne salen i dag skal vedta denne meldingen, og det gjorde han, for det er fakta. Følelsesmessig er jeg veldig glad for det, og jeg takker både regjeringen – da vi i Senterpartiet satt i den, var vi med og jobbet med denne meldingen – og komiteen for et veldig godt samarbeid.

Sigbjørn Framnes (FrP) [10:14:45]: Det vesle landet vårt har dei siste åra opplevd fleire grufulle terrorangrep som har sett djupe spor i folkesjela vår. Desse kunne ha bidrege til store motsetnader i samfunnet vårt, men det norske folk har stått samla når tragediane har råka oss. Det er ein stor styrke for samfunnet vårt, og noko me må vere stolte av. Samstundes er det noko me aldri må ta for gitt.

Komiteen sitt arbeid med meldinga om forebygging av ekstremisme viser at partia i stor grad står saman. Framstegspartiet er heilt samd med ein samla komité som understrekar at Noreg sine erfaringar med terrorisme – ekstremisme i sin ytste konsekvens – med all tyde-

legheit viser at det førebyggjande arbeidet mot ekstremisme må styrkjast. Me må halde fram med å stå samla mot valdsektremisme, uavhengig av om det kjem frå ytre høgre, ytre venstre eller ekstreme tolkingar av religion. Det er berre ekstremistane som vinn dersom ein ekskluderer kvarandre og svekkjer semja om dei felles verdiane våre, som demokrati, ytringsfridom og likeverd.

Det er eitt område der Framstegspartiet skil lag med resten av komiteen, og det gjeld merknadene våre om den jødiske minoriteten. Noreg har ei svært problematisk historie knytt til antisemittisme, med forbod mot tilgang til riket og norsk politi sin medverknad under holocaust. Det er urovekkjande å sjå at antisemittisme igjen er i framvekst, både i landet vårt og internasjonalt. Etter Hamas sitt grufulle terrorangrep mot Israel den 7. oktober 2023 og dei forferdelege konsekvensane for den palestinske sivilbefolkninga i etterkant har antisemittismen vakse både som ideologi og i handling. Dette er svært bekymringsfullt for dei om lag 1 500 jødane som bur i Noreg. Politiet i Oslo har måtta auke tryggleiken rundt jødiske samlingspunkt. Truslar, sjikane og diskriminering retta mot jødar har auka. Under demonstrasjonar og i sosiale medium har det vore regelrett hat mot jødar.

I ei undersøking NRK gjennomførte blant norske jødar i 2023, svarte heile 69 pst. at dei hadde hatt ubehagelege opplevingar knytte til den jødiske identiteten sin etter Hamas sitt terrorangrep. 63 pst. oppgav at det var nokon med muslimsk bakgrunn som stod bak hetsen, og nesten halvparten svarte at det kom frå personar med venstreorientert ståstad. Dette er tal me må ta på største alvor, for alle skal kjenne seg trygge i Noreg.

Difor er det viktig med konkrete tiltak for å styrkje innsatsen mot antisemittisme. Noko av det viktigaste me som samfunn kan gjere, er å spreie kunnskap om antisemittisme gjennom historia bak og dei alvorlege konsekvensane, særleg til dei unge. Hvite Busser og Aktive Fredsreiser sine skuleturar til Polen og Tyskland, med besøk i tidlegare konsentrasjonsleirar, har gjeve norske elevar verdifull innsikt i dei tragiske konsekvensane antisemittisme og andre ekstreme ideologiar kan føre til. Difor meiner me at alle norske elevar i løpet av skuletida bør få høve til å besøke ein konsentrasjonsleir.

Framstegspartiet er kritisk til at mange av tiltaka regjeringa føreslår, vil medføre auka offentlege utgifter, utan at ein kan dokumentere effektar som faktisk reduserer ekstremisme. Samstundes blir det føreslått lite i form av sanksjonar mot lovbrøt. Førebygging er viktig, men det er òg heilt avgjerande for respekten for rettsstaten vår at me har klare verkemiddel mot valdelege ekstremistar. Regjeringa burde difor vore langt tydelegare

i meldinga om korleis ein vil følgje opp andre viktige område, særleg innan justissektoren.

Framstegspartiet har alltid teke klar avstand frå ekstremisme. For oss er enkeltmennesket unikt, heilt uavhengig av religion, etnisitet, legning, hudfarge eller andre medfødde eigenskapar. Autoritære samfunnssystem og valdeleg tankegods har ingen grobott i synet vårt på menneske og samfunn. Det er verdiar me deler med dei andre partia på Stortinget, og som ein står samla om. Det er viktig, for me må aldri tru at demokratiet vårt, fri-dom, tryggleik og ytringsfridom er verdiar me ikkje kan miste.

Kathy Lie (SV) [10:19:23]: Denne meldingen, om forebygging av ekstremisme, er en særdeles viktig melding. Jeg vil starte med å takke saksordfører Torstein Tvedt Solberg for et veldig godt arbeid i komiteen, for det har vært viktig å ha en kraft som samlet oss, og vi har blitt ganske samlet. Det er jeg veldig glad for.

Når det gjelder forebygging av ekstremisme, må vi se at det må foregå helt fra vugge til grav. For de fleste starter det allerede i barnehagen og videre i skolen. Både barnehagen og særlig skolen har et kjempeviktig oppdrag med å sørge for å ruste barna våre til å stå imot og se verden fra en mangfoldig synsvinkel. Vi trenger å bygge tillit, vi trenger å bygge trygghet, og vi trenger å styrke den demokratiske motstandskraften.

Vi har opplevd alvorlige terrorhandlinger i Norge i nyere tid. Jeg tror nok det som skjedde 22. juli 2011 i regjeringkvartalet og på Utøya var en øyeåpner for mange, for så alvorlig tror jeg kanskje ikke vi helt hadde forestilt oss at det kunne være. Det gjelder også angrepet mot Al-Noor-moskeen i Bærum i oktober 2019 og angrepet mot skeive 25. juni 2022 i Oslo. Det har skapt utrygghet for mange mennesker, og vi må aldri bli naive.

I vårt forholdsvis velfungerende samfunn finnes rasisme, antisemittisme og muslimfiendtlighet, homofobi og negative holdninger til flere minoriteter. Vi må sørge for at vi gjør en felles innsats. Vi har alle et ansvar, og det er viktig, men selv om hver enkelt av oss har et ansvar, er det bra vi har en regjering og et storting som tar på alvor at det ikke bare er opp til hvert enkelt individ.

Vi må hegne om det vakre ved Norge – et samfunn med små forskjeller og like muligheter, for vi vet at utenforskap, motløshet og frakobling fra samfunnet kan bidra til at mange havner i feil selskap. Vi må styrke velferdssamfunnet vårt, bekjempe fattigdom og hele tiden jobbe for inkludering på alle plan.

Som også andre har tatt opp, har det vært ganske mye debatt rundt skeive og transpersoner. I nærheten av der jeg bor, i den byen som ligger nærmest, nemlig Drammen, har det vært en særdeles opprivende debatt om regnbueflagget. Det tror jeg også presidenten har

fått med seg. Noen bruker regnbueflagget til å lage en opprivende debatt, når det egentlig bare handler om å vise at her er du trygg, her er det rom for mangfold, her er det rom for at barn kan forstå at ikke alle er like, og at f.eks. noen barn har to foreldre av samme kjønn. For ikke så lenge siden var jeg på pridemarkering – en pride-parade – i Volda. Natten før paraden hadde noen vært og revet ned alle regnbueflaggene. Det er opprivende.

Jeg vil framheve viktigheten av ytringsfriheten vi har i Norge, og i den sammenheng også hvor viktig det er med redaktørstyrte medier som kan gi oss sanne nyheter, slik at man ikke overlater alt til de store plattformene og det som truer sannheten. Jeg vil også framheve kulturens plass. Det er kanskje det eneste jeg synes mangler litt, at kunsten har fått en litt for beskjeden plass i meldingen, men ellers er jeg veldig glad for at vi ber om en styrking av ordninger for tilskudd til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold og tydeliggjør at det kan tildeles midler til prosjekter for å forebygge hat mot skeive. Jeg er også glad for at vi styrker og ber om mer forskning om konsekvensene for de berørte etter terrorren 22. juli.

Hege Bae Nyholt (R) [10:24:40]: Hat mot muslimer, jøder, skeive og andre minoriteter øker både i Norge og verden. Fortsatt er rasistiske og homofientlige skjellsord å høre i skolegårdene til ungene våre, ute på gata på dagtid og på byen på kveldstid. Fortsatt har folk med navn fra Midtøsten, Afrika eller Sør-Asia 32 pst. lavere sjanse for å få et positivt svar på jobbsøknaden sin sammenlignet med dem som heter noe sånt som Marius eller Hege. Fortsatt opplever folk med etnisk minoritetsbakgrunn å bli mistenkeliggjort og stoppet av politiet oftere enn resten av befolkningen. Derfor er det viktig med antirasisme. Derfor er det viktig med forebygging.

Jeg legger merke til at alle medlemmene i familie- og kulturkomiteen – alle utenom Fremskrittspartiet – mener det er en svakhet i ekstremismemeldingen at den ikke systematisk inkluderer skeive som en utsatt hatgruppe.

Nå er det pridemåned, og det er tre år siden terrorangrepet mot skeive der to mennesker ble skutt og drept og flere skadd, den 25. juni 2022. Dette er måneden for å feire mangfoldet, kjærligheten og friheten til å leve som vi selv ønsker. Samtidig er det måneden for å minnes dem som gikk bort den juninatta i Rosenkrantz' gate, og vise støtte til alle deres etterlatte og alle som ble skadet og rammet.

Angrepet viser hvorfor arbeidet mot ekstremisme er helt avgjørende for tryggheten og friheten vår. Skeive er mer utsatt for hat og vold enn andre – flere blir slått til og ropt etter på åpen gate. I fjor sommer ble et par angrepet utenfor et utested i Oslo. Den ene ble knivstukket, den andre slått og sparket.

I stedet for forebyggende tiltak mot ekstremisme ønsker Fremskrittspartiet strengere sanksjoner etter lovbrudd. De ønsker seg altså lengre straff til dem som knivstikker folk på gata, men vil gjøre lite for å hindre at noen tenker at det er riktig å knivstikke andre. Fremskrittspartiet vil sitte stille i båten, la folk utvikle ekstreme holdninger for så å utøve hatkriminalitet med tilskuer på alle kanter – alt før de ser det som hensiktsmessig å gjøre noe. Dette er symptombehandling med grusomme konsekvenser.

Forebygging av ekstremisme handler om å ta vare på dem som står i fare for å falle utenfor, både minoriteter og marginaliserte grupper. Det er et arbeid som trekker i begge retninger: Utsatte grupper skal dras ut av fare for å bli utsatt for hat og vold, og grupper som beveger seg mot farlig tankegodt, skal dras ut av ekstremisme.

Forebygging av ekstremisme handler om trygghet – trygghet til å gå på gata uten å bli slått til, trygghet til å se ut som du vil og leve som du vil. Når prideflagg over hele Norge blir revet ned, spyttet på, tråkket på og brent – ja, da har vi en lang vei igjen å gå.

Vi kan aldri kjempe mot ekstremisme før vi er villige til å se de faktiske problemene vi står overfor. Derfor er både denne meldingen og diskusjonen viktig.

Naomi Ichihara Røkkum (V) [10:28:02]: Jeg vil først takke særlig saksordføreren, Torstein Tvedt Solberg, for et svært godt arbeid. Det kan ikke ha vært lett, men det er veldig viktig. Jeg vil også takke komiteen for samarbeidet. Sårene terrorren i Norge har etterlatt seg, og behovet vi som demokrati har for å bygge et samfunn med tillit, trygghet og motstandskraft, krever at vi som partier også står sammen.

Ekstremismekommisjonens arbeid og anbefalinger gir et solid grunnlag for å bedre innsatsen mot ekstremisme. Stortingsmeldingen har et dystert bakteppe, med terrorangrepene den 22. juli 2011, den 10. august 2019 og den 25. juni 2022.

Som politisk engasjert, skeiv og med flerkulturell bakgrunn vil jeg ikke at ekstremistene skal vinne, sette frykt i oss og hindre oss fra å ta del i demokratiet og være dem vi er. Men det er lett for meg å si, for jeg vet hvor krevende det har vært for mange av dem som har opplevd dette. Det er mange som har slitt med å fullføre studier, fungere i arbeidslivet og forsøke å leve et normalt liv. Noen AUF-ere orket ikke å engasjere seg etter 22. juli. Noen overlevende fra 25. juni syntes det var utrolig krevende å gå i prideparaden året etter.

Ingen skal måtte løpe fra terrorister, ingen skal måtte ringe venner og familie desperat for å se om de lever. For alle dem som frykten og traumene tar ekstra tak i, må vi andre stille opp. Vi som samfunn har et ansvar for å engasjere oss, og vi har et ansvar for å hjelpe berørte og

forebygge at noe så grusomt kan skje igjen. På den bakgrunn er jeg glad for at en samlet komité også støtter oss i å sørge for at det framgår tydelig at tilskudd til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold også gjelder prosjekter som skal forebygge hat mot skeive.

Norge er avhengig av demokratisk motstandskraft. Det handler om evnen vår til å beskytte demokratiet vårt og våre felles verdier fra interne og eksterne trusler som voldelig ekstremisme, radikalisering og antidemokratiske holdninger. Denne motstandskraften bygges på forskjellig vis i ulike deler av samfunnet.

Folk i Norge har i stor grad tillit til demokratiet og andre mennesker. Det er den sterkeste motkraften vi har mot radikalisering, konspirasjonstenkning og ekstreme antidemokratiske holdninger. Lav tillit til andre mennesker og politiske institusjoner henger sammen med radikaliseringsprosesser og antidemokratiske strømninger og bevegelser.

Det er mange ting jeg kunne ha trukket fram i ekstremismemeldingen, men i dag vil jeg velge å sette redaktørstyrte medier ekstra i fokus. De spiller en viktig rolle i å motvirke innhold som skaper splittelse og undergraver tilliten mellom mennesker. I en tid preget av uro, krig og konflikt ser vi sterke politiske aktører som sprer villedende framstillinger og bidrar til polarisering i samfunnet. Internett og sosiale medier har åpnet for enorme informasjonsmuligheter, men har samtidig gjort det enklere å spre desinformasjon og hatefulle budskap. Det ser vi dessverre mye av. Derfor er det avgjørende med et bredt spekter av redaktørstyrte medier som folk har tillit til.

Regjeringen har varslet en strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon, som skal legges fram før sommeren 2025. Jeg vil på den sterkeste oppfordre regjeringen til å sørge for at denne strategien blir konkret og fylt med tiltak.

Avslutningsvis vil jeg understreke at forebygging av ekstremisme selvfølgelig ikke må ramme det vi vil forsvare, nemlig demokrati, åpenhet og ytringsfrihet. Vi trenger målrettet beskyttelse mot trusler her og nå, men tiltak som styrker demokratiets motstandskraft gjennom økt kunnskap, solide valgsystemer, en åpen forvaltning og gode rammevilkår for redaktørstyrte medier, er langt å foretrekke som den langsiktige løsningen på ekstremisme.

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [10:32:36]: Ti år etter 22. juli ga AUF en tydelig beskjed: Samfunnet må gjøre mer for å forebygge ekstremisme. Konsekvensene av terrorangrep er fryktelige. Rasisme, antisemittisme, muslimfiendtlighet, hat mot skeive og negative holdninger til minoriteter eksisterer i Norge. For noen har

slike holdninger legitimert drap og vold. Norge har opplevd tre terrorangrep på snart 14 år.

Ekstremisme kan være aksept for vold for å nå politiske, religiøse eller ideologiske mål. Ekstremisme kan også handle om å avvise demokratiet og innbyggeres like rettigheter.

Regjeringen oppnevnte ekstremismekommisjonen i 2022. Kommisjonen fikk i oppgave å fremme anbefalinger for å forbedre landets evne til å forebygge radikalisering og framvekst av ekstremisme. Kommisjonen anbefalte 41 tiltak fordelt på fire områder:

- bedre organisering og mer forpliktende samarbeid
- kunnskaps- og kompetanseløft i det forebyggende arbeidet
- bedre ivaretagelse av og medvirkningsmuligheter for utsatte grupper
- styrket oppslutning om demokrati og menneskerettigheter

Kommisjonen kom med anbefalinger og kunnskap, og Arbeiderparti-regjeringen vil følge opp.

Vårt samfunn kan ikke akseptere vold som virkemiddel for å oppnå politiske mål. Ekstremismemeldingen har 45 tiltak som sammen virker mot radikalisering og ekstremisme. Vi ønsker mer forebygging, og at et stadig mer komplekst utfordringsbilde skal møtes med mer samarbeid og kunnskap.

Regjeringen vil etablere et nasjonalt senter for innsats mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Senteret skal gi støtte til kommuner og andre som er bekymret for en venn eller et konkret miljø. De skal samle og spre kunnskap om hva radikalisering og voldelig ekstremisme er, og hvordan vi best kan forebygge og forhindre det.

Utenforskap er en risikofaktor for radikalisering. Forebygging handler om å fange opp folk før de utøver ekstremistisk vold eller terrorisme. Regjeringens innsats mot barne- og ungdomskriminalitet bidrar til å forebygge rekruttering til ekstremisme og radikalisering. Det forebyggende arbeidet handler også om å styrke demokratiets motstandskraft og menneskerettighetenes posisjon.

Senere i år vil jeg legge fram to strategier: én mot desinformasjon og én for en åpen og opplyst offentlig samtale. Vi må ha rom for uenighet og samtidig være i stand til å håndtere desinformasjon, som nettopp kan forsterke negative holdninger og ideer om «de andre». Denne stortingsmeldingen viser hva regjeringen mener er viktig, og hva som må gjøres for å bekjempe og forhindre ekstremisme.

Jeg er glad for det engasjementet komiteen har vist i sitt arbeid, og at de har bidratt til å gjøre denne stortingsmeldingen enda bedre.

Presidenten [10:35:41]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:35:47]

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Svein Harberg og Turid Kristensen om å innlemme Svalbard i Norsk filminstitutts forskrifter (Innst. 383 S (2024–2025), jf. Dokument 8:154 S (2024–2025))

Presidenten [10:36:05]: Etter ønske fra komiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olav Tyldum (Sp) [10:36:34] (ordfører for saken): La meg først og fremst få takke komiteen for samarbeidet i saken.

Komiteens flertall foreslår i innstillingen å be regjeringen endre virkeområdet for Norsk filminstitutts relevante forskrifter om tilskudd til audiovisuell produksjon og forskrift om insentivordningen for film- og serieproduksjon til også å omfatte Svalbard. Det betyr at kostnader påløpt på Svalbard regnes som kostnader påløpt i Norge.

Det er kommet inn tre høringsinnspill i saken, og alle tre støtter forslaget om å innlemme Svalbard i forskriften. Komiteen har mottatt svarbrev fra statsråden der Svalbards særegne og sårbare villmarksnatur blir understreket. Statsråden vil på dette grunnlaget ikke anbefale at forskriften endres slik at også Svalbard blir inkludert.

Komiteen mener at opprettholdelse av det norske samfunnet på øygruppen står sentralt i svalbardpolitikken. I den nye svalbardmeldingen er regjeringen tydelig på at næringsutvikling er nødvendig for å nå det målet. Svalbard, med sine naturgitte kvaliteter, særegne villmark og utbygd infrastruktur på 78° nord, er et meget ettertraktet innspillingssted. Det er de siste 30 årene gjort over 450 filmer på Svalbard, inkludert naturdokumentarer, norske dramaserier og filmer.

Jeg kommer nå med noen betraktninger fra Senterpartiet og regner med at øvrige partier gjør rede for sine standpunkt i saken.

Senterpartiet er en del av flertallsinnstillingen og er, som statsråden, opptatt av å ivareta Svalbards særegne villmarksnatur. Natur og miljø skal ikke utsettes for større belastninger enn det som er bærekraftig. Derfor mener Senterpartiet at det er opp til Sysselmesteren å håndheve

ferdselsrestriksjoner på øya. Det gjelder for alle, inkludert filmnæringen. Derfor er det verdt å nevne at det ved siste innspilling av en Mission Impossible-film ble gjort tilpasninger i filmproduksjonen som viser at det er mulig å innfri strenge miljøregelverk og ferdselsrestriksjoner på Svalbard. Jeg tenker at bransjen selv er minst like opptatt av å opprettholde den særegne villmarka.

Det er vesentlig å skille mellom reguleringen av aktivitet og det å gi støtte gjennom forskrift om tilskudd gjennom insentivordningen for film- og serieproduksjon. Bærekraftig filmproduksjon på Svalbard er viktig – derom hersker ingen tvil. Aktiviteten må reguleres gjennom tydelige miljøregelverk og ferdselsrestriksjoner. Det samme bør også gjelde for øvrige unike naturperler i landet.

Tag Pettersen (H) [10:39:36]: I dag kan norsk filmindustri være fornøyd. Endelig sikrer vi flertall for at de ordningene Norsk filminstitutt har, også skal omfatte Svalbard. Jeg kan bruke daglig leder i Arktisk Film Norges ord til E24:

«Vi mener at det strengt tatt bare skulle mangle.

Det er et område som vi nasjonalt ellers er stolt av, fremmer, og snakker om. Så hvorfor Svalbard ikke skulle vært en del av filmforskriften er vanskelig å forstå.»

Kulturministeren er noe mer avmålt når hun i sitt svar til komiteen skriver at det ikke er aktuelt å endre forskriften, men i dag sier altså Stortinget noe annet.

Når det gjelder kulturministerens bekymringer, handler de i stor grad om belastningen på det sårbare naturmiljøet på Svalbard. Det er en bekymring vi i Høyre deler, men vi viser til helt andre virkemidler enn NFIs forskrifter om støtte til film- og serieproduksjon for å ivareta det. Det at man eventuelt får støtte av NFI til å lage en produksjon på Svalbard, er ikke det samme som en fullmakt til å gjøre hva man vil der oppe. Man må fortsatt søke om f.eks. å fly helikopter eller å være på visse områder av øygruppen. Det er av stor betydning og interesse at natur og miljø ikke utsettes for større belastning enn hva som er bærekraftig. For å regulere dette har Sysselmesteren, som vi allerede har hørt, en rekke ferdselsrestriksjoner som håndheves, og som selvfølgelig gjelder for alle på øygruppen, inkludert filmnæringen.

Den nasjonale filmkommisjonen er en uavhengig stiftelse med et statlig definert mandat, som kort fortalt er å markedsføre Norge som et attraktivt produksjonsland for film og motivere internasjonale produsenter til å legge sine produksjoner til Norge. Arbeidet deres støtter opp under filmpolitiske mål om økt filmproduksjon i landet, styrking av en bærekraftig filmindustri og utvikling av profesjonelle filmregioner. I sitt høringssvar til komiteen beskriver stiftelsen hvordan filmproduksjo-

nene styrker lokal verdiskaping og utvikling av norsk kompetanse på filmfeltet, og hvordan filmene også bidrar til kunnskapsformidling om arktiske forhold og til å synliggjøre Norges suverenitet i området, for et globalt publikum. Stiftelsen skriver at Svalbard har unike fortrinn som innspillingssted, men at Norge samtidig konkurrerer med land som Canada og Island, som har helt andre rammebetingelser enn det vi har i Norge.

Høringsinnspillene i denne saken er tydelige. For å sikre at Norge fortsatt skal være et attraktivt produksjonsland for film, er det avgjørende med forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser. Vedtaket Stortinget fatter i dag, er ett steg på den veien.

Sigbjørn Framnes (FrP) [10:42:31]: Me i Framstegspartiet er stolte over at me fekk på plass den norske filminsensitivordninga då me sat i regjering. Det er eit viktig grep for å trekke store internasjonale filmproduksjonar til Noreg, og ikkje minst ut til distrikta. Ordninga har vist seg å vere ein suksess både som kulturpolitisk og som næringspolitisk verkemiddel.

Difor støttar me forslaget om å innlemme Svalbard i forskriftene til Norsk filminstitutt. Me meiner det er på høg tid at Svalbard òg får ta del i denne ordninga som bidreg til både arbeidsplassar, næringsutvikling og internasjonal synleggjering av norsk natur og historie. Me har sett korleis produksjonen av HBO-serien «Succession» har lagt igjen millionar i lokalsamfunnet i Romsdal. Det er ikkje berre dei store produksjonane som tener på dette – hotell, serveringsbransjen, transportsektoren, teknisk personell og små tenesteytarar i heile landet får nytte godt av ringverknadene. Å inkludere Svalbard vil styrkje det mangfaldet ordninga allereie skaper. Svalbard er unikt. Det er arktisk natur, dramatisk landskap og eit spennande samfunn. Dette er kulissar som både norske og internasjonale filmskaparar ser etter.

Framstegspartiet har òg føreslått å gjere filminsensitivordninga regelstyrt, slik at ho blir meir føreseieleg og konkurransedyktig. Me meiner det bør vere slutt på søknadsfristar og usikkerheit. Produsentar treng føreseielege rammer. Me ønskjer ein film- og kulturpolitikk som legg til rette for verdiskaping både kulturelt og økonomisk. Dette forslaget er eit steg i rett retning.

Kathy Lie (SV) [10:44:43]: På Svalbard skjer klimaendringene raskere enn noe annet sted, og konsekvensene for naturen og kulturmiljøet er merkbare.

Et bilde har brent seg inn på netthinnen min, min forgjenger og naturfotograf Arne Nævrås ikoniske bilde av en isbjørn på et bitte lite isflak. Naturen på Svalbard er ekstremt sårbar. Det er kanskje ikke den enkelte filmproduksjon som velter lasset, men vi vet fra filminnspillinger på fastlandet hvordan det påvirker turismen i sårbare områder.

Sosialistisk Venstreparti viser til departementets vurdering av representantforslaget der det understrekes at bevaring av Svalbards unike villmarksnatur er et hovedmål i norsk svalbardpolitikk. SV støtter statsrådets vurdering og viser til prinsippet om at miljøhensyn skal ha forrang når det kommer i konflikt med andre interesser. Det innebærer at hensynet til beskyttelse av Svalbards sårbare natur veier tyngre enn ønsket om å åpne for økt aktivitet fra internasjonal filmindustri. Naturen på Svalbard er uerstattelig, og risikoen for skade som følge av økt ferdsel og belastning vurderes som for høy. SV støtter derfor ikke forslaget om å endre gjeldende forskrift slik at Svalbard inkluderes i virkeområdet for Norsk filminstitutts støtteordninger.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:46:30]: Jeg må innrømme at jeg var litt overrasket da dette forslaget ble fremmet. Filminsensitivordningen har hatt et regelverk som har fungert over lang tid, under ulike regjeringer, og som saksordfører beskrev, er det allerede stor filmaktivitet på Svalbard i dag. Når en nå fremmer et nytt forslag og ønsker en endring, mener jeg det ikke kan tolkes på en annen måte enn at en ønsker økt aktivitet. Da kommer en midt oppi det som er det store dilemmaet i vår forvaltning av Svalbard.

I svalbardmeldingen og i innstillingen her i Stortinget støttet av en samlet komité der alle partiene var med, slår en fast at næringsutvikling isolert sett ikke er et mål på Svalbard. Der står det også at utviklingen ikke bør skje i form av økt volum. Det kanskje viktigste som står i innstillingen til svalbardmeldingen, og som representanten fra SV også tar opp, er likevel at målene for miljøvern på Svalbard bør sette rammene for all virksomhet. Miljø skal ha forrang. Det har et samlet storting – alle partier – stilt seg bak, og da mener jeg det også bør gjelde nå, når vi står i et sånt dilemma, når vi skal ta et valg om veien videre for Svalbard. Derfor er det helt tydelig for Arbeiderpartiet at vi ikke kan støtte dette forslaget, når statsråden og regjeringen er så tydelige i sitt svarbrev til Stortinget om at dette vil føre til økt aktivitet, og ikke være i tråd med det Stortinget også har sagt i vedtaket til svalbardmeldingen. Altså kan Arbeiderpartiet ikke gi dette forslaget sin støtte.

Naomi Ichihara Røkkum (V) [10:48:30]: Venstre har stått i bresjen for å styrke filminsensitivordningen generelt, og Venstre støtter derfor forslaget om å endre virkeområdet for forskriftene til Norsk filminstitutt slik at disse også gjelder for Svalbard. Svalbard er en integrert del av kongeriket Norge, med unike kvaliteter for film- og serieproduksjon. Dagens regelverk legger imidlertid ikke til rette for dette på en forutsigbar måte, noe som kan føre til usikkerhet og dårligere rammevilkår

for aktører som ønsker å spille inn film der, sammenlig-
net med på fastlandet.

Svalbards særegne og sårbare villmarksnatur er nettopp en god grunn til å innlemme Svalbard i støtteordningen. Klimaendringene merkes markant der, og vi vet hvor viktig film og serier er for å skape forståelse og engasjement for nettopp dette. Venstre er opptatt av å ivareta Svalbards særegne villmarksnatur.

Vi er enige med FilmReg, som påpeker at svalbardmiljøloven sikrer ivaretagelsen av miljøhensyn. Syssel-
mesteren har en rekke ferdselsrestriksjoner som hånd-
heves og gjelder for alle, inkludert filmnæringen på øy-
gruppen. Under innstillingen av storfilmen «Mission
Impossible – The Final Reckoning» ble det eksempelvis
gjort tilpasninger som viser at filmproduksjon lar seg
forene med det strenge miljøregelverket og ferdsels-
restriksjoner på Svalbard.

Opprettholdelsen av det norske samfunnet på øy-
gruppen er et generelt og sentralt mål for svalbardpoli-
tikken. Filmproduksjon er allerede en viktig næring på
Svalbard og er tett knyttet til andre næringer på øygrup-
pen, som forskning og turisme. I Venstre er vi derfor gla-
de for at Stortinget ber regjeringen endre virkeområdet
for Norsk filminstitutt relevante forskrifter om støtte til
film- og serieproduksjon til også å omfatte Svalbard.

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [10:50:37]: Insentivordningen har som formål å trekke store internasjonale film- og serieproduksjoner til Norge. Gjeldende forskriftsforordning omfatter ikke Svalbard. Etter mitt syn er det gode grunner for dette. Disse kan sammenfattes i at forskriftens formål ikke er forenlig med de overordnede målene for svalbardpolitikken.

Forslaget innebærer at regjeringen bes om å endre forskriften som regulerer incentivordningen slik at Svalbard omfattes. Komiteens innstilling til vedtak viser at flertallet har stilt seg bak forslaget. De svalbardpolitiske målene har ligget fast gjennom lang tid og er nylig stadfestet gjennom Stortingets behandling av svalbardmeldingen. Et samlet storting understreker her at næringsutvikling ikke er et overordnet mål for svalbardpolitikken. Utviklingen av næringslivet må vurderes opp mot overordnede mål, som bevaring av områdets særegne villmarksnatur og opprettholdelse av norske samfunn på øygruppen, og være et virkemiddel som støtter opp om disse målene. Etter mitt syn kan det stilles spørsmål ved om flertallet i denne saken har gjort gode vurderinger av konsekvensene for overordnede mål i svalbardpolitikken.

En utfordring beskrevet i svalbardmeldingen er økt aktivitet og presset det legger på infrastruktur og miljø, samt hvordan dette har dreid den demografiske sammensetningen i Longyearbyen. Dersom man skal ha

støtteordninger til næringslivet på Svalbard, bør disse spisses mot og speile de svalbardpolitiske målene. Målet med filmsentivordningen bidrar ikke til dette. Insentivordningen er søknadsbasert, og den årlige rammen er begrenset. Få produksjoner får tilskudd hvert år, og man har ingen garanti for at noen av mottakerne velger Svalbard som innspillingssted.

I den grad man lykkes med å tiltrekke seg produksjoner, vil det primært være sesongbasert aktivitet av relativt kort varighet. Derfor er det en risikabel strategi å satse på at insentivordningen skal bidra til stabil og hel-
årlig næringsvirksomhet. Dersom endringene komité-
flertallet ønsker, gjennomføres, vil det høyst sannsynlig medføre økt oppmerksomhet om øygruppen, noe som igjen kan føre til økt ferdsel, press på infrastruktur, press på rednings- og beredskapsressurser og belastning på et sårbart naturmiljø på en måte som ikke er i tråd med miljømålene for Svalbard. Endringene flertallet ønsker, vil harmonere dårlig med hovedbudskapet i svalbardmeldingen om å styrke den nasjonale kontrollen med Svalbard.

Jeg har i mitt svar til komiteen gitt klart uttrykk for at det ville være uklokt å endre forskriften slik at Svalbard omfattes. Min vurdering er at det ikke er forenlig med de svalbardpolitiske målene som et samlet storting har sluttet seg til. Komitéflertallet har uten at det foreligger en utredning, og basert på uttalelser fra tre høringsinstanser, valgt å se bort fra regjeringens advarsel og lagt opp til å instruere regjeringen til å endre regelverket for ordningen. Jeg mener vedtaket vil være uklokt, jeg tar det til etterretning, og vil komme tilbake til Stortinget etter at det er behandlet i regjeringen.

Presidenten [10:53:30]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:53:33]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven) (Innst. 496 L (2024–2025), jf. Prop. 111 L (2024–2025))

Presidenten [10:53:47]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [10:54:18] (ordfører for saken): Som saksordfører for ny folkehøgskole-

lov vil jeg først få takke komiteen for godt samarbeid. Jeg vil også rette en særlig takk til Folkehøgskolerådet og de andre høringsinstansene som har bidratt med konstruktive og engasjerte skriftlige innspill i saken.

Det var nok litt mer *schwung* over debatten i denne salen en januardag i 1997 da innstillingen til stortingsmeldingen om folkehøgskolen og utdanningssamfunnet, som la grunnlaget for vår nåværende folkehøgskolelov av 2002, ble debattert. Debatten varte i tre en halv samfulle timer, og hele debatten ble utgitt ord for ord i et eget blad utgitt av Norsk Folkehøgskolelag i samarbeid med Kristen folkehøgskole. Overskriften for utgivelsen var: Stortinget ønsker folkehøgskolen – også i framtida. Formålet med utgivelsen var at så mange som mulig skulle bli kjent med alt det flotte som ble sagt i stortingssalen, i det de omtalte som en historisk dag for skoleslaget.

Jeg håper ikke venner av folkehøgskolene blir skuffet over dagens debatt, for selv om vi bruker færre ord og kortere tid, er signalet i aller høyeste grad det samme: Stortinget ønsker folkehøgskolen.

Folkehøgskolen er noe helt eget i det norske utdanningssystemet. Den gir unge mennesker mulighet til å vokse – faglig, personlig og sosialt – uten presset fra karakterer og eksamener. Folkehøgskolen er ikke bare en skole, den er fellesskap, dannelsesarena og en viktig byggestein i vårt demokrati. Derfor er det med stor respekt og ansvar vi behandler en ny lov som skal sikre gode rammer for folkehøgskolene i framtiden.

Jeg synes departementet har gjort en god jobb med proposisjonen, og at man har vært lydhør for de innspillene som har kommet fra sektoren underveis. Jeg tror det er årsaken til at det i dag er en uvanlig samstemt komité som i hovedsak slutter opp om lovforslaget. Ulike flertall i komiteen har uttrykt noen presiseringer og forventninger til det videre arbeidet i departementet som vi forventer at statsråden tar med seg. De partiene som har fremmet egne forslag, vil selv redegjøre for disse i sine innlegg.

Jeg vil nå gå over til å redegjøre for Senterpartiets syn i saken.

Senterpartiet støtter i hovedsak regjeringens forslag. Vi mener loven treffer godt. Den tar på alvor utfordringer skolene står i og den viktige rollen de spiller i samfunnet vårt. Vi støtter tiltak som styrker folkehøgskolens posisjon og sikrer framtidig drift. Det betyr bl.a. å sikre gode rammevilkår, tilstrekkelig finansiering og tilstrekkelig fleksibilitet i finansieringen, slik at skolene kan tilpasse seg endringer i økonomiske rammebetingelser, som renter og kostnadsvekst.

Senterpartiet er særlig opptatt av at skolene fortsatt skal ha frihet til å utvikle seg på egne premisser, og at de skal være en arena for fellesskap, refleksjon og demokra-

tiforståelse. I en tid med økt polarisering og usikkerhet er dette viktigere enn noen gang.

Alt i alt mener vi lovforslaget balanserer godt mellom styring og frihet, og vi tror det vil bidra til å styrke folkehøgskolene i årene som kommer.

Øystein Mathisen (A) [10:57:32]: Folkehøgskolene er en unik del av det norske utdanningssystemet. De er et viktig supplement til det formelle utdanningsløpet, og det gir ungdom over hele landet muligheten til å lære, vokse og utvikle seg gjennom et år som mange vil huske som noe helt spesielt i deres liv.

Folkehøgskolene tilbyr et mangfold av fag og kurs i by og bygd, fra nord til sør. For mange elever betyr det et nytt miljø, nye impulser og kanskje viktigst av alt: ny motivasjon. Mange finner læringslysten igjen og tar ny utdanning etterpå. De får ferdigheter, livserfaring og ikke minst tid og rom til å modnes både som individ og som del av et fellesskap. Derfor mener Arbeiderpartiet at det er avgjørende at vi sikrer folkehøgskolene forutsigbare rammer. Det er bra at mange unge velger dette året, for det gir verdifull dannelse, fellesskap og refleksjon før man går videre i livet. Selv om søker tallene til folkehøgskolene har gått ned de siste årene, er det ingen grunn til å tro at ikke unge framover også kommer til å velge et slikt år.

Vi må også sørge for at rammene rundt skoleslaget er oppdatert og moderne. Lovverket må speile den virkeligheten folkehøgskolene opererer i og bidra til at sektoren styrkes. Derfor er det positivt at vi nå har en lovproposisjon til behandling som gjør nettopp dette. Det er også positivt at lovforslaget har blitt godt mottatt og fått stor støtte i behandlingen i Stortinget.

Jeg merker meg at det er bred støtte til forslaget som har vært på høring. Folkehøgskolerådet trekker fram at lovforslaget beskriver utfordringer og muligheter skoleslaget står overfor, på en god måte. De er også tilfreds med forslaget til ny formålsparagraf. Skolelederforbundet støtter ambisjonen om mer profesjonalisering og tydeliggjøring av ansvar. Det er viktig både for tilliten til folkehøgskolene og for sikkerheten for kvaliteten elevene får – og fortjener.

Folkehøgskoler er et verdifullt tilbud som gir ungdom mer enn bare kunnskap – det gir dem livserfaring, fellesskap og læring. Derfor må vi sørge for at dette skoleslaget utvikles, styrkes og trygges også i framtiden.

Jan Grønningen (H) [11:00:07]: Folkehøgskolene har i over 160 år vært en del av det som danner ryggraden i det norske folkestyret. Dette er skoler som setter fellesskap, refleksjon og menneskelig modning høyere enn karakterpress og pugging. De gir unge mennesker en unik mulighet til å finne retning og motivasjon.

Nettopp derfor er det viktig at vi tar godt vare på dette skoleslaget.

Høyre støtter regjeringens forslag til ny lov. Den gir nødvendige og til dels etterlengtede oppdateringer i regelverket. Kvalitet, ryddige ansvarsforhold og forutsigbarhet er avgjørende for tilliten til sektoren, og folkehøgskolene forvalter betydelige offentlige midler. Vi støtter bl.a. etableringen av et nasjonalt elevombud og tydeliggjøringen av skolestyrets ansvar.

Men Høyre mener det er grunn til å problematisere enkelte grep i lovforslaget. Et eksempel er kravet om at både vertskommune og vertsfylke må støtte nye folkehøgskoleetableringer før departementet kan godkjenne søknaden. I praksis kan dette bety at lokale politiske prioriteringer kan sette en stopper for nye og gode ideer – på tross av at man oppfyller kravene nasjonalt. Det er en høy terskel, som kan bremse et ønsket mangfold og utvikling i sektoren.

Et annet punkt gjelder forslaget om å frita kommunale og fylkeskommunale skoler fra de samme kravene til rapportering og kvalitetssikring som private skoler. Høyre mener dette bryter med prinsippet om likebehandling. Når alle skoler mottar offentlige midler og skal møte de samme forventningene til kvalitet, bør også kravene være like – uavhengig av eierform. Det handler både om rettferdighet og om tilliten til sektoren som helhet. Forskjellsbehandling bidrar ikke til bedre kvalitet – det bidrar til mer byråkrati og uoversiktlige strukturer.

Folkehøgskolene er og skal være et fritt og autonomt supplement til det formelle utdanningssystemet. Den pedagogiske tilnærmingen, som bygger på tillit, frihet og fellesskap, gjør dem til en viktig bærebjelke i arbeidet for å redusere utenforskap og gi unge mennesker nye sjanser.

Derfor støtter vi hovedlinjene i loven, men vi vil samtidig stå fast på at ansvar og frihet må gjelde alle: like krav og like muligheter uansett hvem som eier skolen. Det gir trygghet for elevene og for fellesskapet som finansierer ordningen.

Himanshu Gulati (FrP) [11:02:47]: Fremskrittspartiet støtter også dette lovforslaget. Vi mener at det på de fleste områder ivaretar en god balanse når det gjelder ønsket om noe sterkere krav, slik at vi kan opprettholde en god og høy kvalitet på folkehøgskolene. Vi mener at folkehøgskolene spiller en viktig rolle ikke minst for å hjelpe unge som kanskje ikke har funnet seg til rette i skole og utdanning ellers, og slik sett gir et verdifullt tilbud før man begir seg ut i enten arbeidsliv eller videre utdanning.

Samtidig vil vi vise til vårt eget representantforslag noen uker tilbake som handler om en helhetlig priorite-

ring innenfor sektoren høyere utdanning, om at vi er nødt til å bruke ressurser og prioritere slik at vi får flere ut i relevant arbeid og skaffer nasjonen og næringslivet den kompetansen som trengs. I den tøffe prioriteringsdebatten mener vi også at folkehøgskolene må tas inn når vi tar riktige avgjørelser i tiden framover vedrørende prioriteringer.

Vi er skeptiske til enkelte elementer, i likhet med det forrige taler nevnte, bl.a. ulike typer rapporteringskrav til offentlige skoler, folkehøgskoler og stiftelser, osv. Vi mener dette må være mer harmonisert, og at det må være mer likebehandling. Samtidig vil vi trekke fram og hylle en del av de tingene som det nå er enighet om, deriblant dette med ombud, som ble nevnt.

Grete Wold (SV) [11:04:52]: Jeg skal ikke påberope meg så mange år og lang erfaring på Stortinget, men jeg tror nok det er lenge mellom hver gang vi behandler en såpass stor og helhetlig lov med så stor grad av enighet som det faktisk er i denne. Høringsinstansene og komiteen er i all hovedsak enige om at dette lovforslaget er bra. Så er det selvsagt noen skjær i sjøen også når vi seiler i rolig vann. Jeg kommer litt tilbake til det.

Først og fremst er det viktig å understreke at samfunnet blir bedre av å ha ulike skole- og utdanningstilbud som legger til rette for varierte muligheter i hele landet. Som flere har vært inne på, folkehøgskolene har lang tradisjon i Norge og har over mange år evnet både å endre og utvikle seg i takt med samfunnsutviklingen. I dag er folkehøgskolene et utmerket supplement til det mer formelle utdanningssystemet vårt, og jeg er overbevist om at de vil spille en viktig rolle også i framtiden.

Det er imidlertid viktig at folkehøgskolene holder høy kvalitet, og at de har en tilgjengelighet, slik at alle som ønsker det, kan søke seg inn. Det er også bra at man gjør det tydelig i formålsparagrafen at hver skole har ansvar for å fastsette sitt eget verdigrunnlag, og at man er tydelig på elevenes lovfestede tilgang til et nasjonalt elevombud.

Så litt til det som fortsatt skaper utfordringer, og som flere av høringsinstansene også tar opp, nemlig behovet for at folkehøgskolene våre på lik linje med resten av samfunnet skal være universelt utformet. Vi ser at det er mange unge med ulike funksjonsvariasjoner som sliter med å få den tilretteleggingen de trenger for å kunne gå på folkehøgskole, og nettopp folkehøgskolene er jo en skoleform som burde passe for mange. Derfor er det særdeles viktig at man legger til rette for universelt utformede bygg, og at det er kompetanse til å møte og tilrettelegge for den enkelte. Derfor fremmer SV i denne saken to konkrete forslag, som omhandler nettopp universelt utformede bygg. Vi ber regjeringen komme med en tidsfrist for når folkehøgskolene skal være universelt

utformet, og med gode tiltak som kan og skal innføres for å oppnå nettopp dette.

Utover det har jeg ikke mye å tilføre. Det er gledelig at vi nå får på plass en ny folkehøgskolelov, og jeg håper at de små justeringer som trengs, følges opp videre.

Jeg tar opp de forslagene som SV står bak.

Presidenten [11:07:07]: Da har representanten Grete Wold tatt opp de forslagene hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [11:07:18]: For to helger siden var jeg langt sør i Jylland for å feire et jubileum sammen med dem som jeg i ungdommen delte et år av livet med, et år som inneholdt et nytt språk, et nytt tallsystem, nye venner, forelskelse, forpliktelser og noen prøvelser. Dette var før internett, så det var først på dag tre at jeg oppdaget at skolen var en slags elite-rytmisk-sportsgymnastikk-skole. Det var en ny erfaring – og en god porsjon dannelse. Jeg ble aldri en mester i turndrakt, men lærte mye om meg selv, også i møte med andre, og to av mine beste venner er fortsatt danske og kommer fra det året. Dette er min historie, men det er en beskrivelse jeg tror svært mange som har gått et år på folkehøgskole, kan signere på, selv om innholdet varierer. Ikke alle har gleden av rytmisk sportsgymnastikk.

Folkehøgskoler er et viktig supplement til det formelle utdanningssystemet. Folkehøgskolene tilbyr et mangfoldig spenn i fag- og kurstilbud over hele landet og gir mange elever ny lærelyst og motivasjon. Men folkehøgskolen er også noe eget. Det er en mulighet til miljøskifte, nye venner, dannelse og læring. Ofte omtales folkehøgskoler som et friår, men det synes jeg egentlig er ganske respektløst, både overfor ansatte og dem som velger å gå der.

Det er vel ingen tvil om at jeg har et bankende hjerte for folkehøgskolen. Rødt mener at folkehøgskolen er et viktig tilbud for unge som vurderer noe annet enn å jobbe eller å ta videreutdanning. Et år på folkehøgskole er for mange avgjørende for å hindre at man faller utenfor, og for at man får venner og et større sosialt nettverk inn i voksenlivet. Derfor er også jeg bekymret for at det er liten grad er universell utforming ved en del av landets folkehøgskoler, selv om jeg er kjent med at rektorer kaster seg rundt og bygger om og tar ansvar fortløpende, men det er viktig at elever med funksjonsnedsettelse også har en reell mulighet til å søke seg inn på den skolen de selv ønsker, uavhengig av funksjonsnivå. Derfor fremmer Rødt sammen med SV et forslag om at det må stilles krav om universell utforming ved godkjenning av nye folkehøgskoler.

Folkehøgskolene er viktig for elevene, for de ansatte, for lokalsamfunnene de ligger i, og for demokratiet. La oss sikre at de har gode rammer for å fortsette den viktige jobben de gjør.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:09:45]: Forslaget til ny folkehøgskolelov bygger på et grundig og godt forankret utredningsarbeid. Folkehøgskoleutvalget ble oppnevnt av regjeringen Solberg våren 2021 og ble gitt bredt mandat til å utrede folkehøgskolenes samfunnsoppdrag og rolle i utdannessystemet.

Regjeringen Støre videreførte utvalgsarbeidet. Utvalget leverte sin utredning til Kunnskapsdepartementet i oktober 2022. Regjeringen har lagt utvalgets arbeid til grunn for lovforslaget som behandles av Stortinget i dag. I arbeidet har vi også hatt tett dialog og godt samarbeid med sektoren, og jeg er glad for at komiteen slutter seg til hovedtrekkene i lovforslaget.

Jeg vil peke på at folkehøgskolene har lang tradisjon i Norge og er et viktig supplement til det formelle utdanningssystemet. Folkehøgskolene gir unge mennesker mulighet til å utvikle seg faglig og sosialt og styrker tillit og fellesskap mellom mennesker. I arbeidet med forslaget til ny folkehøgskolelov har målet vært å utvikle rammebetingelser som legger til rette for økt kvalitet og mangfold i folkehøgskolene.

Formålsbestemmelsene i loven angir folkehøgskolens overordnede samfunnsmandat. For å speile samfunnsutviklingen ser jeg behov for å tydeliggjøre folkehøgskolens rolle i samfunnet. Folkehøgskolen skal bidra til mangfold og være åpen for alle. Regjeringen foreslår tydeligere kriterier for godkjenning av nye skoler. Dagens godkjenningsordning har vært uendret i lang tid, og de nye kriteriene skal gi mer forutsigbarhet for søkerne, sørge for lokal forankring og bidra til økt kvalitet i sektoren.

Folkehøgskolens pedagogiske frihet er et sentralt kjennetegn ved skoleslaget. Dette er en tillit vi fortsatt ønsker å gi til skolene, men forslaget rammer inn virksomheten på en bedre måte enn tidligere, med bl.a. krav til organisasjonsform for nye skoler og tydeligere krav til styret ved skolene.

Folkehøgskolens særegenhet som et eksamensfritt skoleslag uten karakterer og pensum skal bestå. Samtidig vet vi at omkring en tredjedel av elevene i folkehøgskolene ikke har fullført videregående opplæring. Regjeringen mener at folkehøgskolene gjennom sin helhetlige tilnærming til læring er godt egnet til å bidra til økt motivasjon for elever som ønsker å begynne med eller fullføre videregående opplæring. Regjeringen vil sikre at også folkehøgskoleelevene får tilgang til et elevombud. Elever i folkehøgskoler bor i hovedsak på internat, og det er derfor viktig at elevene kan ta opp forhold ved elevsituasjonen med et uavhengig ombud.

Staten bevilger over 1 mrd. kr til de vel 80 folkehøgskolene. Det er sentralt at offentlige tilskudd og elevbetaling kommer elevene til gode, og jeg foreslår derfor tydeligere regler om tilsyn og bruk av reaksjonsmidler.

Jeg mener forslaget til en ny og oppdatert folkehøgskolelov vil tjene som en god ramme for folkehøgskolenes virksomhet i årene som kommer.

Presidenten [11:12:36]: Det blir replikkordskifte.

Jan Grønningen (H) [11:12:55]: Statsråden sier at den nye loven skal sikre likebehandling og forutsigbarhet i sektoren. Likevel foreslår regjeringen at kommunale og fylkeskommunale folkehøgskoler ikke skal omfattes av de samme kravene til rapportering og kvalitetssikring som andre skoler. Hvordan mener statsråden at dette er forenlig med prinsippet om likebehandling, og hva slags signal sender det til de mange frittstående skolene som faktisk møter disse kravene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:13:23]: Bakgrunnen er at kommuneloven stiller egne krav til rapportering og egenkontroll, og at reglene i kommuneloven derfor anses tilstrekkelig for å ivareta hensynet bak kravet om årsrapport.

Jan Grønningen (H) [11:13:40]: Høyre anerkjenner behovet for en ny og modernisert folkehøgskolelov. Vi støtter mange av intensjonene som regjeringen legger fram, men det er vanskelig å forstå hvorfor offentlig eide skoler skal stilles overfor lavere krav enn det man pålegger de mange frittstående aktørene, som i praksis utgjør ryggraden i folkehøgskolesektoren. Når alle mottar offentlige midler, må også alle møte like forventninger til kvalitet, åpenhet og ansvarlighet. Forskjellsbehandling basert på eierform rokker ved prinsippet om rettferdighet, og det svekker tilliten til regelverket. Hvordan kan statsråden forvente at frittstående skoler lojalt skal stille seg bak de nye kvalitetskravene, når offentlig eide skoler skjermes for de samme forpliktelsene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:14:22]: Jeg er veldig glad for Høyres klare støtte til de aller fleste elementene som er lagt fram i ny lov, men jeg vil være tydelig på at offentlig eide skoler har en annen lovgivning i dag, og den vil de fortsatt ha. Det er et annet system, som nettopp er kommuneloven, og den omfatter ikke de privatdriftede folkehøgskolene. Derfor er det viktig at det for dem i større grad blir mulighet til tilsyn og sanksjoner. De offentlige skal selvsagt også ha det, gjennom kommuneloven.

Grete Wold (SV) [11:15:02]: Det er ingen tvil om at veldig mange av folkehøgskolene våre er gamle bygg. De blir godt tatt vare på, og det er mange ildsjeler som legger ned veldig mye arbeid i å holde dem ved like og sørge for at de ligger godt til der hvor de er. En utfordring er at mange av disse gamle byggene ikke er spesielt tilpasset og universelt utformet, slik at alle kan gå på

disse skolene. Vi vet også at det er planer om å opprette en helt ny skole, nettopp for å ivareta den gruppen enda bedre enn det vi lykkes med i dag.

Hvordan stiller statsråden seg til å komme i gang med det arbeidet, med å sørge for at skolene er universelt utformet? Skolene vil så gjerne, men det er klart at det er et økonomisk problem, et ressursproblem, og også et styringsproblem. Hvilke planer har statsråden for å sikre at skolene våre er universelt utformet i framtiden?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:15:57]: Det er viktig at folkehøgskolene er åpne for alle, inkludert personer med ulike funksjonsnedsettelse. Regjeringen har derfor foreslått å ta inn i formålsbestemmelsen at folkehøgskolene skal bidra til mangfold og være åpne for alle. Jeg vil vise til at det ved behandlingen av søknader om godkjenning av nye folkehøgskoler skal legges vekt på i hvilken grad skoleprosjektet er tilrettelagt for et mangfold av elever med hensyn til funksjonsnedsettelse, økonomisk og sosial bakgrunn mv. I denne sammenheng skal det også legges vekt på i hvilken grad de planlagte skolebygningene er tilpasset hele elevgruppen. Hensynet til inkludering og mangfold er derfor ivaretatt med lovforslaget.

Grete Wold (SV) [11:16:45]: Det er godt å høre at regjeringen har lagt til rette for at dette for framtiden selvfølgelig skal være en helt naturlig del av en godkjenning, og det tror jeg også folkehøgskolene er veldig enig i.

Så handlet mitt spørsmål kanskje mer om de skolene som allerede står der. En del av dem er som sagt av eldre dato. Tenker statsråden at det vil være naturlig å sette en frist, noen kriterier eller krav for hvordan man kan få litt framgang med tanke på å gjøre også de eldre byggene universelt utformet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:17:13]: Her er det viktig at skolene er sitt ansvar bevisst. Folkehøgskolene er omfattet av de generelle reglene om universell utforming og individuell tilrettelegging, bl.a. i likestillings- og diskrimineringsloven.

Presidenten [11:17:27]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3

Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil sakene nr. 4 og 6 bli behandlet under ett. Sak nr. 5 vil bli behandlet etter denne debatten.

Sak nr. 4 [11:17:40]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i barnehageloven (styring og finansiering av barnehagesektoren) (Innst. 510 L (2024–2025), jf. Prop. 138 L (2024–2025))

Sak nr. 6 [11:17:53]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om økt grunnbemanning i barnehage (Innst. 420 S (2024–2025), jf. Dokument 8:232 S (2024–2025))

Presidenten [11:18:12]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletiden – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

Elise Waagen (A) [11:18:40] (ordfører for sakene nr. 4 og 6): Innledningsvis vil jeg takke komiteen for samarbeidet i behandlingen av både Representantforslag 232 S og Prop. 138 L om ny barnehagelov. Over 20 år etter at det forrige barnehageforliket ble vedtatt, er nå et nytt barnehageforlik på trappene til å bli vedtatt i Stortinget. I over ett år har det vært jobbet med en ny lov i Stortinget. For Arbeiderpartiet har det vært helt avgjørende å få på plass likeverdige pensjonsvilkår for ansatte i private barnehager og å kunne stille krav i forbindelse med tilskuddene, slik at pengene kommer ungene til gode.

Da vi tok initiativ til et nytt forlik før sommeren 2024, for over ett år siden, var det for å kunne samle oss til det beste for ungene og barnehagene. Jeg er glad for at seks partier nå står sammen om en ny barnehagelov. Alle partier har strukket seg for å få til dette til det beste for ungene. Når loven nå omsider behandles i Stortinget, har veien hit vært usedvanlig lang og kronglete, og flere utredninger, høringer og ekspertutvalg ligger bak.

Loven som nå er til behandling, danner grunnlaget for et nytt system for finansiering og regulering av private barnehager.

Jeg vil takke samtlige partier på Stortinget. Alle har vært involvert i arbeidet. Selv om ikke alle partier står bak loven, har det vært jobbet godt, og det har hos samtlige partier vært en oppriktig vilje til og et ønske om å finne de beste løsningene for barna og barnehagene. Takk for samarbeidet og tålmodigheten i en usedvanlig lang prosess.

Høsten 2024 kom Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus til enighet om en avtale om styring og finansiering av barnehager. På bakgrunn av avtalen har regjeringen lagt fram en proposisjon som vi nå har til behandling. Gjen-

nom avtalen slår partiene fast at det nye systemet skal legge til rette for god barnehagedrift, og at private barnehager skal ha forutsigbare rammevilkår og en sunn og bærekraftig økonomi.

Dagens inndeling med driftstilskudd, pensjonstilskudd og eiendomstilskudd videreføres i nye regler, men med endringer. Partiene er enige om et system som gir mer treffsikre tilskudd. Proposisjonen vi behandler i dag, vil lovfeste at kommunene kan holde ekstraordinære driftsutgifter i en kommunal barnehage som skyldes særlige behov, utenfor grunntilskuddet. Det gjør at man kan få mer treffsikkerhet og treffe behovene der det trengs. Men dersom kommunen holder utgiftene utenfor beregningsgrunnlaget, skal det gis ekstra grunntilskudd til private barnehager med tilsvarende driftsutfordringer eller behov i barnegruppen. Kommunen kan også gi tilleggstilskudd og stille vilkår ved bruken av tilskuddet.

En klar svakhet med dagens regler for tilskudd til private barnehager er at systemet har stått i veien for likeverdige pensjonsvilkår. Ansatte i private barnehager bør ha like gode pensjonsvilkår som ansatte i offentlige barnehager. Det har det vært viktig å rette opp i. Forslaget til lov som vi behandler i dag, gjør det mulig i større grad å differensiere tilskudd på bakgrunn av vilkår. Nå retter vi opp skjevheter, og vi gir mulighet for at vi kan ha likeverdige pensjonsvilkår i private og offentlige barnehager. Vi får også på plass en ordning for barnehager med særlig høye pensjonskostnader gjennom historiske forpliktelser. Det er viktig, og vi vet at dette er utgifter som har vært vanskelige å håndtere for mange barnehager.

Avslutningsvis: At pengene kommer ungene til gode, er avgjørende for Arbeiderpartiet. Forslaget til nye regler i ny barnehagelov stiller tydeligere krav til bruken av tilskudd og foreldrebetaling. Kostnadene skal bare ha et omfang som er rimelig for å oppnå formålet med ytelsen, og det gjelder både husleie og andre kostnader knyttet til fast eiendom. For Arbeiderpartiet er det viktig at ungene og barnehagene får best mulige forutsetninger for å kunne tilby trygge hverdager, med nok ansatte med tid og kompetanse til å møte behovene til hvert enkelt barn.

Med denne loven får vi på plass et nytt system som er forutsigbart, og som står seg over tid. Det gjør at vi nå framover kan rette all oppmerksomhet og innsats mot å sikre forsvarlig bemanning, redusert sykefravær og flere søkere til barnehagelærerutdanningen.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:24:03]: Takk til forhandlingsleder for en inkluderende prosess.

Jeg er stolt av norske barnehager, stolt av hele den mangfoldige, sammensatte barnehagesektoren vi har,

som er bygget opp over tid av ildsjeler, omsorgspersoner og barnehagelærere, av mennesker som vil vel, som vet hvor viktig barnehager er, og som er selve personifiseringen av at en god barndom varer livet ut.

Høyre vil bevare mangfoldet av barnehager. Det er derfor vi har forhandlet, for å få et resultat som legger grunnlag for mangfold, likebehandling og valgfrihet, og som skal bidra til trygghet og forutsigbarhet. Jeg minner om at utgangspunktet var langt ute på venstresiden, men Høyre vil, som Jennie, ha et system som virker, som gir et bærekraftig driftsgrunnlag, og som gjør at hun ikke lenger skal lure på om hun orker å drive barnehagen sin videre.

Selvfølgelig vil vi at barnehagen skal få dekket sine pensjonskostnader. Vi vil at Jørgen skal beholde barnehageplassene han har, ikke at kommunen skal trekke ned antall plasser og derigjennom sette en effektiv stopper for livsverket hans.

Høyre ville ha slutt på at Line og hennes ansatte må pante tomflasker for å bygge en platting til 3 000 kr, og vi vil at hun skal kjøpe utedresser til sine ansatte før vinteren kommer.

Vi vil at Christian fortsatt skal drive bondegårdsbarnehagen sin, og at barna får eventyrlige opplevelser hver dag.

For Høyre er valgfrihet en stor verdi, og selvfølgelig vil vi at Marianne og alle andre foreldre skal få velge barnehage til sine barn. Det skulle bare mangle!

Barnehager er grunnmuren i velferdssamfunnet vårt. Gode barnehager med kompetente ansatte og drive som kan være pedagogiske ledere og sørge for kvalitet og innhold i tilbudet til barna, dét er tidlig innsats som bidrar til sosial utjevning og gir ulike barn like forutsetninger for å lykkes i skolen og i samfunnet.

Norske barnehager er gode. De leverer et tilbud av høy kvalitet som foreldrene er fornøyde med. Vi har en barnehagesektor andre land ser til for å lære. Likevel har sektoren de siste årene vært preget av uro og usikkerhet. Regjeringens opprinnelige forslag til ny lov om styring og finansiering av private barnehager vakte sterke reaksjoner og var forankret i venstresidens ideologi. Gjennom forhandlinger har regjeringen snudd på punkt etter punkt. Høyre har fått gjennomslag for at dimensjonering av barnehetilbudet styres best gjennom samarbeid, som det gjøres i svært mange kommuner i dag.

Det skal være et nasjonalt beregnet tilskudd, og det overordnede prinsippet om likebehandling er ivaretatt. Like tilfeller skal behandles likt.

Foreldrenes valgfrihet er ivaretatt, og en utvidet søknadsordning skal sørge for at dokumenterte pensjonsutgifter dekkes.

Halvparten av ungene våre går i private barnehager. De er en helt sentral del av velferdsstaten. Likevel går fire

av ti private barnehager med underskudd. Skal vi klare å opprettholde full barnehagedekning og et tilbud til alle barn av høy kvalitet, må barnehagene få dekket sine kostnader. Summen av inntekter må dekke summen av utgifter, samtidig som det må være en bærekraftig og forutsigbar økonomi som gir rom for investering i bygg, lekeapparater og påfyll av kompetanse for de ansatte. Barnehageavtalen danner grunnlaget for at vi skal lykkes med det. Denne proposisjonen er bygget på avtalen, og vi har lyktes med å få på plass en utvidet søknadsordning for pensjon i tillegg til ulike sjablonger for beregning av pensjonstilskudd. Det skal sikre forutsigbarhet og ro i sektoren, noe som er helt avgjørende for at barnehagen skal være en attraktiv arbeidsplass som unge søker seg til, og som dyktige ansatte ønsker å bli værende på.

I dag vedtar vi rammeverket, og fortsatt gjenstår mye jobb med utarbeidelse av forskrift. Det er avgjørende med involvering og godt samarbeid med partene i sektoren. Vi har ikke råd til ikke å lykkes i dette arbeidet. For barnehagene er det helheten som teller ved summen av tilskuddene og forutsigbarheten et nytt lovverk skal gi dem. For foreldrene er det kvaliteten i barnehagen som er viktig. For samfunnet er barnehagene helt uunnværlige.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [11:29:11]: Dette er en merkedag for barnehagesektoren og for alle som bryr seg om barns oppvekstvilkår i hele landet.

Et bredt flertall på Stortinget står nå bak en ny og viktig enighet om styring og finansiering av barnehagene. Etter flere år der debatten om barnehagesektoren har vært preget av uro og usikkerhet, var det viktig å få en avtale som gir arbeidsro for både private og kommunale barnehager.

For Senterpartiet har målet vært tydelig hele veien: Vi vil sikre gode, trygge og tilgjengelige nærbarnehager i hele landet. Det krever forutsigbar finansiering og likebehandling mellom kommunale og private barnehager. Det handler om trygghet for familiene, gode arbeidsvilkår for de ansatte og en bærekraftig økonomi for barnehagene. Samtidig har vi vært opptatt av at penger bevilget til barna skal gå til barna, og ikke til enorme utbytter til eiere og eiendomsspekulanter.

Vi er særlig glade for at forliket er bredt. Det gir sektoren stabile og langsiktige rammer, uavhengig av hvem som til enhver tid danner flertall på Stortinget.

Jeg kom inn i komiteen sent i prosessen, men inntil nylig har min kollega Marit Knutsdatter Strand på en stødig måte ivaretatt Senterpartiets politikk og bidratt til at dette forliket er en realitet.

Høringsrunden i 2023 viste et sterkt engasjement. Mange uttrykte bekymring, og med god grunn. Vi har lyttet til innspillene, og vi har levert. Senterpartiet har i denne prosessen vært opptatt av kvalitet, ikke ideologi.

Forliket sikrer nå:

- økt forutsigbarhet for private barnehager
- et mangfoldig og desentralisert barnehagetilbud
- valgfrihet for familiene
- gode arbeidsvilkår for de ansatte
- og ikke minst: at fellesskapets midler brukes til barnas beste

Senterpartiet har vært særlig opptatt av de små og enkeltstående barnehagene. De er viktige for mangfoldet og for lokalsamfunnene. Nærbarnehager er avgjørende for et godt familieliv og for barnas utvikling. Mange av de beste barnehagene er startet av foreldre selv, og gårds- og naturbarnehager er populære og gir barn unike muligheter for læring og mestring. Disse barnehagene får nå et styrket grunnlag for videre drift.

Nå må vi følge opp med å sikre kommunene bedre økonomi, for det er i kommunene barnehagene drives, og det er der foreldrenes ønsker må kunne realiseres. Gode nærbarnehager må ha gode driftsvilkår – i hele landet.

Dette er et viktig steg for en sterkere, mer rettferdig og bærekraftig barnehagesektor, og jeg er stolt av at Senterpartiet har bidratt til å få dette på plass.

Til slutt vil jeg kort kommentere representantforslaget. I likhet med representantene fra Rødt, som har foreslått å styrke grunnbemanningen i barnehagene, er vi i Senterpartiet helt enig i at god og stabil bemanning er avgjørende for kvaliteten i barnehagetilbudet. Derfor har vi også vært med på å styrke bemanningen i årets statsbudsjett.

Samtidig må vi også forholde oss til virkeligheten slik den er i dag. Mange kommuner sliter allerede med å rekruttere nok kvalifiserte ansatte til barnehagene. I en slik situasjon mener vi det ikke er hensiktsmessig å innføre enda strengere krav til bemanning nå. Det kan faktisk gjøre det vanskeligere å opprettholde et godt tilbud.

Derfor støtter ikke Senterpartiet dette forslaget – ikke fordi vi er uenige i målet, men fordi vi mener veien dit må være realistisk og gjennomførbar.

Himanshu Gulati (FrP) [11:33:00]: Det er vanskelig å prate om norsk barnehagehistorie uten også å gå litt tilbake i historien. Det er vel litt over 20 år siden et samlet norsk politisk landskap – etter initiativ fra Fremskrittspartiet og SV – ble enige om barnehageforliket, hvor man i løpet av få år fikk bygget ut tusenvis av barnehageplasser og fikk bort barnehagekøene ved å innføre et samarbeid mellom private aktører og det offent-

lige, noe som gjorde at man i praksis klarte å kvitte seg med barnehagekøene.

Barnehageforliket fra omtrent 20 år tilbake må vel kunne kalles en av de mest vellykkede velferdsreformene i nyere norsk historie. Man så resultater raskt, og det har tjent samfunnet, barnefamilier og Norge som helhet godt.

Så har vi de siste årene sett at det er blitt gjort endringer i denne modellen, primært gjennom kutt til private barnehager. Da Støre-regjeringen tiltrådte i 2021, ble det kuttet i pensjonstilskudd til private barnehager på over 500 mill. kr, og det har vært med og skapt stor uro i sektoren. Omtrent halvparten av de private barnehagene går i dag med underskudd, og det er vel ca. 300 barnehager, omtrent 250 av dem private, som har lagt ned de siste tre årene.

Flere av dem sier at de har lagt ned som en direkte konsekvens av de kuttene regjeringen har innført de siste årene. En av dem er den ideelt drevne barnehagen på Disen gård i Oslo, en gård det har vært barnehagedrift på i 60 år, som valgte å legge ned som følge av disse kuttene. Og vi ser at det ikke er bare private, kommersielle barnehager, men også familiedrevne barnehager og andre ideelle barnehager som sliter kraftig som følge av de kuttene regjeringen har valgt å innføre, og som Fremskrittspartiet har advart sterkt mot.

Regjeringen fulgte deretter opp med en høring for omtrent halvannet år siden. Den ble kraftig slaktet, også av begge regjeringspartiene – den gang Arbeiderpartiet og Senterpartiet – sine egne ordførere. Det var å sette barnehageforliket fullstendig til side. Det ble foreslått at det skulle være tilskudd til de private barnehagene – individuelt laget i hver enkelt kommune. Det forslaget møtte massiv motstand. Jeg er glad for at regjeringen gikk bort fra flesteparten av forslagene i den høringen.

Det ble i fjor sommer invitert til samtaler her på Stortinget om en ny barnehageenighet. Der var også Fremskrittspartiet med i begynnelsen, men vi valgte å trekke oss tidlig i høst, for vi mente at det som lå på bordet, verken garanterte for en styrking av økonomien til private barnehager eller garanterte mot videre kutt til private barnehager.

Det ble likevel inngått en enighet mellom partiene som fortsatte å forhandle, de såkalte avtalepartiene. Det ble på nytt sendt ut en høring fra regjeringen, og det ble lagt fram en proposisjon kun litt over en måned tilbake. Den proposisjonen er etter Fremskrittspartiets mening med på å ødelegge likebehandlingen vi har hatt mellom private og offentlige barnehager. Der lå det forslag som etter vår mening ikke garanterte mot framtidige kutt til private barnehager, og som heller ikke løste opp i det viktige pensjonsspørsmålet, som jo har vært roten til

både den økonomiske uroen og nedleggelser blant private barnehager.

Etter at proposisjonen ble lagt fram, fortsatte avtalepartiene å forhandle. Jeg er glad for at flere av tingene som var i den proposisjonen, nå er rettet på, men det som ligger på bordet, er etter Fremskrittspartiets mening fortsatt ikke godt nok.

Det vi har tatt til orde for, som er en omfattende og reell søknadsordning – som har blitt avvist i Stortinget de siste flere årene, som ikke ble tatt med i noen av de to høringene, og som ikke engang ble tatt med i proposisjonen som ble lagt fram i april – er nå heldigvis med i det avtalepartiene har blitt enige om. Det gir jeg dem honnør for, men det har vært en lang kamp for Fremskrittspartiet å prøve å få gjennomslag for det.

Vi ser at spesielt når det gjelder likebehandling, er det man har blitt enige om, fortsatt ikke godt nok. Det gir kommunene rom for å forskjellsbehandle kommunale og private barnehager og er dermed med på å ødelegge for likebehandlingen.

Jeg tror jeg skal tegne meg til enda et innlegg senere, men jeg vil benytte anledningen til å ta opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [11:37:55]: Da har representanten Himanshu Gulati tatt opp de forslagene han refererte til.

Grete Wold (SV) [11:38:12]: Det er to store utfordringer vi har i barnehagesektoren i dag, to utfordringer som skaper vanskeligheter, som vi må ta inn over oss, og som vi som lovgivere må agere på.

For å begynne med det alvorligste først: Vi står midt oppe i en bemanningskrise i barnehagene våre. Det er irrelevant om de er kommunale, ideelle eller i denne sammenhengen også kommersielle. Det mangler folk til å gi barna våre det de har krav på hver dag når de er i barnehagen, nemlig et godt tilrettelagt pedagogisk tilbud som inneholder omsorg, læring, lek og mestring.

Det er stadig færre som søker seg til barnehagelærerutdanningen. Det er en bekymring vi som utdanningspolitikere deler. Dessverre kan vi nok også bidra til å forsterke det problemet ved at vi snakker så mye om utfordringene, hvor krevende det er å jobbe i barnehage, at vi snakker ned yrket på en slik måte at færre ser det som en spennende og ikke minst høyst meningsfull jobb.

Likevel kan vi ikke la være å ta opp det som oppleves som en krise rundt i landet. Nylig fikk jeg en telefon fra en partikollega i Troms, som kunne fortelle at de nå hadde sendt 72 avslagsbrev på søknad om barnehageplass. Jeg trenger ikke fortelle dere i denne sal at det faktisk er ulovlig, for dette var barn som hadde krav på en barnehageplass. Realiteten var ikke om man skulle bryte loven, men hvilken lov man skulle bryte. Da valgte man å

gi avslag, heller enn å tilby et uforsvarlig barnehagetilbud. Det viser hvor kritisk situasjonen er noen steder.

Dette er også bakteppet for at SV i statsbudsjettet forhandlet inn en halv milliard til økt bemanning i barnehage. Desto mer skuffende er det da at noen kommuner ikke har brukt disse pengene til bemanning. I mitt hjemfylke har to Høyre-styrte kommuner henholdsvis satt disse pengene på fond og nedbetalt gjeld.

Derfor hjelper det ikke kun med penger, de må øremerkes, men det er det ikke flertall for i denne sal. Det viser også hvor viktig det er at vi angriper dette problemet på flere fronter. I tillegg til økte kommunale rammer og øremerkede midler må vi sørge for å øke rekrutteringen, gjøre det attraktivt å jobbe i barnehage og ved det også stoppe flukten fra yrket. Vi trenger flere folk, både med og uten fagutdanning. Vi må lete opp gode tiltak som snur denne utviklingen. Det å lovfeste bemanning og legge klare normer til grunn er et viktig tiltak.

Det at man nå har inngått et forlik mellom regjeringen og høyresiden uten å ta inn over seg denne største utfordringen, er for SV en gåte, og det er en av to årsaker til at vi brøt nettopp disse forhandlingene og tenker at denne loven ikke er god nok.

Det andre området som burde vært håndtert i denne loven, er å stoppe profitten i barnehagesektoren. Dette har nå blitt noe helt annet enn et viktig velferdstilbud til alle småbarnsforeldre i landet, det har blitt en butikk og et sugerør inn i felleskapets kasse, som flertallet ikke synes å være villige til stoppe.

Nylig har vi fulgt en artikkelserie i E24, Utdanningsnytt og VG, som alle viser grelle eksempler på hvordan barnehage raskt har blitt eiendomsforvaltning og spekulasjonsobjekt. SV vil ikke ha barnehagekonsern, vi lever godt med barnehagekjeder som driver barnehage, men ikke med utenlandske investeringsbyrå. Kort oppsummert handler dette helt enkelt om ja til ideelle, gode barnehagekjeder som ønsker å drive gode, pedagogiske barnehager, men nei til kommersielle konsern som driver med investering i eiendom.

Forutsigbarhet for alle småbarnsforeldre, trygghet for at kommunen har et godt tilbud der man bor, og visshet om at barnehagen er der så lenge den trengs – det er for SV det viktigste og det som må gjenspeiles klart i lovverket. Når det ikke er tilfellet, er ikke loven god nok. Derfor vil vi stemme mot denne loven. Det er ikke fordi det ikke er mye bra i den – en del er også bedre enn det vi har i dag – men SV kan ikke gå med på å vedta en lov som ikke rydder opp i de to største utfordringene sektoren har.

Med det vil jeg fremme SVs alternative forslag.

Presidenten [11:42:21]: Representanten Grete Wold har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [11:42:38] (komiteens leder):

Det er krise i barnehagene. Dette er ikke mine ord, men ordene til lederen av Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll. Hvilken krise er det han advarer om? Jo, den stadig voksende bemanningskrisen. Det er grunnen til at Rødt fremmer et forslag om økt grunnbemanning, som også har fått full støtte fra nettopp Utdanningsforbundet i høring.

Jeg har selv stått med ett barn på hver arm og i desoperasjon prøvd å få tak i vikarer fordi noen er syke. For både ansatte og barn blir syke i barnehagen. Sånn er det bare.

Jeg har også sett hvordan bemanningsnormen, som enkelte politikere smykker seg med, helst bare er til pynt. Realiteten er ofte noe annet. I en undersøkelse utført av nettopp Utdanningsforbundet kommer det fram at normen bare oppfylles i 20 pst. av åpningstiden i Akershus. Dette vet alle vi som jobber i barnehage. Det er dessverre ingen grunn til å tro at Akershus er unik i denne sammenhengen.

For lav bemanning rammer både barna og de ansatte. Når du må gjøre mer av alt, raskere, tærer det på kroppen. Det gjør at de ansatte blir utslitt, og de blir sykmeldt. I verste fall forlater de sektoren. Barna på sin side får ikke alltid den oppfølgingen de skal ha. Det blir mindre tid til det pedagogiske og de viktige lærdommene ungene skal ta med seg videre i livet. Derfor var bemanning også viktig for Rødt i forhandlingene om barnehageloven. Bemanning henger sammen med kommersialisering, for velferdsstaten har vist hvordan kommersielle barnehager som har solgt sine bygg til utlandet, bruker mer penger på eiendomskostnader og har tilsvarende lavere bemanning sammenlignet med barnehager som eier byggene selv.

Det er kommersialiseringen jeg vil bruke resten av tiden på. Med 100 mandater til venstre kunne Stortinget i dag endelig fått til en innstramming i barnehagesektoren. I flere år har kommersialiseringen løpt løpsk på bekostning av våre felles skattepenger. De kommersielle konsernene har tappet sektoren for 16,8 mrd. kr, mesterparten gjennom salg av bygg de har fått nærmest gratis av staten. Dette er betydelige summer. Noen av eierne har blitt så rike at de ikke lenger har råd til å bo i Norge, og har derfor pakket sekken og flyttet til Sveits.

Rødts hovedfokus har vært å sikre at pengene vi gir til barnehager, skal gå til barna, ikke til privat profit. Med den nye finansieringsmodellen vil det i stor grad være «big business as usual». Skattedesertøren Kjell Inge Røkke kan fremdeles forvente god, stabil avkastning med lav risiko for sitt nylige oppkjøp av barnehagebygg.

Stortingets barnehagekameraters barnehageforlik minner mest om et barnehageforlis som ikke evner å løse de store utfordringene i sektoren. Derfor stemmer

Rødt mot hoveddelen av loven. Vi er derimot fornøyde med å ha fått gjennomslag for å styrke de ideelle aktørene i det nye lovverket. Vi vil derfor støtte opp om endringene i § 14 knyttet til dette. Vi kommer også subsidiært til å stemme for det nye pensjonstilskuddet, da dette med nok sjablonger vil være nærmere en krone-for-krone-dekning enn dagens system.

Jeg vil avslutte med å si at dette er en forspilt mulighet. Det er nesten litt pinlig å tenke på at så mange år med utredning, strategier, diskusjoner og forhandlinger har ledet fram til minimale justeringer i et ødelagt system.

Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten [11:46:14]: Da har representanten Hege Bae Nyholt tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [11:46:30]: Først vil jeg begynne med å takke for tålmodigheten til dem som driver, jobber i, går i eller har barn i private barnehager. Det er ropt varsko om situasjonen i private barnehager over lang tid. Det er gitt tydelig tilbakemelding om at regjeringens opprinnelige forslag til ny lov om private barnehager ville vært kroken på døra for mangfoldet i barnehagesektoren. De tilbakemeldingene har vi i Venstre tatt med oss inn i forhandlingene med regjeringen, sammen med vissheten om at barnehagene bidrar til å levere noe av det aller viktigste i barns oppvekst.

Barnehagen er den aller viktigste arenaen for å utjevne sosiale forskjeller mellom barn. En stor andel norske barn gjør den læringsreisen i en privat barnehage. Private barnehager har vært med på å sørge for gode barnehageplasser av høy kvalitet til tusenvis av barn over flere tiår. Samtidig har de sittet og ventet på at folkevalgte skal ta deres advarsler på alvor og sørge for et system som sikrer finansiering og forutsigbarhet for de ansatte og ikke minst for ungene.

Det er viktig å sørge for likeverdig behandling av private og offentlige barnehager. Det har vært viktig å beholde nasjonalt grunntilskudd. Det er viktig å ha et system som sikrer at totalen er god nok og forutsigbar nok til at de som driver og jobber i private barnehager, kan få konsentrere seg om kvalitet, utvikling og å gi barn en best mulig oppvekst.

Venstres utgangspunkt er at vi ønsker en barnehagesektor med likebehandling, forutsigbarhet og valgfrihet. Vi mener regjeringens opprinnelige forslag til nytt system for styring og finansiering av private barnehager ville vært ødeleggende for barnehagene, foreldrene og barna. Forslaget åpnet for forskjellsbehandling og at foreldrenes valg av barnehage skulle ha mindre betydning.

Særlig er det tre grep i det opprinnelige høringsnotatet som ville fått stor negativ effekt for mangfoldet i sektoren. Et av dem var å gi kommunene mulighet til å

redusere antall plasser en privat barnehage er godkjent for, hvert tiende år. Et annet var å gi alle kommuner mulighet til å detaljstyre tilskuddet private barnehager får, flere ganger i året og etter et omfattende og intrikat regelverk som ga lite forutsigbarhet, og gikk bort fra prinsippet om likebehandling. Det er overveiende sannsynlig at dette ville ført til færre private og ideelle barnehager over tid.

Når regjeringen inviterte de andre partiene til samarbeid og dialog, gikk vi inn i den dialogen med to mål: få regjeringen til å snu på de mest inngripende forslagene og sørge for et forutsigbart finansieringssystem. Det mener vi at vi har lyktes med. Det er fortsatt mye jobb som gjenstår, men vi er fornøyde med at vi har kommet flere skritt nærmere å sikre likebehandling og forutsigbarhet for en viktig oppvekstarena for barnehagebarna.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:49:41]: Dette føles langt på vei som en maraton som omsider er ferdig.

Jeg vil også takke komiteen og ikke minst saksordføreren og departementet for vilje til å samarbeide og finne gode løsninger sammen. Jeg vil også rette en spesielt stor takk til representanten Jønnes. Jeg er ganske sikker på at dette ikke hadde vært mulig hvis hun ikke hadde gjort den store jobben som hun har gjort for å samle flertall om de viktige vedtakene som fattes i dag – så en stor takk til henne også.

Vi som har vært opptatt av å sikre mangfoldet i barnehagesektoren, har sittet og sett på at over 300 private barnehager har forsvunnet de siste fem årene. Det er vel ca. 80 kommunale som har forsvunnet i samme periode.

Vi vet at særlig mange små private barnehager har måttet legge ned. Det har vært kutt i pensjonstilskudd, og det har bl.a. vært krav om funksjonelt skille, som mange av barnehagene har pekt på. Derfor har det fra Kristelig Folkepartis side vært veldig viktig å gjøre noe med tilskuddsordningen, slik at vi kan sikre bærekraften i barnehagesektoren og sikre mangfoldet.

Jeg vil også si at vi er utrolig heldige i Norge. Vi har utrolig mange gode barnehager, både kommunale og private og ideelle. Vi har et stort mangfold, og det er nettopp det mangfoldet Kristelig Folkeparti har vært opptatt av å sikre. Derfor har vi også brukt time på time på å sikre bedre kår for private barnehager. De trenger en bærekraftig økonomi, og de trenger forutsigbarhet. Det vil være med på å sikre at det er nok trygge ansatte, som igjen fører til trygge, gode barnehager.

Jeg er også av dem som mener at vi bør ha økt bemanning i barnehagene, og det har Kristelig Folkeparti kjempet for i mange sammenhenger. Men når jeg hører på innleggene her, må jeg bare nevne at når en nå samtidig sitter og forhandler om revidert nasjonalbudsjett, er det spesielt at kravet der er gratis barnehage. Det er

hyggelig det, men det kunne også vært et krav om forbedring i bemanningsnorm eller penger til å få bedre bemanning i barnehagene. Så jeg stusser litt over det.

Og når jeg først har sagt det, vil jeg også legge til at flere peker på et barnehageforlik 2.0, eller en oppfølging av det som skjedde for 20 år siden. Jeg kan for så vidt forstå parallellen, men jeg synes også den er litt misvisende, fordi dette har vært mer en ordning for å sikre finansieringen av private barnehager. Hadde vi lagd et veldig stort, bredt forlik på den måten, tror jeg nok at bemanning også hadde vært inne, men det var ikke det som var utgangspunktet for den høringen som regjeringa sendte ut for halvannet år siden.

Når vi ser tilbake på den høringen som kom for vel halvannet år siden, må jeg innrømme at jeg ikke trodde vi kom til å stå her i dag og samles på denne måten som vi gjør. Derfor er jeg glad for at regjeringa har valgt å komme oss i møte, men jeg er også glad for at en har valgt å gå vekk fra mange av de forslagene som flere av mine kollegaer i både Høyre og Venstre har vært inne på. Det ville gjort det veldig vanskelig å drive private barnehager, og min frykt ville også vært at mange ville måtte legge ned.

Fra Kristelig Folkepartis side vil jeg trekke fram spesielt det som har gått nettopp på nedtrekk og dimensjonering, at kommunene ikke kan gjøre noe med det. Det å drive privat barnehage i dag er krevende nok i seg selv. Det handler om å være attraktiv nok og at foreldrene faktisk ønsker å velge din barnehage, og hvis de ikke velger din barnehage, da mister du de plassene. Da kan det være krevende å få det til å gå rundt, eller du vil iallfall miste den lønnsomheten som du kanskje hadde. Så valgfriheten for familiene, at familiene kan søke seg til den barnehagen de ønsker, har vært helt avgjørende for Kristelig Folkeparti. Derfor er vi glad for at det forslaget er tatt av bordet.

Det samme gjelder en nasjonal tilskuddsordning. Vi mener at likebehandlingen er veldig viktig. Jeg tror også at i enkelte kommuner ville det fort blitt – kanskje med gode intensjoner, men resultatet ville iallfall vært, slik vi ser det – en stor forskjellsbehandling av mange av barnehagene. Jeg frykter at det ville gått ut over private og kanskje også ideelle barnehager.

Det samme gjelder pensjon. Jeg er glad for den modellen vi har landet. Jeg tror den vil treffe godt. Og jeg er veldig glad for at vi har fått på plass en sikkerhetsventil, som gjør at dersom en ikke treffer godt nok, er det en søknadsordning som vil være med på å sikre at de private barnehagene får dekket pensjonskostnadene, som også andre har vært inne på, som er med på å sikre at ansatte i private barnehager får gode pensjoner. Det har vært viktig.

Jeg vil også takke for det en har fått til for små, ideelle barnehager. Som nevnt er det mange av dem som har

slitt, og jeg er glad for at en spesielt løfter mange av dem. Mange har eldre bygg, men det er også disse historiske pensjonskostnadene, som har vært en mære for veldig mange. At en får på plass en egen forskrift, med liste over de barnehagene som har disse kostnadene, er vi veldig glad for.

Fra Kristelig Folkepartis side kommer vi til å følge nøye med på hvordan dette regelverket kommer til å slå ut. Målet må være at det skal sikre bedre økonomi, at det skal sikre livskraft for det mangfoldet vi er så glad for. Så vi er veldig takknemlige for det samarbeidet som har vært, vi er glad for at vi har fått til disse løsningene, og så håper jeg det slår ut slik vi håper.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:55:03]: Vi har gode barnehager i Norge, både private og kommunale, med dyktige ansatte som bidrar til å gi ungene våre en god start i livet. De siste ti årene, kanskje lenger, har mye – for mye – av det offentlige ordskiftet om barnehage handlet om hvem som eier barnehagen – for mye, for mange andre viktige temaer har havnet i skyggen. De lovendringene Stortinget behandler i dag, vil rydde plass også til andre debatter, for vi løser utfordringene hele barnehagesektoren nå står i, sammen.

Skal barnehagene bidra til at barna våre får en god hverdag og en trygg start i livet, må de også være gode steder å jobbe, og det er vår viktigste oppgave framover. Vi må løse bemanningsutfordringene mange barnehager allerede står i, med både høyt sykefravær og høyt arbeidspress. Vi vet at kampen om arbeidskraften blir tøffere i alle sektorer, og den kampen må vi ta – for de ansatte og for ungene.

Barnehagesektoren har endret seg mye siden barnehageforliket i 2003. Det er bred enighet om behovet for et oppdatert regelverk. Derfor er jeg glad for at et flertall av partiene på Stortinget har blitt enige om de store linjene for hvordan finansieringen og styringen av barnehagesektoren skal se ut framover. Lovforslaget Stortinget behandler i dag, følger opp enighetene partiene kom til høsten 2024, og jeg er glad for at partiene nå også har blitt enige under behandlingen av lovproposisjonen.

Regjeringen foreslår at det fortsatt skal være nasjonale regler for hvordan kommunene skal beregne tilskudd til private barnehager. Private barnehager skal ha rett til et grunntilskudd basert på utgifter til drift i kommunale barnehager. Forslaget tar hensyn til at noen barnehager kan ha særlige driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen. Det kan f.eks. være barnehager i levekårsutsatte områder som trenger penger til ekstra bemanning. Private barnehager skal sikres samtidig finansiering ved at kommunene skal finansiere nye krav fra det tidspunktet kravene får virkning for dem. Vi foreslår å videreføre at kommunene skal likebehandle private

og kommunale barnehager ved tilskudd til drift, med mindre det er forskjeller som tilsier at finansieringen må være ulik.

Forslaget legger til rette for at ansatte i alle barnehager skal ha gode og likeverdige pensjonsrettigheter. Nå vil tilskuddet til pensjon henge sammen med pensjonsvilkårene til barnehagen. Barnehager som har gode pensjonsvilkår, vil få høyere tilskudd enn dem med dårligere pensjonsvilkår. I tillegg foreslår vi en særregel for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtale om offentlig tjenestepensjon.

Forslaget til nytt eiendomstilskudd skal i likhet med dagens kapitaltilskudd bidra til å kompensere for renter og avskrivningskostnader til barnehagebygget. Vi foreslår å innføre en etableringsgodkjenning, og vi foreslår at kommunen skal få større mulighet til å prioritere ideelle barnehager. Regjeringens forslag stiller også tydeligere krav til bruk av tilskudd og foreldrebetaling. Forslagene skal bl.a. hindre at barnehager pådrar seg urimelig høye husleiekostnader ved salg av eiendom.

Regjeringen foreslår å gi lokalt folkevalgte muligheten til å bestemme lokale forskrifter om åpningstid, krav til bemanning og kompetanse og maksimalt nivå for foreldrepenger. Lokale forskriftskrav som koster penger, skal finansieres av kommunen fra det tidspunktet de innføres.

Utfordringene med å rekruttere og beholde både fast ansatte og vikarer og få ned både sykefravær og arbeidspress er en av de største utfordringene vi har, ikke bare i barnehagesektoren, men – som tidligere nevnt – i hele velferdssektoren. Lovforslaget om styring og finansiering handler ikke om bemanning, men det rydder likevel i et lovverk som i dag står i veien for at både bemanningsutfordringer og barnehager generelt prioriteres høyere lokalt.

Regjeringen har tatt flere grep for å styrke bemanningen. I 2025 er 800 mill. kr av veksten i kommunenes frie inntekter begrunnet med bemanningssituasjonen i barnehagene. 14 norske kommuner som har egne områdesatsinger, har fått 209 mill. kr i ekstra øremerkede midler til ekstrabemanning.

Vi legger opp til å styrke kommuneøkonomien ytterligere i 2026. Vi skal gi flere som arbeider i barnehagen, muligheten til å utdanne seg til barnehagelærer i kombinasjon med å jobbe. Fra høsten 2025 kommer 165 flere studieplasser, og i vår la regjeringen også fram en veileder om tilstrekkelig bemanning, som er tydelig på ansvaret som barnehagene har for å sørge for at det er nok ansatte til stede med barna hele barnehagedagen.

Jeg har tro på at de foreslåtte endringene vil gi barn, foreldre, ansatte, kommuner og barnehager et godt og forutsigbart regelverk for framtiden og et bedre utgangspunkt for å løse bemanningsutfordringene.

Presidenten [12:00:07]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:00:25]: Fire av ti private barnehager går med underskudd. Det er en stor utfordring, og det er også derfor vi har forhandlet, for å sørge for at ikke halvparten av norske unger står uten barnehageplass i nær framtid. Så mitt spørsmål til statsråden er om søknadsordningen i 2026 gir rett til pensjonstilskudd som ikke bare bygger på barnehagenes historiske kostnader to år tilbake i tid, men som også tar med seg nye dokumenterte, varige AFP-utgifter pådratt for året 2026, og om statsråden kan garantere at midlertidige kostnader, som f.eks. medregning i forbindelse med innføringen av AFP i 2026, vil bli dekket av søknadsordningen i 2027.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:01:20]: Stortingets flertall har vært tydelig på at de ønsker å få på plass en ny søknadsordning for pensjonsutgifter. Flertallet har bedt regjeringen om å innføre en ordning som ikke er tidsavgrenset, og har bedt om at ordningen innføres fra 2026. Regjeringen arbeider for tiden med forslag til en ny søknadsordning der vi vil følge opp merknadene fra Stortinget. Vi tar sikte på å innføre en ny søknadsordning fra tilskuddsåret 2026. Forslag til forskriftsregulering av den nye søknadsordningen vil bli sendt på offentlig høring så snart det lar seg gjøre.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:01:56]: Som følge av endringene i tilskuddsordningene vil jo dagens største og viktigste tilskudd for en bærekraftig finansiering av – i hvert fall – private barnehager, nemlig driftstilskuddet, endre navn til grunntilskudd. Kan statsråden forsikre at intensjonene i barnehageavtalen, flertallsmerknadene og dagens praksis følges opp uten endringer, sånn at utgangspunktet for beregning av grunntilskudd til barn i private barnehager skal gjøres ut fra alle ordinære driftskostnader i kommunale barnehager, og at ekstra tilskudd som går utover ordinær drift, skal komme på toppen av grunntilskuddet, når det gjelder både ekstra grunntilskudd og lokalt tilleggstilskudd?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:02:42]: Vi foreslår å videreføre en regel i loven om at kommunen skal likebehandle private og kommunale barnehager ved tilskudd til drift. Det er viktig å synliggjøre at kommunen også framover skal likebehandle kommunale og private barnehager, der det ikke er relevante forskjeller som tilsier at finansieringen må være ulik.

Himanshu Gulati (FrP) [12:03:14]: Både likebehandling og forutsigbarhet har nok vært blant suksessene som har gjort at barnehageenigheten fra vel over 20 år tilbake i tid har gitt de gode resultatene den har gitt. Mitt spørsmål til statsråden er: Kan man utelukke at det

nå blir større forskjell i tilskuddene en kommunal og en privat barnehage i samme kommune mottar, enn det som har vært tilfellet fram til nå? Eller kan ikke det utelukkes, slik at vi dermed vil se eksempler på at forskjellen på tilskuddsnivå mellom private og kommunale barnehager i samme kommune øker?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:03:57]: Det er viktig å synliggjøre at kommunene også framover skal likebehandle kommunale og private barnehager der det ikke er relevante forskjeller som tilsier at finansieringen må være ulik. Jeg tenker også at det som ligger inne med hensyn til pensjon og til relevante forskjeller, nettopp vil føre til en mer treffsikker ordning, ikke minst samtidighetskravet knyttet til finansiering.

Himanshu Gulati (FrP) [12:04:29]: Fremskrittspartiet er veldig glad for at flertallet nå i tolvte time går inn for en omfattende og ikke tidsbegrenset søknadsordning. Dette har Fremskrittspartiet foreslått i januar 2023, våren 2023, høsten 2024, sommeren 2024 og høsten 2024, og det ble ikke tatt med, heller ikke i sist høring eller i proposisjonen som kom for fem–seks uker siden. Vil statsråden være enig i at det at man ikke har hatt en søknadsordning som har gjort at private barnehager har fått dekket sine reelle pensjonskostnader, har vært med på å skape en situasjon hvor nå nesten halvparten av private barnehager går med underskudd?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:05:15]: Jeg vil bare understreke at dette er en ny søknadsordning, og forslaget til Fremskrittspartiet handlet – så vidt jeg har forstått – om dagens ordning. Dette som jeg legger til grunn, er en ny søknadsordning som jeg er glad for at har blitt godt mottatt av både Fagforbundet og Utdanningsforbundet, for at den skal treffe best mulig og sikre de ansatte.

Grete Wold (SV) [12:05:48]: Det er mange som har vist til denne barnehageenigheten for over 20 år siden, og den skulle jo sikre at alle barn har krav på og rett til en barnehageplass. Jeg tror undertegnede og statsråden er enige om at det er et offentlig og kommunalt ansvar å sørge for at alle barn har mulighet til å få en egnet og god barnehageplass.

Så ser vi at enkelte private aktører dessverre skaper uforutsigbarhet i sektoren. Med denne lovgivningen er vi veldig usikre på om vi har fått en lov som sikrer at vi ikke står igjen med kun de store kjedene til slutt. Det er klart at kan man ikke regulere den private sektoren, kan man heller ikke legge ned andre barnehager enn dem man selv eier. Det betyr at vi i realiteten på sikt – med synkende barnetall – kan risikere at man må legge ned den ene kommunale barnehagen etter den andre, som

har et særlig ansvar, og at de store aktørene da står igjen, i realiteten de store kjedene, som da kommer til å ha monopol på barnehagesektoren på sikt. Tenker statsråden at denne loven stopper det?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:06:54]: Ja, jeg mener virkelig at denne loven er et viktig skritt i riktig retning. Forslagene til nye regler i barnehageloven stiller tydelige krav til bruk av tilskudd og foreldrebetaling, og det er kostnader som bare skal ha et omfang som er rimelig for å oppnå formålet med anskaffelsen eller ytelsen.

Videre endres loven sånn at kravene til transaksjoner med nærstående også skal gjelde for transaksjoner med personer som har felles økonomisk interesse med den som er ansvarlig for barnehagen, eller barnehagens nærstående. Det er viktig for å hindre at man kan inngå avtaler som ivaretar egne økonomiske interesser framfor barnehagens og barnas interesser.

Så vil jeg si at dette forslaget også i større grad ivaretar små og enkeltstående barnehager, nettopp knyttet til driftstilskudd, nettopp knyttet til nye regler om pensjonstilskudd, nettopp knyttet til særregler for private med historiske forpliktelser, og ikke minst nettopp knyttet til det å gi kommunene mulighet til å prioritere ideelle barnehager ved etablering av nye private barnehager. En sånn mulighet har ikke kommunene i dag, og det gir den nye loven ... (Presidenten avbryter.)

Hege Bae Nyholt (R) [12:08:14]: Regjeringens utkast, som ble lagt ut på høring høsten 2023, åpnet for at kommunene skulle kunne ta ned antall barnehageplasser i private barnehager hvert tiende år, med to års varsel. Av enkelte aktører, som Private Barnehagers Landsforbund, ble dette framstilt som et stort overgrep mot foreldrenes valgfrihet. Rødt mener derimot at dette var altfor puslete. Likevel valgte regjeringen å droppe denne viktige muligheten. Hvorfor skal ikke kommunene få muligheten til å styre dimensjoneringen av også private barnehager, og er det slik at statsråden har latt seg lure av påvirkningskampanjene til Private Barnehagers Landsforbund?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:08:48]: Den nye loven gir kommunene det at de faktisk skal ha etableringsgodkjenning. Det er nytt fra tidligere. Det er bra, og det vil føre til en bedre dimensjonering. Det vi også får på plass, er et forpliktende samarbeid om dimensjonering. Det er veldig, veldig viktig, for det vi fikk innspill om, bl.a. i den høringen, når det gjelder at en skulle kunne gjøre disse dimensjoneringsvurderingene hvert tiende år, var at det egentlig var for lang tid. Det var gjerne behov for å ha kortere tidsintervaller knyttet til dimensjonering. Derfor er det viktig at vi nå tester ut

dette, det forpliktende samarbeidet, og ser om vi kan få til gode nok løsninger. Derfor er jeg helt enig i representantens formål – at det ikke kan være kun de kommunale som har en kommando om å ta ned dimensjoneringen.

Presidenten [12:09:34]: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Margret Hagerup (H) [12:09:54]: Noen av mine første minner om mestring og fellesskap er fra barnehagen. Jeg lagde ting, jeg knyttet vennskap, og jeg møtte voksne som lyttet og var nysgjerrige på historiene jeg fortalte. De ga meg trygghet og en god start i livet. Når vi investerer i barnehager med kompetente ansatte, legger vi grunnlaget for at barn skal lykkes i livet.

I mange år hadde jeg barna mine i det jeg opplevde som verdens beste barnehage. Jeg visste at de ble møtt av trygge voksne. Barnehagen var kommunal, men det var tilfeldig. Altfor ofte handler debatten om privat velferd mer om hvem som driver tjenestene, enn hvordan de drives. Jeg var fornøyd med barnehagen fordi den var god, ikke fordi den var offentlig eid.

Høyre har stått på for barnehagesektoren, for vi har sett hva som står på spill når fokuset vris fra kvalitet til eierskap. Jeg har snakket med barnehageansatte som i sosiale sammenhenger ikke tør å si hvor de jobber, fordi de stemples som velferdsprofitorer.

Barnehageløftet hadde ikke vært mulig uten private aktører, og det brede forliket i 2003 var viktig for å sikre full barnehagedekning. I dag er over 40 pst. av barnehagene private. Foreldre med barn i private barnehager rapporterer i snitt høyere tilfredshet, og sykefraværet er lavere. Det viser at vi kan lære av hverandre og styrke sektoren gjennom mangfold. Derfor ble vi bekymret da Støre-regjeringen ville utrede hvordan kommersielle aktører kan fases ut fra velferdstjenestene. Heldigvis gjorde de retrett, men forslaget var et alvorlig signal om at ideologi settes foran barna, og det kom ikke alene.

Støre-regjeringens opprinnelige lovforslag ville gjort det vanskeligere å drive private barnehager og ført til at mange måtte legges ned. Nesten 40 pst. av de private barnehagene gikk med underskudd i 2023, og når økonomien er usikker, blir det vanskeligere å investere og utvikle. For Høyre er det viktig å sikre dette mangfoldet, gi foreldrene valgfrihet og sikre ansatte trygge arbeidsvilkår og pensjon. Da er det en forutsetning at barnehager – uavhengig av eierform – behandles likt.

Vi er glade for at Arbeiderpartiet har snudd og kommet til Høyre for å sikre flertall. Høyre er tydelig: Kommunene skal ikke kunne forskjellsbehandle barn basert på eierform. Vi vil sikre forutsigbare og rettferdige vilkår for alle barnehager, private som offentlige. Vi må likebe-

handle offentlige, ideelle og private barnehager. Klarer vi det, tar vi vare på bredden i tilbudet, samtidig som vi bidrar til at det offentlige får konkurranse på kvalitet. Vi hever standarden for alle og bevarer viktige arbeidsplasser til barnets beste.

I dag sikrer Høyre et bredt flertall, for barna må stå i sentrum, og ikke ideologien.

Irene Ojala (PF) [12:13:07]: Pasientfokus sitter ikke i utdannings- og forskningskomiteen, og jeg setter stor pris på at vi har fått lov til å være med på hele prosessen, også barnehageforliket, som vi ble enige om for et år siden, et forlik som danner grunnlag for endringene vi i dag har fått i barnehageloven.

Det har vært en interessant prosess, og jeg vil takke saksordfører Elise Waagen for spesielt god ledelse gjennom en lang og tidkrevende prosess. Jeg vil også takke alle de andre i komiteen, fra ulike partier, som med god vilje har jobbet fram disse positive endringene i barnehageloven.

For en førstereis politiker, som jeg jo er, har det vært motiverende å se hvordan god politikk kan skapes hvis viljen er til stede. Jeg er også glad for at jeg har fått lov til å bruke min rådgiver til en del av møtene, for jeg har også mange andre ting å følge med på underveis.

Når Pasientfokus er med på dette brede forliket, er det fordi det har vært tydelig at det er behov for bedre rammevilkår for de private barnehagene, og fordi vi mener at dette brede forliket gir bedre løsninger på dagens problemer enn dagens system. Og så er det slik at et bredt forlik gir forutsigbarhet. Pasientfokus mener at det er bra og viktig at et bredt flertall i Stortinget bidrar til en løsning som står seg over tid, slik sektoren har etterspurt.

Pasientfokus håper og tror at dette skal treffe godt og sikre at små og forskjellige typer barnehager får et samlet tilskudd som er nok til å fortsette en sunn og bærekraftig drift, til beste for barna, familiene og de ansatte.

Vi har mange private barnehager også i Finnmark, og jeg tror at dette vil treffe godt også hos oss. Det er ingen som vet akkurat hvordan et nytt regelverk og system vil slå ut for hver enkelt barnehage, om denne modellen treffer riktig. Derfor er det viktig at vi har fått på plass en sikkerhetsventil med en søknadsordning som skal sikre at den enkelte barnehagen faktisk kostnadsdekkes, slik det kommer fram i komiteens tilråding II, III og IV.

Vi har fått en del kritikk for at vi ikke har avtalt kvalitetsforbedringer, f.eks. økt bemanning. Til det vil jeg si at avtalen vi har inngått, ikke skulle handle om dette. Vi har avgrenset denne prosessen til å handle om styring og finansiering av private barnehager. Det er selvfølgelig masse annet å ta tak i etter hvert i barnehagepolitikken, bl.a. nødvendigheten av å øke bemanningen og forbed-

re kvaliteten. Men det får Stortinget mange andre anledninger til å diskutere, og jeg ser jo allerede at diskusjonen er i full gang her i salen om det. Endringer i barnehageloven er en avtale som Pasientfokus og jeg har vært med på, og jeg vil stemme for komiteens tilråding i sin helhet.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:16:09]: Politikk er det muliges kunst, og i denne sammenhengen, i barnehagesaken, var det muliges kunst og målet for den å få et forlik som kunne stå seg over tid. Fremskrittspartiets representant snakker om forliket som var den gang da, i 2003, som svært vellykket. Jeg er enig i representanten Gulatis beskrivelse av sektoren som den er per nå, og har vært i noen år, i det senere. Nettopp derfor har Høyre tatt ansvar.

For oss er ungene våre det viktige i hver eneste barnehage i hele landet. For oss har det vært viktig å lytte til dem som jobber i barnehagene, og til dem som har unge sine i barnehagen – som ønsker at vi politikere skal snakke med hverandre og ikke rope til hverandre, og som ønsker en løsning og et forlik som kan stå seg over tid.

Det har også Høyre ønsket, og derfor forble vi i de forhandlingene. Jeg tør minne om at det som lå på bordet fra regjeringen, hadde flertall. Hvis man vil gjennomføre politikk, må man ta ansvar, og man må sitte der når politikken utformes. Det har vi gjort, for vi vil ikke gamble med norske barnehager. Vi vil ha trygge, forutsigbare rammevilkår som gjør at de som driver barnehagene, og som eier barnehagene, vet hva de har å forholde seg til i dag, i morgen og neste år. Det er det det handler om hvis man vil være et ansvarlig parti. Da må man være der når forlik forhandles.

Så vil jeg minne om at Høyres representanter hele veien har vært helt tydelige på at vi må ha en søknadsordning – en fungerende, utvidet søknadsordning – og det har vi forhandlet inn. Det har vi nå. I tillegg til en sjablongordning vil det sørge for at alle barnehager, som statsråden bekreftet her i stad, får dekket sine dokumenterte pensjonsutgifter. Det er en betydelig trygghet.

I tillegg videreføres det overordnede prinsippet om likebehandling, men det er også sann at like tilfeller skal behandles likt, og det betyr at der kommunen har ekstra innsats, der skal også de private barnehagene få et ekstra tilskudd på toppen av grunntilskuddet. Det er å ta dagens barnehagesektor på alvor. Det er å ta barnehagene på alvor – både foreldre, ansatte og de som styrer barnehagene. Når vi har sittet i det forhandlingsrommet, er det fordi vi vil ha en vellykket, veldrevet barnehagesektor over tid, og da tar vi ansvar og gjennomfører god politikk.

Himanshu Gulati (FrP) [12:19:23]: Jeg vil gå mer i dybden på hvilke forslag som Fremskrittspartiet fremmer i denne saken. Når det gjelder den proposisjonen

som foreligger, og den enigheten man er kommet fram til, mener vi at likebehandlingen fortsatt ikke er godt nok sikret, at den åpner for for mye kommunalt skjønn, og at man vil se en større forskjellsbehandling mellom kommunale og private barnehager. Derfor har Fremskrittspartiet sitt eget forslag, som vi mener styrker og ivaretar likebehandlingen. Det er allerede tatt opp.

Det andre spørsmålet gjelder pensjon. Når det gjelder barnehageøkonomien, er det ganske teknisk og komplisert, men når det gjelder de tre pilarene som utgjør økonomien til private barnehager, må de ses i sin helhet. Det vi mener at forslaget som ligger på bordet, gjør, er å justere én av disse pilarene, nemlig pensjon, noe som gjør at noen barnehager vil få mindre i inntekter, uten at man justerer de andre inntektspilarene. Vi mener at dette derfor ikke er en god løsning, og derfor er vi imot den.

Det tredje jeg vil ta opp, er noe Fremskrittspartiet tok opp allerede i fjor i forbindelse med forhandlingene. Vi har også tatt det opp senere i skriftlig spørsmål og i replikkrunder her i Stortinget. Det er tallgrunnlaget. Vi synes politisk uenighet er både legitimt og bra, men man må kunne ha en lik virkelighetsbeskrivelse og like fakta, og der har vi flere ganger utfordret på hvorfor tallene til regjeringen og tallene som private barnehager selv opererer med, er ulike. Vi mener at det ikke er blitt ryddet opp i, eller kommet fram til, selv i den proposisjonen som er lagt fram, og vi har derfor foreslått at saken sendes tilbake – til man har et omforent tallgrunnlag.

Når det er sagt, er vår konklusjon at dagens lov i sin helhet er bedre enn det flertallet her foreslår. Derfor ønsker vi å beholde dagens lov til fordel for det som her foreslås, men at man retter opp de største svakhetene. Derfor har vi fremmet forslag om en ny søknadsordning og også forslag om en del andre rettelser som vi mener vil rette opp i de svakhetene som i dag er med på å skape usikkerhet for private barnehager, og som også gjør at pengene går til andre ting enn de bør gå til, nemlig primært innhold og kvalitet for barna.

Vi har allerede tatt opp våre forslag. Vi i Fremskrittspartiet går inn for dagens lov, men med en forsterket ny søknadsordning og med en del andre endringer av det som ikke fungerer godt i dag.

Hege Bae Nyholt (R) [12:22:23]: Da jeg stilte til valg, lovet jeg på personalrommet alltid å snakke om bemanning. I mange år var min arbeidsplass på et linoleumsgulv, ikke på rød fløyel. Det gulvet delte jeg med Kari, Elin, Kristine, Johan, Jeanette og Maria. Vi hadde hverdager som handlet om å åpne opp døra, porten og hjertet for de ungene og familiene som kom inn. Det var bleieskift, det var Cherrox, det var brødsriver med leverpostei og det var turer i nærmiljøet – en og annen

gang tok vi en buss også. Det skulle være en pedagogisk institusjon, det skulle inneholde læring, og det skulle være magisk. De skulle oppleve glede. Ungene skulle oppleve å bli sett.

Sannheten var at vi ofte sto alene om morgenen, når ungene ramlet inn med søvn i øynene og håret til alle kanter – noen blide og glade fordi de hadde sett en katt på veien, andre rasende fordi de hadde stått opp på den berømte feil foten, og med foreldre som innså at regntøyet lå igjen i gangen, eller at det ikke var mulig å få ungen ut av pysjen. Dere aner ikke hvor mange barn jeg har hjulpet av med pysj og på med bukse. Vi sto der alene, og det blir ikke alltid så bra hvis fire har raserianfall samtidig, og femtemann egentlig har lyst til å snakke om blåveis. Vi serverte mat, løste konflikter og hadde utetid mens andre hadde pausetid, plantid og møter. Da ettermiddagen kom og alle var slitne, sto vi der alene igjen.

I pandemien testet vi oss ved første snufs. Vi lærte oss å vaske Lego med sprit, og vi hadde samlingsstund på Teams for ikke å glemme hvem vi var – vi var jo fortsatt Sneglehuset, Marihøna, Kongla eller Pinnen – og vi levde i kohorter. Vi tenkte: Nå, nå ser de oss. Nå ser de innsatsen – de hadde jo klappet kollektivt en fredag klokken 16.30. Men nei. Med normaliseringen var det igjen tilbake til hverdagen.

Vi har både et foreldreopprør og et barnehageopprør. Det er de foreldrene som er bekymret over nok en gang å levere ungen til en voksen de aldri har møtt før. Det er de foreldrene som når de henter, må si: Barnet mitt, det er han med blå dress der borte. Det er de ansatte som ikke synes at kvaliteten holder, for det er ikke mulig å strekke seg i alle retninger hele tiden.

Jeg synes det er bekymringsfullt at flertallet i denne salen ikke har tatt på alvor og ikke lyttet til Utdanningsforbundet, Fagforbundet, Barnehageopprøret og Foreldreopprøret. Å satse på bemanning er å satse på ungene, og det er å satse på framtiden. Det er fortsatt tid til å gjøre det.

Elise Waagen (A) [12:25:45]: Det er en bred barnehagesektor som stiller seg bak forliket som et flertall i Stortinget står bak. Det blir sagt fra talerstolen her, bl.a. fra Fremskrittspartiet, at man ønsker å beholde dagens lov. Det er ikke et alternativ å beholde dagens lov. Vi har fått en enstemmig tilbakemelding fra barnehagesektoren om at dagens lov er et system som ikke står seg over tid, og at vi er på overtid med å få ryddet opp i dette. Her snakker vi om årevis med utredninger og høringer. Omsider står vi her i dag, og Fremskrittspartiet ønsker å la muligheten gå fra seg.

Jeg må rette opp i noen ting som har blitt sagt her. Det blir sagt at likebehandling ikke er ivare tatt i loven. Det er feil. Likebehandling må ivaretas, og nå sørger vi

omsider for at likebehandling også betyr at like tilfeller kan behandles likt. Det er også blitt hevdet at noen barnehager vil få mindre gjennom nye regler for pensjon. Med det nye pensjonssystemet sørger vi nå for mer treffsikre tilskudd, og at en faktisk nå får pensjonstilskudd ut fra de faktiske kostnadene en har. Dette er med på å sørge for at ansatte i private barnehager kan få likeverdige pensjonsvilkår. Mange barnehager vil også få mer pensjonstilskudd gjennom at man nå får på plass et nytt system.

Jeg vet ikke hvordan spåferdighetene til Fremskrittspartiet er, men det er ingen her som har sagt noe om å slå fast prosentsatser eller hvor mye som skal være tilskudd. Nå slår vi fast loven, og så er det forskriftene som kommer til å slå fast hvor mange prosent og hvor mye penger dette kommer til å utgjøre. Å hevde at noen får mindre tilskudd, har man direkte ikke grunnlag for. Nå sørger vi for at vi får på plass et nytt, treffsikkert system.

Nå står vi omsider her og får på plass en ny lov. Det er en lov som står seg over tid, en lov som sørger for at vi rydder unna mye usikkerhet. Dette er et forlik som vi ikke nødvendigvis er hundre prosent enig i. Det tror jeg ikke noen av partiene som står bak forliket er, men det er det et forlik er: nettopp at vi finner sammen til det beste for barnehagene og ungene og sørger for at vi enes om det som er mulig. Det er norsk politikk på sitt beste – ikke å ri kjepphester eller ta ideologiske kamper.

Nå rydder vi veien. Nå kan vi rette blikket mot nettopp bemanning i barnehagen. Vi kan sørge for at vi får gjort noe med sykefraværet og rekrutteringsutfordringer. Dette er et arbeid som regjeringen allerede er godt i gang med, og jeg er glad for at statsråden allerede har lagt fram en ny veileder for bemanning i barnehagen, nettopp for at denne skal være forsvarlig. Jeg er glad for at dette nå får flertall i dag.

Presidenten [12:28:48]: Representanten Himanshu Gulati har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Himanshu Gulati (FrP) [12:28:59]: Jeg vil også gratulere avtalepartiene med enigheten de har oppnådd, selv om Fremskrittspartiet ikke står bak den.

Det ble sagt nå fra talerstolen at en samlet barnehagesektor står bak den enigheten som er kommet. Det vil jeg gjerne korrigere. Både i høringen og i de møtene vi har hatt i etterkant, sier bl.a. NHO Geneo, som representerer en stor andel av de private barnehagene i Norge, at ingen avtale er bedre enn det de oppfatter som en dårlig avtale.

Det er innholdet som er det viktigste for Fremskrittspartiet. Vi mener at de siste fire årene har representert en politikk som har ødelagt for forutsigbarheten

og skapt sterk uro og også økonomiske problemer for den private barnehagesektoren. Vi ønsket samtaler for å rette opp i dette, men når det er to måneder til velgerne skal si sin mening om retningen videre, mener vi at å gå inn i en avtale vi oppfatter som dårlig, er feil vei å gå.

Presidenten [12:29:59]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 4 og 6.

Sak nr. 5 [12:30:06]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Kjell Ingolf Ropstad og Olaug Vervik Bollestad om styrking av undervisningen om kristendom og kristen kulturarv i KRLE-faget (Innst. 444 S (2024–2025), jf. Dokument 8:273 S (2024–2025))

Presidenten [12:30:30]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten sånn: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Bae Nyholt (R) [12:31:00] (komiteens leder og ordfører for saken): Først vil jeg benytte anledningen til å takke komiteen for godt arbeid. Jeg vil også benytte anledningen til å takke komitérådene, tekstsenteret og andre instanser som sikrer at vi har muligheten til å gjøre best mulig politisk arbeid til enhver tid. Jeg vet at det er travle tider for alle, og da er det på sin plass å takke dem som ikke er like synlige som stortingsrepresentantene. Det tenker jeg kanskje kler denne debatten litt ekstra, når vi skal snakke om nettopp etikk og livssyn. Også takk til Kristelig Folkeparti for å løfte debatten om kristendom og kristen kulturarvs rolle i skolen.

Jeg vil gå over til å si noe om Rødts syn. For Rødt er det grunnleggende at man skal vise respekt for ulike religioner og livssyn. For å sikre et raust og inkluderende samfunn for muslimer, ateister, kristne og humanister, for å nevne noen, er det nødvendig med kunnskap.

Jeg tror jeg har sagt utallige ganger fra denne talerstolen at skolen er vår viktigste fellesarena for barn og unge, men grunnen til at det gjentas ofte, er at det er sant. Dermed er altså skolen kanskje den viktigste arenaen for å fremme kunnskap som nettopp skal sørge for raushet og toleranse.

Rødt er uenig med forslagsstillerne i at én religion skal løftes høyere i norsk skole enn andre. Vi vil ha filosofi-, livssyns- og religionsfag som ikke favoriserer noen

trosretning. Å løfte én religion framfor andre bidrar til å svekke kvaliteten i undervisningen av de andre religionene og av faget som helhet.

Vi bør vise lærerne våre tillit og ha tro på at de kan formidle både norsk kultur og historie, som er grunnleggende for å sikre både anerkjennelse og befolkningens vilje og evne til å verne om og styrke kulturelle uttrykk, tradisjoner og håndverk. Når man er trygg på sin egen kultur, er det også lettere å være åpen for andre.

Rødt støtter ikke Kristelig Folkepartis forslag.

Lise Selnes (A) [12:33:13]: Først av alt vil jeg også takke alle dem som legger til rette for alle disse sakene vi jobber med, og debattene vi har. Jeg vil også særskilt takke saksordføreren i denne saken, vår eminente komitéleder, som gjennom snart fire år har styrt oss med trygghet og verdighet.

For Arbeiderpartiet er det viktig at norske elever får kunnskap om kristendommen og den kristne kulturarven i norsk skole. Undervisning om vår humanistiske og kristne kulturarv gir oss forankring, samler oss og gir oss en forståelse av samfunnet vi lever i. Derfor er dette forankret i opplæringslovens formålsparagraf. Det er et verdigrunnlag som alle fag skal være med på å realisere.

KRLE-faget i norsk skole skal gi norske elever kunnskap om og forståelse for de store verdensreligionene, det skal gi elevene våre økt respekt og toleranse for ulike tros- og livssyn, og det skal hjelpe elevene til etisk refleksjon og kritisk tenkning om dilemmaer og hjelpe dem å utforske egne verdier og tanker og egen tro. KRLE skal også gi kunnskap om vår kristne kulturarv, som ligger til grunn for hvordan samfunnet vårt her i Norge er bygd opp.

Det er også viktig at elever i norsk skole får kunnskap om verdens religioner. Det er nødvendig for den mangfoldige befolkningen i vårt land, slik at vi kan forstå og respektere hverandre uansett hva slags bakgrunn vi har. I KRLE-faget er dette helt grunnleggende. Samtidig er det slik i dag at om lag halvparten av undervisningen i KRLE-faget handler om kristendoms kunnskap. Kristendom er også nevnt eksplisitt i kompetansemålene i læreplanen vår. Med bakgrunn i dette støtter ikke Arbeiderpartiet dette Dokument 8-forslaget.

Jan Grønningen (H) [12:35:33]: Da jeg tok sete som vararepresentant i denne salen i går, fikk jeg en melding fra min sønn som er avgangselev i den videregående skolen. Han kunne fortelle at han var kommet opp i muntlig eksamen i faget religion. Jeg gratulerte og kunne replisere at det hadde faktisk jeg også, og håper derfor at stortingspresidenten kan krysse fingrene for at både far og sønn består sin eksamen.

Høyre deler Kristelig Folkepartis engasjement for å sikre at barn og unge får innsikt i kristendommen og

den kristne kulturarven. Det er grunnleggende for å forstå norsk historie, identitet, kunst og demokrati, og verdier som menneskerettigheter, likestilling og rettsstat. Derfor er jeg fornøyd med at Solberg-regjeringen fastsatte at om lag halvparten av KRLE-faget skal handle om kristendom. Det gir kristendommen en naturlig og viktig plass i undervisningen, samtidig som det ivaretar mangfold og respekt for ulike trostradisjoner. Men vi mener at det er ukløkt å låse faget til eksakte prosentandeler i lov eller læreplan. Faget skal være en arena for refleksjon og mangfold, ikke en regnskapsøvelse.

Vi ser hvert år, særlig i førjulstida, at samfunnsdebatten om skolegudstjenester blusser opp. Dette illustrerer et vedvarende behov for tydelig informasjon om skolens rolle og ansvar. Høyre har vært tydelig på at skolegudstjenester skal være et frivillig tilbud og ikke et pålegg. Det skal være rom for tradisjoner, samtidig som retten til fritak og respekt for trosmangfold skal ligge fast. Når skoler legger til rette for dette på en inkluderende måte, styrker det elevenes forståelse for samfunnets kulturarv uten å presse enkeltindividet. Vi mener derfor at skolens dannelsesoppdrag må suppleres med mer tydelig veiledning og informasjon, og ikke med overstyring eller mistro.

Det er også greit å være bevisst på Norges menneskerettslige forpliktelser. I Folgerø-dommen fra 2007 ble Norge dømt i Den europeiske menneskerettsdomstol fordi kristendommen hadde en så dominerende plass i det daværende KRL-faget at det kunne krenke foreldres rett til livssynsnytral undervisning. Å innføre et krav om 75 pst. kristendomsundervisning vil kunne bringe oss til samme type konflikt med både den europeiske menneskerettskonvensjonen – EMK – og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Vi ønsker heller å styrke skolens rolle i å bygge felles referanser og kulturell forankring. Derfor støtter vi kunnskapsministerens initiativ om å utvikle støttemateriell som kan fremme fellesskap og forståelse for norsk kultur og tradisjon, inkludert kristen kulturarv, på tvers av fag.

Høyre vil stå opp for en verdiforankret skole, for kunnskap om vår kristne kulturarv og for et KRLE-fag som er både historisk forankret og inkluderende. Derfor støtter vi ikke forslaget, men vi støtter intensjonen – med klokere virkemidler.

Presidenten [12:38:32]: Representanten kan hilse hjem til sønnen og si at presidenten ikke kan si noe om innholdet, men framføringen var absolutt godkjent.

Kjersti Bjørnstad (Sp) [12:38:56]: Kristendommen og den kristne kulturarven former det norske samfunnet og har gjort det gjennom generasjoner. Det handler ikke bare om religion, det handler om språk, høytider, verdier og vår felles historie. Senterpartiet mener det er

viktig at barn og ungdom i den norske skolen får grundig kunnskap om dette.

Vi deler engasjementet bak representantforslaget, men vi kommer ikke til å støtte det å endre fordelingen i KRLE-faget slik det er foreslått. Det avgjørende for oss er at faget fortsatt skal bidra til en bred og balansert undervisning i religion, livssyn og etikk, hvor kristendommen utgjør en vesentlig del, men hvor også kunnskap om andre trosretninger og livssyn inngår. Det styrker evnen til å leve i og med mangfoldet vi har i landet vårt.

Senterpartiet mener likevel at vi må gjøre mer for å løfte fram kristen kulturarv, norske tradisjoner og norsk historie i opplæringen. Det bør skje gjennom helhetlige endringer i læreplanverket, ikke gjennom rigid fordeling i ett fag. Derfor har vi fremmet forslag om at regjeringen bør sikre at dette innholdet får større plass i skolen, på tvers av fag. Jeg har også oppfattet det slik at statsråden er og har vært positiv til en slik endring av læreplanene, og jeg stusser derfor litt over at Arbeiderpartiet ikke støtter dette forslaget.

Vi har også lyst til å trekke fram skolegudstjenester som et viktig eksempel. Det er en norsk tradisjon som bør videreføres, og som mange barn, foreldre og lokal-samfunn verdsetter. Den norske kirke har en sentral rolle som bærer av kultur og tradisjon i hele landet, og skolegudstjenester må være en naturlig del av denne formidlingen – selvsagt innenfor rammen av frivillighet og respekt.

Vi har merket oss at statsråden har startet arbeidet med støttemateriell som skal styrke skolens arbeid med kulturarv og felles verdigrunnlag. Det er et viktig skritt, som vi støtter, for det handler om å gi elever felles referanser og økt forståelse av samfunnet de vokser opp i.

Vi trenger en skole som både gir røtter og viser vei, et KRLE-fag og et læreplanverk som samler og ikke splitter.

Med det tar jeg opp Senterpartiets forslag.

Presidenten [12:41:30]: Representanten Kjersti Bjørnstad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Himanshu Gulati (FrP) [12:41:42]: Kristendommen og den kristne kulturarven er en viktig del av Norges historie, Norges identitet og våre tradisjoner og er mye av det som binder oss sammen som samfunn, uavhengig av hva slags religion, om noen, man selv måtte velge å tro på.

Fremskrittspartiet har flere ganger, senest for et par måneder siden, fremmet forslag som understreker dette, bl.a. gjennom vårt forslag om julegudstjenester i skolen. Under forrige regjering var vi også med på å sikre at om lag halvparten av KRLE-faget skal dreie seg om kristendommen.

Vi støtter økt opplæring i både kristendom og hva den kristne kulturarven betyr for Norge som samfunn,

men vi mener at det er flere fag enn kun KRLE hvor dette hører hjemme, ikke minst historiefaget. Vi fremmer derfor vårt eget forslag, som jeg gjerne ønsker å ta opp, som går ut på at mengden undervisning om kristendom og kristen kulturarv bør økes i de relevante fagene i skolen. Vi vil også subsidiært støtte forslaget fra Senterpartiet, og vi oppfordrer både Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og alle andre partier til å støtte vårt forslag subsidiært.

Presidenten [12:43:03]: Representanten Himanshu Gulati har tatt opp det forslaget han refererte til.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [12:43:18]: Når jeg hører debatten som går om kristendom og kristen kulturarv i KRLE-faget, er det verdt å stille spørsmålet: Hva er det som gjør Norge så unikt? Hva er grunnen til at vi i flere tiår har hatt den lykkeligste, mest tillitsfulle og rikeste befolkningen i verden? Tro det eller ei, men det handler ikke om brunost og gul Solo på påsketur – det handler om noe dypere enn det. Det er verdiene som vi i generasjoner har samlet oss rundt som har gjort oss til en unik nasjon, og nå lever vi i en tid hvor mye av dette grunnlaget er sterkt truet og er under press. Da er ikke svaret å svekke det som forener oss som nasjon, men det er heller å styrke det. Derfor foreslår Kristelig Folkeparti i dag å øke andelen kristendomsundervisning i KRLE-faget til tre fjerdedeler. Vi må anerkjenne at noen verdier har vært mer betydningsfulle og viktigere for det liberale demokratiet, som vi forsvarer mer enn noen gang.

Kristningen av Norge var et fundamentalt oppgjør i vår historie, hvor vi tok avstand fra verdier vi ikke vil assosieres med i dag. Vi gikk fra en tid hvor den største skulle bli den første, til en ny kristen æra hvor alle mennesker hadde en ukrenkelig verdi i kraft av å være seg selv. Dette tankegodset har vi bygd på i generasjoner – ja, i hele 1 000 år har vi bygd landet på de kristne verdiene. Det har lagt grunnlaget for ytringsfriheten, religionsfriheten, menneskerettigheter og rettsstat. I disse tider må vi verne om disse grunnstrukturene, og derfor må vi også verne om våre felles verdier, som binder oss sammen som land.

Hvert år er det nye kamper med politikere på venstresiden som vil avvike skolegudstjenester. Nylig kunne vi lese i avisen Vårt Land om barnehager i Oslo som ikke feirer påske, men som feirer «gul fest», i frykt for ikke å framstå inkluderende. Den same mistilliten ser vi i dette Dokument 8-forslaget, når SV, Venstre og Rødt mener at kristendommen ikke skal ha noen forrang i KRLE-faget, og ikke vil erkjenne kristendommens betydning i samfunnet. Her er det store mangler i historiefortellingen.

Med dette vil jeg ta opp Kristelig Folkepartis forslag i saken.

Presidenten [12:45:39]: Da har representanten Hadle Rasmus Bjurland tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:45:49]: Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og skal lære ungene våre om felles verdier og tradisjonene som binder oss sammen som samfunn. Å ha solid kunnskap om vår felles historie og kultur er viktig for å forstå og være trygge på samfunnet vi lever i, og det er viktig for tilhørighet, fellesskap og identitet.

Vår kristne, humanistiske kulturarv er en viktig del av dette. Skolens verdigrunnlag er formulert i formålsparagrafen i opplæringsloven. Verdigrunnlaget bygger på en kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Dette er verdier som kommer til uttrykk i kristendommen og i andre religioner og livssyn, og som er forankret i menneskerettighetene.

KRLE er viktig i denne sammenheng. Elevene skal lære om religioner og livssyn. Faget skal legge til rette for demokratisk medvirkning og etisk refleksjon og bidra til at elevene utvikler dømmekraft. Elevene skal utvikle evnen til toleranse og til å leve i et mangfoldig samfunn, samt bevissthet om menneskeverd som en grunnleggende verdi i samfunnet vårt. KRLE er ikke et fag som gir opplæring til tro, men om tro. Faget er viktig for å forstå seg selv, andre og verden rundt oss. Faget skal bidra til respekt for ulikhet, og det er rett og slett en sentral del av skolens dannelsesoppgave.

Det er naturlig at kristendommen har en viktig plass i KRLE-faget, for det er viktig å forstå hvordan den har formet samfunnet vi lever i, men det er ikke det eneste perspektivet som er viktig for å forstå dagens samfunn og verden rundt oss. Dersom tre fjerdedeler av undervisningen i faget skal brukes på kunnskap om kristendom, vil ikke faget lenger være det brede religions-, livssyns- og etikkfaget som følger av loven og læreplanverket, et fag som fungerer godt og har god forankring i skolen.

Både kunnskap om kristendommen, vår kristne kulturarv og innflytelsen på samfunnet vårt er allerede godt dekket i læreplanverket som helhet, og det er allerede i dag krav i læreplanen om at om lag halvparten av tiden i KRLE-faget skal brukes til kristendom. Jeg mener derfor det ikke er behov for den type læreplanendringer som forslagsstillerne foreslår.

Jeg er derimot opptatt av å styrke arbeidet med felles referanser og verdigrunnlag i skolen. Innspill jeg har fått, viser at det er behov for å utvikle støtte til skolens arbeid med verdigrunnlaget og opplæringen om kulturarven i de ulike fagene, og dette er et arbeid jeg allerede er i gang med.

Presidenten [12:48:49]: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:49:07]: Når jeg lytter på statsråden, og når jeg leser brevet til komiteen, opplever jeg kanskje at det er en avstand mellom det statsråden sier nå, og særlig det som står i brevet, og det jeg opplever at hun har uttrykt offentlig. Da tror jeg kanskje det er en fordel om hun også kan bidra til å bringe klarhet i det. Er det sånn at statsråden mener at kristendommen og den kristne kulturarv trenger noe mer plass i norsk skole? Eller er man 100 pst. fornøyd med gjeldende regler, med den fordelingen som er i dag? Er det sånn at man ikke ønsker noen endringer i det hele tatt? Det hadde vært veldig fordelaktig om statsråden klargjorde det, for i det offentlige rom har man kanskje fått et noe annet inntrykk.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:50:10]: Jeg er litt usikker på hva representanten her viser til i det offentlige rom, men det er helt naturlig at kristendommen har en viktig plass i KRLE-faget, for det er viktig for å forstå det samfunnet og det Norge vi kjenner og har i dag. Det er sånn allerede i dag. Det er læreplanen vi snakker om, og læreplanen har allerede krav om at om lag halvparten av tiden i KRLE-faget skal brukes til kristendom. Det mener jeg er helt riktig og viktig.

Så er jeg ikke fornøyd når det gjelder de veiledningsressursene som er i skolen knyttet til nettopp utdyping av det som står i læreplanene, men det er læreplanene i sin helhet. Det handler om mange ting. Det handler om at våre læreplaner i stor grad er lite konkrete, og jeg mener at vi kan bli enda mer konkrete, med valg av både leselister og sanglister og så videre, nettopp for å styrke det som faktisk samler oss som land, både i fortiden og ikke minst i framtiden.

Hadle Rasmus Bjurland (KrF) [12:51:20]: Det er verdiene som vi i generasjoner har samlet oss rundt, som har gjort oss til en unik nasjon. Kristendommen har lagt grunnlaget for ytringsfrihet, rettsstat og demokrati. Nå lever vi i en tid hvor veldig mye av dette er sterkt truet og under press, og da mener vi i Kristelig Folkeparti at vi må styrke det som forener oss, og ikke svekke det.

Dette forslaget i dag har to elementer i seg: både å styrke kristendomsundervisningen og å ta inn kristen kulturarv i KRLE-faget. Hvorfor er statsråden imot å ta inn kristen kulturarv som et element i forslaget?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:51:56]: Gjennom hele skoleløpet skal elevene lære om den kristne kulturarven og om menneskerettighetene. Dette er tydelig i regelverket. Den kristne kulturarven er tematisert i overordnet del av læreplanverket og kommer tydelig til

uttrykk i kompetansemålene på de ulike klassetrinnene. I KRLE-faget skal kristendomskunnskap utgjøre om lag halvparten av undervisningstiden.

Jeg kan utdype: Det står i opplæringsloven at opplæringen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Jeg vil også presisere at elevene skal lære å kjenne de verdiene og tradisjonene som bidrar til å samle menneskene i landet, og at kristen og humanistisk arv og tradisjon er en viktig del av landets samlede kulturarv og har spilt en sentral rolle for utviklingen av demokratiet vårt. Når det er sagt, mener jeg det er viktig at en blir mer konkret, og det arbeidet er jeg fullt i gang med.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [12:53:02]: Vi hører at statsråden i dag har mange fine ord om KRLE-faget, kristendommen og kristen kulturarvs betydning i samfunnet. Men med dagens KRLE-fag skal barna lære om en rekke religioner som har preget andre lands kulturer, samtidig som det blir vanskelig å ha plass til en stor nok del av kristendommen og kristen kulturarv. Hvorfor mener statsråden at religioner som buddhisme og hinduisme skal ta en så stor del av KRLE-faget?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:53:31]: Det er sånn at størstedelen av faget i dag er til kristendommen, det har jeg vært inne på flere ganger, og faget i sin helhet er viktig for at man skal forstå seg selv og forstå andre og verden rundt oss. Faget skal i sin helhet bidra til respekt for ulikhet, og det er rett og slett en sentral del av skolens dannelsesoppdrag. Derfor er det også viktig å se til andre steder i verden og hvordan det er der.

Presidenten [12:53:59]: Replikordskiftet er omme.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:54:25]: Det er umulig å forstå vår sivilisasjon, vår kultur og hvem vi er, uten å forstå kristendommens unike plass gjennom vår historie, og som grunnlag for våre verdier – det vi definerer som vestlige verdier og som norske verdier. Den vestlige sivilisasjonen er uløselig knyttet til kristendommen. Den er altså helt fundamental for de gode samfunnene som Vesten har skapt, som jeg vil hevde – og det er utvilsomt viktig – at overgår alle andre samfunn verden har sett, i den forstand at vi har mer frihet, vi har mer stabilitet, og vi har et bedre liv enn det man ser i andre kulturer og i andre kulturkretser. Dette har vokst ut av kristendommen. Det er helt fundamentalt. Det var et brudd med unåden i oldtidens moral, som står i kontrast til nåden og menneskeverdet i kristendommen.

Dersom man mener – og det er slik jeg oppfatter sosialistene som uttaler seg i denne saken – at kristendom-

men ikke skal ha noen annen plass enn andre religioner, som f.eks. islam, da er vi på ville veier. Det er en oppskrift på ikke å forstå seg selv. Det er en oppskrift på å gi andre kulturer, andre religioner, en plass i vårt samfunn som de ikke naturlig har. Jeg vil i hvert fall advare sterkt mot det. De kristne verdiene er altså så innarbeidet i vår kultur, de er i vårt kulturelle DNA, og når vi snakker om menneskeverd og menneskerettigheter, har alt dette sitt opphav i kristendommen.

Det er nok riktig som Kristelig Folkeparti er inne på, at kristendommen bør ha en større plass i KRLE-faget, uten at man bør sette noen prosentsats på det. Samtidig må vår kristne kulturarv også få en større plass innenfor både historie, samfunnskunnskap og norsk – ja, egentlig innenfor alle relevante fag i norsk skole, for dersom det går elever ut av norsk skole og ikke forstår den kristne kulturarvs viktighet for vårt samfunn, har den norske utdanningen sviktet.

Hege Bae Nyholt (R) [12:57:36]: Som en av de omtalte sosialistene som mener noe om dette, kjenner jeg et behov for å kommentere innlegget til representanten fra Kristelig Folkeparti.

Innimellom lages det noen myter og forestillinger om hva som foregår i norske skoler og norske barnehager. Vi ser det hver vår. Samtidig som hvitveisen kommer, kommer også forestillingene om fetisjshow i barnehagen, når vi faktisk sitter og fargelegger regnbueflagg. Det er også en slags forestilling om at man ikke kan synge en julesang eller snakke om påske, osv. Det er helt sikkert sant at det er en barnehage som hadde gul uke. Jeg er helt sikker på at det var etter en nøye vurdering, en pedagogisk diskusjon og en avgjørelse, på samme måte som når man i Nordland feirer at solen kommer. Man har ikke blitt mayatilbedere av den grunn. Man er solhungrig.

Jeg har i barnehagen under et måltid demonstrert hvordan Jesus red inn på eselet i Jerusalem, på samme måte som jeg har hatt foreldreopplæring i hva pinse er for noe. Jeg har også latt meg imponere over Skage barnehage i Nord-Trøndelag, som har Ramadan-kalender. Det er fullt mulig å være inkluderende.

Jeg har allerede avslørt at jeg har et år med rytmisk sportsgymnastikk bak meg. Jeg har også bak meg et år med religionsvitenskap. Da lærte jeg én ting, nemlig at kristendommen ikke oppsto i et vakuum. Den bygger på tidligere religioner som den har særs mange likhetstrekk med, og ikke minst er det en videreføring av andre religioner og livssyn. Vi kan ikke forholde oss til kristendommen som om den er den eneste religionen som skal undervises, eller som er det som har sikret oss et demokrati. Som sosialist vil jeg si at f.eks. arbeiderbevegelsen er en ganske relevant bevegelse å snakke om hvis vi først

skal snakke om demokrati og organisasjonsfrihet osv. Det er mennesker som har slåss for ytringsfriheten og for organisasjonsfriheten. Det er også sann at det har skjedd mange overgrep i religionens navn. Det får også være en del av undervisningen.

Jeg vil på det sterkeste oppfordre til at vi som landets øverste folkevalgte på ingen måte er med og opprettholder myten om at det skjer en masse rart og spekulativt preget av en slags woke-bevegelse rundt omkring i landets barnehager og skoler. Det gjøres godt pedagogisk arbeid. La oss vise de ansatte tillit.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Øystein Mathisen (A) [13:00:26]: Jeg må si at jeg føler at denne debatten egentlig har mer med debatter som er i andre land å gjøre. Det er en import av konflikter og debatter andre steder, og man prøver å etablere dem i Norge også. Man prøver å bygge på motsetninger, og man prøver å bygge forskjeller og avstand.

I denne debatten og i arbeidet med dette innlegget til representantforslaget har det vært helt tydelig hvor mye og hvor stor plass de kristne verdiene, den kristne kulturarven og de felles referansepunktene som ligger i det, har i norsk skole. Ministeren har også vært oppe og tydeliggjort at man må gjøre et bedre arbeid og ha støttemateriell for det. Det ligger i regelverket vårt. Det ligger i læreplanene. Det er masse rom i et KRLE-fag, der halvparten er viet kristendommen.

Spørsmålet er hva slags skole vi egentlig ønsker oss. Vi ønsker jo ikke en skole som skal definere for ungene hva som er rett, og hva som er galt. Vi skal gi dem verktøyene til å gjøre egne vurderinger, til å innhente informasjon, reflektere og forstå verden de lever i, og som de har rundt seg. Da kan ikke noe defineres som bedre eller viktigere enn noe annet.

Før denne debatten sa representanten Bjuland, som deltar i debatten, i media at «Kristne verdier er bedre enn andre». Å ha et sånt utgangspunkt og komme med et sånt utsagn – og så mene at man skal gjøre et sånt vedtak – gjør det helt umulig, i alle fall for meg, å kunne være med på det. Definisjonen som brukes som grunnlag for at man skal ha mer kristendom i faget, er at det er bedre verdier. Jeg skal ikke definere noen andres verdier. Noen av mine grunnverdier er åpenhet og forståelse for andre, og jeg synes skolen skal legge til rette for at alle skal få lov til å utvikle de verdiene selv. Vi skal ikke definere og bestemme det for noen som helst andre.

Når representanten Bjuland også angriper venstresiden, med partiene Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, og sier at det er stor mangel på historieforståelse, er det også å trekke det ganske langt å si at grunnen til at det norske folk er så lykkelig, er takket være de kristne

verdiene og den kristne kulturarven. Det er mye som ligger bak. Velferdsstaten vi har, det trygge, gode landet vi har, og arbeidsmulighetene for folk, har også betydning. Å si at det er kristne verdier som er grunnlaget for det, er i alle fall en ganske entydig tolkning av Norges historie.

Kristendommen har spilt en viktig rolle i det landet vi har. Det har utviklet oss, sammen med andre ting vi har blitt utsatt for. Opplysningstiden, som kom med tenkere som Voltaire, Kant og Locke, har også bidratt til det landet og den grunnloven vi har, med religionsfrihet, og som også sier at vi skal bygge på den historien vi har med den kristne kulturarven.

Grunnen til at vi har så små konflikter i Norge, er disse verdiene. Om vi skulle satt noen verdier over andre basert på religion, vil det ikke gjøre oss bedre rustet for å møte de utfordringene vi står foran.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [13:03:40]: Etter å ha hørt denne debatten vet jeg ikke helt hvor jeg skal begynne, for det er mye å ta tak i. Jeg vil likevel kanskje begynne med å kommentere det som kom sist her, fra Arbeiderpartiet, for jeg blir litt overrasket over at Arbeiderpartiet legger seg på samme bunnivå som Venstre, SV og Rødt gjør i sine merknader, når de kommer med denne manglende stoltheten over det verdigrunnlaget som har vært helt avgjørende for landet vårt.

Hvis det ikke går an å si at noen verdier er bedre enn andre verdier, vitner det kanskje om hvorfor vi trenger akkurat denne diskusjonen, hvorfor vi trenger akkurat denne debatten. Ja, vi må erkjenne at det er noen verdier som har vært mer betydningsfulle for de grunnleggende frihetene som vi forsvarer. Da må vi ikke være likegyldige og si at alle verdier er like bra, og at alle kulturer er like bra, for det er noe som er særskilt for oss ved at vi bor her i dette landet, som vi har nytt godt av, og som vi i enda større grad må forsvare i tiden som kommer.

Jeg er bekymret fordi veldig mange unger akkurat nå vokser opp uten de samme referansepunktene som generasjonene før hadde. De ser ikke på de samme barne-tv-kanalene, de har ulike telefoner med ulike algoritmer, de blir matet med ulik informasjon. Nettopp derfor tror jeg det er viktigere at vi verner om de felles referansepunktene som den kristne kulturarven representerer, som nettopp kan være med og binde oss sammen som land, der vi kan ha en felles forståelse av noen grunnleggende friheter som har vært helt avgjørende for det samfunnet vi har.

Når vi i tillegg vet at det er eksempler på barnehager som ikke vil feire påske, i frykt for å ekskludere, og heller vil feire gul fest, vitner det om hvor lite stolthet det er i de verditradisjonene og den kulturarven vi er en del av. Jeg mener at skal vi klare å inkludere andre i vårt verdifelleskap, er vi helt avhengig av å kunne stå opp for norske

verdier, norske kristne verdier. Da kan vi ikke ha denne relativismen som venstresiden her i dag tar til orde for, som egentlig gjør meg ganske overrasket og sjokkert, for jeg trodde ikke at det sto så ille til som det gjør.

Jeg må også si at når jeg leser innstillingen fra komiteen og ser hvordan Venstre, SV og Rødt sier at det er veldig viktig at vi ikke framhever kristendommen framfor andre religioner, mener jeg at denne debatten ikke er karikert. Det er kanskje viktigere enn noen gang at vi tar den nettopp i denne sal.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:06:31]: Representanten Nyholt fra Rødt og representanten Mathisen fra Arbeiderpartiet hadde helt sikkert ikke tenkt det, men de bekrefter jo egentlig problemet og grunnlaget for hvorfor vi i det hele tatt har denne diskusjonen, nemlig denne håpløse relativiseringen: Alle verdier er like gode, og det er ikke forskjell på ting. Den relativismen som plager oss i Vesten som en sykdom, må motsies. Derfor er denne debatten nødvendig.

Det er ikke sånn at alle verdier og verdisyn og religioner har lik verdi, i hvert fall ikke hvis man skal legge til grunn hvordan menneskene som lever under de religionene og de verdiene, opplever det. Det er en grunn til at vi har frihet i Vesten og ikke har det i mange andre deler av verden. Det har vokst ut av kristendommen. Det trenger man ikke å være særlig mye opplest på historie for å forstå.

Til det å da trekke inn opplysningstiden – som om opplysningstiden kom fallende og bare sånn helt tilfeldig oppsto i Vest-Europa, i Vesten: Det skjedde jo fordi det var et grunnlag for at vi kunne få en opplysningstid, noe som igjen hadde sammenheng med kristendommen. Alle disse tingene henger sammen.

Til det å snakke om at ting har lik verdi, og at vi ikke skal ha noen objektive sannheter: Den tiden bør være forbi. Det finnes objektive sannheter. Det finnes verdier som er bedre enn andre. Det finnes sivilisasjoner, kulturer og land som det er bedre å leve i enn andre. Det er bare en sannhet. Det er sikkert ubehagelig for sosialistene å forholde seg til, for det er gjerne de landene som er styrt av sosialister det virkelig ikke er særlig bra å leve i. Men det er altså ikke mindre riktig av den grunn.

Da framstår det ganske merkelig at man mener at man liksom skal likestille fremmede kulturer og religioner i norsk kontekst med kristendommen og den kristne kulturarv. Det viser at det er behov for denne debatten. Det viser at det er behov for et oppgjør med det jeg oppfatter som en nedsnakking av vår egen kulturarv, en nedsnakking av det som har vært grunnlaget gjennom 1 000 år i Norge og i 2 000 år for den vestlige sivilisasjonen, nemlig kristendommens sentrale plass og arven etter den, som definerer oss i dag.

Hege Bae Nyholt (R) [13:09:39]: Det er sikkert underholdende, interessant og kanskje et billig triks å lik-som dra i tvil moralen til folk i den andre politiske leiren, men det er jo ikke det dette handler om. Hvis det er noen tvil, så har jeg troen på fellesskapet, jeg har troen på de kollektive løsningene, og jeg mener at arbeiderbevegelsen har vært avgjørende for det demokratiske samfunnet vi lever i. Og ja, jeg mener også at det er mye godt å finne i alle verdens religioner.

Jeg vet også at det er forskjell på hvilket land man vokser opp i, og hvilken mulighet man har til å uttale seg, og så videre. Blant annet et av de landene som Fremskrittspartiet ofte har sett til, USA, begynner å bli et vanskelig land å leve i for svært mange, og hvor våre norske studenter ikke får fullføre studiene sine.

Det denne diskusjonen handler om, er jo utdanningssystemet vårt. Den handler ikke om meg eller om Mathisen og hva vi måtte mene eller ikke mene. Om det er noen trøst, er jeg døpt, så det finnes kanskje et håp også for meg. Dette handler om hvorvidt vi har tillit til at landets lærere, barnehagelærere, barne- og ungdomsarbeidere, assistenter og miljøterapeuter klarer å formidle ulike kulturer og verdier til ungene våre. Det har jeg. Den tilliten har jeg til lærerskoleutdanningene, til barnehagelærerutdanningene, til alle dem som har gått barne- og ungdomsutdanningene, og så videre. Jeg har troen på at de klarer å formidle, fordi jeg selv har gått i den norske skolen, fordi jeg selv har jobbet i den norske skolen, fordi jeg har venner som jobber der, og fordi jeg har unger som kommer hjem og skal lære om kunst i buddhismen, men som også skal lære om kristendommen – fordi de har etiske diskusjoner, fordi de har diskusjoner om livssyn.

Det som bekymrer meg med den norske barnehagen og den norske skolen, er at det ikke er nok folk på jobb til å gjøre jobben. Det er ikke nok ansatte. Det er ikke god nok bemanning til å ha den tette, gode oppfølgingen og til å kunne undre seg: Hvorfor er det sånn at ikonostasen i den kristne historien har mange likhetstrekk med hvordan det ble framstilt i egyptisk mytologi? For den har det. Den bygger på det. Er det noen linjer vi kan dra fra førkristne tider inn i kristne tider, som vi fortsatt ser i dag? Det er spennende diskusjoner å ta. Og hva har det å si for dagens barn og unge?

Jeg er helt enig i at det er et problem at vi ikke ser samme barne-tv – godt nok og ofte produsert i DDR for vår generasjon. Jeg er helt enig i at det er et problem at alt er lov og ingenting er lov. Men det løser vi ikke ved å sette spørsmålstejn ved de ansatte i barnehage og skole sin mulighet til å formidle gode verdier.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:12:48]: Eg kom litt uforvarande inn i denne debatten for å halde eit innlegg i neste sak, men eg finn det rett å ta ordet, for det kan

ikkje bli ståande igjen som eit etterlate inntrykk at dette er ein debatt mellom ei høgreside og ei venstreside. Det er det overhovudet ikkje. Dette er ein debatt mellom liberale verdiar og djupt, djupt kristenkonserverte verdiar, som representanten Bjuland representerer.

Eg skal gje representanten frå Kristeleg Folkeparti rett på eitt punkt. Det er at den debatten han dreg opp, kanskje er viktigare no enn nokon sinne. Det har han rett i. Kva er årsaka til det? Jo, dei syna representanten frå Kristeleg Folkeparti uttrykkjer her om kristendom, eller at kristne verdiar er betre enn andre verdiar, som han i dag seier i alle landets aviser. Det er dette som no skjer i USA, med president Trump. Offerar for det er minoritetar, kvinner og folk med ein annan bakgrunn, som no må leve liv i frykt. Det er dette som no skjer i Russland, der ein har hatt president Putin, som år for år har jobba seg tettare saman med kyrkja, og miksa saman religion – kristen religion – og politikk på ein måte som er mildt sagt farleg. Dette skjer i land etter land, og det er den kulturkrigen Kristeleg Folkeparti no ønskjer å dra opp her i Noreg også.

At denne debatten er viktigare enn nokon gong, er eg 100 pst. einig i. Det er då vi må stå opp for dei liberale verdiane, for menneskerettane, for det Noreg faktisk er. Den europeiske menneskerettsdomstolen har påpeikt – ut frå det grunnleggjande felles verdigrunnlaget vi har i den vestlege verda – at det norske KRL-faget ikkje i tilstrekkeleg grad har teke omsyn til foreldras religiøse og filosofiske overtving.

Vi skal ha eit liberalt og pluralistisk samfunn. Det er ikkje eit verdilaust samfunn, men det er ikkje eit samfunn der kristenkonserverte verdiar får lov til å leggje sitt mørke teppe utover andre menneske sin fridom, anten ein er kvinne eller ein representerer andre religionar eller andre minoritetar. Vi skal ha fridom for alle, ikkje minst i den Pride-månaden vi no er inne i.

Dette er no alvor. Seinast for nokre dagar sidan samanlikna Kristeleg Folkeparti sin fyrstekandidat i Hordaland i eit avisinnlegg 1. juni 2025 med 9. april 1940, som dagar då Noreg blei angripe. Det som skjedde 9. april 1940, var at Noreg blei angripe av ei framand okkupasjonsmakt. Det som skjedde 1. juni 2025, var at vi fekk innført ei ny abortlov. Den samanlikninga talar for seg sjølv.

Presidenten [13:15:53]: Representanten Hadle Rasmus Bjuland har hatt ordet to gongar tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [13:16:06]: Jeg synes at disse beskyldningene som kommer fra Venstre, er dypt usaklige og virkelig ikke hører hjemme i denne debatten her. Det må gå an å ha en diskusjon om hvordan vi skal innrette KRLE-faget, og hvilke verdier som skal

være med og kommuniseres i det faget, uten at en skal være med og skape et inntrykk av at dette er en slags amerikansk kulturkrig. Dette er bare med på å polarisere debatten enda mer, med å begynne å trekke fram at det er ytre høyre-krefter dette egentlig handler om. Det er så feil som det kan bli.

Skal vi verne disse liberale verdiene og det liberale demokratiet, som vi er stolte av, og som representanten Bjørlo snakker veldig varmt om, er det feil historiebeskrivelse ikke å erkjenne at det er de kristne verdiene som har vært helt avgjørende for at vi faktisk har de liberale verdiene. Jeg vil gjerne at representanten Bjørlo skal vise til hva slags samfunn som kan ha liberale verdier, uten at det er de kristne verdiene som har vært avgjørende for det.

Presidenten [13:17:09]: Representanten Per-Willy Amundsen har hatt ordet to gongar tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:17:25]: Jeg lar meg ikke sjokkere, men jeg må si at jeg nesten lar meg sjokkere over representanten Bjørlos utsagn fra denne talerstolen. Det er å gå ekstremt langt å slå representanter som tar til orde for å ta vare på vår kristne kulturarv, i hartkorn med ekstreme holdninger og ekstreme politiske bevegelser. Det vil jeg ta sterk avstand fra, men det viser behovet for å ta denne debatten nok en gang, for folk har den type holdninger jeg oppfatter at representanten Bjørlo er eksponent for. I den grad man kaller det å være liberal, vil jeg si det er en ganske autoritær liberal tilnærming, hvor man slår alle man ikke liker, i hartkorn med ekstreme grupper. Jeg synes ikke det bidrar til å holde denne debatten på et verdig nivå. Jeg må si det er virkelig nedslående at Venstre står for de holdningene.

Presidenten [13:18:26]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 7 [13:18:31]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven (ekstraererv, innstillingsutvalg mv.) (Innst. 497 L (2024–2025), jf. Prop. 118 L (2024–2025))

Presidenten [13:18:43]: Etter ynske frå utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter

innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:19:04]: På vegner av saksordføraren vil eg begynne med å takke komiteen for godt arbeid og godt samarbeid i behandlinga av denne saka, som altså dreier seg om endringar i universitets- og høyskulelova, fagskulelova og studentsamskipnadslova.

I denne saka er det omtale av det rettslege grunnlaget for bruk av studentarbeid i såkalla plagiatkontroll, det vil seie kontroll av tekstlikskap for å avdekkje mistanke om fusk. Komiteen er einig om at det er viktig med klare og tydelege rettslege grunnlag for vurdering av studentarbeid for å sikre likebehandling av studentar i vurderingssituasjonen.

Komiteen merkar seg vidare at det i lovproposisjonen også er forslag til nokre mindre justeringar i reglane om studentombod i fagskulelova for å leggje til rette for etablering av eit nasjonalt studentombod. Det er gledelig når ein i lengre tid har jobba for etablering av eit nasjonalt studentombod for fagskulestudentar. Eit nasjonalt studentombod for fagskulestudentar er viktig for å sikre dei likeverdige rettane.

Eg går over til å gjere kort greie for Venstre sitt syn i saka. Venstre har over lengre tid vore pådrivar for at også fagskulestudentane skal få eit studentombod, og er glad for at det no er landa på ein god måte.

Juks og plagiat er eit tema som har vore gjenstand for debatt i denne salen og i samfunnet elles. For Venstre er det viktig å understreke kor viktig det er med ein ein-skapleg og rettferdig praksis på tvers av institusjonane, og at det er god informasjon til studentane om reglar for plagiat og juks. Det er ein føresetnad for at regelverket skal opplevast som rettferdig.

Eit tidlegare stortingsfleirtal har bede regjeringa vurdere eit forslag om korleis studentar som sjølv ønskjer det, kan få utsett iverksetjing av vedtak om ute-stenging fram til ei eventuell klage på vedtaket er avgjort. Det opplever vi frå Venstre si side at regjeringa ikkje har følgd godt nok opp i proposisjonen. Juks og plagiat skal få konsekvensar, og det gjer det. Det er alvorleg for dei som blir tekne. Men desto viktigare er det at ein kan sikre at studentane kan klage på vedtaket før straffa blir iverksett. Slik kan ein unngå at studentar blir ute-stengde på feil eller for tynt grunnlag.

Difor støttar Venstre forslaget om at institusjonen, dersom ein student ber om det, skal utsetje iverksetjinga av eit vedtak om ute-stenging til klagefristen er ute eller klaga er endeleg avgjort, og vi beklagar at ikkje fleirtalet i komiteen støttar dette forslaget. Det meiner vi gjer at vi

mister ein viktig sikkerheitsventil som vi har i mange andre tilfelle.

Det er mange fallgruver med tanke på å få fleire studentar til å fullføre utdanninga si, vi treng ikkje fleire. Juks skal ha konsekvensar, men iverksetjing av straff før ein har fått moglegheit til å prøve saka si gjennom eit klageorgan, er ikkje vegen å gå. Med det tek eg opp forslaget som Venstre er med på.

Presidenten [13:22:07]: Representanten Alfred Jens Bjørlo har teke opp det forslaget han refererte til.

Lise Selnes (A) [13:22:16]: I denne lovproposisjonen er det flere endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven, og det er flere forslag som samlet sett vil bidra til en mer fleksibel og moderne regulering av både universiteter, høyskoler og fagskoler.

Jeg vil spesielt løfte fram endringen i fagskoleloven som legger til rette for nasjonalt studentombud. Dette har vært et etterlengtet vedtak fra fagskolestudentene, og det vil sikre at de får et bedre tilbud om råd og hjelp i studentsaker. Det å få på plass et fagskoleombud er omtalt i Arbeiderpartiets partiprogram, det er omtalt i Hurdalsplattformen, og her blir det levert på det. Jeg vil spesielt takke ONF for godt samarbeid i denne saken.

Det ligger inne forslag om at det skal utarbeides ulike standarder for plagiat og selvplagiat osv. Dette er ikke et forslag Arbeiderpartiet støtter, selv om vi vil understreke at det er veldig viktig at studenter håndteres mest mulig likt når slike saker dukker opp. Det er viktig å understreke at ulike fagretninger og ulike institusjoner har ulike typer eksamener, og dette er i stadig utvikling, og et sett av standarder bestemt politisk vil kunne begrense mulighetene for dette.

Det er som er viktig, er at institusjonene – gjennom arbeidet i UHR, og i samarbeid – får fram en mest mulig lik praksis i møte med ulike typer eksamensformer, i en verden der bl.a. kunstig intelligens både gir store muligheter og samtidig utfordrer måten eksamen gjennomføres på. Det skal være trygt for institusjonene, og det skal være tydelig for studentene hvordan eksamen gjennomføres og bedømmes.

Til slutt vil jeg løfte fram at regjeringen ikke går videre med forslaget om å åpne opp for egenbetaling for gjentak av tidligere beståtte eksamener. Det er bra å støtte opp om prinsippet for gratis høyere utdanning.

Kjersti Bjørnstad (Sp) [13:24:46]: Senterpartiet støtter de fleste forslagene i denne proposisjonen. Dette er endringer som styrker regelverket og gir mer forutsigbarhet, både for universiteter, for høyskoler og for fagskoler.

I likhet med andre representanter som har vært på talerstolen i dag, er vi også særlig fornøyd med at det nasjonale studentombudet for fagskolestudenter nå endelig blir realisert, og at det legges til Tromsø. Det har vi jobbet for lenge. Nå får også fagskolestudentene en uavhengig instans å støtte seg på, og vi får sikret like rettigheter uavhengig av institusjonstype. Det er gledelig.

Senterpartiet mener det er klokt å flytte hovedelementene for institusjonskategoriene fra forskrift til lov. Det gir større forutsigbarhet, tydeligere forventninger og politisk forankring. Vi må stille krav til kvalitet og være tydelige på hva som kreves for å være universitet eller høyskole.

Vi støtter også at ansettelser i ekstraervert i særskilte tilfeller kan gjøres uten utlysning, men understreker at dette må være unntak, og at hovedregelen fortsatt skal være utlysning. Her er det viktig å balansere effektivitet med medvirkning.

Når det gjelder plagiatkontroll, støtter vi at det etableres klare rettslige rammer for bruk av studentarbeider. Samtidig er også vi opptatt av rettssikkerhet for studentene og tydelige, rettfærdige reaksjoner. Å skille mellom plagiat og selvplagiat, og å sikre gode klagemuligheter, er helt grunnleggende.

Men vi er nødt til å prate litt om egenbetaling: Regjeringen velger å skrote forslaget om å ta betalt for gjentak av beståtte eksamener, men lar kuttet i bevilgningene til utdanningsinstitusjonene stå. Det gir verken faglig eller økonomisk mening. For Senterpartiet er det viktig at studenter fullfører sine studieløp på normert tid, og at vi tar inn over oss merkostnadene det har for samfunnet, institusjonene og studentene selv at studieløpet forlenkes stadig vekk grunnet gjentatte eksamensforsøk.

Det er grunn til å lure på om statsråden har tatt inn over seg at nær 30 pst. av dem som melder seg opp til eksamen, ikke møter opp. Hvorfor er det rimelig at videregående elever skal punge ut for å ta opp igjen fag, mens studenter ikke skal betale for nye forsøk? Senterpartiet mener at institusjonene selv bør få vurdere om de vil kreve egenbetaling, særlig når de samtidig får mindre midler å rutte med.

Med det tar jeg opp forslaget som Senterpartiet står bak.

Presidenten [13:27:38]: Då har representanten Kjersti Bjørnstad teke opp det forslaget ho refererte til.

Himanshu Gulati (FrP) [13:27:51]: Jeg vil begynne med å si at proposisjonen inneholder flere forslag som samlet sett vil bidra til en mer fleksibel, tydelig og moderne regulering av sektoren. Det er bra. Jeg vil spesielt trekke fram det positive ved at man med dette også legger til rette for et nasjonalt studentombud. Det er også veldig bra.

Når det gjelder spørsmålet om fusk, er jo dette noe som har vært høyt på dagsordenen de siste årene. Vi har dessverre hatt flere sterke historier i mediene, hvor studenter har blitt utestengt fra universiteter og høyskoler fordi de er blitt anklaget for fusk som etterpå har vist seg å ikke være fusk. I noen tilfeller handler det om at folk er blitt utestengt fordi man tror de har kopiert noen, og så har det vist seg etterpå at noen andre har kopiert dem, og derfor har dette gitt utslag i kontrollen.

Dette får dramatiske konsekvenser. Mange får sine liv satt på pause, de får sine framtidsplaner ødelagt og opplever dette som svært vanskelig, til tross for at de ikke har gjort noe galt. Derfor fremmet Fremskrittspartiet forslag, både før og for så vidt etter at vi hadde noen uheldige saker med statsråder som ble tatt for plagiat i sine masteroppgaver. Vi fremmet forslag om at ingen studenter bør stenges ute før klagen er blitt behandlet, slik at man sørger for at det kun er de som har gjort noe galt, som får en konsekvens, og ikke de som ikke har gjort noe galt.

I februar i fjor fikk vi flertallet i denne salen med oss. Det var vi veldig glad for. Vi fikk faktisk en enstemmig sal med på å be regjeringen vurdere å innføre dette. Dette ble utkvittert fra regjeringen kun to-tre måneder senere i revidert nasjonalbudsjett, og man valgte å ikke gå inn for det. Det mener vi var leit og ikke var å ta studentenes rettssikkerhet på alvor, spesielt i lys av de sakene vi har hatt.

Fremskrittspartiet, sammen med flere andre partier, fremmer derfor forslag nå om en lovendring i forbindelse med fuskesaker som gjør at studenter ikke stenges ute før klagen eventuelt er behandlet. Jeg vil ta opp det forslaget som Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten [13:30:14]: Representanten har teke opp det forslaget han refererte til.

Grete Wold (SV) [13:30:28]: Dette er en sak som på noen områder kan framstå litt teknisk og kanskje ikke like lett å trekke fram de store og politiske linjene på. Men det er jo som kjent i detaljene vi finner gullet, for å bruke et litt mer parlamentarisk språk.

Jeg skal trekke fram to områder som er spesielt viktige for SV. Det betyr noe hvem som er med på å ta beslutninger. Det betyr noe hvem som har informasjon og påvirkningsmuligheter når det skal ansettes folk, både i små og i store stillinger. Vi er derfor, som NSO og Skolelederforbundet, skeptiske til at man vil effektivisere og med det også fjerne kravet om et innstillingsutvalg hvor flere får delta. Vi mener det viktigste er å ta gode, grundige beslutninger når folk skal ansettes, heller enn å gjøre det raskt og effektivt.

Det andre er en av tidens store utfordringer, nemlig plagiat og fusk. Dagens teknologi utfordrer oss der. Og

selv om det er viktig med skjønn, må også studentene ha en helhetlig og rettferdig praksis å forholde seg til. Vi mener derfor at man må få fram så objektive regler for fusk som mulig og så like standarder vi kan, når det gjelder plagiat og selvplagiat. Blir man beskyldt for å ha gjort noe galt og utestengelse fra studier er konsekvensen, får det dramatiske konsekvenser for den enkelte. Vi må derfor være helt sikre når det gjøres, og derfor er det rettssikkerhetsmessig riktig å avvente til en klage er behandlet.

Flere har kommentert hvor bra det er at man nå ikke går videre med forslaget om å ta betalt for å ta opp eksamener, og jeg slutter meg til det.

Jeg avslutter med at en god ting ikke kan sies for ofte, og det er at det er viktig, riktig og meget gledelig at et nasjonalt studentombud for fagskolestudentene endelig er på plass. Studentenes rettssikkerhet skal ikke bare være fine ord, men skal medføre handling og endring der det er nødvendig.

Hege Bae Nyholt (R) [13:32:34] (komiteens leder): For to år siden var komiteen på komitéreise til New Zealand. Vi skulle fly mellom to byer, og det ristet såpass mye på den flyturen at jeg snakket intenst med sidekvinnen. Vi fortalte hverandre hvem vi var, hva vi hadde studert, og så spurte hun hvordan det var med det norske utdanningssystemet. Da sa jeg: Det er bra, det, det er fortsatt gratis. Da sa hun på meg og sa: Det var vårt også en gang – ikke gjør samme tabbe som oss ved ikke å ta vare på det gratis og gode utdanningssystemet dere har. Noe av det beste ved det norske samfunnet er nemlig at alle skal kunne ta utdanning, at alle skal kunne ta høyere utdanning eller fagskoleutdanning, og at vi har ordninger for det.

Det er sånn at innimellom går man og tar en eksamen som man kanskje får akkurat på – og akkurat er ofte ikke godt nok til å gå videre. Det kan være mange årsaker til at man får akkurat. Kanskje hadde man ikke lest akkurat den boken, eller kanskje hadde man hatt akkurat litt for mange regninger det semesteret og måtte jobbe litt for mange skift på Meny eller på Burger King eller i barnehagen, sånn at man ikke hadde hatt mulighet til å følge de forelesningene. Derfor er det bra at det skal være mulig å ta eksamen på nytt igjen uten å måtte betale for det, for hvis man må betale for det, må man kanskje ta et enda et skift og lese enda litt mindre. Så det biter seg selv i halen.

Høyere utdanning har også vært en klassereise for særs mange av våre norske medborgere. Faren min er en av dem. Farfaren min sluttet å gå på skolen da han var 12 år. Han måtte ut og jobbe i skogen. Hans drøm for samtlige barn og barnebarn var at vi skulle bli ingeniør – og vi skulle bli ingeniør ved NTH. Det var det ingen av

oss som ble. Det var nok egentlig hans drøm, for å være helt ærlig, men vi hadde muligheten til å gå videre.

I dag er det en gledens dag fordi fagskolene får sitt nasjonale studentombud. Dette har de bedt om i årevis. De burde ikke behøvd å be om det, men de har ønsket å ha det samme vernet som andre studenter. Vi har samarbeidet tett og godt med fagskolestudentene. Jeg vil bare si gratulerer til alle landets fagskolestudenter. Vi trenger dere – fortsett den viktige og gode jobben dere gjør!

Statsråd Sigrun Aasland [13:35:28]: I lovproposisjonen er det flere endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven. En av dem er at vi foreslår at styrene ved universiteter og høyskoler skal kunne delegere til et ansettelsesorgan å gjøre ansettelser uten utlysning i ekstraerverv, dvs. såkalte bistillinger eller professor II-stillinger. Utlysning er viktig for å sikre at de best kvalifiserte søkerne blir tilbudt stillinger. Terskelen for å ansette også i ekstraerverv uten utlysning skal derfor være høy, og det skal fortsatt bare være adgang til det dersom særlige grunner taler for det. Jeg mener forslaget balanserer ulike hensyn godt ved at det opprettholder kravet om utlysning og høy terskel samtidig som dette vil lette den administrative byrden for styrene ved institusjonene. Det vi foreslår, er samme type regler som gjelder ellers i staten. Det betyr en forenkling av ansettelsesprosesser som harmoniserer regelverket med det som ellers gjelder i staten.

I proposisjonen er det også forslag om å lovfeste hovedelementene ved institusjonskategoriene universitet, vitenskapelig høyskole og høyskole. Ved å lovfeste disse vil loven både gi et tydeligere uttrykk for forskjellen mellom de ulike institusjonskategoriene og invitere Stortinget til å ta stilling til de mest sentrale kravene og endringer i disse.

Vi går ikke videre med forslaget i høringen om å åpne for at statlige universiteter og høyskoler skal kunne ta betalt fra studentene for å ta opp igjen beståtte eksamener. Jeg er også opptatt av at studentene skal ha en god studieprogresjon. Det er uheldig dersom gjentak av eksamener går ut over det. Det er likevel lite som tilsier at studenter sitter på hendene et helt år for å ta opp igjen en eksamen. Det har de antakelig heller ikke råd til. Samtidig viser høringen at gebyrer ikke nødvendigvis er riktig virkemiddel for å sikre god progresjon, på den måten at flere instanser har pekt på at en egenbetalingsordning faktisk kan bidra til at studentene i større grad utsetter eksamen i stedet for å levere en eksamen de risikerer å ville ønske å forbedre senere.

Jeg er dessuten bekymret for at et krav om egenbetaling for gjentak av beståtte eksamener vil treffe skjevt,

ved at det vil ramme de minst ressurssterke studentene hardest og dermed forsterke sosiale forskjeller.

Det har vært en debatt i media om hvorvidt universiteter og høyskoler kan bruke innleverte studentarbeider til plagiatkontroll, eller om slik bruk bryter med opphavsretten. Vi mener universitets- og høyskoleloven gir tilstrekkelig hjemmel for slik plagiatkontroll, og for øvrig at utsettelse av vedtak om utestenging ved fusk saker skaper uheldige insentiver, reduserer sanksjonsmuligheter og dessuten bryter med praksis for snarlig iverksettelse av tiltak.

Presidenten [13:38:34]: Det vert replikkordskifte.

Himanshu Gulati (FrP) [13:38:44]: Det siste jeg tror statsråden sa, var at mulighet for utsettelse av iverksettelse av vedtak kunne ha uheldige konsekvenser, ikke minst for hvor raskt en utestengelse kunne iverksettes. Jeg vil derfor stille statsråden spørsmålet: Er det ikke viktigere at kun de som faktisk er skyldige i fusk, utestenges for fusk, enn at et vedtak iverksettes raskt, hvis man da risikerer at noen som er uskyldige, også utestenges for fusk?

Statsråd Sigrun Aasland [13:39:19]: De aller fleste studenter fusker ikke. I fuskesakene blir det opprinnelige vedtaket stående i 80 pst. av sakene. Dersom iverksettelse skal utsettes, er det risiko for at studenter som er sent i studieløpet, vil være tjent med å klage på vedtak og be om utsatt iverksettelse, og dermed ikke bli en del av de tiltenkte sanksjonene. Det mener jeg potensielt bidrar til å undergrave rettferdigheten og troverdigheten med tanke på eksamenspapirene og insentivene for studentene, og dermed ikke vil styrke saken til det store flertallet av studenter som ikke er en del av de få fuskesakene vi faktisk har.

Himanshu Gulati (FrP) [13:40:14]: Fusk er alvorlig, og vi er helt enige om at for dem som fusker, må det få en konsekvens, ofte også da utestengelse. Men i en rettsstat, selv om man dømmes for noe alvorlig, som tyveri, vold, osv., blir ikke straff iverksatt før man har fått mulighet til å klage og ens skyld eller uskyld er bevist. VG har skrevet om 26 år gamle Katie som feilaktig ble utestengt fra all utdanning. Hun fikk livet sitt satt på hold, og hun opplevde store personlige utfordringer med å bli utestengt for noe hun ikke hadde gjort.

Er det ikke viktigere å sørge for at uskyldige personer ikke blir utestengt fra utdanning for noe de ikke har gjort, ved å gi dem en klagemulighet før utestengelse iverksettes?

Statsråd Sigrun Aasland [13:41:06]: Det er mange rettssikkerhetsmekanismer som ivaretar studentene i disse sakene. Det gjelder et skjerpet beviskrav i fuskesa-

ker, og sakene behandles av nemnder med studentrepresentanter. Studentene har rett på gratis advokatbi-stand, og det er en alminnelig regel i forvaltningsloven om at enkeltvedtak skal iverksettes straks. Det er mer forutsigbart og mer rettferdig.

Himanshu Gulati (FrP) [13:41:32]: Da har jeg bare et siste spørsmål: Kan statsråden da garantere at vi ikke ser flere saker der noen som er uskyldig, blir utestengt for fusk over lengre tid fra en høyskole eller et universitet?

Statsråd Sigrun Aasland [13:41:46]: Jeg utsteder ikke garantier, men jeg gjentar at det er strenge og skikkelige prosesser i disse sakene. Rettssikkerheten til studentene skal ivaretas. Det er strenge krav for å iverksette sanksjoner, og det er viktig at sanksjonene faktisk iverksettes, av hensyn til alle som ikke fusker.

Presidenten [13:42:10]: Fleire har ikke bedt om ordet til replikk.

Fleire har heller ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:42:16]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere (Innst. 408 S (2024–2025), jf. Meld. St. 17 (2024–2025))

Presidenten [13:42:29]: Etter ynske frå kommunal og forvaltningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Tobias Drevland Lund (R) [13:42:53] (ordfører for saken): La meg starte med å takke komiteen og komitéråden for samarbeidet ved behandlingen av denne saken. I dag debatterer vi Meld. St. 17 for 2024–2025, Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere.

Komiteen viser til at regjeringen årlig legger fram en stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv, og at dette er den syvende i rekken. Denne stortingsmeldingen er avgrenset til å handle om kommunene og fylkeskommunenes ansvar for å gi gode og likeverdige tjenester til den samiske befolkningen.

Komiteens flertall viser til at Stortinget behandlet sannhets- og forsoningskommisjonens rapport 12. november 2024, og at Stortinget gjorde 17 vedtak.

Flertallet viser til at regjeringen startet arbeidet med å følge opp Stortingets vedtak, og Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for å koordinere den oppfølgingen.

Det fremmes ti mindretallsforslag i saken her i dag og ellers fremmes komiteens tilråding av en samlet komité. Jeg forutsetter at de andre partiene redegjør mer for sine synspunkter, og jeg vil nå ta for meg Rødts syn på saken.

Jeg vil snakke litt om forslagene Rødt fremmer. Vi fremmer forslag som ber regjeringen vurdere en styrking av de økonomiske rammebetingelsene for de samiske forvaltningskommunene og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det er fordi Sametinget, KS og Fagforbundet er blant dem som har spilt inn at de samiske forvaltningskommunene har merutgifter som ikke fullt ut dekkes i dag.

Vi har også forslag som ber regjeringen sørge for at det satses på flere tilgjengelige fysiske læremidler på samisk i skoleverket – dette fordi det var et av innspillene som kom på innspillsmøtet da Kommunal- og distriktsdepartementet arbeidet med meldingen.

Vi foreslår også å be regjeringen styrke de samiske språksentrene, og vi ber regjeringen i samarbeid med Sametinget og andre relevante aktører starte arbeidet med opprettelsen av et samisk språkbud. Dette er svært viktig og noe bl.a. Sametinget har jobbet for lenge.

Vi ber regjeringen særskilt granske implementeringsgapet innenfor språkrettigheter og i opplærings- og utdanningssektoren, med mål om å finne løsninger for å lukke det nevnte gapet, og vi ber regjeringen forsterke innsatsen for familier som lever i vedvarende lavinntekt i samiske kommuner.

Vi ber regjeringen vurdere hvordan man best kan etterkomme Sametingets krav om at Sámi klinihkka skal styres etter eget budsjett, med et styre oppnevnt av Sametinget. Vi ber også regjeringen framlegge en plan for å styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen, særlig i Finnmark, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det er fordi dagens satellittløsning mellom Alta og Karasjok ikke er tilstrekkelig for å sikre samiske kvinner et skikkelig krisesentertilbud.

Det er leit at ingen av disse gode forslagene jeg nå har gått gjennom, får flertall i dag, men vi gir oss ikke. Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten [13:45:34]: Representanten Tobias Drevland Lund har teke opp dei forslaga han refererte til.

Terje Sørvik (A) [13:45:52]: Arbeiderpartiet er opptatt av å føre en samepolitikk som sørger for at flere får tilgang til samiske språk og samisk kultur, og som bidrar til forsoning, forståelse og utvikling av samiske

samfunn. Regjeringen er i gang med å følge opp Stortingets vedtak etter behandlingen av sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, «Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner».

Arbeiderpartiet er opptatt av at våre folkerettslige forpliktelser blir etterlevd. Å sikre samiske innbyggere gode tjenestetilbud der språklige og kulturelle behov og rettigheter ivaretas, fordrer et godt samspill mellom ulike forvaltningsnivå. Kommunene og fylkeskommunene har en viktig rolle i det arbeidet.

Mange kommuner har utfordringer med å utvikle løsninger som ivaretar rettighetene til samiske innbyggere. Mangel på personell med samisk språk- og kulturkompetanse, uklare ansvarslinjer mellom forvaltningsnivåene, manglende rutiner for å følge opp samiske saker og negative holdninger til samer og samisk kultur i befolkningen, blant politikere og administrasjon i kommunene er blant hovedutfordringene.

Arbeiderpartiregjeringen arbeider langs flere akser for å styrke bruken av de samiske språkene, legge til rette for involvering av samiske interesser, øke kompetansen hos og rekrutteringen av personer med kunnskap om samisk språk og kultur og sikre at samiske innbyggere får gode og likeverdige tjenester. Den årlige meldingen til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunnsliv utgjør et viktig element som del av regjeringens helhetlige samepolitikk.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:48:04]: Det finnes ikke ett samisk samfunn, én samisk kultur eller ett samisk levesett. Det må vi legge til grunn når vi snakker om kommunale tjenester til samiske innbyggere. For eksempel har unge mennesker med samisk tilhørighet ikke samme utgangspunkt som godt voksne. Det er sterkt når den unge lederen av Máze bygdelag forteller om behovet for et senter i Máze som kan bidra til økt kunnskap og forståelse for den urett som de samiske samfunnene har blitt utsatt for – helt fra 1721, da Máze kapell ble bygget, og til utbyggingen av Altavassdraget sett fra Máze-samfunnets side. De vil fortelle sin historie om hvordan innbyggerne i den lille bygda kjempet for å beholde kulturen, språket og levemåten sin mens storsamfunnet ville demme opp elva og legge hele bygda under vann. Ja, bare kirkespiret skulle stikke opp som bevis på hvor bygda en gang hadde vært. Den bygda lever fremdeles.

Den lille skolen i Máze tilbyr digital fjernundervisning på nordsamisk og hospitering hos samiske familier til barn og unge med samisk tilknytning fra hele landet. Å gi flest mulig barn mulighet til å lære samisk er den beste garantien for at språkene vil utvikles og beholdes,

og for at kulturen og levesettene også skal kunne bevares og utvikles, for språk og kultur er uløselig bundet sammen. Dette er også det viktigste grunnlaget for at kommunene skal kunne rekruttere arbeidstakere med god nok kjennskap til samisk språk og kultur – til hjemmetjenesten, legekontoret og skolene, for å nevne noen – slik at samiske perspektiv blir godt nok ivaretatt.

Høyre mener at kunstig intelligens, KI, har potensial til å forbedre og effektivisere kommunale tjenestetilbud, også til de samiske befolkningene, og møte noen av de store, udekkede behovene for kompetanse i samisk språk og kultur innenfor bl.a. helse- og utdanningssektoren. Jeg vil allikevel peke på faren for at algoritmene i KI-modeller og KI-applikasjoner diskriminerer og ekskluderer de samiske befolkningene. Flere rapporter framhever behovet for å forebygge diskriminering ved utvikling og testing av kunstig intelligens, og EUs KI-forordning krever at KI skal støtte mangfold, likeverd og inkludering.

Til slutt vil jeg påpeke at forsvarlig bruk av KI i norsk offentlig sektor må innebære at KI-modeller og KI-applikasjoner er utviklet med trenings- og testdata som representerer den samiske befolkningen, samisk kultur og samisk språk.

Heidi Greni (Sp) [13:51:08]: Kommuner og fylkeskommuner har en viktig rolle i arbeidet med å sikre også samiske innbyggers tjenestetilbud. Det er de som leverer tjenestene til samiske innbyggere i hverdagen.

Det er viktig med en målrettet innsats for å oppfylle samiske tjenester og samenes rettigheter. Fagskolene kan spille en avgjørende rolle ved å tilby praksisnær utdanning som ivaretar og utvikler samiske språk og samisk kultur. Senterpartiet mener det er viktig å sørge for at samiske språk og samisk kultur blir tilgjengelig for flere. Det er viktig for å opprettholde og utvikle samiske språk og samisk kultur, samtidig som det er et bidrag i arbeidet for forsoning. Samiske innbyggere skal sikres gode tjenestetilbud, og språklige og kulturelle behov og rettigheter må ivaretas. Det er viktig at det er god dialog og bredt samarbeid mellom de ulike forvaltningsnivåene og Sametinget.

Det er bra at regjeringen arbeider langs flere akser for å styrke bruken av de samiske språkene, at de legger til rette for involvering av samiske interesser, at de øker kompetansen hos og rekrutteringen av personer med kunnskap om samiske språk og samisk kultur, og at de sikrer samiske innbyggere gode og likeverdige tjenester. Den årlige meldingen til Stortinget om samiske språk og samisk kultur og samfunnsliv utgjør et viktig element som del av den helhetlige samepolitikken.

Framover blir det viktig at samisk språkopplæring i barnehager og skoler styrkes, og det må jobbes aktivt

med å øke rekrutteringen til, og ikke minst redusere frafallet fra, samisk språkopplæring.

I meldingen blir det trukket fram folkehelseutfordringer i reindriften som følge av reinbeitekrise, tap av rein til rovdyr og hets mot samer. Reindriften opplever stadig større tap av rein til rovdyr og kongeørn, og det er en stor psykisk belastning for reindriftsutøverne. Senterpartiet har fremmet forslag om mer effektivt uttak av rovdyr, også i kalvingsområder for rein, og vi har programfestet at vi vil ha reduserte bestandsmål for kongeørn.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet la i januar fram en handlingsplan mot hets mot samer, og vi håper det arbeidet vil gi frukter.

Samiske forvaltingskommuner melder tilbake at forpliktelser ved å være en samisk forvaltningskommune ikke er fullfinansiert. Derfor støtter vi forslaget der det bes om at regjeringen vurderer en styrking av de økonomiske rammebetingelsene for disse kommunene. Senterpartiet mener også at det samiske KI-arbeidet bør bli inkludert i Forskningsrådets satsing på forskningsentre for kunstig intelligens. Senterpartiet støtter altså forslagene nr. 1 og 2.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:54:34]: Det er svært nedslående å lese og lytte til de andre partiene i saker som denne, hvor man effektivt og greit og helt uten problematisering legger til side det som er fundamentalt viktige prinsipper i alle andre sammenhenger – nemlig at vi ikke forskjellsbehandler mennesker basert på kjønn, rase, religion eller andre identitetsmarkører. Hvert menneske skal få den samme og like behandlingen av staten. Det har i hvert fall vært et førende prinsipp i dette landet tidligere, og for det verdigrunnlaget vi er rotfestet i, og som Fremskrittspartiet tar til orde for ved hver eneste anledning.

Det fraviker man enkelt og greit når det handler om den såkalte samepolitikken. Da er man altså villig til å gi særfordeler til en etnisk gruppe ut fra historiske forhold og historiske beskrivelser. Da viser jeg selvfølgelig til at man skal innføre tilleggspoeng for søkere som er samiske, noe som de facto er å forskjellsbehandle mennesker basert på etnisitet.

Det er vanskelig å forstå krumspringene man skal gjennom for å forsvare sånne holdninger og vedtak som det – dersom man skal legge til grunn en stringent logikk og et stringent prinsipp om at mennesker skal likebehandles. Men det gjør man altså. Fremskrittspartiet foreslår at det skal forhindres, og jeg tar opp det forslaget.

Samtidig er det litt merkelig å lytte til beskrivelsen. Jeg kommer fra Nord-Norge, den landsdelen hvor samepolitikken kanskje er mest synlig og har størst betydning. Den beskrivelsen som personer som har tilhold i

andre deler av landet, kommer med, den beskrivelsen som gis av forholdene for norske samer, er det svært vanskelig å kjenne seg igjen i.

Hvis vi tar eksempelet med at man skal fremme samer, og at de skal ha tilgang til høyere utdanning i større grad enn resten av befolkningen: Dette er jo stikk i strid med fakta, for personer som er i samemantallet, har høyere utdanning enn gjennomsnittet. Det har SSB slått fast. Dette kan man gå gjennom på område etter område. Det er derfor det er svært problematisk at man går så langt og gir særfordeler til en etnisk gruppe. Det er Fremskrittspartiet imot.

Presidenten [13:57:35]: Representanten Per-Willy Amundsen har teke opp det forslaget han refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:57:53]: Meld. St. 17 for 2024–2025 er ei årleg melding til Stortinget om samisk språk og kultur. Vi er no i det fyrste året etter at sannings- og forsoningskommisjonens rapport blei behandla av Stortinget. SV meiner det ikkje kan understreka nok kor viktig det er at Stortinget fylgjer opp det viktige etterarbeidet og legg betre til rette for å vareta den samiske befolkninga sin legitime rett til å bruke og utvikle eigne språk og eigen kultur. Eg seier «eigne», for det er snakk om fleire språk, og det er snakk om fleire lokalsamfunn og folk som bur over heile landet, og retten til å ta vare på historie og identitet.

Den samiske befolkninga er ikkje berre lokalisert nokre få plassar. Det kom veldig tydeleg fram i høyringa i komiteen at etterspurnaden etter språkopplæring kjem frå mange delar av landet, og det er stor interesse frå dei med samisk bakgrunn for å lære og ta vare på eige morsmål og eigen kultur. Dette er bra.

I høyringa har vi fått tydelege tilbakemeldingar på at kommunane er i ein vanskeleg økonomisk situasjon. Midlane er knappe og dekkjer ikkje fullt ut dei kostnadane det fører med seg å utvikle gode tenester til den samiske befolkninga.

Det er mangel på samisk kompetanse og opplæring, det trengs tolketenester i helsetenestene, og det trengst å bli utvikla verktøy for å ta i bruk kunstig intelligens som kanskje kan bidra framover, men då må språkmodellane bli tilførte meir skriftleg materiale, slik at verktøya for å lære, bruke og bevare dei samiske språka blir mykje betre.

SV er med på alle mindretalsforslaga i denne saka. Vi vil styrkje dei økonomiske rammevilkåra for samiske språkforvaltingskommunar. Vi vil sørge for at det blir satsa på å utvikle fleire tilgjengelege fysiske læremiddel på samisk i skuleverket. Vi vil styrkje dei samiske språksentera og det samiske KI-arbeidet, slik at det også blir inkludert i Forskingsrådets satsing på forskingssenter for kunstig intelligens. Kunstig intelligens er ikkje nokon kvikkfiks, men det kan bli eit veldig godt verktøy.

Statsråd Kjersti Stenseng [14:00:46]: I dag bor det samer over heile landet. Utviklingen i samiske kommuner følger den samme trenden vi ser i mange små distriktskommuner andre steder i landet. Folk flytter til byer og større tettsteder, tallet på nyfødte går ned, og andelen eldre blir større. Det betyr at også kommuner og fylkeskommuner utenfor det som tradisjonelt er blitt oppfattet som samiske områder, får et større ansvar for samiske innbyggere og retten til å ivareta og utvikle samisk identitet, kultur og språk.

Skal vi lykkes med å videreføre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv, kreves det samarbeid på tvers av både myndighetsnivåer og flere sektorer. Et viktig prinsipp i norsk forvaltning er at det offentlige skal kunne tilby likeverdige tjenestetilbud til alle borgere i Norge. Regjeringens samepolitikk har derfor som utgangspunkt at hensynet til samiske og samisktalende brukere som hovedregel skal innlemmes i det ordinære offentlige tjenestetilbudet.

Meldingen viser at mange kommuner bruker handlingsrommet de har, til å finne gode løsninger for samiske innbyggere. Mange tiltak er iverksatt i samarbeid med og finansiert med midler fra Sametinget.

Fleire kommuner og fylkeskommuner melder om at de økonomiske rammene er knappe. Vi har god dialog med aktuelle kommuner og med KS for å sikre best mulige tjenester.

I beregningene av kommunenes og fylkeskommunenes merkostnader ved å tilby tjenester på både norsk og samisk må vi likevel være presise og skille mellom tilskudd til tospråklig forvaltning, som går via Sametinget, og tilskudd til samisk i grunnskolen og i videregående opplæring, som går via Utdanningsdirektoratet, over kunnskapsministerens budsjett. De ulike konkrete budsjettspørsmålene tar vi i budsjettprosessen. Jeg vil nødig ta dem i dagens sak.

Regjeringen erkjenner at det er et stort behov for samisk kompetanse på mange ulike samfunnsområder, som utdanning, helse, rettsvesen og offentlig forvaltning. Derfor prioriterer vi høyt å følge opp innsatsområdene i stortingsmeldingen om kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning, som vi la fram våren 2023.

Det er mange som har store forventninger til oppfølging av Stortingets vedtak i sannhets- og forsonings-saken. Regjeringen har startet på det arbeidet. Mange vedtak gjelder språk og kultur og handler om å styrke og bygge videre på politikk og tiltak som allerede er i gang.

Sametinget vil naturligvis også bli konsultert, og vi har god dialog med de kvenske, norskfinske og skogfinske organisasjonene i dette arbeidet.

Presidenten [14:03:40]: Det vert replikkordskifte.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:03:55]: Eg vil takke statsråden for eit godt innlegg. Det er greitt å minne oss på at desse pengane tek fleire vegar.

Det eg ønskjer å stille spørsmål om, er om behovet som er kome fram i høyringa for å opprette eit samisk språkombod. Dei samiske minoritetane har mange rettar når det gjeld språk, som ikkje alltid er godt innfridde. Det er rett og slett behov for eit ombod for å jobbe med dette implementeringsgapet, som ein kalla det i høyringa.

Vil statsråden bli med på å opprette eit slikt ombod, og kva vil statsråden gjere for å få til det?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:04:47]: Regjeringen har ikke prioritert å opprette et nytt statlig ombud. Vi mener først og fremst at det er hensiktsmessig å se på hva vi kan gjøre bedre med de etablerte organene vi har. For eksempel behandles det som handler om å klage på manglende oppfyllelse av samiske språkkrettinger, av statsforvalteren, som er overordnet forvaltningsmyndighet. Det er også i kjernen av statsforvalterens oppgaver å veilede og behandle klager om lovbrudd.

Når det gjelder andre oppgaver et språkombud kunne ivaretatt, mener jeg det allerede finnes etablerte organer som kan følge opp det på en god måte. Det er heller ingenting i veien for at Sametinget, innenfor sine budsjetttrammer, kan opprette et eget samisk språkombud dersom de skulle ønske det.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:05:40]: Eg takkar for svaret. Behovet kom veldig tydeleg til uttrykk frå Sameetinget i høyringa.

Meiner statsråden at det som er i dag, er godt nok, og at korleis ein skal arbeide med å løfte desse problemstillingane, er godt nok kjent i kommunane? Korleis skal kommunane, som seier at dei er for dårleg finansierte til å greie å oppfylle desse lovkrava, handtere det?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:06:18]: Jeg vet at det er et stort behov for både kunnskap om det, oppfølging, midler og ressurser for at vi skal gi et godt nok og enda bedre tilbud om språkopplæring, og det som gjelder rekruttering og å sørge for de tjenestene vi er pålagt at alle innbyggere skal ha. Jeg tror nok vi godt kan jobbe mer med veiledning. Kanskje skal statsforvalteren ha en enda tydeligere rolle i det, men som jeg sa i stad, tror jeg vi kan gjøre en enda bedre innsats gjennom de organene vi allerede har. Jeg tror ikke det nødvendigvis er hensiktsmessig å opprette et nytt organ og et nytt ombud for å ivareta de oppgavene på en enda bedre måte.

Nancy P. Anti (Sp) [14:07:15]: Stortingsmeldingen omtaler veldig mye den store utfordringen med å rekruttere personell med samisk kompetanse til egentlig

alle tjenestene kommunene skal levere til den samiske befolkningen.

Vi har det jeg vil kalle en håpløst gammeldags refusjonsordning for samiskopplæring. Det var det som var grunnen til at vi hadde et punkt i Hurdalsplattformen hvor det sto at vi skulle forbedre refusjonsordningene og etablere nye ordninger for å styrke samisk språkopplæring og øke antallet språkbærere. Det jeg mener med at den er gammeldags, er at det er en stykkprisfinansiering som tar som utgangspunkt at hvis man har fire elever i stedet for to, har man automatisk dobbel kostnad. Det vi vet fra alle innspillene vi har fått, og fra det landet vi møter der ute, er at det ikke er sann. Man ser også helt bort fra all forskning som går på sterke språkmodeller.

Jeg lurer på hvorfor man ikke omtaler dette i det hele tatt i stortingsmeldingen, og hvorfor man ikke har tiltak for det.

Statsråd Kjersti Stenseng [14:08:14]: Det er mange tiltak det er behov for å følge opp, som kanskje ikke er nøye nok eller detaljert nok omtalt i denne stortingsmeldingen, og som regjeringen jobber med. Ikke minst har vi prioritert å bygge kompetanse for å bedre språkopplæring og opplæring på samisk i framtiden. Vi har fulgt opp det med midler i budsjettene for både 2024 og 2025, spesielt det med samisk språk- og kulturkompetanse, og i stortingsmeldingen om språk, kultur og samfunnsliv. Dette skal regjeringen fortsette å følge opp på mange fronter – det som handler om bedre kompetanse, bedre rekruttering og bedre finansiering.

Hvis jeg kan tillate meg å gjøre det, har jeg lyst til å gi honnør til stortingsrepresentanten, som jeg vet gjorde et betydelig arbeid med denne stortingsmeldingen før Senterpartiet gikk ut av regjering.

Nancy P. Anti (Sp) [14:09:08]: Takk for svaret. Fra Senterpartiets side var det nettopp dette punktet fra Hurdalsplattformen vi ønsket å gripe tak i da vi jobbet med meldingen, for vi så at denne ordningen er så gammeldags. I beste fall kan man omtale det som en type kennelplass for hunder, hvor man betaler for x antall dager og x antall timer, men alle innspillene vi får, sier jo at det ikke er slik. Derfor slår jeg meg ennå ikke til ro med dette, for grunnlaget for all kompetansebyggingen statsråden snakker om her, er jo nettopp å få elevene igjennom grunnskoleopplæringen. Med de tallene vi har – 60 pst. frafall – vil enhver person skjønne at denne undervisningen ikke har gode nok forhold. Det er ikke gode nok arbeidsvilkår for lærerne.

Derfor lurer jeg på, når det gjelder forslag nr. 2 i saken, hvorfor man ikke i det hele tatt vil vurdere de refusjonsordningene på nytt, slik det sto i Hurdalsplattformen?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:10:06]: Vi skal fortsette å følge opp de ulike punktene her, også for hvordan vi kan forbedre finansieringsordningen. I dag har vi en finansieringsordning der man har finansiering gjennom Kunnskapsdepartementets budsjetter, ved Utdanningsdirektoratet, og gjennom Sametinget. Det er en tydelig tilbakemelding – som flere av representantene også har sagt – om at den finansieringen som er i dag, ikke nødvendigvis er tilstrekkelig. Det skal vi komme tilbake til i ordinære budsjettprosesser, men jeg anerkjenner fullt ut den problemstillingen som representanten peker på her. Jeg har ikke et bedre svar på det enn at det kommer vi til å følge opp videre.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:11:06]: Jeg er litt nysgjerrig: Dersom man skal iverksette særrettigheter og har behov for særskilt å løfte samene som etnisk gruppe, må det være fordi man mener de er undertrykt eller på andre måter har særskilt behov for å bli løftet opp og frem. Da er jeg litt spent på om det er statsråd-ens vurdering at samene er undertrykt i Norge – ikke i 1825, men i 2025. Kan hun komme med noen eksempler på hvor det skjer? Dersom hun ikke kan det, hvorfor skal vi i det hele tatt innføre særrettigheter for å løfte én etnisk gruppe?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:12:01]: I arbeidet med sannhets- og forsoningskommisjonen og vedtak og oppfølging av den, og ikke minst i regjeringens arbeid med å følge opp politikk for den samiske befolkningen, ser vi på flere områder at det ikke er et godt nok tilbud når det gjelder tilgang til språk, rekruttering av lærere og gode nok læremidler. Så ja, det er områder hvor vi trenger å styrke arbeidet mot den samiske befolkningen særskilt. Et eksempel: Forslaget om å innføre tilleggspoeng for søkere som har bestått samisk som førstespråk i videregående opplæring, må vi se i sammenheng med at det er særlige utfordringer knyttet til samisk språk og kultur, og også med samenes særstilling som urfolk. Det er heller ikke uvanlig at en innfører noen særordninger der en ser at en har behov for å styrke rekrutteringen for å gi et godt nok tjenestetilbud. Jeg mener at tilleggspoeng – som representanten vel da kaller en særordning – som vi for så vidt har hatt på mange andre områder, er et eksempel på en styrking av nettopp det arbeidet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:13:10]: Det er vel snakk om litt mer enn bare en særordning. Det er snakk om særrettigheter basert på etnisitet, noe som er langt mer alvorlig enn det statsråden impliserer.

Som nordlending har jeg litt vanskelig for å kjenne igjen den virkelighetsbeskrivelsen som jeg opplever at man kommer med, særlig her i hovedstaden. Tvert imot

opplever vi vel at Sametinget har veldig mye makt – noen av oss mener at de har altfor mye makt, og at reindriftsnæringen har det samme – til å stoppe prosjekter, stoppe utvikling og forhindre arbeidsplasser og etablering av nye virksomheter. I det hele tatt opplever mange av oss i nord at Sametinget og næringer som er knyttet til samiske virksomheter, i høyeste grad har makt, kanskje mer enn de fleste andre i det nordnorske samfunnet. Det passer ikke helt med den virkelighetsbeskrivelsen som jeg opplever at statsråden gir. Kan hun kommentere det nærmere? Er det virkelig slik at same- ne ikke har nok makt i nord?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:14:16]: En kan helt sikkert diskutere om Sametinget har for mye eller for lite makt, men jeg er først og fremst opptatt av at samisk språk er sidestilt med norsk språk. Det betyr at vi har et ansvar for å legge til rette for at språktilbudet er godt nok, at vi rekrutterer lærere – for vi vet at det er mangelfullt i dag – og at en har et tilstrekkelig kulturtilbud. Dette er regulert gjennom både sameloven, Grunnloven og andre lover, som presiserer rettigheter som samer har på mange ulike områder. Det er sikkert veldig mange som får både språktilbud, kulturtilbud og mulighet til å utøve sin kultur og identitet på en god måte, men jeg mener det arbeidet som er gjort gjennom sannhets- og forsoningskommisjonen, viser at vi har et ansvar for å styrke dette på flere områder.

Tobias Drevland Lund (R) [14:15:22]: Vi har et forslag i dag som ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte for å styrke det samiske krisesentertilbudet. For noen år siden var det en del oppmerksomhet om at man må dra veldig langt for å bli ivaretatt av personell og gjøre seg forstått og få et krisesentertilbud som ivaretar den samiske befolkningen. Derfor lurer jeg på hvorfor statsråden, Arbeiderpartiet og regjeringen ikke kan gå med på et så forsiktig forslag som det vi har her i dag, om å jobbe for å styrke tilbudet. Nå er det som kjent en satellittløsning mellom Alta og Karasjok, som er vel og bra, men vi er redd for at det ikke er tilstrekkelig for å sikre et godt nok krisesentertilbud for den samiske befolkningen. Mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke regjeringen være med på det?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:16:18]: Jo, regjeringen er opptatt av at krisesentertilbudet til den samiske befolkningen skal styrkes, og det har vi også tatt et ansvar for. Siden 2019 er det bevilget over 2 mill. kr til Karasjok kommune for å gjenopprette et krisesentertilbud der. Som representanten nevnte, har også tilbudet i Alta blitt styrket, både i inneværende budsjettår og i fjoråret.

Som en styrking og for å sikre en god tjeneste for alle har vi også foreslått at vi lovfester i krisesenterloven at

samers rettigheter skal ivaretas i krisesentertilbudet. Det skal gjelde samer over hele landet. Vi skal fortsette å styrke det arbeidet. Vi mener ikke at det er nødvendig å støtte det forslaget som ligger her nå, men at vi gjennom årlig oppfølging og budsjettprosesser bidrar til å styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen.

Presidenten [14:17:13]: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Nancy P. Anti (Sp) [14:17:37]: For ordens skyld, og det er jo allerede nevnt her, jobbet jeg med denne meldingen inntil vi gikk ut av regjering, så jeg har vært med på å utforme grunnlaget og på alle innspillsrundene til den.

Guovddášbellodat/Senterpartiet og Arbeiderpartiet har i regjering levert meldinger om rekruttering og kompetanse og om folkehelse og levekår. I lag med Sametinget har vi arbeidet godt med disse viktige temaene. Den store fellesnevneren her er at dette gjelder oppgaver som kommunene er satt til å løse.

Vi er kommet langt i Norge med tanke på rett til språkopplæring, rett til bruk av samisk i det offentlige, og rett til helsehjelp, barnevern og politi og domstol som ivaretar samisk språk og kultur. Den største utfordringen nå er å rekruttere fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse til alle disse yrkene.

Som jeg tok opp allerede i replikkrunden: Vi hadde et punkt i Hurdalsplattformen om å forbedre refusjonsordningene. Det er et stort behov for at nettopp det punktet skulle bli tatt tak i. Av den grunn synes jeg det er rart at regjeringen ikke har levert tiltak på dette sentrale punktet i meldingen, det som handler om refusjonsordninger. Derfor er jeg veldig glad for forslag nr. 2 i saken, som går ut på å styrke de økonomiske rammene for de samiske kommunene, og jeg håper at det kan bli vedtatt.

Jeg synes det er rart at særlig Arbeiderpartiet, men også Høyre, ikke stiller seg bak dette. Det hjelper dessverre ikke med all verdens rettigheter hvis kommunene ikke settes i stand til å levere disse tjenestene.

Senterpartiet sitter både i Sametingsrådet og i de fleste kommunestyre og fylkesting. I partilagene jobber vi for å styrke kommunene, sånn at samiske barn, unge, voksne og eldre skal få språkopplæring og trygge, gode tjenester. Jeg håper og tror at vi med Senterpartiet, og Arbeiderpartiet, på Sametinget får til et enda tettere samarbeid mellom Sametinget og kommunene.

Øst-Finnmark ble veldig hardt fornorsket, og det var bl.a. på grunn av nærheten til Russland. Tana kommune har virkelig tatt det samiske på alvor og har en egen sameskole, som nå snart har flere elever enn den norske. Sameskolen ble etablert i 2003 og har fantastisk gode re-

sultater. Det ser vi av at tidligere elever derfra nå har god utdanning, og de jobber rundt i alle de yrkene vi trenger dem i.

Deanu sámeskuvla er den eneste sameskolen som ikke har statlig finansiering. Jeg er veldig stolt av at min kommune allikevel tar kostnaden det er å drive to skoler ved siden av hverandre, for det har vært helt avgjørende i å bevare Tana som en sterk samisk kommune. Det hadde nå likevel vært på sin plass at staten kunne ha støttet kommunene mer her. Vi står der i dag at vi har en fantastisk institusjon som vi alle prøver å jobbe med å styrke på alle mulige måter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:20:50]: Det er kjekt å høyre føregående talar gje meir detaljar om det gode arbeidet som føregår i samiske område, og som gjev resultat. Det kan ikkje understrekast nok kor viktig finansiering av kommunane er i dette. Det kom tydeleg fram i det føregående innlegget.

«Ingenting om oss, utan oss», heiter det seg, og det trur eg gjeld særleg det å utvikle tenester for den delen av den norske befolkninga som har vore offer for ein ganske brutal fornorskingspolitikk, og som storsamfunnet skuldar eit godt og tydeleg arbeid for å støtte opp om no, for at ein skal kunne bevare dei samiske språka og kulturane.

Vi støttar forslaget her og meiner at regjeringa bør arbeide med å følgje opp ordninga rundt den samiske klinikken, slik at den får sitt eige budsjett og eit eige styre, oppnemnd av Sametinget. Det handlar om å vere herre i eige liv.

Vi føreslår også at regjeringa skal leggje fram ein plan for å styrkje krisesentertilbudet i den samiske befolkninga, særleg i Finnmark. Representanten Tobias Drevland Lund var inne på dette med at reiseavstandane er store, og det er behov for å leggje ein plan for korleis ein kan få betre dekning i dei samiske områda.

Sametinget etterlyser eit samisk språkbod. Det var også det eg tok opp i replikkrunden. SV meiner det er behov for eit slikt ombod for å jobbe med dette implementeringsgapet, altså rettane mange opplever at dei ikkje får innfridd, gjerne grunna at det manglar kompetanse eller økonomi i kommunane for å gjere den jobben som må gjerast, og få til dei stillingane som trengst.

I høyringa er også fagskulane nemnde og peika på som ein viktig arena for bygging av kompetanse og å skaffe arbeidskraft. Det er eit veldig langsiktig arbeid. Derfor tenkjer eg at ein må arbeide for å få ei endå betre satsing for å varetake samisk språk og kultur.

Presidenten [14:23:44]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:23:48]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Birgit Oline Kjerstad, Tobias Drevland Lund, Hege Bae Nyholt, Rasmus Hansson og Olaug Vervik Bollestad om en handlingsplan mot antisiganisme (Innst. 350 S (2024–2025), jf. Dokument 8:245 S (2024–2025))

Presidenten [14:24:09]: Etter ynske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Anne Kristine Linnestad (H) [14:24:38] (ordfører for saken): La meg først få takke forslagsstillerne for å løfte saken og komiteen for samarbeidet. Komiteen mottok i denne saken syv skriftlige innspill. Jeg går nå direkte over til å fremme Høyres synspunkter i saken, og jeg forventer at de andre partiene klargjør sine syn i senere innlegg.

Noen samtaler og møter gjør mer med deg enn andre. Mitt møte med representanter for norske romer i Romano kher på Ryen var et sånt møte for meg. De beskrev en hverdag preget av trakassering, fordommer, rasisme og utenforskap, en hverdag preget av utrygghet, mistenksomhet mot myndighetene og manglende forståelse for deres språk og kultur fra samfunnets side. Barna dropper ut av skolen. Altfor mange lærer ikke å skrive, lese og regne godt nok, og altfor få tar høyere utdanning. Den romske befolkningen lever i gjennomsnitt 30 år kortere enn en gjennomsnittsinbygger i Norge. Høyre tar disse tilbakemeldingene og deres ord på største alvor. Det er et stort behov for økt kunnskap om norske romer, romanifolket og tatere i det norske samfunnet.

Kunnskap skaper forståelse, og forståelse bekjemper fordommer. Barn og unge som ikke blir en del av det sosiale miljøet, som ikke inviteres i bursdager og ikke blir inkludert i klassemiljø, får ikke samme mulighet som andre til å lykkes på skolen og i voksenlivet, og de får et dårligere utgangspunkt for å bli den aller beste versjonen av seg selv. At det ikke vedtas en egen handlingsplan mot antisiganisme, betyr ikke at regjeringen ikke skal gjøre det de kan for å stoppe antisiganisme i det norske samfunnet. Høyre sender derfor en klar oppfordring til regjeringen om å gjennomgå allerede vedtatte handlingsplaner mot rasisme, hatefulle ytringer og trakassering og gi arbeidet mot antisiganisme en større plass.

Det har ingen hensikt å videreføre tiltak som ikke fungerer, og det er avgjørende at handlingsplanen utarbeides i tett dialog med dem det gjelder – mellom norske romer, romanifolk og tatere, deres organisasjoner og myndighetene. Vi forventer tydelige tiltak som kan trygge dem i deres møter med offentlige myndigheter og tjenester. Tillit bygges over tid, men rives ned på sekunder.

Terje Sørvik (A) [14:27:15]: Arbeiderpartiet tar situasjonen for norske romer og romanifolket/taterne på alvor. Jeg viser til at arbeidet mot antisiganisme inngår i regjeringens helhetlige og målrettede innsats mot rasisme og diskriminering. Det er ingen tvil om at de norske minoritetene av romer og romanifolket/taterne blir utsatt for antisiganisme, noe vi ser veldig alvorlig på.

Arbeiderpartiet viser imidlertid til at regjeringen har satt i verk en rekke målrettede, spesifikke tiltak. Flere av disse er i en sårbar fase, og det er behov for ro for å la dem kunne virke. Vi er opptatt av at nye tiltak skal utarbeides i dialog med dem som berøres av tiltakene. En eventuell handlingsplan med gode intensjoner kan risikere å ta ressurser fra arbeidet som allerede er i gang.

Arbeiderpartiet mener på bakgrunn av dette at det ikke er formålstjenlig å sette i gang en prosess med en handlingsplan mot antisiganisme på nåværende tidspunkt, men heller fortsette arbeidet som allerede pågår på flere områder, for å bedre situasjonen for norske minoriteter, herunder romer og romanifolket/taterne.

Heidi Greni (Sp) [14:29:04]: Senterpartiet anerkjenner at hverdagen for mange norske romer og romanifolk/tatere kan være veldig krevende, og vi tar situasjonen på alvor. Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport tydeliggjorde at staten har en stor oppgave i å bidra til gjensidig tillit mellom minoritetsbefolkningen, myndighetene og de nasjonale minoritetene norske romer og romanifolket/taterne.

Vi anerkjenner ønsket om en handlingsplan mot antisiganisme og ser at det kunne ha en symbolsk betydning for gruppen det gjelder. Vi mener imidlertid at arbeidet mot antisiganisme blir best ivaretatt dersom det inngår som et eget satsingsområde i allerede vedtatte handlingsplaner mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet eller religion og mot hatefulle ytringer, og at det må få en naturlig plass i framtidige handlingsplaner.

Regjeringen bør gå i dialog med dem som rammes av antisiganisme, og deres organisasjoner for å gå gjennom allerede vedtatte og/eller igangsatte handlingsplaner og tiltak for å se hva det er som fungerer, for å se hva det er som ikke fungerer, og for å se hva som eventuelt må på plass av nye tiltak. Eventuelle nye tiltak som skal foreslås eller utarbeides, må skje i tett dialog med dem

det gjelder, nemlig norske romer og romanifolket/taterne.

Det trengs kunnskap om diskriminering for norske romer, også når det gjelder diskriminering på boligmarkedet. Vi vil oppfordre regjeringen til å ta dette inn i eksisterende handlingsplaner mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet eller religion og hatefulle ytringer, og at de går i dialog med norske romer for å få mest mulig treffsikre tiltak for å forbedre situasjonen. Vi tror det er best at ressursene brukes på det arbeidet.

Masud Gharahkhani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:31:31]: Før man går i gang og skal utarbeide handlingsplaner, er det vel et krav om å dokumentere på vitenskapelig vis de påstandene som fremsettes. Da er det noe objektivt man skal forholde seg til, og ikke bare subjektive beskrivelser, opplevelser og annet som trekkes frem, f.eks. levekårsindekser, som overhodet ikke trenger å ha den forklaringsvariabelen som man legger til grunn når man ber om nok en handlingsplan.

Anekdotiske beskrivelser fra enkeltrepresentanter er ikke det som skal til for at vi iverksetter vedtak i Stortinget. Vi bør belegge det med fakta. Da mener jeg at man først må kunne dokumentere at det er et reelt behov for en handlingsplan, og ikke basere det på beskrivelser tatt ut av luften. Som jeg sier: Levekårsindekser vil alltid variere mellom ulike grupper. Man kan regne seg frem til mange ulike forskjeller mellom grupper som ikke nødvendigvis har sin forklaring i diskriminering og forskjellsbehandling. Det jeg uansett er svært i tvil om, er at den norske stat på noe som helst slags vis driver med diskriminering på dette området. Som sagt: Det må man da dokumentere først.

Fremskrittspartiet er i hvert fall ærlig. Vi sier det som det er. Det tror jeg kanskje en del andre representanter også gjør, når man sier at dette er det behov for, dette må vi gjøre, dette er veldig viktig – men når alt kommer til alt, følger man det ikke opp. Logikken i de fleste resonnementene jeg har hørt fra denne talestol så langt i debatten, tilsier at man burde støtte dette forslaget. Hvis man mener det man sier, bør man støtte dette forslaget.

Fremskrittspartiet er noe mer tilbakeholden. Vi vil gjerne ha dette dokumentert før vi eventuelt pålegger regjeringen å gå i gang med nok en handlingsplan – som det for øvrig har gått noe inflasjon i de senere årene. Det gjenstår å se om man faktisk lykkes med en del av de handlingsplanene som man allerede har iverksatt. Da tenker jeg særlig på handlingsplanen mot antisemittisme og jødehat, for det jo er det største problem-

et i samfunnet i dag hva gjelder undertrykkelse av eller hat mot minoriteter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:34:30]: Likestillings- og diskrimineringsombudet arrangerte tidlegare i år eit møte mellom stortingspolitikarar og representantar for norske romar og romanifolk/tatarar. Det har også vore arrangert møte her på Stortinget med desse minoritetsgruppene. I desse møta har vi som har vore der, fått høyre sterke forteljingar frå personar og familiar som har møtt og møter store fordomar og diskriminering i det norske samfunnet.

Då vi besøkte Romano kher – eit svært godt tiltak med gode lokale og aktivitetar og ei flott historisk utstilling, som i alle fall vakte mi nysgjerrigheit – kunne dei vi møtte, fortelje at dei opplever at situasjonen hardnar til, og at diskrimineringa heller har blitt verre enn betre i Noreg.

Antisiganisme er eit problem som historisk har fått lite merksemd i Noreg, og vi som fremjar dette forslaget, meiner difor det er på høg tid å lage ein eigen handlingsplan mot antisiganisme, og i det minste få eit eige kapittel og eigne tiltak for å kjempe mot fordomar og diskriminering med omsyn til desse gruppene i Noreg.

Haldningsundersøkingar i nyare tid, bl.a. utførte av Holocaustsenteret, viser at romar er den minoritetsgruppa med mest fordomar mot seg i det norske samfunnet. Norske romar rapporterer om omfattande diskriminering på ei rekkje arenaer og i møte med ulike institusjonar og etatar i det norske samfunnet. I ei haldningsundersøking utført av Noregs institusjon for menneskerettar, NIM, i 2022, kom det fram at 33 pst. av dei spurde i undersøkinga rapporterte at dei har eit negativt inntrykk av romanifolk/tatarar og romar. I den same undersøkinga kom det fram at 86 pst. av dei spurde svarte at dei ikkje hadde lært noko, eller at dei hadde lært lite, om desse gruppene på skulen, og at 75 pst. av den norske befolkninga har ingen eller lite kunnskap om desse minoritetane i dag.

Skal vi kjempe imot diskriminering, er det heilt nødvendig å gjennomføre eit systematisk arbeid for at majoritetsbefolkninga skal få meir kunnskap om og kjennskap til historia, språket og kulturen til desse minoritetane. Vi treng rett og slett å byggje større motstandskraft i den norske befolkninga mot å akseptere og vidareføre fordomar som fører til diskriminering av desse gruppene.

SV meiner tydeleg at vi treng ein handlingsplan mot antisiganisme og i det minste eit eiga kapittel i den eksisterande handlingsplanen mot rasisme og diskriminering.

Med det tek eg opp forslaga SV er med på i denne saka.

Presidenten [14:37:23]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [14:37:34]: Kongeriket Norge har ikke en veldig ærefull historie når det gjelder hvordan vi har behandlet våre nasjonale minoriteter gjennom tidene. De to nasjonale minoritetene romer og romanifolk/tatere har opplevd mange grusomheter opp gjennom vår historie. De har blitt forfulgt, undertrykt og avvist av det norske storsamfunnet. Deres leve- sett, kultur og språk har blitt forsøkt visket vekk, og de har i likhet med flere andre grupper opplevd en brutal assimilering- og fornorskningsspolitikk fra den norske stat.

Næringsvirksomheten til tatere ble begrenset ved den skammelige dyrevernloven av 1951 som forbød omreisende og omvandrende mennesker å holde hest. Vi må ikke innbille oss at dette bare var noe som skjedde for lenge siden. Så sent som i 1977 ble den siste tvangssteriliseringen av en kvinne av taterslekt foretatt, og først i 1989 la Svanviken arbeidskoloni, der taterne ble tvangsbosatt, ned sin virksomhet rettet mot tatere.

Representanten Amundsen etterlyste tegn på diskriminering som foregår i dag, og da er det jo bare å se på de mye omtalte sakene om politiregisteret, som viser at over 600 norske romer har blitt registrert av politiet i et eget register.

Norge er forpliktet av rasediskrimineringskonvensjonen til å beskytte våre nasjonale minoriteter, og en handlingsplan mot antisiganisme er en del av Europarådets anbefaling for rammeverk for å beskytte nasjonale minoriteter. Antisiganisme er alle fordommer, hatefulle ytringer og propaganda mot romer og romanifolk/tatere. Flere undersøkelser, bl.a. utført av Holocaustsenteret, viser at norske romer er den minoritetsgruppen med mest fordommer mot seg i det norske samfunnet. Både romer og romanifolk/tatere melder om at de opplever omfattende diskriminering på en rekke arenaer i samfunnet, som på skolen, på arbeidsplassen, på boligmarkedet, på butikken og i møte med myndighetene.

En holdningsundersøkelse utført av NIM i 2022 viste at over 30 pst. av de spurte hadde et negativt inntrykk av romanifolk/tatere, at de aller færreste har lært noe som helst om denne nasjonale minoriteten på skolen, og at få oppgir at de har noe kunnskap om disse folkegruppene i dag.

Slik mener jeg det ikke skal være i dagens Norge. Rødt mener at vi som samfunn må gjøre alt som står i vår makt for å bekjempe alle former for rasisme, da også antisiganisme, og vi må lytte til dem som kjenner dette på kroppen.

Alle de skriftlige innspillene til komiteen i denne saken støtter forslaget om en handlingsplan: Det romske

rådet, Kirkens Bymisjon og Romano kher, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Romas menneskerettigheter, HL-senteret og Taternes landsforening. Jeg skulle ønske vi her i dag tok det skrittet og vedtok en handlingsplan, i hvert fall arbeidet med det, at vi kunne stå side om side med dem som ber om det, og at vi aktivt kunne gjort mye mer for å kjempe imot antisiganisme. Med det viser jeg til Rødts forslag.

Ola Elvestuen (V) [14:40:52]: Først kan jeg slutte meg til alt de to siste talerne, fra Rødt og SV, sa. Jeg må si at jeg for min egen del ble overrasket over komitébehandling av dette forslaget om at vi trenger en handlingsplan mot antisiganisme. Jeg var med på å ta initiativ til å legge fram dette forslaget og hadde forventet at vi skulle få et flertall og at et bredt stortingsflertall – i en av de siste sakene i dette stortingets sesjon – kunne vedta at vi nå setter i gang arbeidet med en handlingsplan mot antisiganisme.

Romer og romanifolket/taterne er altså nasjonale minoriteter som – som flere har påpekt – har vært utsatt for en historisk urett med grusomheter opp gjennom årene, hvor leveste, kultur og språk er forsøkt visket vekk fra det norske samfunnet. Dette er av de groveste overgrepene som noe folk i Norge har blitt utsatt for.

Jeg mener det ligger i hele vårt ansvar at vi møter det, for som flere har påpekt, er ikke dette bare historie. Holdningsundersøkelser viser at romer og romanifolket har mange fordommer mot seg også i dag. Og så er det selvfølgelig bare å spørre – denne opplevelsen av konkret diskriminering er helt reell. Det skjer på arbeidsplassen, det skjer i boligmarkedet, det skjer ute på byen. De møtes også, som det ble vist til, i det institusjonelle, med at det også har vært politiregistre med romer.

Med den historien som ligger bak: Jeg tror ikke vi klarer å ta inn over oss hvor stort overgrep det kjennes som – fordi man har historien. Det er ikke bare et register, det er noe mye, mye mer alvorlig.

Som man sier her: Europarådet anbefaler en handlingsplan, Likestillings- og diskrimineringsombudet anbefaler det, HL-senteret anbefaler det, alle høringsuttalelsene viser det samme. Så fra Venstres side slutter vi oss til de to mindretallsforslagene. Vi trenger en handlingsplan, og vi trenger å rette opp den historiske uretten. Men vi trenger først og fremst å vise at vi tar den uretten som også pågår i dag mot romer og romanifolket, på alvor og setter i gang det systematiske arbeidet for å bedre den situasjonen.

Statsråd Kjersti Stenseng [14:44:08]: Det er ingen tvil om at romer utsettes for antisiganisme, og jeg ser like alvorlig på funnene fra bl.a. Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters undersøkelse, som viser at en tredjedel av befolkningen i Norge ikke øns-

ker sosial kontakt med romer. Romer sier selv at de opplever antisiganisme, både åpent og skjult fra enkelt-mennesker, i tillegg til strukturelt. Også romske barn opplever det. Særlig alvorlig er diskrimineringen som romer opplever på boligmarkedet. Det fører til hyppig flytting, og det går ut over ungers skolegang.

Gruppene som er nevnt i forslaget, omfattes selvsagt allerede av regjeringens generelle ikke-diskrimineringsarbeid. I tillegg er det iverksatt tiltak som har som mål å øke kunnskapen om romer og romanifolk/tatere og være et bidrag i kampen mot antisiganisme.

I det generelle ikke-diskrimineringsarbeidet omfattes romer og romanifolket/taterne av handlingsplan mot rasisme og diskriminering – ny innsats 2024–2027, som beskriver regjeringens innsats for å forebygge og bekjempe rasisme og etnisk diskriminering i det norske samfunnet.

For den nasjonale minoriteten romer har regjeringen spesifikke pågående tiltak, som Romano kher, som er et romsk kultur- og ressurscenter, skolelostjenesten i Oslo kommune og Sammen for rom-prosjektet i Lørenskog kommune. I den situasjonen som spesielt den romske nasjonale minoriteten står i, er det etter min vurdering presserende å fortsette arbeidet for å bedre levekårene og særlig bedre situasjonen for romske barn og unge.

Det er viktig at vi fortsetter med de nevnte tiltakene som er i gang, og slik jeg ser det, er også flere av de tiltakene i en sårbar fase. Det er behov for ro til å kunne virke på best mulig måte. Derfor mener jeg at det ikke er formålstjenlig på det nåværende tidspunkt å starte en ressurskrevende prosess med å utvikle en særskilt handlingsplan mot antisiganisme i et eget dokument. Målet må uansett være, slik Romsk råd sier i sitt høringsinnspill, at romske barn skal få de samme mulighetene som andre til å lykkes i samfunnet, og det jobber regjeringen med.

Presidenten [14:46:40]: Det blir replikkordskifte.

Tobias Drevland Lund (R) [14:46:56]: Jeg hørte nettopp statsråden si at det ikke er formålstjenlig med en egen handlingsplan, og i statsrådets svarbrev til komiteen skriver hun:

«Arbeid mot antisiganisme inngår også som en del av regjeringens generelle arbeid mot rasisme og diskriminering.»

Men hvis man ser på denne handlingsplanen, er det slik at romanifolk/tatere er nevnt tre ganger i handlingsplanen, mens romer er nevnt fem ganger – og dette som en del av en oppramsing av alle grupper som utsettes for rasisme. Vi har lignende handlingsplaner for å bekjempe antisemittisme, og godt er det. Det mener jeg er kjempebra, og det burde egentlig fungert som en modell for hvordan vi kunne gjort dette, men er det ikke et poeng å

ivareta også disse nasjonale minoritetene? Når vi vet at det er såpass mye fordommer mot disse folkegruppene, og når vi vet at antisiganisme er så utbredt, hadde det ikke da vært en idé å ha en egen handlingsplan som bekjemper antisiganisme?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:47:58]: Jeg er jo ikke prinsipielt imot en handlingsplan, og jeg tror vi er helt enige om målet, og at det er svært alvorlig at så mange opplever diskriminering, som det er sagt flere ganger her. Men jeg tror likevel at det beste virkemiddelet nå er å fortsette mange av de tiltakene som er i gang, og regjeringen jobber bredt med og har en betydelig innsats mot diskriminering, som også favner romer.

Det er blitt nevnt av flere her, og som jeg sa i stad, gjør Romano kher – romsk kultur- og ressurscenter en veldig viktig jobb. Det er både kultursenteret på Ryen i Oslo og ressurscenteret som er etablert på bakgrunn av behovene som Bymisjonen har erfart. Skolelostjenesten er viktig, og Sammen for rom-prosjektet, og jeg tror at summen av de tiltakene og en bred innsats er vel så hensiktsmessig nå som å starte arbeidet med en ny handlingsplan.

Tobias Drevland Lund (R) [14:48:54]: Jeg er helt enig i at bl.a. Romano kher gjør en kjempejobb – og de er også på galleriet her – men det er jo slik at samtlige, alle de skriftlige høringsinnspillene som komiteen har fått, har støttet forslaget om å få en egen handlingsplan mot antisiganisme. Det gjelder Kirkens Bymisjon, Romsk råd, Likestillings- og diskrimineringsombudet, HL-senteret, Taternes landsforening – for å nevne noen. Det er altså bred støtte, og blant de nasjonale minoritetene dette angår, er det veldig viktig for dem, også rent symbolsk, at man føler at man blir tatt tilstrekkelig på alvor og får en egen handlingsplan med konkrete tiltak for å bekjempe antisiganisme.

Så hører jeg statsråden si at man ikke er prinsipielt imot en handlingsplan, og det er i og for seg bra å høre, men er det slik at det kan være aktuelt på et senere tidspunkt å lage en egen handlingsplan mot antisiganisme?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:49:49]: Hva som kan være aktuelt senere, skal jeg verken svare ja eller nei på nå, for det er slik at politikken utvikles – og tiltak må utvikles – parallelt med om vi faktisk klarer å nå målene våre, og her er målet helt klart å bekjempe den diskrimineringen som minoriteter opplever i Norge.

Så – som jeg har sagt – jeg mener at det ikke er riktig tidspunkt for en egen handlingsplan nå, og at vi bør ha fullt fokus på å følge opp de tiltakene som er i gang. Det er et stort behov for økning av kunnskap om romer og om den antisiganismen som barn og unge utsettes for. Så er jeg uenig i at vi skal sette i gang det arbeidet nå,

men det betyr ikke at det ikke kan være aktuell politikk på et senere tidspunkt.

Ola Elvestuen (V) [14:50:47]: Jeg vil også ta en litt mer formell tilnærming. Vi er jo ett land med to folk, altså nordmenn og samer, og så har vi fem nasjonale minoriteter. Nå har vi altså hatt en sannhets- og forsoningskommisjon, med samer og de nasjonale minoritetene kvener og skogfinner, og vi har – og det er helt riktig å ha – en handlingsplan mot antisemittisme. Norske jøder utsettes helt klart for diskriminering og urett. Og så har vi de to nasjonale minoritetene romer og romanifolket, men som da legges inn i de generelle planene som regjeringen har.

Ville det ikke være riktig nå å løfte fram det nasjonale ansvaret og arbeidet mot antisigansime gjennom en handlingsplan mot antisiganisme? Har ikke det en større verdi enn nettopp tiltakene i seg selv?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:51:48]: Jeg er enig i at det kan ha ikke minst en symbolsk verdi, men akkurat nå er jeg mer opptatt av hva som faktisk virker, i en situasjon som er ganske presserende for mange – situasjonen for barn og unge i skolen, på boligmarkedet og på flere konkrete områder der en minoritet opplever diskriminering.

Som jeg har sagt flere ganger her nå, mener jeg det er viktigere at vi har fullt trykk på den dialogen som er gjennom de ulike tiltakene som er i gang. Det skal ikke være noen tvil om at det arbeidet vi gjør i handlingsplanen mot rasisme og diskriminering, selvfølgelig også innbefatter romer. Så kan en egen handlingsplan selvfølgelig være riktig tiltak på et senere tidspunkt, men jeg er uenig i at vi skal gjøre det nå.

Ola Elvestuen (V) [14:52:34]: Dette er jo politikk, og det er et forhold som skal utvikles over tid, og akkurat som når man vedtar en handlingsplan, vil den gjerne fornyes, og den forsterkes over tid. Vil det ikke likevel være et riktig tidspunkt: Er det mulig for statsråden når man nå skal jobbe med en sak om diskriminering, der å åpne for å igangsette en egen handlingsplan mot antisiganisme? For dette oppleves veldig aktuelt, og det er konkret, men det er selvfølgelig et arbeid som må utvikles over tid.

Statsråd Kjersti Stenseng [14:53:17]: Det er veldig aktuelt å jobbe videre med de tiltakene som er nå. Det er derfor jeg gjentar det jeg har sagt, at jeg mener det er en riktig prioritering og hensiktsmessig for å nå de målene vi har nå, å ha fullt fokus på allerede pågående tiltak for å få slutt på rasisme og diskriminering.

Det er mange pågående generelle tiltak i handlingsplanen mot rasisme og diskriminering som også omfat-

ter romer. Det er også tilskuddsordningen som forvaltes av Bufdir, der Bufdir kan gi tilskudd for å styrke en del av de pågående tiltakene. Vi har et initiativ som heter Stopp hatprat, som vi også har bevilget mer penger til, som vi vet er et viktig tiltak.

Med fare for å gjenta meg selv så mener jeg at vi nå bør ha fullt trykk på det, i stedet for å sette i gang et arbeid med en handlingsplan.

Presidenten [14:54:11]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Det ringes inn til votering.

Votering

Presidenten [15:03:22]: Stortinget går til votering og starter med resterende saker fra gårsdagens møte, dagsorden nr. 86.

Votering i sak nr. 21, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Droner og ny luftmobilitet (Innst. 386 S (2024–2025), jf. Meld. St. 15 (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tolv forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
 - forslagene nr. 3–7, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 8, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet og Venstre
 - forslagene nr. 9 og 10, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet
 - forslag nr. 11, fra Erlend Larsen på vegne av Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre
 - forslag nr. 12, fra Erlend Larsen på vegne av Høyre
- Det votes over forslagene nr. 9 og 10, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte et eget regulatorisk arbeid for å legge til rette for droneoperasjoner utenfor synsrekkevidde.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for prøveprosjekt der fellingslag kan ta i bruk dronesystemer ved skadefelling av dyr.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for forsøk med spredning av plantevernmidler fra droner.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Venstre ble med 79 mot 24 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5–7, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et prøveprosjekt gjennom Posten Bring AS med postlevering gjennom bruk av droner i utvalgte kommuner.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Posten Bring AS inkluderer bruk av droner i sin langtidsstrategi.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at høydevindkraft reguleres som droneaktivitet, og ikke som luftfartshinder.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for korridorer for kommersiell lufttransport med droner.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 77 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for effektivisering og forenkling av søknadsprosesser for godkjenning av landingsplasser gjennom tilpasning av regelverk og styrket kapasitet hos Luftfartstilsynet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.23)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et koordinert virkemiddelapparat som kan støtte dronebedrifter i utviklingsfasen før man oppnår kommersiell lønnsomhet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere ordninger med insentiver for tettere samarbeid mellom industri, forsknings- og utviklingsmiljøer og myndigheter.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 73 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart på egen hånd tilrettelegge for at norsk forsvarsindustri får mulighet til å fly og teste droner med våpen i sine våpentestområder.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble vedtatt med 90 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at staten i sine anskaffelsesrutiner legger vekt på sikkerhetsaspektene, og etablerer risikobaserte vurderingskriterier for anskaffelse av programvare og droneteknologi fra leverandører i land Norge ikke har sikkerhetspolitisamarbeid med.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre ble vedtatt med 76 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.31)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:**I**

Stortinget ber regjeringen snarlig sikre testarenaer og etablere luftrom avsatt til testing av ubemannet luftfart utenfor synsrekkevidde (BVLOS).

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 93 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.58)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at staten i sine anskaffelsesrutiner legger vekt på sikkerhetsaspektene og ikke anskaffer programvare og droneteknologi fra land Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 66 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.34)

Videre var innstilt:

III

Meld. St. 15 (2024–2025) – Droner og ny luftmobilitet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 22, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Vidareføring av bompengeinnkrevjing på rv. 7

Sokna–Ørgenvika i Buskerud for å påskunde utbetringar av rv. 7 vidare gjennom Hallingdal (Innst. 394 S (2024–2025), jf. Prop. 77 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Morten Stordalen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at bompengeneinnkrevningen på rv. 7 Sokna–Ørgenvika forblir avsluttet, og at bomstasjonen ved Brekkebygda blir revet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om nødvendige utbedringer på rv. 7 mellom Kittilsvik og Gol med full statlig finansiering.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.24)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

1. Stortinget samtykkjer i at bompengeselskapet Vegfinans AS får løyve til å vidareføre bompengeneinnkrevjinga på rv. 7 Sokna–Ørgenvika i Buskerud for å påskunde utbetringar av rv. 7 vidare gjennom Hallingdal. Vilråa går fram av Prop. 77 S (2024–2025).
2. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Vegfinans AS og fastsetje nærare reglar for finansieringsordninga.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.43)

Votering i sak nr. 23, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal (Innst. 337 S (2024–2025), jf. Prop. 87 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Morten Stordalen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 87 S (2024–2025) Utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal sendes tilbake til regjeringen.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.16)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Fullmakt til å forplikte staten for investeringsprosjekt

Stortinget samtykkjer i at Samferdselsdepartementet i 2025 kan:

Starte opp, medrekna føreta bestillingar og gi tilsegn i dette investeringsprosjektet:

Rv. 70 Vikansvingen–Kontrollplassen

Innanfor ei kostnadsramme på:

1 427 mill. kroner

Fullmakta gjeld òg forpliktingar som blir inngåtte i seinare budsjettår, innanfor kostnadsramma for prosjektet. Samferdselsdepartementet blir gitt fullmakt til å pris- og valutakursjustere kostnadsramma i seinare år.

II

Fullmakt til bompengefinansiering

1. Stortinget sluttar seg til utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal.
2. Stortinget samtykkjer i at bompengeselskapet Vegamot AS får løyve til å ta opp lån og krevje inn bompengar til utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal. Villkåra for finansieringa går fram av Prop. 87 S (2024–2025).
3. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Vegamot AS om utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å krevje inn bompengar innanfor villkåra i Prop. 87 S (2024–2025).

Presidenten: Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag om offentlig finansiert utbygging av veiprosjektene i Bypakke Kristiansund, herunder rv. 70 Vikansvingen–Kontrollplassen.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.32)

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.51)

Voting i sak nr. 24, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Forlengd innkrevjingsperiode for Bypakke Nord-Jæren i Rogaland og samanslåing av tilskot i belønningsordninga for betre kollektivtransport mv. i byområda (Innst. 357 S (2024–2025), jf. Prop. 92 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Roy Steffensen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 92 S (2024–2025) Forlengd innkrevjingsperiode for Bypakke Nord-Jæren i Rogaland og samanslåing av tilskot i belønningsordninga for betre kollektivtransport mv. i byområda, sendes tilbake til regjeringen.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 93 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskt fremme forslag om offentlig finansiert utbygging av veiprosjektene i Bypakke Nord-Jæren. Det forutsettes at prosjektene gir bedre fremkommelighet for bilistene.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 93 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

1. Stortinget sluttar seg til forslag om forlengd innkrevjingsperiode for Bypakke Nord-Jæren i Rogaland og samtykker i at bompengeselskapet Ferde AS får løyve til å ta opp lån og krevje inn bompengar ut 2038.
2. Stortinget sluttar seg til at det i Bypakke Nord-Jæren kan innførast fleksible bompengetakstar etter veglova § 27 andre ledd innanfor den fastsette gjennomsnittstaksten dersom det blir fatta lokalpolitiske vedtak om differensiering av takstane.
3. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå tilleggsavtale med bompengeselskapet Ferde AS. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å krevje inn bompengar innanfor føresetnadene i Prop. 92 S (2024–2025).

Presidenten: Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 80 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.01)

Votering i sak nr. 25, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Bypakke Tønsberg-regionen i Vestfold (Innst. 358 S (2024–2025), jf. Prop. 95 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Morten Stordalen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Prop. 95 S (2024–2025) Utbygging og finansiering av Bypakke Tønsberg-regionen i Vestfold sendes tilbake til regjeringen.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.31)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag om offentlig finansiert utbygging av veiprosjektene i Bypakke Tønsberg-regionen, herunder ny fastlandsforbindelse til Færder.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 92 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.46)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

1. Stortinget sluttar seg til utbygging og finansiering av Bypakke Tønsberg-regionen i Vestfold.
2. Stortinget samtykker i at bompengeselskapet Vegfinans AS med prosjektselskapet Vegfinans Bypakke Tønsberg-regionen AS får tillatelse til å ta opp lån og kreve inn bompenger til delvis bompengefinansiering av Bypakke Tønsberg-regionen. Vilåårene for finansieringen fremgår av Prop. 95 S (2024–2025).
3. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bomselskapet Vegfinans AS med prosjektselskapet Vegfinans Bypakke Tønsberg-regionen AS, om delfinansiering av Bypakke Tønsberg-regionen. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å kreve inn bompenger innanfor de vilåårene Prop. 95 S (2024–2025) fastsetter.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 75 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.07)

Votering i sak nr. 26, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Fellesprosjektet Arna–Stanghelle i Vestland og kostnadsramme for E45 Kløfta i Finnmark (Innst. 365 S (2024–2025), jf. Prop. 97 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:**I***Fullmakt til å forplikte staten for investeringsprosjekt*

Stortinget samtykkjer i at Samferdselsdepartementet i 2025 kan:

Starte opp, medrekna føreta bestillingar og gi tilsegn i desse investeringsprosjekta:	Innanfor ei kostnadsramme på:
Fellesprosjektet Arna–Stanghelle	49 331 mill. kroner
E45 Kløfta	2 059 mill. kroner

Fullmaktene gjeld òg forpliktingar som blir inngåtte i seinare budsjettår, innanfor kostnadsramma i det einskilte prosjektet. Samferdselsdepartementet blir gitt fullmakt til å pris- og valutakursjustere kostnadsrammene i seinare år.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

II*Fullmakt til bompengefinansiering*

1. Stortinget sluttar seg til delvis bompengefinansiering av E16 Arna–Stanghelle.
2. Stortinget samtykkjer i at bompengeselskapet Ferde AS får løyve til å ta opp lån og krevje inn bompengar til delvis bompengefinansiering av E16 Arna–Stanghelle. Vilkåra går fram av Prop. 97 S (2024–2025).
3. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Ferde AS om (del)finansiering av E16 Arna–Stanghelle. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å krevje inn bompengar innanfor dei vilkåra Prop. 97 S (2024–2025) set.

Presidenten: Under debatten har Morten Stordalen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget legger til grunn full statlig finansiering av E16 Arna–Stanghelle.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.42)

III*Statleg delgaranti for bompengelån*

Stortinget samtykkjer i at Samferdselsdepartementet i 2025 kan gi Statens vegvesen fullmakt til å gi tilsegn om statleg sjølvskuldnargaranti for inntil 4 900 mill. kroner til finansiering av utbygginga av E16 Arna–Stanghelle i Vestland fylke.

Det er eit vilkår for garantistillinga at Vestland fylkeskommune stiller same type garanti for den resterande delen av det maksimale garantibeløpet på 9 800 mill. kroner. Det blir ikkje kravd garantiprovisjon for den statlege delgarantien.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 89 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.05)

Votering i sak nr. 27, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om å oppheve klimasymbolske regu-

leringer og standardkrav for anleggsbransjen (Innst. 379 S (2024–2025), jf. Dokument 8:141 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 3–5, fra Morten Stordalen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere avgiftsnivået for anleggsdiesel.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppheve særskilte klimakrav knyttet til offentlige anskaffelser.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 93 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn et fortsatt mangfold av kjøretøy og maskinteknologi i det norske markedet.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 74 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.54)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved klimakrav i offentlige anskaffelser etterspørres samlede utslippskutt, herunder både direkte og indirekte utslipp, slik at de mest kostnadseffektive tiltakene totalt sett velges.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at man i fremtidige tildelingsbrev til Statens vegvesen, Nye Veier og Bane NOR etterspør de samlede CO₂-utslipp i anleggsprosjekt, og at entreprenørene selv får handlingsrom til å velge de tiltakene som mest kostnadseffektivt kutter utslipp.»

Høyre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 64 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.13)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:141 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om å oppheve klimasymbolske reguleringer og standardkrav for anleggsbransjen – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 74 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.46)

Votering i sak nr. 28, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om å forhindre rutekutt og prisøkning i kollektivtransporten (Innst. 392 S (2024–2025), jf. Dokument 8:144 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Nancy P. Anti på vegne av Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag senest i statsbudsjettet for 2026 om økte bevilgninger til fylkeskommunene som sikrer at det fylkeskommunale kollektivtilbudet kan opprettholdes.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å minimum opprettholde kollektivtrafikktilbudet og prisene på dagens nivå i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Sosialistisk Venstreparti og Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Rødt ble med 87 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommunene fullt ut kompenseres for kostnader knyttet til krav som stilles ved anskaffelse av busser. Fylkeskommuner som allerede har gjennomført omstillinger av bussflåten, skal også kompenseres for ekstrakostnadene knyttet til anskaffelsene.»

Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Venstre ble med 75 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommunene sikres full kompensasjon for økte utgifter til drift av kollektivtrafikken som følge av generell kostnadsvekst.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Venstre ble med 73 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:144 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om å forhindre rutekutt og prisøkning i kollektivtransporten – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 94 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.35)

Votering i sak nr. 29, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å ta over finansieringen av Mauna Loa (Innst. 382 S (2024–2025), jf. Dokument 8:155 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Sigrid Zurbuchen Heiberg satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ sammen med andre villige land til å sørge for videre finansiering av Mauna Loa-observatoriet, slik at klimaforskningen kan fortsette.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:155 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å ta over finansieringen av Mauna Loa – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 89 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.20)

Votering i sak nr. 30, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lakse- og innlandsfiskeloven (Statens fiskefond, statlig fiskeravgift og finansieringsmåter) (Innst. 333 L (2024–2025), jf. Prop. 86 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i lakse- og innlandsfiskloven (Statens fiskefond, statlig fiskeravgift og finansieringsmåter)

I

I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. gjøres følgende endringer:

I følgende paragrafer oppheves punktumet i paragraf-overskriften:

§ 1, § 2, § 6, § 7, § 10, § 11, § 13, § 14, § 16, § 17, § 18, § 19, § 20, § 21, § 22, § 27, § 28, § 32, § 35, § 36, § 38, § 39, § 40, § 43, § 44, § 45, § 46, § 48 og § 50.

§ 35 overskriften skal lyde:

§ 35 *Friløp og midtstrømslinje*

§ 36 overskriften skal lyde:

§ 36 *Fiske i friløpet og tilstopping*

Kapittel VI overskriften skal lyde:

Kapittel VI. Statens fiskefond, statlig fiskeravgift og finansieringsmåter.

§ 29 skal lyde:

§ 29 *Statens fiskefond*

For å finansiere tiltak som skal sikre og utvikle bestander av vill anadrom laksefisk og legge til rette for fiske etter anadrome laksefisk, skal den statlige fiskeravgiften gå inn i et statlig fiskefond. I fondet inngår de inntektene som er nevnt i §§ 30 og 47.

Fondet styres av departementet innenfor de ramme Kongen gir for fondets forvaltning og bruken av midlene.

§ 30 skal lyde:

§ 30 *Statlig fiskeravgift*

Den som vil fiske etter anadrome laksefisk etter å ha fylt 18 år, skal betale avgift til Statens fiskefond. Departementet kan gi forskrift om avgift på faststående redskap som benyttes til fangst av anadrome laksefisk.

Stangfiske i sjøen er unntatt fra avgiftsplikten etter første ledd. Norske og svenske flyttsamer er fritatt for å betale avgift for fiske som de etter reindriftslovgivningen har rett til å drive.

Betaling av avgift til Statens fiskefond er et vilkår for utøving av fiske, men gir ikke rett til fiske i noe bestemt område.

Departementet fastsetter størrelsen på avgiften og for hvilket tidsrom betalingen gjelder. Departementet

kan gi forskrift om dispensasjon fra plikten til å betale avgift, om betalingen og om kontroll med slik betaling.

II

Loven gjelder fra 1. juli 2025.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 31, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Helge André Njåstad og Marius Arion Nilsen om økt fjernvarmesatsing for bedre energisikkerhet og frigjøring av kraft (Innst. 387 S (2024–2025), jf. Dokument 8:164 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 2, fra Sofie Marhaug på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Sofie Marhaug på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 4, fra Sofie Marhaug på vegne av Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det voterer over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan med tiltak slik at det er etablert fjernvarme tilsvarende 15 TWh innen 2035.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.34)

Presidenten: Det votes over forslaget nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag som sørger for at fjernvarmeselskapene kompenseres på tilsvarende måte som kraftselskapene blir kompensert for ytt strømstøtte. Kompensasjonen skal virke frem til ordningen eventuelt avvikles.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 19 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 15.18.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta fjernvarmeselskapene med i vurderingene av eventuelt fremtidig momsfratak på nettleie.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 78 mot 27 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 15.19.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag om å fjerne eller redusere avfallsforbrenningsavgiften til svensk avgiftsnivå.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 71 mot 34 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 15.19.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå rammevilkårene for avfallsforbrenning for å unngå konkurransevridning, og vurdere konsekvensene for fjernvarme.

II

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en analyse av fjernvarmepotensialet, som innebærer foreslåtte lokasjoner, og av energikilder som anses å ha størst potensial.

III

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en utredning av hvordan Norge kan avlaste kraftnettet ved bruk av fjernvarme, samt utrede hvor stor avlastning man kan oppnå, og hvilke besparelser dette kan resultere i for strømmettinvesteringer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 32, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om satsing på havbunnsmineraler for å sikre forsyningskjeder og moderne samfunnsutvikling (Innst. 354 S (2024–2025), jf. Dokument 8:206 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ove Trellevik på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Ola Elvestuen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3–5, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette den første konsesjonsrunden for leting etter og eventuell utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel, basert på en grundig faglig og miljømessig vurdering, før utløpet av 3. kvartal 2025.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforske mulighetene for støtte fra relevante EU-organer for å sikre stor kapasitet på fremtidig produksjon av sjeldne mineraler og metaller som EU og Vesten behøver.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for hvordan virkemiddelapparatet og utenriks-tjenesten kan bidra med å skaffe partnerskaps- og intensjonsavtaler for norsk havbunnsindustri, med ambisjoner om blant annet langsiktige kjøpsavtaler for norske havbunnsmineraler og -metaller.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 93 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen jobbe aktivt internasjonalt, særlig i Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA), for et moratorium på mineralutvinning på havbunnen fram til det er bevist at slik virksomhet kan skje uten tap av naturmangfold, viktige leveområder og naturens egne funksjoner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 82 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med 1. konsesjonsrunde for havbunnsmineraler med sikte på en mulig utlysning av runden tidlig i 2026.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 70 mot 35 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :**I**

Stortinget ber regjeringen sikre at konsesjonsprosessen for leting etter og eventuell utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel legger til rette for en balansert utvikling av næringen, hvor det stilles tilstrekkelige krav til bærekraft, miljøhensyn og teknologisk innovasjon.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for ytterligere regulering og tilsynsordninger for å sikre at utvinning av havbunnsmineraler skjer i tråd med interna-

sjonale miljøstandarder og Norges forpliktelser til bærekraftig havforvaltning.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 82 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.01)

Presidenten: Stortinget går da til votering i sakene nr. 1–7 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Forebygging av ekstremisme – Trygghet, tillit, samarbeid og demokratisk motstandskraft (Innst. 490 S (2024–2025), jf. Meld. St. 13 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :**I**

Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjøres en tilføyelse i ordningen for tilskudd til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold, slik at det eksplisitt fremgår at tilskudd også kan gis til prosjekter som er ment å forebygge hat mot skeive.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres en forskningsstudie som ser på bredden av psykososiale og økonomiske konsekvenser for direkte berørte etter terroren 22. juli 2011, både knyttet til Regjeringskvartalet og Utøya.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

III

Meld. St. 13 (2024–2025) – Forebygging av ekstremisme – Trygghet, tillit, samarbeid og demokratisk motstandskraft – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 3. juni 2025

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Svein Harberg og Turid Kristensen om å innlemme Svalbard i Norsk filminstitutt forskrifter (Innst. 383 S (2024–2025), jf. Dokument 8:154 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen endre virkeområdet for Norsk filminstitutt relevante forskrifter om støtte til film- og serieproduksjon til også å omfatte Svalbard, slik at kostnader påløpt på Svalbard regnes som kostnader påløpt i Norge.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 60 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.11)

Votering i sak nr. 3, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven) (Innst. 496 L (2024–2025), jf. Prop. 111 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 2, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en tidsfrist for når folkehøgskolene skal være universelt utformet, og tiltak som kan innføres for å oppnå dette.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en endring i folkehøgskoleloven hvor det stilles krav om universell utforming av bygg for godkjenning av nye folkehøgskoler.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.58)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven)

Kapittel 1 Formål og anvendelsesområde**§ 1 Formål**

Lovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøgskoler i Norge.

Folkehøgskolen skal fremme allmenndanning, folkelig opplysning, aktivt medborgerskap og menneskeverd. Folkehøgskolen skal bidra til mangfold og være åpen for alle. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette sitt verdigrunnlag innenfor denne rammen.

§ 2 Lovens anvendelse for Svalbard

Loven gjelder også for Svalbard.

Kapittel 2 Godkjenning og statstilskudd**§ 3 Godkjenning av folkehøgskoler**

Departementet kan godkjenne en skole for tilskudd.

Vertskommunen og vertsfylket må støtte en søknad om godkjenning av en skole før departementet kan fatte vedtak om godkjenning. Første punktum gjelder ikke søknad om godkjenning av en kommunal eller fylkeskommunal skole.

Dersom driften etter loven blir nedlagt, faller godkjenningen bort.

Departementet kan gi forskrift om frister i forbindelse med søknad om godkjenning.

§ 4 Tilskuddsmodell

Tilskuddsmodellen skal bestå av basistilskudd, tilskudd per elev og tilskudd til rentebetaling.

Departementet skal gi forskrift om offentlige tilskudd til godkjente folkehøgskoler. Tilskuddet justeres årlig i takt med kostnadsutviklingen.

§ 5 *Krav til bruken av offentlige tilskudd og elevbetalinger*

Alle offentlige tilskudd og elevbetalinger skal komme elevene til gode. Dette innebærer blant annet at skolen ikke kan

- gi utbytte eller på annen måte overføre overskudd til eierne eller deres nærstående, verken når skolen er i drift, eller om driften blir nedlagt
- pådra seg kostnader i form av leieutgifter for eiendom eller lokale som tilhører skolens eiere eller deres nærstående, eller på annen måte pådra seg kostnader som kan innebære at alle offentlige tilskudd eller elevbetalinger ikke kommer elevene til gode.

Ved opphør av skoledriften kan departementet kreve tilbakeført gjenstående midler som skriver seg fra det offentlige tilskuddet.

§ 6 *Elevtall*

Skolen skal ha minst 35 elever årlig i gjennomsnitt over fire år.

Kapittel 3 *Organisering, ledelse og personale*

§ 7 *Folkehøgskolens organisering*

Folkehøgskole skal være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter § 3, kan bruke navnet folkehøgskole.

Skoler skal være registrert med eget organisasjonsnummer i Enhetsregisteret.

Skoler som godkjennes etter § 3, skal være aksjeselskap etter aksjeloven eller stiftelser etter stiftelsesloven.

Andre og tredje ledd gjelder ikke for kommunale og fylkeskommunale skoler.

§ 8 *Styret*

Folkehøgskolen skal ha et styre som er det øverste ansvarlige organet. Eierne av skolen fastsetter sammensetningen av styret.

Elever og ansatte skal være sikret representasjon i styret og skal selv velge sine representanter. Representantene skal ha tale-, forslags- og stemmerett på styremøtene.

Et mindretall i styret kan klage på vedtak i styret. I saker som gjelder skolens verdigrunnlag, er skoleeier klageinstans, og i forvaltningssaker er departementet klageinstans. Reglene i forvaltningsloven kap. IV, V og VI gjelder ved klagebehandlingen.

§ 9 *Styrets ansvar*

Styret har ansvar for at skolen drives i samsvar med lover og forskrifter.

Styret skal

- sørge for at elevene får det kurstilbudet som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen
 - sørge for at vilkår for offentlige tilskudd oppfylles
 - fastsette opptaks- og skoleregler
 - etablere et organ for behandling av saker om brudd på skolereglene
 - etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak for å sikre at krav fastsatt i eller med hjemmel i denne loven oppfylles (internkontroll)
 - sørge for et system for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling og for at dette systemet er forsvarlig og tilpasset skolens egenart og aktiviteter
 - ansette rektor og sørge for at skolens ansatte har riktig kompetanse
 - sørge for at skolen har et elevråd, og utover dette fastsette hvilke råd og organer som er nødvendige for å sikre demokratiske rettigheter og forsvarlig drift
 - være åpent om arbeidet sitt
 - før oppstart av skoleåret fatte vedtak om at det er forsvarlig å starte opp et nytt skoleår, og gjøre vedtaket offentlig tilgjengelig
 - fastsette størrelsen på elevbetalingen.
- Andre ledd bokstav e gjelder ikke for kommunale og fylkeskommunale skoler.

§ 10 *Rektor*

Skolen skal ha en rektor som er pedagogisk og administrativt ansvarlig leder.

§ 11 *Elevombud*

Elevene skal ha tilgang til et nasjonalt elevombud.

Elevombudet skal gi elever råd og veiledning i saker knyttet til elevsituasjonen. Elevombudet kan ikke instrueres i sitt virke.

Departementet ansetter elevombudet på åremål for en periode på fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

Forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder for elevombudet, jf. forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g.

§ 12 *Politiattest og forbud mot ansettelse*

Den som skal ansettes fast eller midlertidig ved en folkehøgskole, skal legge fram politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, skal ikke ansettes fast eller midlertidig i slike skoler. I andre tilfeller må konsekvensene av merknader på politiattesten vurderes konkret.

Kapittel 4 Kurs, bo- og læringsmiljøet, opptak, skole-regler og reaksjoner ved brudd på skolereglene mv.

§ 13 Kvalitetssikring og rapportering

Folkehøgskolen skal utarbeide en prosedyre for selvevaluering og kvalitetsutvikling. Skolen skal utarbeide en årlig selvevalueringsrapport som skal være offentlig tilgjengelig. Ansatte og elever skal medvirke i arbeidet med kvalitetssikring.

Skolen skal utarbeide en årsrapport som skal være offentlig tilgjengelig. Første punktum gjelder ikke for kommunale eller fylkeskommunale skoler. Departementet kan gi forskrift om årsrapporten, blant annet om krav til innholdet i rapporten og hvordan den skal utformes.

§ 14 Kurs

Folkehøgskolen skal være eksamensfri. Skoler kan likevel legge til rette for at elever kan ta videregående opplæring i fag som en del av kursopplegget.

Skolen skal ha et internat som en integrert del av læringsprogrammet. Departementet kan gi forskrift om hvor stor andel av elevene som skal bo på internat.

Skolen skal ha kurs som varer minimum 16,5 uker. Skolen skal utarbeide en kursplan for hvert kurs som skal inneholde en beskrivelse av kurset opp mot formålet med folkehøgskole, jf. § 1 andre ledd. Kursplanen skal være offentlig tilgjengelig. Departementet kan gi forskrift om kursordninger.

Studiereiser med overnatting som gjennomføres som en del av et kurs, skal settes inn i en pedagogisk sammenheng. For- og etterarbeid til en studiereise skal gjennomføres ved skolen. Departementet kan gi forskrift om lengde på studiereiser.

Skolen skal utarbeide dokumentasjon over elevenes læringsprogram og deltakelse. Dokumentasjonen skal være utformet slik at den gir grunnlag for en vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv. Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon.

§ 15 Bo- og læringsmiljø

Folkehøgskolen skal sørge for at bo- og læringsmiljøet er forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til elevenes helse, sikkerhet og velferd. Skolen skal samarbeide med elevrådet om bo- og læringsmiljøet.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i første ledd overholdes. Arbeidsmiljøloven kapittel 18 om tilsyn gjelder tilsvarende så langt det passer.

Departementet kan gi forskrift om bo- og læringsmiljøet.

§ 16 Opptak av elever

Folkehøgskolen skal fastsette opptaksregler som viser prioriteringen av søkere dersom det er flere søkere enn kapasitet ved skolen. Opptaksreglene skal være offentlig tilgjengelige. Opptaksreglene skal gi regler for prioritering av søkere ut fra saklige hensyn.

Skolen avgjør i samsvar med opptaksreglene hvilke søkere som får tilbud om skoleplass.

Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om opptak, blant annet om søknadsfrist og tilbudsdato.

Avgjørelser om opptak er enkeltvedtak, og reglene i forvaltningsloven gjelder.

§ 17 Skolereglene

Folkehøgskolen skal fastsette skolereglene med rettinger og plikter til elevene. Skolereglene skal regulere orden og oppførsel, hvilke tiltak som kan benyttes mot elever som bryter reglene, og hvordan slike saker skal behandles.

Skolereglene skal være offentlig tilgjengelige.

§ 18 Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Elever skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet, i undervisningen og på turer i skolens regi, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Styret fastsetter hvilke reaksjoner som skal gjelde ved brudd på første ledd. Reaksjonene skal gjøres kjent for elevene på forhånd. Reaksjonene kan ikke innebære fysisk refsing eller annen krenkende behandling.

De som underviser på skolen, skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet når de underviser elevene, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold. Dersom noen bruker klesplagg i strid med forbudet, skal styret gi personen pålegg om å fjerne plagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

§ 19 Bortvisning og utvisning

Styret kan fastsette i skolereglene at elever som i alvorlig grad eller gjentatte ganger bryter reglene, kan bortvises fra undervisningen eller skolens område.

Styret kan fastsette i skolereglene at elever som i særlig alvorlig grad bryter reglene, kan utvises for resten av kurset.

Før det fattes vedtak om bortvisning eller utvisning, skal andre tiltak ha vært vurdert. Vedtak etter første og andre ledd fattes av organet for behandling av saker om brudd på skolereglene, og rektor skal delta i behandlingen.

Avgjørelser om bortvisning og utvisning er enkeltvedtak, og reglene i forvaltningsloven gjelder. Styret ved skolen er klageinstans.

Kapittel 5 Diverse bestemmelser

§ 20 Forsøksvirksomhet

Etter søknad fra en folkehøgskole kan departementet godkjenne et tidsavgrenset unntak fra loven eller forskrifter gitt med hjemmel i loven dersom det er nødvendig for å gjennomføre et pedagogisk eller organisatorisk forsøk. Departementet kan også på eget initiativ vedta forsøk ved én eller flere skoler.

Forsøkene skal være etisk forsvarlige og godt faglig underbygd. Forsøkene skal evalueres og rapporteres. Forsøkene skal ikke svekke elevenes grunnleggende rettigheter etter loven.

§ 21 Tilsyn

Departementet fører tilsyn med skoler godkjent etter denne loven og skal i den sammenhengen ha tilgang til skoleanlegg og dokumentasjon. Når skolens eiere og deres nærstående handler med skolen, skal departementet ved gjennomføringen av tilsyn ha tilgang til dokumentasjon fra eieren av skolen eller nærstående til eieren når dette er nødvendig for å kunne føre tilsyn med om skolen oppfyller kravene i loven. Departementets rett til dokumentasjon gjelder uten hinder av taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om kontroll med offentlige tilskudd, regnskap og revisjon.

§ 22 Mulige reaksjonsformer

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven eller vilkår i vedtaket om godkjenning, kan departementet gi pålegg om å rette forholdene.

Departementet kan holde tilbake tilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkårene i loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven eller vedtaket om godkjenning ikke blir oppfylt.

Departementet kan kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd og tilskudd som er brukt i strid med loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven eller vilkår i vedtaket om godkjenning.

Første til tredje ledd gjelder også dersom det blir oppdaget forhold i strid med andre lover og forskrifter og forholdet svekker tilliten til skolen.

Ved bruken av reglene i første til tredje ledd skal det legges vekt på de verdiene som følger av § 1.

§ 23 Kvalifikasjonskrav for undervisningspersonalet

Departementet kan gi forskrift om kvalifikasjonskrav for undervisningspersonalet.

§ 24 Ikrafttredelse, opphevelse og overgangsregler

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Fra det tidspunktet loven trer i kraft, oppheves lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven). Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Dispensasjoner gitt med hjemmel i lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar § 3 tredje ledd fortsetter å gjelde.

Presidenten: Det voteres over § 13 andre ledd andre punktum.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.23)

Presidenten: Det voteres over resten av § 13 samt øvrige paragrafer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i barnehageloven (styring og finansiering av barnehagesektoren) (Innst. 510 L (2024–2025), jf. Prop. 138 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 21 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–16, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 17–21, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 19, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en velfungerende søknadsordning som lar private barnehager få dekket sine faktiske dokumenterte pensjonskostnader ut over det sjablongen måtte dekke, uavhengig av når barnehagenes pensjonsavtaler måtte være inngått.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 93 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.09)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer eller på annen måte sørge for at alle barnehager, uavhengig av hva slags barnehage det måtte være, kan få unntak fra kravet om selvstendig rettssubjekt ved søknad.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer slik at kravet om selvstendig rettssubjekt for barnehager fjernes, og erstattes med en plikt om adskilt regnskap.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 90 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.57)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 17 og 18, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 17 lyder:

«Prop. 138 L (2024–2025) Endringer i barnehageloven sendes tilbake til regjeringen.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Barnehageloven § 19 tredje og nytt fjerde til syvende ledd skal lyde:

Kommunen skal behandle private barnehager som mottar tilskudd, likeverdig med kommunale bar-

nehager. Tilskuddet skal beregnes med utgangspunkt i utgifter til drift i kommunens egne barnehager.

Kommunen kan gi tilleggstilskudd og stille vilkår for bruken av dette tilskuddet. Slikt tilleggstilskudd kan gis barnehager med særlige driftsforutsetninger eller særlige behov i barnegruppen eller ved nye tidsbegrensede kommunale satsinger. Vilårene må ha saklig sammenheng med tilleggstilskuddet og ikke være uforholdsmessig tyngende for den private barnehagen. Kommunen skal ikke forskjellsbehandle private barnehage tilbud uten saklig grunn ved tildeling av tilleggstilskuddet.

Ved innføring av nye krav etter loven her som ikke er en del av beregningen av tilskuddet etter første ledd, skal kommunen gi tilleggstilskudd fra det tidspunktet kravene får virkning for private barnehager.

Kommunen skal vise hvordan tilskuddene er beregnet.

Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om beregning av tilskuddet, som ivaretar likeverdig behandling av private og kommunale barnehager.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 91 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.13)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5, 10 og 12–14, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se til at det utformes fem sjablonger for den nye modellen for pensjonstilskudd for private barnehager.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Barnehageloven ny § 23 d skal lyde:

§ 23 d *Disponering av overskudd fra salg av barnehageeiendom*

Dersom barnehagen selger barnehageeiendommen, skal overskuddet fra salget benyttes til å dekke barnehagens framtidige kostnader til husleie. Departementet kan gi forskrift om hva som regnes som salg av barnehageeiendom, overskudd fra salg og dekning av framtidige kostnader til husleie.

Barnehageloven § 21 tredje ledd skal lyde:

Dersom barnehagen oppfyller kravene i § 23, kan barnehagen disponere et eventuelt overskudd fritt, med de begrensninger som følger av § 23 d.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Barnehageloven § 23 skal lyde:

§ 23 Krav til bruk av offentlige tilskudd og foreldrebetalning i private barnehager

Offentlige tilskudd og foreldrebetalning som en barnehage mottar, skal komme barna i barnehagen til gode. Dette innebærer blant annet at barnehagen

- a. *bare skal benytte offentlige tilskudd og foreldrebetalning til å dekke kostnader som direkte gjelder godkjent drift av barnehagen, og som har et omfang som er rimelig for å oppnå formålet med anskaffelsen eller ytelsen*
- b. *ikke skal foreta transaksjoner overfor nærstående på villkår som avviker fra det som ville vært fastsatt mellom uavhengige parter. Dette gjelder også transaksjoner med fysiske eller juridiske personer som har en felles økonomisk interesse med den som er ansvarlig for barnehagen, eller med nærstående*
- c. *ikke skal ha vesentlig lavere personalkostnad per heltidsplass enn det som er vanlig i tilsvarende kommunale barnehager*
- d. *ikke skal låne ut midler som stammer fra offentlige tilskudd eller foreldrebetalning. Kortsiktige utlån i form av en konsernkontoordning som kommer barna i barnehagen til gode, er likevel tillatt*
- e. *ikke skal gi utbytte eller på annen måte overføre overskudd til barnehagens eiere eller deres nærstående, hverken når barnehagen er i drift, eller om barnehagedriften blir lagt ned.*

Barnehagen skal kunne dokumentere at offentlige tilskudd og foreldrebetalning er brukt i samsvar med denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrift om regnskap, revisjon, rapportering og dokumentasjon, og om forbudet mot å gi utbytte eller på annen måte overføre overskudd, jf. første ledd bokstav e.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Barnehageloven ny § 15 a skal lyde:

§ 15 a Adgang til å redusere antall barnehageplasser en barnehage kan få tilskudd for

Kommunen kan redusere antall barnehageplasser en barnehage kan få tilskudd for, når det er nødvendig for å hindre for mange barnehageplasser i hele eller deler av kommunen. I vurderingen skal kommunen ta utgangspunkt i at reduksjonen skal fordeles forholdsmessig mellom barnehagene i kommunen, men kommunen skal også legge vekt på behovet for barnehageplasser i ulike deler av kommunen og behovet for å opprettholde barnehageplasser i barnehager med et særskilt pedagogisk tilbud.

Vedtak etter første ledd skal fattes minimum to år før iverksettelse.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning hvor gruppestørrelsen i barnehager kan reduseres når det er flere barn med omfattende vedtak om spesialpedagogisk oppfølging i barnegruppa.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.31)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–4, 6–9, 11, 15 og 16, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen treffe nødvendige tiltak for å sikre at kommunene er godt rigget for å håndtere det nye regelverket for driftstilskudd til private barnehager, og rapportere tilbake til Stortinget om hvordan dette gjøres.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle særlige forhold som bidrar til høyere kostnader i kommunale barnehager, kan holdes utenfor beregningen av grunntilskuddet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen juni 2026 med forslag om å lovfeste at kommunene skal fatte vedtak om tildeling av driftstilskudd til private barnehager minst én gang i året.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede differensiert administrasjonspåslag med mål om å demme opp for stordriftsfordelene som ikke tilfaller mindre, enkeltstående barnehager, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Barnehageloven ny § 19 b skal lyde:

§ 19 b Pensjonstilskudd til private barnehager

Kommunen skal gi pensjonstilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd etter § 19 første eller andre ledd. Tilskuddet skal dekke den private barnehagens utgifter til pensjon, begrenset til en øvre grense.

Departementet kan gi forskrift om tilskudd til pensjon.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med IKO og sørge for at de barnehagene som ikke treffes av særregelen for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjeneste-

pensjon, også får dekket sine historiske pensjonskostnader.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheter for å forhindre at barnehageeiendommer selges med såkalt sale-leaseback- og triple-net-avtaler, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Barnehageloven ny § 10 a skal lyde:

§ 10 a *Kommunal forkjøpsrett*

Kommunen har forkjøpsrett når en barnehageeiendom i kommunen skal selges. Departementet kan gi forskrift om kommunal forkjøpsrett.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag om å endre barnehageloven for å sikre at alle offentlige tilskudd og foreldrebetaling skal komme barna til gode, på lik linje med privatskolelova § 6-3 Krav til bruken av offentlige tilskot og skolepengar.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Barnehageloven § 26 første ledd nytt andre og tredje punktum skal lyde:

Kravet i første punktum gjelder for hele åpningstiden. Barnehagen skal sette inn vikarer når det er nødvendig for å oppfylle kravet i første punktum.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Barnehageloven § 26 andre ledd første punktum skal lyde:

I en barnegruppe skal forholdet mellom ansatte og barn minst være én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A

L o v

om endringer i barnehageloven (styring og finansiering av barnehagesektoren)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager gjøres følgende endringer:

§ 1 a overskriften skal lyde:

§ 1 a *Særlig formål*

§ 1 a første ledd skal lyde:

Private barnehager kan i vedtektene bestemme at verdiene i loven § 1 ikke skal forankres i den kristne og humanistiske arv og tradisjon.

§ 2 åttende ledd skal lyde:

Barnehagen kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

§ 4 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Barnehagen kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene.

§ 4 fjerde ledd skal lyde:

Barnehagen skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget.

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Virksomhetens plikt til å søke godkjenning*

Virksomheter som har ansvar for barn under opplæringspliktig alder, plikter å søke godkjenning av barnehagedriften etter § 14 a når:

- virksomheten er regelmessig og ett eller flere barn har en ukentlig oppholdstid på mer enn 20 timer, og
- antall barn som er til stede samtidig, er ti eller flere når barna er tre år eller eldre, eventuelt fem eller flere når barna er under tre år, og
- virksomheten utføres mot godtgjøring.

Virksomheter etter første ledd må være godkjent etter § 14 a før barnehagedriften settes i gang.

Barnehagen skal søke om godkjenning av endringer som går utover rammene som er satt for barnehagens godkjenning etter §§ 14 eller 14 a.

§ 7 skal lyde:

§ 7 *Ansvar for barnehagen*

Kommunen har ansvaret for at kommunale barnehager drives i samsvar med loven.

Styret for et rettssubjekt som driver en privat barnehage, har ansvaret for at barnehagen drives i samsvar med loven. Dersom barnehagens organisasjonsform innebærer at det ikke er krav om å ha et styre, tilligger ansvaret det bestemmende organ som gjelder for barnehagens organisasjonsform. For barnehager som drives som enkeltpersonforetak, er det den fysiske personen som innehar enkeltpersonforetaket, som er ansvarlig.

§ 7 a tredje ledd skal lyde:

Første ledd gjelder ikke for åpne barnehager og ikke for eiere som alene, sammen med nærstående eller selskap i samme konsern eier

- a. ordinære barnehager med til sammen færre enn tretti barn, eller
- b. familiebarnehager med til sammen færre enn ti barn.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Krav til vedtekter

Kommunale og private barnehager skal ha vedtekter. Vedtektene skal gi opplysninger som er av betydning for foreldrenes forhold til barnehagen, herunder om

- a. eierforhold
- b. formål, jf. §§ 1 og 1 a
- c. opptakskriterier
- d. antall medlemmer i samarbeidsutvalget
- e. barnehagens åpningstid.

§ 9 første ledd skal lyde:

Barnehagen skal ha internkontroll for å sikre at kravene i denne loven med forskrifter følges.

§ 9 tredje ledd skal lyde:

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal *barnehagen*

- a. utarbeide en beskrivelse av barnehagens hovedoppgaver, mål og organisering
- b. ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- c. avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- d. dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- e. evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

§ 12 skal lyde:

§ 12 Særlige regler om klageinstans

Statsforvalteren er klageinstans for vedtak fattet av kommunen eller fylkeskommunen etter § 14 første og andre ledd, § 15, § 19 første og andre ledd, § 19 a første til fjerde ledd, § 19 b første og tredje ledd, § 19 c, §§ 24 til 26, §§ 35 til 38, § 53 og der det følger av forskrift gitt i medhold av denne loven.

Ny § 14 skal lyde:

§ 14 Etableringsgodkjenning av private barnehager

Kommunen kan godkjenne søknader om etablering av private barnehager og søknader om endringer i etableringsgodkjenningen. Kommunen skal legge vekt på behovet for nye barnehageplasser og barnehagestrukturen i kommunen. I tillegg kan kommunen legge vekt på om barnehagen er ordinær, familiebarnehage eller åpen barnehage, om barnehagen har et særskilt pedagogisk tilbud, om barnehagen er ideell, og søkerens seriøsitet og egnethet. Med ideelle barnehager menes

barnehager som ikke har erverv til formål, og som reinvesterer overskudd i barnehagedrift.

Kommunen kan ved etableringsgodkjenningen stille vilkår som har saklig sammenheng med godkjenningen, og som ikke er uforholdsmessig tyngende for barnehagen.

En etableringsgodkjenning faller bort dersom barnehagedriften ikke er startet opp i løpet av fem år etter at godkjenningen ble gitt, eller barnehagedriften legges ned.

Departementet kan gi forskrift om godkjenning og drift av familiebarnehager.

Nåværende § 14 blir § 14 a og skal lyde:

§ 14 a Driftsgodkjenning av kommunale og private barnehager

Kommunen avgjør søknader om godkjenning av barnehagedriften og endringer av driften ved godkjente barnehager etter en vurdering av barnehagens egnethet ut fra formål og innhold, jf. §§ 1, 1 a og 2.

Kommunen kan ved godkjenningen av barnehagedriften sette krav om antall barn, barnas alder og oppholdstid begrunnet i barnehagens egnethet ut fra formål og innhold, jf. §§ 1, 1 a og 2.

Ny § 14 b skal lyde:

§ 14 b Midlertidig godkjenning i en situasjon med svært mange fordrevne

Departementet kan gi forskrift om midlertidig godkjenning ved etablering av barnehager og barnehageplasser som opprettes for å dekke et midlertidig behov som følge av at det kommer svært mange fordrevne barn under opplæringspliktig alder fra Ukraina.

Departementet kan gi forskrift om unntak fra kravene til organisering i § 7 a for ordinære barnehager som har fått midlertidig godkjenning etter forskrift med hjemmel i første ledd.

Nåværende § 14 a blir ny § 14 c.

§ 15 første og andre ledd skal lyde:

Kommunen kan godkjenne etablering av private familiebarnehager og endringer ved godkjente familiebarnehager. Reglene i §§ 14 og 19 gjelder tilsvarende.

Godkjenning av barnehagedriften for kommunale og private familiebarnehager etter § 14 a omfatter virksomhetens organisering og det enkelte hjemms egnethet som lokale for familiebarnehagedrift.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 17 første ledd skal lyde:

Alle godkjente barnehager i kommunen skal samarbeide om opptak av barn. *Private barnehager skal ved*

opptak av barn fra andre kommuner melde fra til kommunen barnehagen er etablert i, og til kommunen der barnet er bosatt. Kommunen skal legge til rette for en samordnet opptaksprosess, der det tas hensyn til barnehagenes mangfold og egenart. Brukernes ønsker og behov skal tillegges stor vekt ved selve opptaket. Ved en samordnet opptaksprosess skal likebehandling av barn og likebehandling av kommunale og private barnehager sikres.

§ 19 skal lyde:

§ 19 *Kommunalt tilskudd til private barnehager*

Private barnehager med etableringsgodkjenning etter § 14 har rett til tilskudd. Kommunen skal gi tilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd etter første punktum, og som har driftsgodkjenning etter § 14 a.

Kommunen skal gi tilskudd til private barnehager som hadde rett til tilskudd da § 14 om etableringsgodkjenning trådte i kraft. Retten til tilskudd etter første punktum faller bort dersom barnehagedriften ikke er startet opp innen 1. juni 2031 eller barnehagedriften legges ned.

Regler om tilskudd til private barnehager skal særlig legge til rette for likebehandling av private og kommunale barnehagetilbud, forutsigbarhet for private barnehager, en mangfoldig barnehagestruktur og effektiv ressursbruk.

Ny § 19 a skal lyde:

§ 19 a *Driftstilskudd til private barnehager*

Kommunen skal gi grunntilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd etter § 19 første eller andre ledd. Grunntilskuddet skal beregnes ut fra ordinære driftsutgifter i kommunale barnehager, fratrullet administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter, arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter og utgifter som dekkes av andre tilskudd enn rammetilskuddet til kommunen og pålagte kommunale egenandeler knyttet til slike tilskudd. Grunnlaget for beregningen er det siste tilgjengelige kommuneregnskapet.

Kommunen kan holde ordinære driftsutgifter i en kommunal barnehage som skyldes særlige driftsforutsetninger eller særlige behov i barnegruppen, utenfor beregningen av grunntilskuddet etter første ledd. Dersom kommunen holder utgifter utenfor beregningsgrunnlaget etter første punktum, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd til private barnehager med tilsvarende driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen. Kommunen kan stille vilkår for bruken av det ekstra grunntilskuddet.

Ved innføring av nye krav etter loven som ikke er en del av beregningen av grunntilskuddet etter første ledd tredje punktum, skal kommunen gi ekstra grunntilskudd fra det tidspunktet kravene får virkning for private barnehager.

Kommunen kan gi tilleggstilskudd og stille vilkår for bruken av dette tilskuddet.

Vilkår kommunen stiller etter andre ledd tredje punktum og fjerde ledd, må ha saklig sammenheng med tilskuddet og ikke være uforholdsmessig tyngende for den private barnehagen.

Kommunen skal vise hvordan tilskuddene er beregnet.

Kommunen skal likebehandle kommunale og private barnehager ved beregning og tildeling av tilskudd til drift.

Departementet kan gi forskrift om tilskudd til drift. Forskrift etter første punktum kan gjøre unntak fra reglene i første og andre ledd.

Ny § 19 b skal lyde:

§ 19 b *Pensjonstilskudd til private barnehager*

Kommunen skal gi pensjonstilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd etter § 19 første eller andre ledd. Pensjonstilskuddet skal beregnes ved å gange antall årsverk i barnehagen med samlet lønn per årsverk i barnehagen, en prosentsats basert på pensjonsvilkårene til den enkelte barnehage og lokal arbeidsgiveravgift.

Prosentsatser for beregning av pensjonstilskudd etter første ledd skal være differensierte og tilpasset vilkårene i ulike pensjonsavtaler til private barnehager. Den høyeste prosentsatsen skal ikke overstige grensene for årlig innskudd etter lov om tjenestepensjon § 4-7. Ved fastsetting av den høyeste prosentsatsen skal det gjøres fratrekk av vanlig egenandel for ansatte i kommunale barnehager og legges til anslag på kostnader til tilleggsprodukter og anslag på kostnader til AFP.

Private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenestepensjon skal få dekket sine pensjonsutgifter opp til en øvre grense. Departementet skal gi forskrift om hvilke barnehager som har rett til pensjonstilskudd etter første punktum, og om en øvre grense for dekningen.

Private barnehager skal melde fra til kommunen uten ugrunnet opphold dersom de inngår en ny pensjonsavtale med endrede pensjonsvilkår.

Departementet kan gi forskrift om tilskudd til pensjon. Forskrift gitt etter første punktum kan gjøre unntak fra reglene i første og andre ledd.

Ny § 19 c skal lyde:

§ 19 c *Eiendomstilskudd til private barnehager*

Kommunen skal gi eiendomstilskudd til private barnehager som har rett til tilskudd etter § 19 første eller andre ledd. Departementet skal gi forskrift om tildeling av, og satser for, eiendomstilskudd.

§ 20 skal lyde:

§ 20 Foreldrebetaling og kostpenger

Departementet kan gi forskrift om foreldrebetaling i barnehagen, blant annet om søskenmoderasjon, inntektsgradering og maksimalgrense. *Kommunen kan gi forskrift om en lavere foreldrebetaling enn det som følger av forskrift gitt etter første punktum.*

Barnehagen kan kreve betaling for kost i tillegg til foreldrebetalingen. Kostpengene skal ikke overstige de faktiske utgiftene barnehagen har til mat og drikke til barna.

Ny § 20 a skal lyde:

§ 20 a Barnehagenes åpningstid

Kommunen kan gi forskrift om krav til åpningstider for barnehagene i kommunen.

§ 22 skal lyde:

§ 22 Definisjon av nærstående

Med barnehagens nærstående menes

- a. *fysiske eller juridiske personer som, direkte eller indirekte, eier eller kontrollerer barnehagen med minst 50 prosent*
- b. *styremedlem, daglig leder eller annen fysisk person med beslutningsmyndighet i barnehagen*
- c. *foreldre, søsken, barn, barnebarn, ektefelle, samboer, ektefelles foreldre og samboers foreldre til fysisk person etter bokstavene a og b*
- d. *selskaper mv. som, direkte eller indirekte, eies eller kontrolleres med minst 50 prosent av nærstående etter bokstav a, b eller c.*

§ 23 første til fjerde ledd skal lyde:

Offentlige tilskudd og foreldrebetaling som en barnehage mottar, kan bare benyttes til å dekke kostnader som direkte gjelder godkjent drift av barnehagen, og som har et omfang som er rimelig for å oppnå formålet med anskaffelsen eller ytelsen.

Barnehagen skal ikke foreta transaksjoner overfor nærstående på vilkår som avviker fra det som ville vært fastsatt mellom uavhengige parter. Dette gjelder også transaksjoner med fysiske eller juridiske personer som har en felles økonomisk interesse med den som er ansvarlig for barnehagen, eller med nærstående.

Barnehagen skal ikke ha vesentlig lavere personal-kostnad per heltidsplass enn det som er vanlig i tilsvarende kommunale barnehager.

Barnehagen skal ikke låne ut midler som stammer fra offentlige tilskudd eller foreldrebetaling. Kortsiktige utlån i form av en konsernkontoordning omfattes ikke av forbudet i første punktum.

Nåværende fjerde og femte ledd blir femte og nytt sjette ledd.

§ 23 c skal lyde:

§ 23 c Meldeplikt for private barnehager

Barnehagen skal melde fra til kommunen og Utdanningsdirektoratet ved nedleggelse, eierskifte, *overføring av eiendom* og andre organisatoriske endringer. *Meldingen skal gis så snart endringen er besluttet.* Departementet kan gi forskrift om hva som skal regnes som organisatoriske endringer, og om hvordan meldeplikten skal gjennomføres.

§ 25 nytt tredje ledd skal lyde:

Kommunen kan gi forskrift om pedagogisk bemanning og annen relevant kompetanse utover det departementet har fastsatt i forskrift etter andre ledd.

§ 26 andre ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Kommunen kan gi forskrift om krav til høyere bemanning enn det som følger av første punktum.

§ 26 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Barnehagen skal legge uttalelse fra barnehagens samarbeidsutvalg ved søknaden.

§ 27 tredje ledd skal lyde:

Dersom det er pedagogisk forsvarlig, kan *barnehagen* ansette personer som ikke oppfyller kravet til norskprøve.

§ 28 andre ledd skal lyde:

Barnehagen kan godta annen dokumentasjon av norsksferdigheter.

§ 29 tredje ledd første punktum skal lyde:

Dersom noen bruker klesplagg i strid med forbudet, skal *barnehagen* eller kommunen gi personen pålegg om å fjerne plagget.

§ 30 andre ledd skal lyde:

Barnehagen og kommunen som barnehagemyndighet kan kreve politiattest som nevnt i første ledd for andre personer som regelmessig oppholder seg i barnehagen eller har vesentlig innflytelse på barnehagens drift.

§ 42 andre ledd andre punktum skal lyde:

I alvorlige tilfeller skal styreren melde fra til den som er ansvarlig for barnehagen etter § 7.

§ 43 første ledd andre punktum skal lyde:

Styreren skal melde fra til den som er ansvarlig for barnehagen etter § 7.

§ 43 andre ledd skal lyde:

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker

et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra *direkte til den som er ansvarlig for barnehagen etter § 7.*

§ 49 skal lyde:

Barnehagen plikter å gi barnets bostedskommune de opplysningene som er nødvendige for å kunne føre et register som nevnt i § 10 fjerde ledd.

§ 51 første ledd skal lyde:

Barnehagen plikter å stille barnehagen til disposisjon for øvingsopplæring for studenter som tar barnehagelærerutdanning.

§ 53 første ledd skal lyde:

Kommunen fører tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med denne loven med forskrifter og med rammene som er satt for godkjenningene, med unntak av bestemmelsene i kapittel V med forskrifter.

§ 53 nytt tredje ledd skal lyde:

Kommunen kan fatte vedtak om at tilskudd til barnehagen skal holdes tilbake, reduseres eller betales tilbake til kommunen dersom barnehagen har brutt bestemmelser i loven eller forskrifter gitt med hjemmel i loven.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

§ 56 skal lyde:

§ 56 Utdanningsdirektoratets tilsyn med økonomiske forhold i private barnehager

Utdanningsdirektoratet fører tilsyn med at de private barnehagene drives i samsvar med bestemmelsene i § 20 andre ledd andre punktum, kapittel V med forskrifter og § 9 om internkontroll for å sikre at *disse kravene følges.*

Utdanningsdirektoratet kan gi pålegg til barnehagen om å rette ulovlige forhold. Hvis fristen for å etterkomme pålegget ikke overholdes eller forholdet ikke lar seg rette, kan Utdanningsdirektoratet fatte vedtak om tidsbegrenset eller varig stenging av barnehagen.

Utdanningsdirektoratet kan fatte vedtak om at tilskudd til barnehagen skal holdes tilbake *eller reduseres* dersom barnehagen har brutt bestemmelser i § 20 andre ledd andre punktum, kapittel V med forskrifter eller § 9 om internkontroll for å sikre at *disse kravene følges.*

Utdanningsdirektoratet kan fatte vedtak om at barnehagen skal betale tilskudd tilbake til kommunen dersom barnehagen har brutt bestemmelser i § 20 andre ledd andre punktum eller kapittel V med forskrifter.

Kommunen skal få mulighet til å uttale seg før Utdanningsdirektoratet fatter vedtak etter andre, tredje el-

ler fjerde ledd. Utdanningsdirektoratets vedtak skal sendes kommunen til orientering.

Foreldrerådet skal få mulighet til å uttale seg før Utdanningsdirektoratet fatter vedtak om stenging.

Barnehagen skal uten hinder av taushetsplikt legge frem alle opplysninger som Utdanningsdirektoratet trenger for å føre tilsyn. Dersom Utdanningsdirektoratet i forbindelse med gjennomføring av tilsyn har behov for opplysninger fra *eieren* eller eierens nærstående, skal Utdanningsdirektoratet ha tilgang til slike opplysninger. Barnehagen skal gi Utdanningsdirektoratet adgang til barnehagens lokaler.

Dersom Utdanningsdirektoratet i forbindelse med gjennomføring av tilsyn har behov for opplysninger fra barnehagens regnskapsfører, revisor eller bank, skal Utdanningsdirektoratet få tilgang til slike opplysninger, med unntak av det som regnes som opplysninger om noens personlige forhold etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid.

Presidenten: Det votes over A I Ny § 14.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 90 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.15)

Presidenten: Det votes over A I Ny § 19 b.

Rødt har varslet subsidiær støtte til tilrådingen.

Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.40)

Presidenten: Det votes over resten av A.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 80 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.58)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 80 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.19)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B

I

Stortinget ber regjeringen i forskrift fastsette tre sjablonger for beregninger av pensjonstilskudd til private barnehager, hvorav en av sjablongene representerer bransjestandard.

II

Stortinget ber regjeringen legge opp til at søknadsordningen beskrevet i Prop. 138 L (2024–2025) ikke skal være tidsavgrenset, og at ordningen evalueres etter tre år.

III

Stortinget ber regjeringen innføre en ny søknadsordning for pensjonstilskudd for private barnehager. Søknadsordningen må være forutsigbar, med tydelig regelverk, ha et rimelig tak og være utformet slik at barnehagene får dekket dokumenterte pensjonskostnader. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkretisering av modellen.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til hvordan søknadsordningen for pensjonstilskudd for private barnehager kan bidra til å kompensere barnehager for midlertidige høye utgifter i enkeltår, eksempelvis i forbindelse med innføring av AFP.

V

Stortinget ber regjeringen gjøre en helhetlig vurdering av treffsikkerheten i tilskudd til eiendom og private barnehagers eiendomskostnader og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Vurderingen skal gjøres i lys av nytt tallgrunnlag og erfaringene med nytt eiendomstilskudd, den mulige ordningen for støtte til rehabilitering av barnehagebygg samt øvrige endringer i tilskuddsregelverket.

VI

Stortinget ber regjeringen utrede en ordning for at private barnehager skal kunne få støtte til rehabilitering av barnehagebygg, i form av låneordning i Husbanken eller andre innretninger som vil oppfylle det samme formålet. Ordningen skal legge vekt på behovet til små og ideelle barnehager. Utredningen må gjøre rede for eventuell statsstøtteproblematikk og behov for krav knyttet til salg av barnehagebygg det er mottatt støtte til.

VII

Stortinget ber regjeringen i arbeidet med mer treffsikre vurderinger av eiendomskostnader for private barnehager vurdere om det er behov for en egen regel om bruk av tilskudd til eiendomskostnader, og hvordan denne eventuelt kan utformes slik at den treffer formålet med reguleringen.

VIII

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan det kan tas ytterligere hensyn til barn med særskilte behov ved opptak, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

IX

Stortinget ber regjeringen utrede om det er behov for å stille ytterligere krav til definisjonen av ideelle barnehager for at den skal virke etter intensjonen, herunder om det må stilles krav til andre ledd i organisasjonen hvis en ideell barnehage er del av et konsern eller eierstruktur.

X

Stortinget ber regjeringen vurdere om forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 8 fjerde ledd andre punktum bør endres, slik at kommunen ikke har anledning til å legge et annet barnetall til grunn, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Det votes over B I, VII, VIII og IX.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 80 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.49)

Presidenten: Det votes over B II–VI.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 91 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.06)

Presidenten: Det votes over B X.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Vi må votere over sak nr. 6 før sak nr. 5.

Votering i sak nr. 6, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om økt grunnbemanning i barnehage (Innst. 420 S (2024–2025), jf. Dokument 8:232 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Hege Bae Nyholt satt fram et forslag på vegne av Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, sammen med partene i arbeidslivet, utarbeide en forpliktende opptrappingsplan for forbedringer i bemanningsnormen, som sikrer bedre og mer stabil dekning av personale i barnehagene. Opptrappingsplanens skal sikre minst 50 pst. barnehagelærere og 25 pst. fagarbeidere ved blant annet å bedre finansieringen av normen, redusere administrative oppgaver og kompensere for tid de ansatte bruker på nødvendige arbeidsoppgaver borte fra avdeling/base.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:232 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om økt grunnbemanning i barnehage – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Rødt ble innstillingen vedtatt med 96 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.47)

Votering i sak nr. 5, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Kjell Ingolf Ropstad og Olaug Vervik Bollestad om styrking av undervisningen om kristendom og kristen kulturarv i KRLE-faget (Innst. 444 S (2024–2025), jf. Dokument 8:273 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjersti Bjørnstad på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Hadle Rasmus Bjuland på vegne av Kristelig Folkeparti

Forslag nr. 3 ble innlevert etter fristen, og presidenten vil i medhold av forretningsordenen § 40 første ledd ikke ta forslaget til votering.

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke mengden undervisning om kristendom og kristen kulturarv i de relevante fagene i skolen.»

Kristelig Folkeparti har varslet subsidær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 91 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.44)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i de norske læreplanene slik at elever på skolen lærer mer om norske tradisjoner og kulturuttrykk, den kristne kulturarven og norsk historie.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet subsidær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 74 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.31.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:273 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Kjell

Ingolf Ropstad og Olaug Vervik Bollestad om styrking av undervisningen om kristendom og kristen kulturarv i KRLE-faget – vedtas ikke.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 99 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.31.38)

Votering i sak nr. 7, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven (ekstraerverv, innstillingsutvalg mv.) (Innst. 497 L (2024–2025), jf. Prop. 118 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslag nr. 2, Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 3, fra Kjersti Bjørnstad på vegne av Senterpartiet

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at innstillingen ved en inkurie ble trykket to ganger som følge av feil i nummerering på forslagene. Ovenstående nummerring er den korrekte.

Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Universitets- og høyskoleloven § 2-5 andre ledd andre punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette at institusjonene kan kreve dekket utgifter til læremidler, utstyr og gjentak av tidligere beståtte eksamener.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 85 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om klare, enhetlige og objektive regler for fusk, for å sikre at alle utdanningsinstitusjoner har like standarder for plagiat, selvplagiat og refererings- og siteringsmetode med mer.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 74 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Universitets- og høyskoleloven § 12-4 femte ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom en student ber om det, skal institusjonen utsette iverksettingen av et vedtak om utestenging til klagefristen er ute eller klagen er endelig avgjort.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 69 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.34.24)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven (ekstraerverv, innstillingsutvalg mv.)

I

I lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 3-1 andre til fjerde ledd skal lyde:

Et grunnvilkår for akkreditering som universitet er at institusjonen har rett til å tildele minst én doktorgrad alene. Doktorgrader som institusjonen selv tilbyr, inkludert fellesgrader, skal dekke vesentlige deler av institusjonens faglige virksomhet.

Et grunnvilkår for akkreditering som vitenskapelig høyskole er at institusjonen har en tydelig faglig profil, og at institusjonen har rett til å tildele minst én doktorgrad alene. En vesentlig del av institusjonens studietilbud, forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid og faglige utviklingsarbeid skal være innenfor doktorgradenes faglige område.

Et grunnvilkår for akkreditering som høyskole er at institusjonen har akkreditering for minst ett studietilbud som gir rett til å tildele en bachelorgrad alene.

§ 3-1 nåværende andre ledd blir nytt femte ledd.

§ 3-4 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan trekke tilbake akkrediteringsmyndigheten etter andre og tredje ledd dersom NOKUT har funnet at en institusjon ikke tilfredsstiller kravene til kvalitetssikring som er fastsatt i eller med hjemmel i § 3-5, eller dersom NOKUT har trukket tilbake akkrediteringen av en institusjon på grunn av manglende oppfyllelse av standardene og kriteriene for akkreditering som er fastsatt i eller med hjemmel i §§ 3-1 til 3-4.

§ 3-10 første ledd skal lyde:

Titler etter §§ 3-7 til 3-9 kan bare brukes ved oppnådd grad eller ved godkjenning av utenlandsk utdanning som faglig jevn god med norsk grad etter § 9-4. Det er forbudt å bruke titler som uriktig gir inntrykk av å være av samme karakter som disse titlene, eller som kan forveksles med dem. Departementet kan gi forskrift om hvilke titler som er beskyttet.

§ 4-4 første ledd skal lyde:

Styremedlemmer som er ansatt ved institusjonen, og varamedlemmene for dem, velges for inntil fire år. Styremedlemmer fra studentgruppen, og varamedlemmene for dem, velges for inntil ett år. Eksterne styremedlemmer, og varamedlemmene for dem, oppnevnes for inntil fire år.

§ 4-4 femte og sjette ledd skal lyde:

Et styremedlem som har fungert sammenhengende i vervet i åtte år ved begynnelsen av en periode, kan ikke gjenvelges eller gjenoppnevnes til styret innenfor samme gruppe. At et styremedlem har fungert sammenhengende i vervet i åtte år, er ikke til hinder for at vedkommende oppnevnes eller utpekes som styreleder.

Kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 om representasjon av begge kjønn skal være oppfylt innen den enkelte gruppe.

§ 7-4 andre til fjerde ledd oppheves.

§ 7-7 tredje ledd skal lyde:

Dersom særlige grunner taler for det, kan institusjonene ansette personer i ekstraervert uten at stillingen er lyst ut først.

§ 7-7 nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 8-1 sjette ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om opptak til mastergradsstudier. Institusjonene kan gi forskrift om faglige minstekrav ved opptak til mastergradsstudier.

§ 11-9 sjette ledd skal lyde:

Dersom en student har krevd begrunnelse etter § 11-8 eller klaget på karakteren etter § 11-10, løper fristen for å klage på formelle feil fra studenten har fått begrunnelsen for karakteren eller resultatet fra klagen på karakteren.

§ 11-10 første ledd andre punktum skal lyde:

Dersom studenten har krevd begrunnelse etter § 11-8 eller klaget på formelle feil etter § 11-9, løper klagefristen fra studenten har fått begrunnelsen for karakteren eller resultatet av klagen på formelle feil.

§ 11-12 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om unntak fra kravet om minst 60 studiepoeng.

§ 12-2 første ledd andre punktum skal lyde:

Attesten kan kreves framlagt ved opptak og underveis i studiet.

§ 16-4 første til fjerde ledd skal lyde:

NOKUT skal ledes av et styre som har det overordnede ansvaret for virksomheten og NOKUTs avgjørelser. Styret skal bestå av ni medlemmer, inkludert styrets leder.

Ett medlem skal velges av og blant NOKUTs ansatte og skal ha stemmerett i saker som angår de ansattes forhold. Ansattrepresentanten skal velges for inntil fire år. De ansatte skal for samme periode velge personlig varamedlem for ansattrepresentanten.

De øvrige medlemmene og styrets leder skal oppnevnes av departementet. Det skal være én representant for studenter i høyere utdanning og én representant for studenter i høyere yrkesfaglig utdanning. Departementet skal oppnevne studentrepresentantene etter forslag fra nasjonale studentorganisasjoner eller på annen egnet måte dersom det ikke mottar slikt forslag innen en fastsatt og rimelig frist.

Styrets medlemmer skal oppnevnes for inntil fire år. Studentrepresentantene skal oppnevnes for inntil to år. Departementet skal for samme periode oppnevne varamedlemmer, inkludert personlige varamedlemmer for studentrepresentantene. Kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 første ledd skal oppfylles for studentrepresentantene og de øvrige medlemmene hver for seg.

§ 16-4 nåværende fjerde og femte ledd blir femte og nytt sjette ledd.

II

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning gjøres følgende endringer:

§ 14 a blir ny § 28 b og skal lyde:

§ 28 b *Nasjonalt studentombud*

Fagskolestudenter skal ha tilgang til et nasjonalt studentombud.

Studentombudet skal gi fagskolestudenter råd og hjelp i saker som er knyttet til *studiesituasjonen, og bidra til å ivareta studentenes rettssikkerhet overfor fagskolen*. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. *Studentombudet kan selv bestemme om det skal bistå en student i en sak.*

Studentombudet har ikke selv myndighet til å avgjøre saker.

Ansettelse på åremål kan benyttes for studentombud. Åremålsperioden kan være fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

Departementet kan gi forskrift om studentombud.

III

I lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader skal § 7 andre og tredje ledd lyde:

Årsberetningens innhold kan begrenses til opplysninger som nevnt i regnskapsloven § 2-2 *andre og tiende ledd*.

Årsregnskapet og årsberetningen skal sendes de organer som velger eller oppnevner styrets medlemmer samt Riksrevisjonen og departementet.

IV

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de ulike reglene til ulik tid.

Presidenten: Det voteres over I § 7-4 andre til fjerde ledd.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 89 representanter hadde stemt for komiteens innstilling og 14 representanter hadde stemt imot.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.04)

Presidenten: Flere har meldt at de har stemt feil, og vi tar voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 90 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.42)

Presidenten: Det voteres over resten av I samt II–IV.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Da går vi tilbake til å behandle sakene på dagens kart.

Sak nr. 10 [15:36:08]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i inndelingsloven (sørsamisk navn på Innlandet fylke og nord- og sørsamiske navn på Nordland fylke) (Innst. 409 L (2024–2025), jf. Prop. 90 L (2024–2025))

Presidenten [15:36:24]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [15:36:45] (ordfører for saken): I dag behandler vi Prop. 90 L for 2024–2025, Endringer i inndelingsloven, om sørsamisk navn på Innlandet fylke og nord- og sørsamisk navn på Nordland fylke. Jeg vil starte med å takke komiteen og komitéråden for samarbeidet ved behandlingen av denne saken.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å foreta to endringer. Den første endringen innebærer fastsettelse av Sisdaive som offisielt sørsamisk navn på Innlandet fylke. Den andre endringen innebærer fastsettelse av Nordlánda som offisielt nordsamisk navn og Nordlaante som offisielt sørsamisk navn på Nordland fylke. Dette vil innebære at fylkesnavnet til Innlandet blir tospråklig – norsk og sørsamisk – mens fylkesnavnet til Nordland, som i dag er tospråklig, blir firespråklig, med norsk og lulesamisk i tillegg til nordsamisk og sørsamisk.

Komiteens flertall – medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og

Rødt – viser til at både Innlandet og Nordland fylke på eget initiativ og etter eget vedtak har søkt Kommunal- og distriktsdepartementet om navneendring. Flertallet viser også til at Norges internasjonale forpliktelser i henhold til Grunnloven § 108, Stortingets vedtak om sameloven og opprettelse av Sametinget, alle er signaler om nasjonale myndigheters vilje til likestilling av samisk og norsk språk og bevaring av etnisk identitet. Flertallet viser til at kulturvernet som ligger i bruk av samiske betegnelser, er viktig når det gjelder å bruke samisk språk og å bevare etnisk identitet. Parallell kommun- og fylkesnavn i områder der samisk språk og kultur står sterkt, vil være av betydning i denne sammenhengen.

Flertallet støtter den framlagte proposisjonen med forslag til endringer. Flertallet mener det vil være en viktig anerkjennelse av den samiske befolkningen og historien til samene som bor og har bodd i Innlandet og Nordland fylke. Flertallet viser til at begge fylkeskommunene på eget initiativ har ønsket dette, og derfor burde ikke dette være noe særlig kontroversielt.

Komiteens tilråding fremmes derfor av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, SV og Rødt, og jeg lar de øvrige partiene redegjøre mer for sine synspunkt i denne saken.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:39:09]: Fremskrittspartiet går imot lovendringen, og det begrunnes i særlig to forhold. For det første har våre politikere lokalt i de respektive fylkene gått imot navneendringen, og da er det også naturlig at vi følger opp i Stortinget. For det andre: Samer kan i dag norsk, og det har altså ingen praktiske formål å gjøre disse endringene, det er ren symbolpolitikk. Etter Fremskrittspartiets syn er det relativt dårlig omgang med skattebetalernes penger. Derfor vil Fremskrittspartiet stemme imot.

Statsråd Kjersti Stenseng [15:40:05]: Det er en glede for meg å legge fram forslag om to endringer i innleingsloven om fylkesnavn. Med regjeringens forslag vil Innlandet fylke få et offisielt sørsamisk navn, Sisdajve, og Nordland fylke få et offisielt nordsamisk og et offisielt sørsamisk navn, Nordlánda og Nordlaante. Endringene innebærer at fylkesnavnet til Innlandet blir tospråklig, norsk og sørsamisk, og at Nordland, som i dag har et lulesamisk parallellnavn, får firespråklig fylkesnavn: norsk, lulesamisk, nordsamisk og sørsamisk.

Initiativet i denne saken ble tatt av de to fylkestingene. Innlandet fylkeskommune viser til at fylkeskommunen sammen med Sametinget skal ta et aktivt ansvar for å styrke og utvikle sørsamisk språk, og et samisk fylkesnavn er framhevet som et viktig tiltak. Nordland fylkeskommune vektlegger at fylket er langstrakt og har flere samiske språk innenfor sine forvaltningsgrenser. Nordland fylke er opptatt av at nordsamisk og sørsa-

misk navneform skal brukes i logoer, ved skilting og i informasjon fra fylkeskommunen. Regjeringen har lagt vekt på at fylkeskommunene selv ønsker å ha samiske parallellnavn, og at navnene er forankret lokalt.

Regjeringen har som mål at samene skal få utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Det er i tråd med Grunnloven § 108, sameloven § 1 og Norges internasjonale forpliktelser. De samiske språkene nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk er anerkjent som minoritetsspråk i Norge og har beskyttelse gjennom Europarådets minoritetsspråkpakt.

Jeg mener det er viktig og berikende for Norge å ta vare på samiske språk, samisk kultur og tradisjoner. Samiske parallellnavn er med på å synliggjøre samisk språk og etnisk identitet. Jeg er glad for at komiteens flertall er positive til at Innlandet fylke får et offisielt sørsamisk navn, og til at Nordland fylke får et offisielt nordsamisk og sørsamisk navn – et fylke der både lulesamisk, nordsamisk og sørsamisk brukes av innbyggerne.

Presidenten [15:42:18]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [15:42:22]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi og Terje Halleland om en bedre politikk for å eie bolig og få bolig- og byggebransjen i gang (Innst. 339 S (2024–2025), jf. Dokument 8:183 S (2024–2025))

Presidenten [15:42:40]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [15:43:07] (ordfører for saken): Regjeringen har satt i gang en rekke tiltak som skal gjøre det enklere, billigere og raskere å realisere gode boligprosjekter. Direktoratet for byggkvalitet jobber nå med ekstra ressurser for å gjøre plan- og byggesaksprosessene mer digitale, sånn at det blir billigere, enklere og raskere å få sakene sine behandlet.

Regjeringen har sendt på høring forslag til lov- og forskriftsendringer som skal bidra til færre byggesøknader med mangler og til mer forutsigbar tidsfristberegning.

I går leverte en arbeidsgruppe en rapport som byggenæringen, kommunene og Kommunaldepartementet har laget sammen, med 72 forslag til ytterligere tiltak for raskere plan- og byggesaksprosesser som kan få fart på boligbyggingen. Regjeringen er allerede i gang med å følge opp forslagene.

Vi i komiteen har en lovproposisjon til behandling om grunneierfinansiert infrastrukturbidrag, der loven vil gi nye virkemidler ved fortetting og transformasjon. Flere kommuner og byggenæringen har gitt uttrykk for at de trenger bedre verktøy for gjennomføringen av planer. Med en ny ordning for grunneierfinansiering av infrastruktur ønsker vi å gi utbyggerne mer forutsigbare rammer, sånn at de vet hva et byggeprosjekt vil koste fra starten av. Den nye ordningen med grunneierfinansiering legger også til rette for at kommunene kan forskuttre fra infrastruktur og senere få kostnadene tilbakebetalt fra utbyggerne når de søker om å få bygge.

Tallene fra SSB viser at BSU er en god ordning for dem som har god økonomi og penger til overs, men BSU fungerer ikke for å løse boligbehovet for alle unge. Den fjerdedelen som tjener minst, får mindre skattefradrag for BSU-sparingen enn den fjerdedelen som tjener mest. Det er blant de unge med høyest inntekt samt unge fra familier med høy formue at man finner flest som sparer det maksimale beløpet i ordningen.

Anne Kristine Linnestad (H) [15:45:34]: Høyre mener det er viktig å legge til rette for lokalt selvstyre, for det er de lokale som kjenner de lokale forholdene aller best. Det betyr at det må legges til rette for at kommunen selv har mulighet til å tilpasse politikken til sin kommune. Det betyr også at det er et viktig prinsipp at kommunen har lovhjemler som gir lokalt handlingsrom.

Samtidig opplever mange kommuner at det legges sterke føringer gjennom regionale planer som er til hinder for boligbygging og andre lokale utbygginger. Kommunestyret mener er det beste for sin kommune. Høyre vil derfor støtte forslaget om å be regjeringen påse at fylkeskommunenes areal- og transportplaner ikke skal legge så sterke føringer og være et hinder for det lokale handlingsrommet når det gjelder utbygginger.

Høyre støtter også forslaget om å legge fram tiltak som skal sikre et sunnere og bedre boligmarked, basert på færre inngripende reguleringer og færre bestemmelser som fordyrer anskaffelse, bytte og eie av bolig.

Som representanten Staalesen nettopp sa, fikk statsråden overlevert 72 forslag til tiltak for raskere boligbygging fra en arbeidsgruppe bestående av representanter fra både byggenæringen og kommunesektoren, altså de som har skoene på. Dette var en liste med mange gode forslag som Høyre håper at statsråden vil lytte til og følge opp på en god måte.

Presidenten [15:47:00]: Representanten Anne Kristine Linnestad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kathrine Kleveland (Sp) [15:47:20]: Senterpartiet mener at det er viktig å legge til rette for lokalt selvstyre. Det er alltid de lokale som kjenner sine forhold best. Derfor snakker vi i Senterpartiet ofte om å være nær folk, og derfor er det viktig å støtte opp under det lokale selvstyret, og at kommunene selv må få tilpasse politikken til de lokale forholdene. Da blir det et viktig prinsipp at kommunene har lovhjemler som gir lokalt handlingsrom.

Senterpartiet støtter forslaget som ber regjeringen fjerne hjemmel som gir kommunene mulighet til å stille klimakrav for å begrense klimagassutslipp fra bygge- og anleggsplasser. Senterpartiet understreker at det å stille unødvendig strenge klimakrav til bygge- og anleggsprosjekter vil svekke konkurranseevnen til små og mellomstore aktører. Vi mener det vil redusere konkurransen i bygge- og anleggsbransjen betydelig, med høyere priser og lavere produktivitet som resultat.

Det er viktig å være klar over at tiltak som gir så stor fordyring i bygge- og anleggsprosjekter, kan få store samfunnsmessige konsekvenser, bl.a. for bo- og levekostnadene til vanlige familier, og særlig for dem som allerede er mest utsatt. Boligprodusentene frykter at mange kommuner vil benytte hjemmelen til å innføre fordyrende krav om utslippsfrie byggeplasser, uten å kjenne konsekvensene. Slike tiltak må derfor utredes grundig før de kan være aktuelle på nasjonalt nivå.

Innføringen av et slikt krav reiser også prinsipielle spørsmål rundt forholdet mellom administrasjonsnivåene. For eksempel vil en kommune med stor statlig og fylkeskommunal tilstedeværelse kunne pålegge staten og fylkeskommunene svært store kostnader. Disse kostnadene vil i prinsippet bæres av innbyggerne i andre deler av fylket eller landet, selv om kravet i prinsippet kommer fra den aktuelle kommunen og dens innbyggere. Dette utfordrer prinsippet om folkestyre og at innbyggerne gjennom valg skal ha mulighet til å påvirke beslutninger som gjelder dem.

Senterpartiet mener kommunene må ha frihet til finne løsninger lokalt for å sørge for mer boligbygging. Vi støtter derfor forslaget om at

«fylkeskommunenes areal- og transportplaner ikke legger så sterke føringer på kommunene og lokaldemokratiet at de hindrer boligbygging og gode lokale løsninger og bidrar til sentralisering og ensretting av boligtilbudet».

Jeg tar opp forslagene nr. 3–5, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Presidenten [15:49:52]: Representanten Kathrine Kleveland har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:50:14]: Dette er ett av to forslag som er til behandling i dag. Fremskrittspartiet kommer med totalt 21 tiltak for å få på plass raske utbygging av boliger, utvikling av lokalsamfunn og ikke minst billigere boliger, som er tilgjengelige for folk flest. Vi vet at problemet ligger på tilbudssiden. Det sier næringen selv, og det bør være godt dokumentert. De fire siste årene er på mange måter fire tapte år hva gjelder boligpolitikken i dette landet, i den forstand at man har konsentrert seg om etterspørselssiden fremfor å få på plass boligutbygging ved å få mer penger inn i boligmarkedet. Man løper etter de samme boligene når det ikke blir produsert noen flere, med det resultat at prisene øker. Dette er relativt enkelt og logisk, men det har altså ikke regjeringen fått med seg.

Fremskrittspartiet trekker frem en masse forslag, og jeg er veldig glad for at både Høyre og Senterpartiet støtter en god del av forslagene. Det er godt, og det kan kanskje peke i riktig retning for fremtiden. Fra vårt perspektiv handler det om disse tiltakene som gjør ting rimeligere for folk flest. Jeg skal ikke gå inn på alle forslagene – det er det ikke tid til – men jeg vil gjerne trekke frem det som handler om klimatiltak, som nylig er blitt innført, eller gjort mulig, fra regjeringen, at kommunene kan pålegge særskilte klimakrav for klimagassutslipp på bygge- og anleggsplasser. Det er en ganske ny sak som denne regjeringen har produsert, og som byggenæringen advarer om at potensielt kommer til å fordyre boliger med flere hundre tusen kroner, dersom det blir innført i Oslo. Det ser det jo ut som det blir, med den politiske styringen som er her.

Det er svært beklagelig, og det er dette vi ser over hele linjen. Man klarer altså ikke å ha en stringent prioritering av hva målet er. På den ene siden sier man at jo, vi skal gjøre boliger billigere og mer tilgjengelige for folk flest og sikre at folk kommer inn i boligmarkedet, men på den andre siden gjennomfører man stadig flere tiltak som gjør det dyrere og vanskeligere å få på plass boliger. Det skjer så mye og i så stor grad at det man kaller adelsmerket for norsk boligpolitikk – nemlig at vi er et land av selveiere, som jeg mener har tjent Norge godt – nå reelt sett blir utfordret. Det synes jeg er svært, svært beklagelig. Da er det bare å henvise til Fremskrittspartiets mange forslag. Vi har oppskriften på hvordan dette kan løses, og vi ber om at man vurderer dette nærmere.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [15:53:10]: Da har representanten Per-Willy Amundsen tatt opp de forslagene han refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:53:28]: Det er ikkje tvil om at det må setjast i gang meir bustadbygging i Noreg. Folketalsveksten er større enn bustadbygginga, og det blir eit stort press i både eigemarknaden og leigesektoren. Men SV støttar ikkje nokon av desse forslaga.

Vi er grunnleggjande ueinige i fleire av dei, og vi er veldig ueinige i den overordna forteljinga om at det er reguleringane som gjer at det blir dyrt. Det er heilt andre ting som har forårsaka at bustadprisane og leigepreisane har blitt veldig mykje dyrare dei siste åra, og det er at materialkostnadene har vakse, 30–50 pst. på trelast. Desse forslaga her går på det med reguleringar, og dei er der av ein grunn. God planlegging er ofte også noko som kan gjerast effektivt, og som kan hindre at det blir meir utgifter seinare. Så eg synest ikkje at desse forslaga er spesielt gode for å løyse dei problema som vi er i.

Det er også ei erkjenning av at naturtap og klimændringar er nokre av dei store utfordringane, og bustadpolitikken er ein av mange sektorar der ein må setje inn tiltak for å redusere klimagassutslipp, og mykje av det skjer gjennom god arealplanlegging og regionale planar.

SV støttar også det lokale sjølvstyret, men det er klart at når det er vedteke regionale planar, som også er vedtekne av lokale og regionale politikarar, og som legg nokre føringar mellom kommunar og litt større infrastrukturprosjekt, kan vi ikkje ha det sånn at kommunane kan blokkere alt som er av regionale planar berre fordi det er eit lokalt omsyn som ein sjølv meiner er meir viktig.

Vi tenkjer at dette er politikk, og dette er noko som ein må diskutere og avgjere, og så forhalde seg til etterpå, og ein skal ikkje nødvendigvis fjerne alle reguleringar.

Naturkartlegging og nasjonalparkar osv. er også grundige prosessar bygde på fagleg kunnskap, som iallfall eg meiner skal leggje føringar for korleis vi bruker areala, også når det gjeld utbygging.

Tobias Drevland Lund (R) [15:56:32]: La meg starte med å si at jeg er enig i en del av problembeskrivelsen, det at det ikke bygges nok boliger, men der stanser enigheten Rødt har med Fremskrittspartiet i denne saken. Når man ser på tiltakene som fremmes, er det en vesentlig mangel, mener vi, og det er at Husbanken ikke blir nevnt. Altså: Det aller viktigste som bør gjøres i tiden framover, er å sette Husbanken i stand til å kunne finansiere boligbygging i mye større grad enn det gjøres nå.

Boligbyggingen er på et rekordlavt nivå. Vi må helt tilbake til 1946, altså etter krigen, for å se så få boliger faktisk bli både igangsatt og ferdig utbygd. Det er nettopp i parallell til dagens situasjon at vi ser viktigheten av å ha en sterk husbank, og Husbanken burde vært mye, mye sterkere. Den burde fått mye større økonomiske muskler og mange flere verktøy til å kunne stimulere, subsidiere og sørge for å holde hjulene i gang i byggenæringen.

Det er også et annet tiltak som burde vært gjort og gjennomført, og det er at man ser på permitteringsregle-

ne i byggebransjen. Det å øke antall uker man kan være permittert, fra dagens nivå og opp til 52 uker, som vi har foreslått, hadde vært et bra tiltak for å holde folk i jobb i denne bransjen – folk som nå en masse dessverre går over i andre bransjer. De trenger arbeidsfolk innenfor byggenæringen i årene framover, i hvert fall hvis vi skal bygge alle de boligene som trengs.

Når man ser og hører regjeringens mål om å bygge 130 000 boliger, som i og for seg er et veldig flott mål, så er det slik at vi får heller ikke det til uten å styrke Husbanken betydelig, styrke lånerammen og sørge for at den gjenreises til sin fortids storhetstid. Så er det sagt.

For en liten klargjøring, og til siste taler: Rødt står inne i en merknad der vi mener at det finnes eksempler på at fylkeskommunens areal- og transportplaner legger for sterke føringer på hvor og hva som kan bygges ut. Det står vi for. Selv om vi ikke er med på noen forslag i innstillingen, mener vi likevel at det vil være tilfeller hvor f.eks. målet om fortetting for enhver pris kan ødelegge for god distriktspolitikk og utvikling av bygder og utkanter i en kommune. Derfor er det, som flere har vært inne på, viktig ikke minst å lytte til dem med lokal kunnskap, lokalpolitikere, og det lokale selvstyret i større grad enn det som ofte gjøres i disse tilfellene.

Statsråd Kjersti Stenseng [15:59:34]: Regjeringen har høye ambisjoner for boligpolitikken og har satt seg et ambisiøst mål om å sette i gang bygging av 130 000 boliger innen 2030. Byggebransjen er en konjunkturutsatt bransje. Kombinasjonen av lavt nyboligsalg og høye byggekostnader har skapt en veldig krevende situasjon på boligmarkedet. Jeg deler derfor representantenes bekymring for utviklingen, og jeg er veldig glad for at temaet blir satt på dagsordenen og diskutert.

Noe av det viktigste regjeringen gjør for å få fart på boligbyggingen, er å føre en ansvarlig økonomisk politikk. Hver eneste dag blir vi minnet om at vi lever i en urolig tid som også påvirker bolig- og byggebransjen. Da trenger vi trygg styring, bl.a. for å unngå ytterligere renteøkninger.

Regjeringen har satt i gang flere forenklingstiltak der målet er å gjøre det enklere, billigere og raskere å realisere gode boligprosjekter. Vi har bl.a. styrket Direktoratet for byggkvalitets arbeid med digitalisering av plan- og byggesaksprosesser, slik at det blir enklere og raskere å få saken sin behandlet. Vi har satt ned en arbeidsgruppe, som er nevnt flere ganger her, som i går kom med en lang liste med forslag til tiltak for raskere plan- og byggesaksprosesser. Vi har også foreslått lov- og forskriftsendringer som kan bidra til færre byggesøknader med mangler og mer forutsigbar tidsfristberegning.

Eierlinjen i det norske boligmarkedet står sterkt. Omtrent åtte av ti eier sin egen bolig. Jeg er opptatt av at

vi gjennom boligpolitikken skal legge til rette for et velfungerende boligmarked med gode offentlige rammevilkår. Regjeringen bruker Husbanken aktivt, lånerammen er styrket med 13 mrd. kr. Det bidrar til å stimulere til byggeaktivitet, holde hjulene i gang i næringen og hjelpe flere inn på boligmarkedet. I vårt forslag til revidert budsjett for inneværende år foreslår vi å styrke lånerammen med ytterligere 1 mrd. kr.

Det er mange gode forslag og tema som blir brakt opp her. Jeg deler fullt ut målet om å få fart på boligbyggingen – å få enklere og raskere boligbygging – men jeg er uenig i forslagene her og at de er løsningen for å få det til.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [16:02:03]: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:02:21]: Vi registrerte at det fra en arbeidsgruppe ble fremlagt rundt 70 tiltak i går, som har til hensikt å få på plass raskere og bedre boligutbygging. Fremskrittspartiet kan støtte mange av forslagene som er oppe i den sammenhengen, men samtidig vet vi at dette ikke er regjeringens politikk. Det er en arbeidsgruppe som presenterer noe som skal gjennom departementsbehandling. Vi vet at departementet gjerne vil fjerne mange av disse forslagene. Deretter skal det opp i regjering. Jeg tror statsråden sikkert kommer til å være uenig med mange av sine kollegaer, bl.a. klima- og miljøministeren, som kanskje ønsker å gjøre noen andre grep enn det som blir foreslått av denne arbeidsgruppen. Det er derfor det er langt uti det blå hvorvidt dette blir realiteter eller ikke.

Inntil det er på plass: Ønsker ikke statsråden å sørge for at det i hvert fall ikke kommer flere regler som forhindrer boligbygging, slik Fremskrittspartiet foreslår, med en regelstopp frem til 2030?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:03:22]: Jeg ba selv om den arbeidsgruppen og er veldig imponert over det arbeidet de har gjort – byggenæringen sammen med kommunene. Jeg støtter allerede veldig mange av forslagene og tenker at en del ting kan iverksettes ganske raskt, noe trenger lengre tid. Jeg kan forsikre representanten om at jeg skal jobbe veldig hurtig med å se på hva som er tiltak som kan realiseres raskt.

Vi må hele tiden se på hvilke regler som er hensiktsmessige for både å få raskere og enklere byggesaksbehandling og prosesser og også ivareta viktige nasjonale hensyn. Det er mange motstridende interesser i byggesaker og planarbeid.

Jeg tror ikke en regelstopp er en god løsning. Jeg mener vi hele tiden må ha regler som er hensiktsmessige for å ivareta ulike mål. Det betyr ikke nødvendigvis å

innføre flere fordyrende regler, men det kan bety å endre regler, og det kan bety å ta bort noen og erstatte dem med andre som er mer hensiktsmessige.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:04:25]: Det er for så vidt positivt å høre at statsråden har til hensikt å gjennomføre deler av disse tiltakene tidlig. Erfaringer tilsier at det som regel tar noe lengre tid. Det er betydelig motstand mot mange av disse regelendringene som ble presentert i går, i hvert fall som jeg har klart å se så langt, men det er bra å ha ambisjonene.

Mye taler for at brorparten av dette ikke blir realisert i år. Tidligst neste år vil det komme tiltak som kanskje har virkning. Håpet er at det skjer. Da kan man i hvert fall lytte til næringen, for næringen selv er veldig tydelig på at de ønsker en regelstopp. Det kan gi en viss forutsigbarhet. Man har en tendens i regjering til å komme med nye vedtak og mer byråkrati hele tiden, som man ikke har oversikt over, og som da får uønskede konsekvenser.

Vil ikke statsråden på nytt i hvert fall vurdere en sånn regelstopp, som OBOS og andre gjerne ser?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:05:28]: Hvis jeg hadde tenkt at en regelstopp hadde vært det mest hensiktsmessige, hadde jeg vært enig i det, men jeg mener at når vi har et regelverk som berører veldig mange ulike hensyn – helse, miljø, sikkerhet – trenger vi hele tiden nye løsninger for å ivareta det på best mulig måte. Da kan det være helt riktig å endre regler, innføre nye regler, ta bort allerede eksisterende regler. Arbeidsgruppen som i går la fram sine forslag, kom med flere forslag til regler som kanskje bør fjernes. Jeg mener vi hele tiden skal vurdere forbedringer i regelverket. Hvis vi innfører en regelstopp, fratar vi oss selv også muligheten til hele tiden å utvikle og forbedre et regelverk.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:06:12]: Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen gjennomførte betydelige forenklinger, fornyinger og forbedringer på kommunalområdet, som la til rette for raskere prosesser og mer utbygging. Dessverre ble deler av det stoppet av særlig Venstre her i Stortinget, men det er en helt annen sak. Vi hadde også arbeidsgrupper som jobbet og la fram sine tiltak, men når vi presenterte det, var det fordi de tiltakene var gjennomarbeidet politisk og dermed også hadde støtte i regjeringen.

Det kan se litt ut som dette er valgflesk, i den forstand at man presenterer et uferdig produkt, og så kan vi ikke – på denne siden av valget, i det minste – se for oss at noe av dette blir gjennomført. Er dette kun valgflesk, eller er det en omlegging fra den tiden Senterpartiet styrte departementet?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:07:03]: Jeg tror jeg må be representanten om å tro meg på at jeg har et oppriktig ønske om å få fart på boligbyggingen. Nå har jeg vært kommunalminister i litt over 100 dager og har prøvd å jobbe hver eneste dag for å iverksette tiltak som kan fungere. I mine møter og i innspill jeg har fått fra både kommunene og byggenæringen, har de vært veldig tydelige på at man vet hvor skoen trykker, og at man har god oversikt over tiltak som kan iverksettes fort, og hvilke tiltak som krever lovendringer og tar lengre tid.

Departementet har vært tett koblet på, så vi er allerede i gang med å gå gjennom og se på hva som er lavt-hengende frukter vi kan gjøre noe med med en gang. Jeg sa også til arbeidsgruppen i går at jeg vil komme raskt tilbake med tiltak som kan iverksettes nå, og tiltak vi bør sette i gang, men som kanskje må tilbake hit for en lovendring.

Presidenten [16:07:56]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [16:08:04]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Erlend Wiborg om dispensasjoner, innsigelser og forenklinger i plan- og bygningsloven for å skape vekst (Innst. 340 S (2024–2025), jf. Dokument 8:185 S (2024–2025))

Presidenten [16:08:23]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [16:08:59] (ordfører for saken): Kommunene har stor frihet i arealplanleggingen, men må holde seg innenfor rammene gitt i de nasjonale og regionale styringsdokumentene. Innsigelsesinstituttet er et viktig verktøy for å sikre nasjonale interesser i planleggingen og en forutsetning for at kommunene kan vedta planer med juridisk bindende virkning. Fremskrittspartiet sa i den foregående debatten at det hadde vært fire tapte år. Da lurer jeg på om representanten Amundsen ikke følger med i timen. Har han ikke fått med seg at vi har arbeidet med å digitalisere byggesaksprosessene, og at det har pågått i flere år og

gitt store kostnadsbesparelser, både for utbyggerne og for kommunene?

Gjennom den digitale regelverksplattformen Felles-tjenester BYGG blir nå byggesøknader kontrollert og sendt til riktig kommune gjennom Altinn. Halvparten av alle byggesøknader blir nå sendt digitalt, og nærmere 300 kommuner har skaffet seg eByggesøk som saksbe-handlingssystem. Over 4,5 millioner naboer har mottatt digitalt nabovarsel, og løsningen har spart søkere for mer enn 1 mrd. kr bare i porto.

Direktoratet for byggkvalitet utarbeider stadig nye digitale veiledere om regelverket. Digital samhandling mellom sektorstyresmakt, kommune og søker forenkler saksbehandlingen. En løsning for automatisk saksbe-handling av byggesøknader om arbeidslokaler gjør at Ar-beidstilsynet mottar sin del av søknadene digitalt i 90 pst. av sakene, og saksbehandlingstiden er redusert fra åtte uker til tre minutter. Videre er det utarbeidet en digital tjeneste som gjør det raskere for de ansvarlige i en bygge-sak å signere på ansvarsretten i en byggesak. Digitalise-ring av byggesaksprosessen er et viktig satsingsområde for regjeringen, og i statsbudsjettet for 2025 fikk Direkto-ratet for byggkvalitet en varig styrking av sine driftsbud-sjetter for å sette mer fart og kraft i dette arbeidet.

Regjeringen har sendt på høring forslag til lov- og forskriftsendringer som skal bidra til færre byggesøkna-der med mangler og mer forutsigbar tidsfristberegning. Nå har vi snakket mye om denne arbeidsgruppen, men den leverte altså sin rapport med 72 forslag til ytterligere tiltak som kan få fart på boligbyggingen, og regjeringen er, som kommunalministeren allerede har nevnt, i gang med å følge opp forslagene.

Mudassar Kapur (H) [16:11:55]: Jeg tror vi alle her i salen er enige om at for mange detaljerte krav kan gå og ofte går ut over kommunens mulighet til å tilpasse vel-ferdstilbudet til sine innbyggers behov. For mye statlig og fylkeskommunal innblanding bidrar til at ting går mye tregere enn det de hadde trengt å gjøre.

Høyre mener derfor at terskelen for å fremme innsi-gelser bør heves for nettopp å styrke kommunenes selv-råderett og det lokale selvstyret. Det er viktig å finne en god balanse mellom å gi kommunene frihet til å løse sine oppgaver og det at vi sikrer nødvendig samordning og ikke minst at det er god kvalitet i tjenestene som leveres. Det er også viktig å få til god samordning og samar-beid på tvers av kommunegrenser, der det trengs.

I tillegg til forslaget om innsigelser foreslås det flere tiltak som ville fått bygget flere boliger raskere, og Høyre støtter derfor to av forslagene som kommer i denne sa-ken. Det ene forslaget vi støtter, er om avbyråkratisering og gjennomgang av fordyrende tekniske krav innenfor godkjente reguleringsplaner, for vi mener at prinsippet

om forenklet byggesak bør gjelde innenfor godkjente reguleringsplaner. Dette mener vi er viktige tiltak for å få bygget boliger både raskere og billigere.

Det andre forslaget vi støtter, er det som handler om frister. Dette forslaget sikrer at kommunene må be-handle søknader innen fristen, og at oversittet frist med-fører at tillatelse anses som gitt. Klare frister med conse-kvenser vil tvinge fram effektiv saksbehandling, og dette vil gi både enkeltpersoner og utbyggere rask avklaring på om de kan starte sitt prosjekt eller ikke. Ingen skal måtte vente i månedsvis på svar fra kommunen på grunn av ineffektiv saksbehandling.

Jeg tar med dette opp de forslagene Høyre er med på.

Presidenten [16:14:00]: Da har representanten Mu-dassar Kapur tatt opp de forslagene han refererte til.

Kathrine Kleveland (Sp) [16:14:19]: Senterpartiet er opptatt av å legge til rette for lokalt selvstyre. I dag har vi altfor mange detaljerte krav som går ut over kommunenes handlingsrom til å skape gode tjenester for innbyggerne sine. Senterpartiet støtter derfor man-ge av forslagene i denne saken.

Vi må få en endring av dagens politikk hvor depar-tementer, regionale planer og staten til tider gir motstri-dene innsigelser mot gode planer som kommunene har laget. Det er særlig krevende for mange kommuner at det kommer så mange innsigelser, så her trengs det en innstramming. Fortetting må skje etter kommunens ønsker, ikke etter press og føringar fra andre. Det hand-ler kort og godt om kommunens selvstyre.

Til forslaget om at det kun kan fremmes innsigelse i arealsaker i spørsmål av vesentlig nasjonal betydning, vil Senterpartiet understreke at jordvern selvfølgelig er av vesentlig nasjonal betydning. Jordvernet skal fortsatt stå sterkt. Det må det aldri sås tvil om.

Senterpartiet vil til slutt gjøre oppmerksom på at vi ved en feil ikke står inne i forslagene nr. 9 og 10 i innstil-lingen. Senterpartiet kommer også til å stemme for for-slagene nr. 9 og 10 i innstillingen.

Så tar jeg opp Senterpartiets forslag i saken.

Presidenten [16:15:50]: Da har representanten Kathrine Kleveland tatt opp de forslagene hun refererte til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:16:13]: Dette er et viktig forslag med konkrete punkter for å forenkle plan- og bygningsloven og få på plass raskere prosesser, min-dre byråkrati, rimeligere kostnader og også mindre de-taljerte krav. Dette vil i sum være svært godt for tilbuds-siden, i den forstand at man kan få frem billigere, raske-re og mer fornuftige prosesser og få boliger raskere, noe

som vil tjene folk flest. Dette er sentralt for å løse utfordringene i boligmarkedet.

Jeg får ikke tid til å gå gjennom hvert enkelt forslag, men jeg er veldig glad for at Høyre og særlig Senterpartiet støtter mange av våre forslag. Det er godt, særlig hva gjelder innsigelsesinstituttet, som på mange måter har vokst fullstendig utover sin tiltenkte rolle.

Da vi i Fremskrittspartiet satt i regjering sammen med Høyre, var vi med på å slå tilbake – for å si det sånn – mange av de innsigelsene som var et stort problem, en enorm hemsko, som stoppet utvikling og nye investeringer. Det gjorde vi fra departementet, i den forstand at vi i langt større grad ga kommuner og utbyggere medhold i de sakene som kom til behandling i departementet. Vi har en ganske konkret statistikk som viser resultatet av det. Det gjorde vi fra vi kom inn i departementet i 2013, og vi drev på med det i flere år. Det ga den konsekvens at særlig det som da het fylkesmannen, sørget for å være mer tilbakeholden, men også andre offentlige innsigelsesmyndigheter ble mer tilbakeholdne med å benytte innsigelsesinstituttet. Det var dermed dresserende, og vi fikk raskere prosesser.

Dette er glemt under denne regjeringen, dessverre. Jeg håper statsråden kanskje kan ta tak i det, for det er et problem – et veldig stort problem. Når man snakker med utbyggere og med dem som prøver å dra i gang prosjekter – enten det er boliger som skal etableres, industri, næring eller utvikling av lokalsamfunn – så er altså statsforvalteren den største motstanderen. Mange opplever statsforvalteren, men også andre offentlige myndigheter, som den store motspilleren når man prøver å etablere ting.

Det er veldig trist, for statsforvalteren skal forvalte det som er regjeringens politikk. Dersom det ikke er regjeringens politikk, og statsforvalteren er i ferd med å bli en stat i staten, må det gjøres drastiske tiltak. Derfor er et av våre forslag at statsforvalteren skal frakobles denne prosessen, og at vi skal gjenreise lokaldemokratiet, sånn at man har demokratisk mulighet til faktisk å skape sine egne lokalsamfunn.

Jeg tar opp våre forslag.

Presidenten [16:19:23]: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [16:19:39]: Forslagsstillerne er ganske til å kjenne igjen i at løysinga på dei fleste problem er avbyråkratisering og å forenkle byggesaksbehandlinga. Eg synest det har vore ganske godt forklart i førre sak av statsråden og også av saksordføraren i denne saka at det her har vore eit stort arbeid. Vi har også hatt møte i komiteen med myndighetene som held på med dette arbeidet. Dei seier at dei et denne elefanten i små porsjonar.

Eg synest det er problematisk å støtte forslag som berre generelt seier at ein her skal avbyråkratisere og stramme inn med omsyn til statsforvaltaren. Statsforvaltaren følgjer dei lovene vi har vedteke. Viss Stortinget vil gjere noko med innseiingane, må vi eigentleg gå litt i oss sjølve og sjå på lovene og kva slags avgrensingar som skal liggje i bruken av areala.

Eg er grunnleggjande ueinig i at det alltid er sånn at det å fjerne avgrensingar er i tråd med det lokalbefolkninga ønskjer. Ofte er det meir utbyggarinteresser, kanskje i motsetnad til kva lokalsamfunnet ønskjer – kva dei som bur der, ønskjer. Kanskje er det ein skog ungane brukar å leike seg i, kanskje er det ei strand som er eit viktig rekreasjonsområde for dei som allereie bur der, kanskje er det eit verneområde og artar vi har eit spesielt ansvar for å ta vare på, som ligg til grunn for avgrensingane og motsegnene.

I innseiingsprosessane er det slett ikkje sånn at verneføremåla alltid er det som vinn fram – tvert imot. Eg synest «Norge i rødt, hvitt og grått», reportasjen NRK hadde på dette med bit-for-bit-nedbygging av natur, er eit veldig godt eksempel på at det slett ikkje er slik at det er verneinteressene som går sigrande ut av utbyggingsaker, tvert imot.

Kort og godt: SV støttar ikkje desse forslaga. Det å ha ein generell frist for saksbehandling og at dispensasjonssaker automatisk skal godkjennast, synest eg er ein farleg veg å gå. Det kan vere dårlege søknader som eigentleg ikkje burde godkjennast, som ligg der, og at det tek lang tid å behandle dei fordi utbyggaren kanskje har gjort ein dårleg jobb med omsyn til lova.

Statsråd Kjersti Stenseng [16:22:55]: Med fare for å gjenta meg selv må jeg bare slå fast at regjeringen ønsker få fart på boligbyggingen. Da må byggesaksbehandlingen bli raskere og mer effektiv. Tilbake til arbeidsgruppen, som leverte mange interessante forslag i går: Jeg tror mye av det kan svare ut det vi diskuterer nå, nemlig raskere plan- og byggesaksprosesser. Mange av forslagene har vi allerede tatt tak i. Jeg har bl.a. foreslått endringer i tidsfristreglene for byggesaksbehandling.

Plan- og bygningsloven er en samordningslov. Gjennom planlegging skal kommunene legge til rette for verdiskaping, næringsutvikling og tilstrekkelig boligbygging, men vi skal også ta vare på jordressursene våre, samiske interesser, klimahensyn og samfunnssikkerhet.

Innsigelsesinstituttet er viktig for å sikre nasjonale og vesentlige regionale interesser i kommunale arealplaner. Alternativet til samordning gjennom plan- og bygningsloven er at viktige interesser må avklares gjennom sektorlovbehandling ved gjennomføring av tiltak. Jeg tror på ingen måte at det er mer effektivt for utbyggere.

Forslagsstillerne vil fjerne innsigelsesretten til statsforvalterne og fylkeskommunene, begrense hvilke statlige fagmyndigheter som kan fremme innsigelser, og overføre klagebehandling til departementet. Jeg mener dette vil svekke helheten i arealforvaltningen, føre til mer sektorlovbehandling, skape mer byråkrati og fjerne effektiv lokal saksbehandling.

Jeg tror vi heller må styrke kommunenes plankompetanse og den tidlige dialogen mellom kommuner, private forslagsstillere og innsigelsesmyndigheter. Terskelen for å fremme innsigelser skal være høy. Det framgår av plan- og bygningsloven, som sier at innsigelser skal være begrunnet i vedtatte nasjonale og regionale mål, rammer og retningslinjer.

Jeg registrerer at kommuner og utbyggere i økende grad mener at innsigelser begrenser det kommunale handlingsrommet og forlenger planprosesser. Det kan jeg i en del tilfeller være enig i. Derfor vil jeg styrke dialogen med fagdepartementene og innsigelsesmyndighetene om hvordan vi kan bidra til raskere planprosesser og en mer effektiv og forutsigbar praksis på tvers av fylker. Vi må også sikre at innslagspunktet ligger på riktig nivå. Jeg skal vurdere om det er nødvendig å revidere rundskriv H-2/14, som handler om innsigelser.

Regjeringen skal fortsette arbeidet med å forenkle og effektivisere plan- og byggesaksprosesser, men det er viktig å gjøre det på en måte som ivaretar både lokale behov og nasjonale interesser.

Presidenten [16:25:46]: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:25:57]: Noen rapporter har for så vidt gjort tilsvarende sammenligninger, men her om dagen var jeg inne og så på hvordan departementet behandlet innsigelser som kom til behandling i departementet, og hva resultatet ble. Der så jeg en utvikling som var veldig tydelig fra Stoltenberg til regjeringen Solberg, som var helt annerledes, i den forstand at kommunene og utbyggerne fikk mer medhold, og der man ikke helt klarte å finne ut av det, klarte man å finne mellomløsninger hvor alle var delvis fornøyd. Det har endret seg dramatisk etter regjeringsskiftet, og den statistikken ser ikke særlig god ut for den sittende regjeringen. Vil statsråden ta tak i det som har vært en manglende evne fra hennes forgjengere til å rydde opp i innsigelser som kommer til behandling av departementet, og sørge for at man får lagt til rette for mer utbygging?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:27:06]: Heldigvis løses de aller, aller fleste saker før de kommer til departementet, og i min tid som kommunalminister tror jeg det er ca. fifty-fifty-fordeling mellom der jeg har tatt innsigelsen til følge, og der jeg har sagt nei til innsigelsen.

Som jeg sa i stad: Innsigelser skal komme av en grunn. Jeg mener at innsigelsesmyndighetene har viktige oppgaver i planprosessene, og at det i hovedsak fungerer godt. Så er jeg enig i at vi må gjøre de prosessene mer effektive. Når planprosesser tar så lang tid som de gjør nå, er det ofte innsigelser som er årsaken til det, så jeg har tatt initiativ til et innsigelsesprosjekt der vi skal samordne innsigelsesmyndighetene bedre. Jeg tror at Statsforvalteren i sin rolle som koordinerende innsigelsesmyndighet ofte må komme inn på et tidligere tidspunkt og avklare ting kanskje også for å forebygge innsigelser.

Det er ganske mange grep vi kan gjøre for å få det til å fungere bedre. Men jeg tror ikke at løsningen er å fjerne innsigelsesmyndigheten, for det er såpass mange hensyn som bør tas som er nasjonale og regionale.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:28:15]: Det er for så vidt positivt dersom man fra regjeringens og departementets side har til hensikt i hvert fall å prøve å gjøre noe med innsigelsesproblematikken, for det er, som statsråden helt riktig sier, en viktig del av bildet der det tar lengst tid å behandle saker. Så skal man heller ikke underkommunisere verdien av at man fra departementets og regjeringens side har kommet med noen tydelige, jeg holdt på å si, endringer av hva slags saker som får medhold, og hva slags saker som ikke får det. Det kan disiplinere statsforvalter.

Men det jeg egentlig vil stille spørsmål om, er digitalisering, for det blir trukket frem som en av de store og viktige sakene som regjeringen gjennomfører, og som betyr raskere byggesaksprosesser: Det var vel ikke en sak som ble igangsatt under denne regjeringen? Det har vel kanskje vært jobbet med det noe lenger?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:29:17]: Ja, det er nok regjeringer med ulik politisk farge som har jobbet med digitalisering, og jeg er veldig opptatt av at vi skal holde trykket oppe på det. Derfor har vi også foreslått 10 mill. kr ekstra i revidert budsjett for at Direktoratet for byggekvalitet, som jobber med digitalisering, kan holde trykk på sitt arbeid. Vi ser at en sparer veldig mange årsverk i kommunene gjennom digitalisering. Der en tidligere, når en hadde byggesøknad inne, kanskje brukte mange uker på å få svar, går det nå veldig raskt. Byggenæringen har spart ca. 2 mrd. kr årlig på en del av den digitaliseringen, så det gir veldig stor effekt, og vi driver med det arbeidet kontinuerlig for å spare både tid og penger.

Heidi Greni (Sp) [16:30:14]: Terskelen for innsigelser skal være høy, sa statsråden i innlegget sitt. Kommunene opplever ikke at det er praksis. Det er stort sett det som kommunene oppfatter som bagateller, de får innsigelse på. Også i de sakene der kommunene faktisk får

medhold i departementet, der innsigelsen ikke blir tatt til følge, er det enormt arbeidskrevende for kommunene å gå alle disse ekstrarundene. Stort sett er det klima, miljø og samiske interesser som får forrang, og kommunenes hovedmål om folketallsvekst blir ikke hensyntatt. Regjeringen innførte differensierte planretningslinjer for et års tid siden, der en var tydelig på at det skal være ulik praksis i sentralitetsklasse 5 og 6 i forhold til sentrale strøk. Hva vil statsråden gjøre for at dette skal bli etterlevd av statsforvalterne?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:31:16]: Jeg er opptatt av at innsigelsesmyndighetene samordnes og jobber på en så god måte som mulig, og terskelen skal være høy for å fremme innsigelser. Nettopp derfor har jeg nå satt i gang dette innsigelsesprosjektet for å se på: Hvordan praktiseres innsigelsesmyndigheten? Hva slags praksis har innsigelsesmyndighetene? Det er ganske ulik praksis fra fylke til fylke. Kan vi gjøre mer for å veilede kommunene på et tidlig tidspunkt, ha samordning på et tidligere tidspunkt for å forebygge innsigelser? Målet må alltid være at en skal klare å finne gode løsninger, der ulike hensyn kan leve godt i lag. Og så er det hensyn til jordvern, hensyn til reindrift og hensyn til samferdselsprosjekter – nasjonale og regionale interesser skal tas hensyn til, og innsigelser kan være riktige – så jeg kjøper ikke helt premisset om at innsigelser alltid er feil, men vi må løse dem mer effektivt.

Heidi Greni (Sp) [16:32:16]: Takk for svaret. Jeg sier ikke at innsigelser alltid er feil, men det er alltid andre hensyn enn hensynet til økt folketallsvekst som blir ivarettatt, i hvert fall er det tilbakemeldinger jeg får fra kommunene i min region. Når jeg ser i lokalavisene, er det innsigelser mot boligbygging i grender der det kanskje ikke finnes en eneste barnefamilie, og der hele kommunen jubler. Hva vil statsråden gjøre for at folketallsutvikling og oppfylling av stortingsvedtaket om at vi skal ha økt folketall i sentralitetsklasse 5 og 6, blir hensyntatt på en sånn måte at det kommunale selvstyret blir økt i de områdene, der det er et akutt behov for at en i det hele tatt skal ha levende lokalsamfunn?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:33:07]: Noe av det viktigste vi gjør, er å få regulert arealet som skal brukes til boligbygging, og at vi bruker Husbanken og de andre verktøyene vi har for å bidra til boligbygging. Det er jo bl.a. en særskilt ordning for distriktskommuner, fordi vi vet at de har andre utfordringer enn storbyene.

Så har jeg sagt ja til flere innsigelser som har handlet om boligbygging, nettopp fordi jeg mener at boligbygging har vært det formålet som har vært viktigst. Jeg har gjort det i Møre og Romsdal før helgen, jeg har gjort det på Ringerike, og jeg har gjort det i Melhus, der Senterpar-

tiet var veldig uenig i det, så jeg er opptatt av at boligbygging er et viktig hensyn. Det må vurderes i hver enkelt situasjon og ut fra hver enkelt søknad hvordan en klarer å få de ulike hensynene til å sameksistere på en god måte, men først og fremst har kommunen som planmyndighet en veldig stor myndighet til å kunne legge til rette for gode arealer og gode tomter til å bygge boliger på.

Heidi Greni (Sp) [16:34:09]: Ja, Senterpartiet var veldig uenig i at vi i et pressområde som Melhus skal bygge ned den beste kornjorda i stedet for å bruke ikke-dyrkbar mark. Det er vi fortsatt fryktelig uenig i. Men mitt spørsmål er: Hva kan vi gjøre for å få til vekst i disse utkantgrendene? Vi kan ikke forvente at det er planlagt boligfelt i f.eks. en grend der det kanskje ikke er bygd et hus på 20 år. Der er det ofte dispensasjonssaker som kommunen sier ja til fordi de er veldig, veldig glad for at noen vil bosette seg der. Det vil bidra til å styrke landbruket i det området, det vil opprettholde at matjorda holdes i drift, men så får de altså nei fra Statsforvalteren fordi det ikke er innenfor et boligfelt eller en arealplan. Når kommunen ser det enorme behovet, bør ikke da Statsforvalteren være glad for at folk oppfyller Stortingets mål?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:35:11]: Jo, og det bygges boliger over hele landet, men i distriktskommuner er det nå tilsvarende situasjon som i andre kommuner, nemlig at det er et historisk lavt nivå på boligbyggingen. Det handler kanskje like mye om den økonomiske situasjonen, om kostnadsbildet, og det å bygge leiligheter og boliger i distriktene har ofte høyere kostnader enn det verdien av bolig og leilighet har. Så jeg tenker at det er mange ting vi må gjøre. Vi må legge til rette for at folk har jobb og ønsker å bo i distriktskommuner, vi må ha gode boliger, og vi må regulere godt areal. Og når jeg prater om fortetting, må vi også tenke fortetting i distriktskommuner – hvordan vi legger til rette for at vi har sentrumsnære boliger, nær kollektivknutepunkter, buss, tog, osv.

Jeg tror altså at det er mange ting vi kan gjøre. Innsigelser er en del av det, og jeg er enig med representanten i at dem skal vi gjøre det vi kan for å effektivisere, men jeg tror vi må jobbe på en bredere front for å få folk til å bo i distriktskommuner.

Presidenten [16:36:15]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [16:36:22]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Geir Jørgensen om å gjenreise en sosial boligpolitikk til beste for folk

(Innst. 328 S (2024–2025), jf. Dokument 8:172 S (2024–2025))

Presidenten [16:36:42]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [16:37:13] (ordfører for saken): Vi skal nå behandle et representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Geir Jørgensen om å gjenreise en sosial boligpolitikk til beste for folk.

Først vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i saken. I forbindelse med behandlingen har komiteen fått inn skriftlige høringssvar. I dette representantforslaget er det 30 forslag, og forslagsstillerne vil sikkert selv redegjøre for forslagene sine senere i debatten. Jeg regner også med at de andre partiene vil redegjøre for sine standpunkter.

Jeg går da over til Høyres synspunkter i saken. Det er en sterk tradisjon for å eie egen bolig i Norge, og selv-eierdemokratiet er en bærebjelke i vårt samfunn. Det bidrar til et mangfoldig privat eierskap, økt sparing og gode bomiljøer. Å eie egen bolig gir større økonomisk trygghet og forutsigbarhet for familiene og kan ha en positiv effekt på barns oppvekst.

Omtrent 80 pst. av innbyggerne eier sin egen bolig, og hele 90 pst. eier sin egen bolig i løpet av livet. Dette er en tradisjon vi må verne om. Samtidig opplever mange at det blir vanskeligere å komme inn på boligmarkedet, spesielt i pressområder der prisene stadig når nye høyder. Hovedårsaken til at boligprisene går opp, er en ubalanse mellom tilbud og etterspørsel.

I representantforslaget fremmes det 30 ulike forslag. Jeg har ikke tid til å kommentere hvert enkelt, men jeg ønsker å trekke fram de to siste forslagene om bostedsløshet. Det er et viktig tema. I perioden 2012 til 2020 ble antallet bostedsløse nesten halvert, men nå ser man at utviklingen har snudd. Kirkens Bymisjon slo alarm tidligere i år om at 7 079 husstander var i midlertidig botilbud i Norge i 2024, og av disse var 645 barnefamilier bostedsløse. Det er tre ganger så mange som samme statistikk viste i 2020.

Den negative utviklingen krever tiltak, og det er et politisk ansvar å hjelpe vanskeligstilte med å komme seg inn på boligmarkedet og motvirke at innbyggerne i Norge blir bostedsløse. Derfor har Høyre i Stortinget et eget representantforslag om å utarbeide en ny nasjonal

boligsosial strategi, slik at arbeidet med bostedsløshet kommer i gang på nytt igjen på en god måte, og at vi sørger for at trykket holdes oppe i en såpass viktig sak.

Selv om vi ikke er enig i inngangen i akkurat disse forslagene, mener jeg allikevel det er bra at de løftes fram. Jeg håper Rødt vil støtte Høyre i vårt mer treffsikre forslag når det etter hvert kommer til behandling.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [16:40:39]: For Arbeiderpartiet er det viktig å føre en sosial boligpolitikk som sikrer alle et godt sted å bo, med forutsigbarhet og trygghet. Arbeiderpartiet er opptatt av at man gjennom boligpolitikken skal legge til rette for et velfungerende boligmarked med gode offentlige rammevilkår, slik at færrest mulig blir vanskeligstilt på boligmarkedet.

For at flere skal få en god og trygg bosituasjon, er regjeringen opptatt av å føre en ansvarlig økonomisk politikk for å redusere prisveksten og stoppe renteøkningen. Husbankens låneramme er styrket med 70 pst., og regjeringen gjør det enklere og raskere å realisere boligprosjekter. I tillegg er bostøtten styrket flere ganger, både i 2024 og i 2025.

Regjeringen har hatt på høring et forslag om at kommunene i arealplan kan gi planbestemmelser i utbyggingsområder om flere ikke-kommersielle boligtyper, som studentboliger og kommunale utleieboliger. Forslaget om studentboliger som eget arealformål er vedtatt i ny kart- og planforskrift og trer i kraft 1. juli i år. Regjeringen jobber videre med oppfølgingen av de øvrige forslagene i høringen og kommer tilbake til saken så snart som mulig.

Regjeringen jobber også med å effektivisere, digitalisere og standardisere plansystemet. Kommunal- og distriktsdepartementet veileder kommuner, fylkeskommuner og andre deltakere i planprosessen, bl.a. gjennom digitale landsdekkende kanaler, som planlegging.no.

Å sikre studentene flere rimelige boliger er viktig for et sunt leiemarked. Siden 2022 har Arbeiderpartiet sørget for tilskudd til bygging av totalt 8 184 nye studentboliger og bedre økonomiske rammer ved å øke kostnadsrammen og tilskuddssatsene til bygging. Det har hatt effekt. Nå er det rekordhøy byggeaktivitet, med 5 000 studentboliger under bygging. Hovedvekten av de nye tilskuddene har gått til studentboliger i de største studiebyene, der behovet er størst. Det bidrar også til å redusere presset på det private, ordinære leiemarkedet. I 2025 ble antallet tilsagn til bygging av studentboliger økt fra 1 650 til 3 050. Tilskuddssatsen ble økt til 40 pst. av kostnadsrammen for hele landet.

Husleieloven spiller en viktig rolle for husholdningenes botrygghet og forutsigbarhet på leiemarkedet. Regjeringen ønsker å fornye loven, og vi vil gjøre endringer som bedrer leiernes botrygghet. I NOU-en Ny bolig-

leielov har husleielovutvalget levert en grundig utredning som gir oss et godt grunnlag for å fornye husleieloven.

Kathrine Kleveland (Sp) [16:43:53]: Senterpartiet støtter forslaget om å be regjeringen legge til rette for bygging av flere rimelige studentboliger gjennom Husbankens tilskuddsordning. Studentboliger er et godt tiltak for studentene, og det hjelper på boligmangelen og en byggebransje som sliter.

I distriktene er det store utfordringer med boligmangel, så dette gjelder slett ikke bare byene. Senterpartiet var med på å gjenreise Husbanken da vi var i regjering. Vi økte lånerammen i Husbanken med 13 mrd. kr i den perioden Senterpartiet satt i regjering. De siste årene har rundt 1 mrd. kr av Husbankens låneramme gått til lån til utleieboliger og lån til boligkvalitet i distriktskommuner i sentralitetsklasse 5 og 6.

Det er viktig at regjeringen følger opp dette viktige arbeidet, bl.a. i bygdevekstpilotene. Derfor stemmer vi for de forslagene som omhandler Husbankens mulighetsrom i distriktskommuner. Vi ber regjeringen utrede handlingsrommet for rentekompensasjon ved kommunale boliginvesteringer for distriktskommuner. Vi ber også regjeringen utrede et eget distriktstilskudd under Husbanken som skal gå til privatpersoner eller boligbyggelag som vil bygge ut nye boliger i distriktskommunene.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene Senterpartiet er en del av.

Presidenten [16:45:29]: Representanten Kathrine Kleveland har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:45:45]: Når jeg leser representantforslaget og forslagene fra Rødt, aner jeg nesten ropet etter Einar Gerhardsen og 1950-tallets løsninger. For all del, det var viktige politiske løsninger som kom på plass etter annen verdenskrig, etter 1945 og på 1950-tallet, da store deler av Norge var brent ned. Nord-Troms og Finnmark måtte gjenreises fullstendig i sin helhet. Man hadde mangel på kapital, og man hadde ikke et marked som fungerte. Da måtte man ta i bruk statlige virkemidler. Derfor etablerte man også Husbanken. Husbanken var sentral, den var viktig, og man hadde ingen alternativ. Det var helt andre løsninger som krevdes den gang.

I 2025 ser verden ganske annerledes ut. Vi har kapital tilgjengelig. Vi har private bedrifter som er i stand til å håndtere store prosjekter, bygge boliger og utvikle lokalsamfunn. Man trenger ikke statlige virkemidler i den grad man har trengt tidligere. Verden er annerledes. Man må gjerne ønske seg tilbake til 1950-tallet, men 1950-tallets løsninger er avleggse – dessverre, for dem som kanskje skulle ønske seg dem. Når man leser hva

som er viktig, vet jeg ikke hvor mange ganger ordet ikke-kommersiell boligbygging går igjen i forslaget fra Rødt, men det er mange ganger. Det jeg ikke helt klarer å få tak på, er: Hva er egentlig ikke-kommersiell boligbygging – for hvis det er ikke-kommersielt, kan det jo umulig være bedrifter som bygger disse boligene? Ja, hvem er det? Er det et kollektiv av arbeidere? Altså hvem er det som skal gjøre dette dersom man ikke skal bruke kommersielle bedrifter til å bygge boliger? Jeg er veldig redd for at det blir veldig få boliger bygd med den typen tiltak.

Dernest ser man at man løfter frem kommunale boliger som liksom en hederssak som skal rydde opp i boligmarkedet. Da bør det være all grunn til å advare. Da kan man bare se til Europa, hvor man har en stor andel kommunale boliger, også i Danmark og Sverige, og hvor man har enorme integreringsproblemer knyttet til det. Noe av det viktigste vi kan sørge for, er at folk eier sin egen bolig. Det er et av de viktigste tiltakene mot ghettoisering, men heller ikke det evner Rødt å se. I det hele tatt er dette oppskriften på en negativ utvikling, med færre boliger, større fattigdom og mer kriminalitet.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [16:48:59]: Først vil eg takke Raudt for å fremje mange gode forslag. Vi i SV støttar veldig mykje av dette, men ikkje absolutt alle forslaga.

Eg trur at det er svært viktig nettopp å få bygd opp ein ikkje-kommersiell utleigesektor. Sidan det var etterspurt her no, kan eg forklare det: Det er sjølvsaugt slik at den som byggjer bustadene, skal få dekt kostnadene med å byggje dei. Det vil alltid måtte vere slik, også i ein ikkje-kommersiell marknad. Men når det er snakk om ikkje-kommersielle bustader, er det rett og slett at ein har ein viss priskontroll på husleiga, og at ein også har ei prioritering av kven som får bustadene. Det er det vi manglar i bustadpolitikken no, etter 50 år med frislepp, der det einaste kriteriet er kven som har pengar, og den som har mest pengar, får bustaden. Det er det som skaper klassedelte byar. Vi fekk eit veldig godt eksempel på det då komiteen var i Paris, med det store utbyggingsområdet som vi besøkte. Der var det 50 pst. kommunale bustader, det var prioritert kven som skulle få dei, og også regulert husleige. Det var også reine sjølveigarbustader i det same.

Vi støttar desse forslaga, for vi trur det rett og slett er noko som det er stort behov for i norsk bustadpolitikk no, når over ein million leiger. Det er ikkje berre i Noreg dette skjer, men eigarlinja er ikkje god nok for å løyse desse problema. Den historiske erfaringa frå 1950-talet er ikkje at ein skal byggje sameleis som på 1950-talet, men det verka faktisk veldig godt for å skaffe bustader til alle som hadde bruk for bustader.

Vi støttar at Husbanken må brukast aktivt inn i dette for å få det til. Vi tenkjer også at det hadde vore ein fordel om kommunane kunne kjøpe ein del bustader til kostpris, altså ikkje nødvendigvis til marknadspris. Det er eit grunnleggjande prinsipp at ein skal få dekt kostnadene når ein byggjer, men det er ikkje nødvendigvis ein menneskerett at det er marknaden og den som har mest pengar til å betale med, som skal få alle bustadene, til verken å eige eller å leige, viss ein skal sørgje for at alle har ein plass å bu.

Eg tar opp SVs forslag.

Presidenten [16:51:50]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [16:51:59]: Jeg synes det første minuttet av representanten Amundsens innlegg egentlig var ganske bra, men i de to andre minuttene raknet det litt, så la meg ta for meg Rødts syn på denne saken.

Rødt fremmer 30 forslag her i dag, og ingen får flertall, ikke ett eneste, og det er synd, for hva trengs i boligpolitikken? Jo, politikk. Vi må tørre å ta tilbake kontrollen, tørre å ta politisk styring, og ikke bare på autopilot la markedet herje med folk, noe vi har forsøkt helt siden 1980-tallet, før jeg ble født.

LOs boligindeks viser at fra 2015 til 2025 har det vært et dramatisk fall i andelen boliger vanlige arbeidsfolk har råd til å kjøpe, fordi boligprisene har vokst forttere enn lønningene. Det betyr at veldig mange yrkesgrupper ikke har råd til å bo der arbeidsplassene er, sier Fagforbundets leder Mette Nord. Rødt mener vi må gjenreise Husbanken som det viktigste boligpolitiske verktøyet. Boligbyggingen er på det laveste nivået siden 1946. Likheten mellom 1946 og i dag er at det også nå er behov for en aktiv boligpolitikk og en sterk husbank. Husbanken var selve bærebjelken i den sosiale boligpolitikken som ble ført i tiårene etter krigen, og finansierte den gangen størsteparten av boligene som ble bygd i Norge, helt fram til 1990-tallet, noe som i sin tur ga vanlige folk med vanlige inntekter muligheten til å kjøpe seg sitt eget sted å bo.

Rødt foreslår også utbygging av en allmenn boligsektor i Norge, slik som de bl.a. har i Danmark. For å starte utbyggingen av en slik boligsektor må plan- og bygningsloven endres slik at kommunene kan stille krav til at en viss andel av boligene som bygges, skal være allmenne boliger utenfor markedet og prisregulerte.

Rødt mener at modellen med leieboersamvirker, som bl.a. Leieboerforeningen har utarbeidet, bør ses på som en av flere modeller for ikke-kommersiell utleie av leieboliger.

Husbanken må også få en ledende rolle i finansiering av utbyggingen av den allmenne boligsektoren, og så

bør staten som en stor tomteeier stille til disposisjon de store arealene og store områdene den har, for nettopp å bygge allmenne boliger i de arealene. Da kan jeg også nevne Bane Nor som en stor tomtearealeier som spekulerer og opererer som en hvilken som helst privat bedrift.

Boligpolitikk er ikke bare politikk for byene. Vi trenger også boligpolitikk for folk i distriktene, og skal vi nå målsettingen i distriktsmeldingen om å øke folketallet i distriktskommunene på sentralitetsnivå 4, 5 og 6, trengs det en aktiv boligpolitikk for distriktene. Derfor foreslår vi tiltak som rente- og momskompensasjon for boligstiftelser og mener at det bør vurderes. Husbanken bør kunne yte tilskudd til flere distriktskommuner enn i dag, og Husbankens distriktsrettede virkemidler må styrkes.

Jeg innser at jeg må tegne meg på nytt for et nytt innlegg, men jeg tar opp resten av forslagene Rødt har i saken.

Presidenten [16:54:58]: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Kjersti Stenseng [16:55:14]: Jeg er veldig glad for den oppmerksomheten boligpolitikken får om dagen. Regjeringen er opptatt av å føre en sosial boligpolitikk som skal sikre alle et godt sted å bo, med forutsigbarhet og trygghet. Vi ønsker å sikre gode boforhold både for dem som eier sin egen bolig, og for dem som leier.

I 2024 la regjeringen fram Bustadmeldinga, Meld. St. 13 for 2023–2024, som presenterer fire innsatsområder i boligpolitikken: Flere skal ha mulighet til å eie sin egen bolig, leiemarkedet skal være trygt og forutsigbart, vi skal ta vare på de boligene vi har, og bygge de vi trenger, og vi må forsterke innsatsen for dem som ikke klarer å skaffe seg eller beholde en egnet bolig.

Å skaffe seg en bolig er først og fremst noe hver og en av oss har ansvar for selv. Jeg er opptatt av at vi gjennom boligpolitikken skal legge til rette for et velfungerende boligmarked med gode offentlige rammevilkår, slik at færrest mulig blir vanskeligstilt på boligmarkedet. Kombinasjonen av økte renter, bokostnader og leiepriser har skapt en veldig krevende situasjon på boligmarkedet, og vi må jobbe på flere fronter for å bedre situasjonen. Vi må sørge for at det bygges flere boliger – det er en hovedårsak til det presset vi opplever nå – og vi må stimulere til at det blir enklere og mer forutsigbart å realisere flere gode boligprosjekter.

Husbanken er nevnt av flere og er en viktig støttepiller for kommunene. Vi har styrket lånerammen til Husbanken med totalt 13 mrd. kr og foreslår nå å styrke den ytterligere. Vi har styrket bostøtten i flere runder,

både i 2024 og i 2025. Vi gir mer tilskudd til studentboliger, og det bygges rekordmange nå. Vi jobber også for å fornye husleieloven.

Noe av det aller viktigste regjeringen kan gjøre, er å føre en ansvarlig økonomisk politikk, og det må vi fortsette med for å få kostnader og renter ned.

Det viktigste målet med boligpolitikken er at alle har et godt sted å bo. Vi skal fortsette å jobbe for å bevare det, og ikke minst styrke innsatsen.

Presidenten [16:57:31]: Det blir replikkordskifte.

Heidi Greni (Sp) [16:57:51]: I forrige sak sa statsråden i ordvekslingen at det er mange ting som skal til for at en får boligbygging i distriktet, bl.a. finansiering av bolig, og det er aldeles sant. I Bustadmeldinga som ble levert for kanskje et års tid siden, står det:

«Regjeringa vil vurdere ytterlegare verkemiddel, blant anna tilskot for bustadbygging i distrikta og tiltak for å redusere tapsrisikoen ved bygging.»

Her er det fremmet tre forslag som går ut på finansieringsordningen, nettopp for å øke boligbygging i distriktene. Det er klart at jo mer en bygger i distriktene, dess mindre press blir det på byene. Ingen av de tiltakene får støtte fra Arbeiderpartiet. Hva er Arbeiderpartiets løsning på økt boligbygging i Distrikts-Norge?

Statsråd Kjersti Stenseng [16:58:47]: Jeg sa nettopp at Husbankens låneramme har blitt økt historisk, og det var ikke minst i samarbeid med Senterpartiet, som satt i regjering. Det kommer også distriktskommunene til gode. Tilsagnsvolumet i distriktskommunene har mer enn doblet seg siden 2020, så det skjer også positive ting på boligfronten.

Vi har også etablert en ny tilskuddsordning til boligtiltak i distriktene. Det mener jeg er en god ordning som en også må vurdere når en fortsetter å styrke Husbanken – om en skal legge mer midler inn der.

Så har vi bygdevekstavtaler, og bolig er en viktig del av dem, for de kommunene som er en del av bygdevekstavtalene. Vi har også lagt inn en egen tilskuddsordning til etablering og tilpassing av boliger for privatpersoner i kommuner i Finnmark som er med på bygdevekstpilotene.

Videre jobber Husbanken aktivt for å bistå kommuner i distriktene, for å legge til rette for mer boligbygging.

Heidi Greni (Sp) [16:59:47]: Norman-utvalget var veldig tydelig på at hvis en skulle få opp boligbyggingen i distriktet, måtte en ha en tapsrisikoavlastning, eller et tilskudd, momskompensasjon eller en lignende ordning. Skal du bygge i en distriktskommune, må du være sikker på at du skal ha samme kjerringa og samme jobben hele livet, som det ble sagt, for du vil aldri få igjen

det det koster å sette opp bygget. Derfor etterlyser jeg en politikk som gjør det mulig at også unge kan bygge i en distriktskommune. De har på en måte dobbelt egenkapitalkrav, for de har det vanlige egenkapitalkravet, og så må de dekke gapet mellom panteverdi og byggekostnader i tillegg.

Det står veldig mange på vent for å komme i gang. Hva vil regjeringen gjøre for at det skal bli enklere å bygge i distriktskommuner?

Statsråd Kjersti Stenseng [17:00:46]: Jeg kan skrive under på at det er dyrt å bli skilt når du bor i en distriktskommune, for det er vanskelig både å kvitte seg med boliger og å kjøpe nye boliger.

En del av de tiltakene jeg nevnte i stad, mener jeg er gode tiltak for å få fart på boligbyggingen i distriktene. Så er det det med finansielle ordninger, f.eks. en rentekompensasjonsordning: Vi vet at en rentekompensasjonsordning binder opp midler i lang tid, alt handler om prioriteringer av midler, så jeg er uenig i at vi skal utrede en egen rentekompensasjonsordning nå. Vi vet også at momskompensasjonsordningen er en ordning som ikke er en støtteordning, men som finansieres gjennom reduserte statlige overføringer, som da må finansieres på en måte, hvis den skal utvides.

Jeg tror på å fortsette å styrke tiltakene som kan få fart på boligbyggingen i distriktene. Det aller viktigste er å få byggekostnadene ned.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:02:00]: Eg er veldig glad for at SV i forhandlingar med regjeringa og regjeringspartia fekk på plass ei auka satsing på studentbustader og auka tilskotssats til studentbustader, for det er på ein måte ein ikkje-kommersiell utleigesektor som vi allereie har. Då lurar eg på:

Husbanken la i 2024 fram rapporten sin om leigemarknaden, som syner at talet på særleg barnefamiliar og einslege foreldre som bur aleine med ungar, veks kraftig, og at dei har dårleg butryggleik og veldig dårleg økonomi. Dette påverkar oppveksten til ungane. Kva vil statsråden gjere for å få på plass fleire slike typar bustader, som ikkje nødvendigvis er studentbustader, men som er for dei som har låge inntekter? Når vi manglar utleigebustader, kan eg ikkje forstå at det er nokon risiko for økonomien og rentene og så vidare å bruke meir pengar på akkurat det?

Statsråd Kjersti Stenseng [17:03:04]: Jeg deler bekymringen over at det er mange som nå står uten et ordentlig botilbud. Jeg tror mange av de tiltakene som vi ikke minst har fått til i godt samarbeid med SV, styrker Husbanken, som har både startlansordninger og mange andre ordninger for sosial boligbygging. Husbanken gjør et veldig godt arbeid for å kartlegge boliger som

står ledige og kan leies ut. Ikke minst har vi økt bostøtten i flere runder i fellesskap for å bistå dem som strever på leiemarkedet.

Jeg mener vi fortsatt skal styrke Husbanken, og at Husbanken er et av våre viktigste verktøy. Vi vet at veldig mange kommuner står i en krevende situasjon nå fordi de også har bosatt mellom 80 000 og 90 000 ukrainske flyktninger. Det er helt riktig og nødvendig, men det betyr også at presset er ekstremt stort nå. Jeg mener vi skal fortsette å styrke Husbanken, bruke bostøtten som et virkemiddel og gjøre det vi kan for å bygge flere gode boliger.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:04:06]: Takk for svaret. Det er klart at ein har gjort nokre grep, men det er likevel noko som manglar i gjennomføringsevna til regjeringa. Vi har foreslått f.eks. tilskot til utleigebustader, og Leieboerforeningen har laga ein modell – også på oppdrag frå Husbanken, dei var med på å lage modellen med ein samvirkeorganisert utleigesektor. Så alt ligg klart. Vil statsråden arbeide for å prøve å skape denne nye, ikkje-kommersielle bustadsektoren som vi treng så sært?

Statsråd Kjersti Stenseng [17:04:48]: Ikke-kommersielle utleiere, som ideelle aktører, stiftelser, kommuner og studentsamskipnader, er en veldig viktig del av tilbudet for dem som er i leiemarkedet.

Vi har bedt Husbanken støtte opp om alternative boligmodeller som kommuner og andre aktører etablerer. Ikke minst kan en få gode tilvisningsavtaler mellom utbyggere og kommuner, der en viss andel av leilighetene skal leies ut av kommunen.

Så er det helt riktig at Leieboerforeningen har fått midler fra departementet og Husbanken for å utvikle en samvirkemodell for ikke-kommersielle leieboliger. Utredningen viser også at det er ganske krevende å få det til, og vi vet at skal vi bygge opp en ikke-kommersiell sektor, krever det betydelig finansiering. Så jeg tror mer på at vi skal fortsette økningen vi har gjort ved å bygge studentboliger, som noe veldig riktig for ikke-kommersielle boliger, og lette trykket i leiemarkedet på den måten.

Tobias Drevland Lund (R) [17:06:04]: Ingen av Rødts 30 forslag får flertall her i dag, dessverre. Det er noen hederlige unntak med støtte fra både SV og Senterpartiet, men ikke Arbeiderpartiet. Jeg lurar litt på om det likevel er noen av disse 30 forslagene statsråden synes er gode, og som man kan jobbe videre med, selv om de ikke blir vedtatt her i dag. Rent personlig synes jeg selvsagt dette er god politikk. Jeg vil også tro dette er noe som Arbeiderpartiets velgere, i hvert fall noen av dem, er enig i. Vi vet også at det kommer større krav fra

fagbevegelsen, fra LO og fra Fellesforbundet, om å føre en mer aktiv og sosial boligpolitikk.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Er det likevel noen av disse 30 forslagene statsråden synes er gode, selv om de ikke blir vedtatt?

Statsråd Kjersti Stenseng [17:06:53]: Ja, det er mye jeg synes er bra her, og ikke minst kan jeg være enig i mye av det som ligger i intensjonen. Jeg er uenig i de 30 forslagene. Jeg mener likevel vi har god politikk for å følge opp veldig mye av det som er målet i forslagene her.

Representanten nevnte plankapasiteten i kommunene – eller han nevnte det ikke, men det er berørt. Jeg er veldig opptatt av at vi skal styrke plankapasiteten og sikre at arealplanleggingen går mer effektivt. Vi har hatt ute på høring et forslag om at kommunene kan sette formål for areal. Vi har allerede vedtatt det for studentboliger. Det kan gå an å gjøre mer med borettslagsmodeller og andre arealformål som er med på å styrke det boligsosiale.

Så er jeg veldig opptatt av at vi skal følge opp den boligsosiale loven. Det har representanten og jeg diskutert før. Vi vet også at det er et veldig stort potensial for at kommunene følger opp den på en bedre måte.

Presidenten [17:07:55]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [17:08:05]: Jeg vil nødig forlenge debatten for mye, men representanten Amundsen spurte hva disse ikke-kommersielle boligene innebærer. Det er for så vidt et godt spørsmål, for det kan virke litt fjernt i Norge å snakke om noe som skal være utenfor det ordinære markedet, men det er noe som ikke er fjernt hvis vi bare ser på våre naboland, som f.eks. Danmark, som vi ser mye til.

Denne komiteen har vært på komitéreise til nettopp Danmark og lært om de allmenne boligene de har i Danmark. Det er ikke snakk om kommunale boliger, men det er snakk om boliger som drives av ikke-kommersielle, altså nonprofit-stiftelser. Det er egentlig en ganske god beskrivelse av hva den allmenne boligsektoren i Danmark er, bl.a. i boligmeldingen, som regjeringen kom med for over et år siden. Der skriver regjeringen:

«Allmennbustader i Danmark utgjør om lag 20 prosent av bustadmassen. Bustadane er ikkje-kommersielle og husleiga skal berre dekkje bygging og drift av bustadene. Kommunane kan sjølv bestemme kven som skal tildelast ein bustad. Såkalla allmenne bustadorganisasjonar byggjer bustadene, og kommunen har tilsyn med at dei byggjer i tråd med lovverket. Almennbustadlova styrer bygging av bu-

stadene. Finansiering er samansett. I 2015 blei planlova endra slik at kommunane kan stille krav om at opptil 25 prosent av bustadene i eit nytt lokalplanområde skal vere bustader omfatta av almennbustadlova.»

Det er nettopp det, det siste her, vi foreslår. Skal vi klare å få på plass en sånn sektor i Norge, må det også være verktøy og muligheter for kommunene å stille krav om at en viss andel av boliger i boligmassen skal være nettopp ikke-kommersiell. Det er egentlig ikke snakk om at alle skal bo i kommunal bolig. Tvert imot: Det er snakk om at noen boliger skal være utenfor det kommunale og utenfor det private, men være prisregulerte ikke-kommersielle allmenne boliger.

Vi trenger ikke å tenke oss til et fjernt land eller en annen tid. Dette skjer i Norden. Norge er dessverre et boligpolitisk u-land på veldig mange områder. Vi ligger langt etter. De siste 40 årene har vi latt markedet dure på. Resultatet er at arbeidsfolk med vanlige inntekter knapt har råd til å kjøpe seg et sted å bo, i hvert fall i pressområdene. Det er det som er resultatet av dagens politikk.

Det at Rødt nå prøver å tenke nytt, prøver å komme med forslag til endringer, til reguleringer, til å ta kontrollen over boligpolitikken tilbake, burde egentlig møtes med litt større nysgjerrighet og entusiasme enn fordømmelse fra første stund. Jeg mener hvert fall at det er veldig mye å lære av det vi gjorde riktig i Norge etter krigen.

For å referere tidligere arbeiderpartistatsminister Trygve Bratteli – han uttalte den gangen han var finansminister på 1950-tallet at det er en menneskerett å eie en egen bolig, men han sa samtidig at ingen skal tjene seg rike på andres bolignød.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:11:27]: Eigarlinja har stått veldig sterkt i norsk bustadpolitikk heilt sidan etter krigen, men så skjedde det ei deregulering i 1980, der ein gjekk frå å ha meir regulering av bustadmarknaden til at ein sa at dette her er eit privat ansvar, og det er marknaden, pris, tilbod og etterspørsel som skal styre prisane. Det gjer at vi nesten ikkje har noko anna verkemiddel enn at det er god og rask planregulering, og så er det den som betaler mest, som får bustadene.

Eg meiner at desse forslaga her kunne vere med på å lage til ein sektor og ein bustadpolitikk også for dei 24 pst. i Norge som leiger bustad. Mange leiger bustad fordi dei ønskjer å leige, men dei aller fleste hadde gjerne ville eigd, viss dei hadde hatt ein foreldrebank, viss dei hadde hatt ei løn, og viss dei hadde eit liv som gjorde at det var mogleg å få eige. Eg er heilt sikker på at det ville løne seg for samfunnet å bruke meir midlar på å skaffe ein tryggare busituasjon for folk.

Eg må seie litt meir om dei forslaga som vi ikkje støttar. Når det gjeld definisjon på ikkje-kommersiell bu-

stad, sa statsråden at det er vanskeleg, men det er også vedteke. Det har Stortinget allereie vedteke i ein budsjettavtale med SV. Det fekk fleirtal, men det har ikkje kome nokon definisjon.

Regjeringa skal fremje forslag til ein regel som vil gjeve kommunen høve til å stille krav til utbyggjarar om at ein viss del av bustadene i eit utbyggingsprosjekt skal reserverast til kommunale bustader. Det er vi for, men at kommunen skal kjøpe eller leige leilegheiter under marknadspris, trur vi er vanskeleg å kunne krevje, slik som det er no.

Forslag nr. 28 er vi ikkje med på, men eg vil melde ifrå om at vi skal stemme for det, for det å styrkje plankompetanse i kommunane trur eg er kjempeviktig framover.

Elles håper eg verkeleg, om desse forslaga ikkje får fleirtal no, at det i neste stortingsperiode kjem eit endå sterkare trykk på det å skaffe alle ein bustad som dei har råd til.

Presidenten [17:14:20]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [17:14:26]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om et tryggere leiemarked (Innst. 326 S (2024–2025), jf. Dokument 8:178 S (2024–2025))

Presidenten [17:14:47]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [17:15:18] (ordfører for saken): La meg først starte med å takke komiteen for godt samarbeid i denne saken. I forbindelse med behandlingen har komiteen fått inn syv skriftlige hørings svar. I dette representantforslaget er det foreslått seks forslag, og forslagsstillerne vil sikkert redegjøre for sine egne forslag senere i debatten. Jeg regner også med at de andre partiene vil redegjøre for sine respektive standpunkter.

Over til Høyres syn på saken. Tall fra SSB viser at over 18 pst. av alle innbyggere bodde i en leid bolig i 2024. Det er mange årsaker til at folk ønsker eller har behov for å

leie bolig. For eksempel kan det være fint med fleksibilitet når man er student, er i etableringsfasen eller i en periode hvor det er uhensiktsmessig å eie egen bolig. Det å leie bolig skal alltid være et godt og trygt alternativ. Det må være forutsigbart, både for utleier og for leietaker.

Vi i Høyre mener at det er viktig at vi ser boligpolitikken under ett. Det å bygge flere boliger og dermed øke tilgangen på boliger, vil bidra til å holde leieprisene ned. Det vil også selvfølgelig bidra til at man får denne balansen mellom tilbud og etterspørsel vi alle er opptatt av, og at den kommer på rett sted.

Det at tilgangen på leieboliger de siste årene har gått ned, har hatt som konsekvens at leieprisene i deler av landet har gått opp. Derfor er det viktig å føre en politikk som bidrar til at man fortsetter å bygge flere boliger. Det har vært veldig mye snakk om boligpolitikk i dag, og jeg vet at statsråden i hvert fall har måttet forsikre Stortinget om at vi må tro henne på hennes ønsker om å bygge boliger. Det er selvfølgelig det operative som teller, men jeg tror vi har en felles interesse her i salen om å bidra til å få opp byggetakten og få ned byggekostnadene. Jeg tror dessverre at SVs forslag ikke vil bidra til verken det ene eller det andre i positiv favør.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [17:17:48]: Leiemarkedet skal være trygt og forutsigbart. Leiemarkedet har i mange år fått for liten oppmerksomhet, til tross for at en million innbyggere leier boligen sin. I 2024 la regjeringen fram boligmeldingen, hvor leiemarkedet er framhevet som et av fire innsatsområder i boligpolitikken. Stortingsmeldingen introduserer en fornyet leiemarkedspolitik med klare mål: sikre trygge og stabile leieforhold, et tilstrekkelig utleietilbud, solid kunnskapsgrunnlag om leiemarkedet og en bærekraftig kommunal utleiesektor.

Husleieloven spiller en viktig rolle for husholdningenes botrygghet og forutsigbarhet på leiemarkedet. Vi ønsker å fornye loven. I NOU-en om ny boligleielov har husleielovutvalget levert en grundig utredning som gir oss et godt grunnlag for å fornye husleieloven. Utredningen viser også at det er delte meninger i utvalget om hvor mye det er mulig å styrke leiernes rettigheter, uten at det går på bekostning av insentivene til å leie ut og dermed størrelsen på tilbudet av leieboliger.

Husleielovutvalget har foreslått flere lovendringer som kan styrke leiernes botrygghet og kontroll over egen bosituasjon. Blant annet foreslår utvalget å gi leieren en ufravikelig rett til å si opp leieavtalen når som helst, øke minstetiden for tidsbestemte leieavtaler fra tre til fem år og gi leierne rett til å kreve forlengelse av visse leieavtaler.

Regjeringen jobber nå med en lovproposisjon til Stortinget som ser helhetlig på lovforslagene fra utvalg-

et. I dette arbeidet må det søkes rett balanse mellom rettigheter og plikter til både leiere og utleiere. Både de som leier og de som leier ut, skal oppleve at loven legger til rette for trygghet og forutsigbarhet på kort og lang sikt. Loven skal ivareta både dem med et akutt og kortvarig boligbehov, og dem som bor og leier hele livet. Som utvalget selv skriver, skal loven stå seg over lang tid og sette rammer som fungerer i tider med høy etterspørsel etter leieboliger, men også i tider der tilbudet overgår etterspørselen og leieprisveksten er lav.

Vi ser fram til å legge fram en ny husleielov til høsten.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:20:47]: Det er ikke veldig stor uenighet om problembeskrivelsen. Det bygges for få boliger, de er for dyre – og her kommer noen forslag som handler om utleie. Da ser man det åpenbare: Sosialistisk Venstreparti – og for så vidt hele venstresiden – har en manglende forståelse av hvordan markedet fungerer, og hvordan man best kan få på plass flere tilgjengelige boliger for folk flest.

Jeg begrunner det med at man igjen peker på disse ikke-kommersielle løsningene, som vi vet vil være mindre effektive når det gjelder å få flere boliger. Nok en gang er det staten og tilskudd som skal løse problemet, all den tid vi vet at er det noe staten er dårlig på, så er det å løse problemer som markedet gjør utmerket mye bedre. Det er boligmarkedet et eksempel på enten det er snakk om å eie eller å leie.

Det som gjør saken dobbelt uforståelig, er at SV her har en rekke forslag som vil medføre at det blir vanskeligere å være utleier. Dersom man ønsker flere tilgjengelige boliger for utleie, bør man gjøre det mer attraktivt – ikke ønske å straffe og gjøre det så vanskelig som mulig å være utleier. Det er altså sann man leser forslagene fra SV. Dersom disse forslagene hadde fått gjennomslag, ville det skapt enda større uforutsigbarhet for utleier, og flere rettigheter for dem som leier på bekostning av utleier. Det gjør det mindre attraktivt å leie ut. Det ser det ikke ut som om venstresiden forstår, men det er en del av forklaringen på problemet som denne regjeringen har skapt, for stadig vekk ønsker man å straffe dem som leier ut. Man har gjort det med skattesystemet, med den såkalte beskatningen av sekundærboliger, noe som gjør det mindre attraktivt å sitte med en bolig som man leier ut. Samtidig ser vi her at man gjennom tvang med tanke på hvordan kontrakter skal fungere, gjør det mindre attraktivt å være utleier.

Dette er nok et forslag fra venstresiden som gjør det stikk motsatte av det man presumptivt gir inntrykk av at man ønsker å gjøre.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:23:58]: Dette er tredje forslaget om bustadpolitikk som SV fremjar etter jul.

Vi hadde eitt om å byggje for å bu, som fokuserte spesielt på det å byggje. Vi hadde eitt om å ta alle bustader i bruk – om kva kan ein gjere for å få oversikt og bidra til at fleire bustader blir leigde ut. Og så har vi dette, som går meir på leigetakarar og ein tryggare leigemarknad.

Eg må seie at eg er veldig skuffa over at vi ikkje behandlar nokon lovproposisjon i dag. Lovforslaga frå den første delbehandlinga av husleigelova, den første rapporten som husleigeutvalet kom med, og desse forslaga som vi har kome med, som er knytte til nokre av dei forslaga som var der, har i media og ute i samfunnet blitt tolka som ei katastrofe for dei som leiger ut bustader. Eg synest det er å blåse desse problema veldig opp og skremme folk. Det er ikkje slik at desse forslaga er så radikale at det blir umogleg å leige ut. Det er ei lita skjerping som gjer at ein kan skape meir butryggjeleik for dei som leiger bustad. Ein treng å prioritere dette over behovet for å ta mest mogleg leige. Eg synest det er urimeleg at den som leiger ein bustad, ikkje skal kunne seie opp ein avtale når det skjer noko i livet som gjer at ein må flytte – kanskje ein mister jobben og må flytte – og at ein blir sitjande i tidsbestemte avtalar der ein må drive med framleige og kanskje betale dobbel leige i ein periode. Så vil det sjølvsagt i eit slikt husleigelovforslag vere grunnar som gjer det heilt legitimt å seie opp ein leigebuar. Viss det er grove brot på dei pliktene leigetakaren har, vil det sjølvsagt vere reglar i lova som gjer at ein kan seie opp.

Desse forslaga meiner eg det ville vere klokt å vedta, ikkje minst å få på plass tilskot til utleigebustader, som også var eit tema i den førre saka. Vi må få på plass ein politikk for dei som har låge inntekter, og som ikkje greier å ha gode og trygge buforhold i leigemarknaden i dag. Då er husleigelova og bygging av bustader som er rimelege, der staten bidreg med ein del av finansieringa, heilt nødvendig.

Eg tek opp forslaga vi har saman med Raudt.

Presidenten [17:27:05]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [17:27:14]: Vi har nå over en million leietakere i Norge. Husbankens statusrapport for leiemarkedet i 2024 slår fast at fra 2015 til 2023 har antallet leietakere økt dobbelt så mye som befolkningsveksten. SSB viser at det har vært en økning på omtrent 130 000 siden 2015. Men hvem er disse? Ofte kan man få inntrykk av at leietaker er noe man bare er midlertidig, at det er en midlertidig status man har i påvente av å kjøpe seg en egen bolig, men i boligmeldingen kan man lese at litt under halvparten av landets leietakere er langtidsleietakere. Langtidsleietakere er personer over 30 som har leid bolig i over fem år. Dette tallet har vært økende de siste årene. I boligmeldingen står det at 38 pst. av langtidsleietakerne i 2021 kunne

regnes som vedvarende vanskeligstilte på boligmarkedet. Det betyr at de vi her snakker om, på godt norsk er folk med dårlig råd. Det er minstepensjonisten, det er den uføre, det er alenemoren, og det er den lavtlønte butikkmedarbeideren som prøver å samle sammen nok penger til å komme seg inn på boligmarkedet, men som først og fremst sliter med å betale husleien hver måned.

Det må tas politiske grep i leiemarkedet for å bremse de galopperende prisene for landets leietakere, men det trengs også en ny husleielov. Da vi behandlet kommunaldelen i statsbudsjettet i fjor, sto det følgende i innstillingen fra komiteen:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til omtalen av vedtak 88 (2022–2023) i Meld. St. 4 (2024–2025), hvor regjeringen ikke legger opp til at en ny lov skal behandles i innværende stortingsperiode, slik anmodningsvedtaket krever. Flertallet forutsetter at en ny lov behandles i innværende periode.»

Så ved flere anledninger, med både Arbeiderpartiet og Senterpartiet ved roret, har altså regjeringen blitt bedt av Stortinget om å levere på dette, men det er dessverre bare å slå fast at det er en forspilt mulighet, og at et rød-grønt flertall på Stortinget, med 100 rød-grønne mandater, ikke evner å bli enige om nødvendige forbedringer for landets en million leietakere. Jeg er helt sikker på at hvis Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Rødt – og gjerne med andre gode krefter – hadde satt oss sammen og sett på dette, kunne vi fått til en enighet.

På en rekke områder kan en ny husleielov gjøre hverdagen bedre for leietakerne. Det gjelder fortrinnsrett til ny kontrakt for å sikre stabilitet, det kan være ved at retten til å si opp leiekontrakter slås utvetydig fast, eller at minstetiden for leieavtaler økes fra tre til fem år. Den eksisterende husleieloven ble til i en helt annen tid. Verden har forandret seg ganske mye siden den kom til.

Det er også bare å slå fast at forslagene som behandles i dag, får bred støtte fra veldig mange av dem som har sendt inn skriftlige høringsinnspill. Jeg viser til forslagene som Rødt er med på.

Statsråd Kjersti Stenseng [17:30:33]: Som forslagsstillerne er jeg opptatt av at leiemarkedet skal være trygt og forutsigbart. Leiemarkedet har i for mange år fått for lite oppmerksomhet, til tross for at en million innbyggere leier boligen sin.

I Bustadmeldinga er leiemarkedet ett av fire innsatsområder i boligpolitikken. Den introduserer en fornyet leiemarkedspolitikk med mål om å sikre trygge og stabile leieforhold, et tilstrekkelig utleietilbud og å øke kunnskapsgrunnlaget om leiemarkedet.

Regjeringen jobber langs flere linjer for å bedre situasjonen i leiemarkedet, og det å få fart på boligbyggingen kan på sikt dempe leieprisene. Lånerammen til Husbanken er høy, og bostøtten er styrket. Det er også veldig positivt at kommuner og andre aktører prøver ut alternative modeller for å utvikle boligtilbud for en bred målgruppe.

Vi har også bedt Husbanken om å støtte alternative boligmodeller, bl.a. gjennom tilskudd til boligtiltak. Leieboerforeningen, som har vært nevnt her tidligere, har fått midler til å se på om de kan utvikle en samvirkemodell for ikke-kommersielle leieboliger. Studentboligbyggingen er rekordhøy, og i 2025 får over 3 000 studentboliger tilskudd.

Jeg vet at mange i denne salen er utålmodige med tanke på å få fornyet husleieloven. Det er høyt prioritert i mitt departement. Husleielovutvalget foreslo lovendringer som kan styrke leiernes botrygghet og gi dem bedre kontroll over egen bosituasjon. Utvalget leverte et godt grunnlag. Høringsinnspillene viser delte meninger om forslagene, og jeg er opptatt av at vi nå finner en god balanse mellom rettigheter og plikter for både leiere og utleiere.

Jeg vil til slutt forsikre om at vi jobber på spreng for å legge fram en ny husleielov. Jeg har sagt flere ganger at jeg skulle ønske at vi hadde kommet lenger, men det er rett og slett et komplisert arbeid og mange ulike meninger, og jeg er opptatt av at vi skal legge fram en godt gjennomarbeidet og godt balansert husleielov når vi legger den fram så snart som mulig.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [17:32:47]: Det blir replikkordskifte.

Tobias Drevland Lund (R) [17:33:04]: Mitt spørsmål er ganske enkelt: Når kan Stortinget forvente seg å få en ny husleielov på bordet?

Statsråd Kjersti Stenseng [17:33:12]: Det blir ikke i denne vårsesjonen, og det tror jeg representanten vet. Jeg er opptatt av at vi skal legge den fram til høsten, og så fort som mulig. Vi jobber på spreng med den, og den er høyt prioritert. Så håper jo jeg at det rød-grønne flertallet er enda sterkere i den neste perioden, slik at vi skal få til en god enighet om endringer i husleieloven for å trygge leietakernes rettigheter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:33:52]: Når eg sit og jobbar med desse sakene, ser eg at det er veldig godt dokumentert at dårlege og utrygge buforhold påverkar helsa og påverkar barns oppvekst. Så les eg også at det psykiske stresset rundt å ha dårleg råd fører til at mange kjem i ein livssituasjon der dei kanskje blir sjukmelde,

og det er i det heile enorme kostnader for samfunnet. Har statsråden og regjeringa sett litt på kva ein kunne spare viss ein brukte – la oss seie – 10 mrd. kr på å sikre desse som har dårleg butryggleik, og ungar som veks opp som har flytta mange gonger, betre og trygge buforhold, der dei kan senke skuldrene litt og fungere betre både i jobb og elles? Har statsråden tenkt på det reknestykket?

Statsråd Kjersti Stenseng [17:34:57]: Jeg har ikke regnet på det i kroner og øre, men jeg tror jeg kan slå fast, i likhet med de fleste her, at det å forebygge at folk kommer i en vanskelig situasjon, er samfunnsøkonomisk mye bedre enn å komme med tiltak i etterkant, og det er veldig mye bedre for den det gjelder, både for seg selv og familien.

Jeg tror vi må jobbe på mange fronter. Her har vi diskutert mange tiltak for å trygge bosituasjonen og unngå at folk havner i en midlertidig og vanskelig bosituasjon. Vi må hele tiden jobbe for at folk har en lønn å leve av og sikkerhet for en trygg inntekt. Vi må ikke minst jobbe for at vi har gode, universelle løsninger som sørger for at vi har en sterk fellesskole, at vi har barnehagepriser som gjør at unger kan gå i barnehage – alt det som sikrer gode og trygge liv for folk. Det tror jeg er det viktigste vi kan gjøre for å unngå at folk kommer i en vanskelig situasjon, og også for å forebygge at det regnestykket handler om folk som har det vanskelig.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:36:01]: Den siste tida har eg sett at det er ei veldig aggressiv marknadsføring av korttidsutleige, på sosiale medium osv. Eg har googla og funne ut at viss eg kunne leigd ut ei attraktiv leilegheit i eit bysentrum på Airbnb, kunne eg kanskje teke 150 000 kr for ein månad. Eg har søkt opp sånne tilbod, og eg tenkjer at dette pressar leigemarknaden noko enormt. Ser statsråden at vi må lenger fram i skoa her, for det er snakk om folk sine liv, og det er snakk om samfunn som skal fungere med den arbeidskrafta som ein treng i nærleiken?

Statsråd Kjersti Stenseng [17:36:46]: Ja, absolutt. Vi må gjøre mer, for vi ser at det er for mange med midlertidige boforhold, og som ikke har gode og trygge boliger, og vi vet, ikke minst, hva det gjør for ungers oppvekstvilkår.

Noe av det vi må gjøre, er å få flere tilgjengelige boliger, at det bygges flere, og at vi har gode utleieboliger. Husbanken har gode verktøy, bl.a. Kobo, som er det systemet som skal bistå og kartlegge hvor mange tomme boliger som er rundt omkring i norske kommuner. Det er ganske mange, og hvordan får vi både sørget for at de er på leiemarkedet, og rustet dem opp, slik at de er gode å bo i? Vi må følge opp boligsosial lov, som ikke har vir-

ket så veldig lenge ennå, men som vi vet sikrer rettighetene og også gir noen plikter til kommunene. Der vet vi at det er mange som ennå ikke har implementert – for å bruke et dumt ord – loven skikkelig i kommunen, det mangler kompetanse om det. Så det er noen av de virkemidlene som jeg tenker vi må jobbe videre med.

Presidenten [17:37:50]: Replikordskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:38:14]: Det blei sagt her frå talarstolen at vi har nokre forslag som er veldig dårlege, at vi ikkje forstår marknaden, og at ikkje noko av dette vil løyse situasjonen for dei som treng ein meir stabil leigesituasjon.

Då lurar eg berre på dette: Noreg er eit av dei mest liberaliserte landa når det gjeld bustadmarknaden. Det er berre Ungarn som er meir frisleppt enn Noreg. Rundt oss har vi Leieboerforeningen, vi har LO, vi har Fagforbundet, vi har Kirkens Bymisjon. Både organiserte og uorganiserte leigetakarar roper på ein ny bustadpolitikk som skaper meir føreseielegheit og butryggleik for folk, særleg dei med låge inntekter. Marknaden fiksar ikkje det. Det er for dyrt å byggje til at denne gruppa kan kjøpe bustadene sine. Dei får ikkje startlån eingong. Her har vi eit politisk ansvar, og det hastar, for det er mange fleire som skal leige no enn det har vore før. Kommunane har busett 90 000 ukrainarar, og dei har ikkje økonomi til å kjøpe bustad, dei må leige bustad. Det finst leigetakarar som av ein eller annan grunn har dårleg råd, anten du er funksjonshemma, du er nyskilt, du får psykiske problem og ikkje greier å fungere i ein jobb og halde på inntektene, eller du generelt sett har låge inntekter som ikkje gjer det mogleg å kjøpe ein bustad.

Det er ei krise, og eg tenkjer at dette er eit politisk ansvar. Det er Stortinget sitt ansvar, og vi har fått til ein del i lag med regjeringa, vi har fått opp midlane til Husbanken, men viss ein byrjar å rekne på prisveksten på materiale som krigen i Ukraina og energiprisane har skapt, er det ikkje ein veldig stor reell vekst i det ein får ut i den andre enden av bustadene.

Eg kan ikkje forstå at det å bruke Husbanken endå meir for å løyse denne floken – sånn som vi føreslår her, og som Raudt gjorde i det førre forslaget sitt – vil skape kraftig inflasjon i Noreg. Det vi ville spare på den andre sida med omsyn til sosialhjelpsstønad, sjukmeldingar og dårlege oppvekstforhold for ungar, ville vere mykje større summar enn det som det ville koste om Stortinget tok seg saman og fekk dette på plass. Det vil ta tid, det tek tid å byggje, og no har det gått fleire år der det ikkje er gjort nok.

Presidenten [17:41:20]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [17:41:25]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg og Stig Atle Abrahamsen om å endre kommuneloven (Innst. 352 S (2024–2025), jf. Dokument 8:214 S (2024–2025))

Presidenten [17:41:43]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten sånn: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [17:42:19] (ordfører for saken): Vi skal nå behandle et representantforslag fra representantene Amundsen, Wiborg og Abrahamsen om å endre kommuneloven. La meg først takke komiteen for godt samarbeid. Jeg legger til grunn at både forslagsstillere og andre partier vil redegjøre for sine synspunkter.

Så over til hva Høyre mener om saken: Dagens kommunelov sikrer helhetlige budsjetter og hindrer at kommunenes budsjett eller økonomiplan blir en samling av ulike og innbyrdes vanskelig forenlige vedtak av enkeltposter eller enkeltpunkter. Med dagens regelverk skal det stemmes på nytt hvis ingen forslag får flertall ved første avstemning. Først hvis det heller ikke da oppnås flertall, skal det stemmes alternativt over de to forslagene som fikk flest stemmer. Den bundne avstemningen er altså en siste utvei når flertall ikke oppnås på en annen måte.

Dersom dette forslaget skulle bli vedtatt og loven skulle bli endret, risikerer vi i denne sal å gjøre et vedtak som vil bidra til at kommuner risikerer å stå uten et vedtatt årsbudsjett, og det vil jeg på det sterkeste fraråde. Vi har sett hvordan det kan gå også her i denne salen mellom denne regjeringen og samarbeidspartier når budsjettdebatter og avgjørelser dras ut. Det er ingen god situasjon, selv om de til slutt pleier å lande.

Lise Christoffersen (A) [17:44:13]: Takk til saksordføreren. Alle partier i komiteen, unntatt Fremskrittspartiet, er enige om at alle kommuner og fylkeskommuner må vedta økonomiplan og årsbudsjett før budsjettåret starter. Hvordan skal man ellers kunne styre en kommune eller et fylke på en ansvarlig måte?

Fremskrittspartiet ønsker å endre § 11-9 i kommuneloven. Den sier at når ingen helhetlige budsjettforslag eller forslag til budsjett eller økonomiplan får flertall,

skal det stemmes alternativt mellom de to forslagene som har fått flest stemmer. Hva skulle man ellers ha gjort?

Det Fremskrittspartiet nå vil endre, kom inn i kommuneloven i 1992, etter grundig utredning. Bestemmelsen ble vurdert og beholdt både ved årtusenskiftet og i gjeldende lov, som ble fremmet da Fremskrittspartiet selv satt i regjering.

Begrunnelsen fra tidlig 1990-tall står seg fortsatt, slik den er gjengitt i statsrådets brev til komiteen: å hindre at budsjett eller økonomiplan «blir en samling av ulike og innbyrdes vanskelig forenlige vedtak av enkeltposter eller enkeltpunkter», som «en slags siste utvei, når flertall ikke oppnås på annen måte».

Jeg var kommunepolitiker i Drammen både før og etter ny bestemmelse fra 1992 og husker godt tida før, da vi stemte post for post på både utgifts- og inntektssida og verbal for verbal. Resultatet ble lettere kaos. Utgifter og inntekter gikk ikke i hop. Utgiftene gikk langt utover vedtatte inntekter. Lange runder med saldering måtte til før budsjettet var på plass, ofte med et uforutsigbart resultat. Det var en lettelse da den nye bestemmelsen kom. Det var alle enige om. Vi måtte forhandle i forkant. Flertall og mindretall ble tydeligere for folk.

Jeg skjønner ikke hvorfor Fremskrittspartiet nå vil endre en regel som har fungert godt i flere tiår. Brenner tampen når jeg sier Askøy 2024? Fremskrittspartiet der skjønte at det var flertall for eiendomsskatt i kommunen. I stedet for å stemme subsidiært for Arbeiderpartiets forslag, som innebar lavere eiendomsskatt enn Høyres forslag, valgte Fremskrittspartiet å marsjere ut av kommunestyresalen. Som Aftenposten skrev på lederplass:

«Politikerne må stemme. For til syvende og sist er de valgt for å bestemme. Ikke for å stikke av, slik Frp gjorde på Askøy.»

Å feige ut er et litt mer folkelig uttrykk for akkurat det samme.

Arbeiderpartiet stemmer selvsagt mot Fremskrittspartiets forslag i denne saken. Noe annet ville vært helt uansvarlig. Lokalpolitikere kan ikke løpe fra ansvaret sitt, selv i saker som her, der Fremskrittspartiets samarbeidspartner Høyre i Askøy brøt deres felles valgløfte mot å innføre eiendomsskatt i kommunen. Fremskrittspartiet må stemme – som alle andre.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:47:33]: Det er litt forstemmende å registrere hvor liten tillit både Høyres og Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter ser ut til å ha til sine egne folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner. Dersom man mener at man skal opptre ansvarlig – og man mener tydeligvis at man er veldig ansvarlig her i Stortinget – hvorfor skal det være noe annerledes

for våre folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner? Alle folkevalgte har et ansvar for å sørge for fornuftige og gode prosesser, uavhengig av om man sitter i storting, fylkesting eller i kommunestyre.

Det Fremskrittspartiet foreslår, er ikke noe ekstremt. Det handler om å komme frem til en prosess som sørger for at man kan ivareta det hensynet at man i det politiske ordskiftet ikke skaper et bilde av politiske holdninger som enkelte ikke har – og som da også får konsekvenser i valg osv. – hvor man beskylder hverandre for å ha stemt for eller imot noe som man egentlig har vært imot hele veien.

Askøy er vel et eksempel på det. Det jeg kan si, er at vi ikke har foreskrevet en alternativ paragraf. Vi har et forslag som ber regjeringen om å komme frem til en bedre håndtering av den type alternativ ved votering av budsjett og økonomiplan i kommunene.

Så er det ikke verre enn å se på denne sal og hvordan Stortinget selv behandler budsjetter. Vi i Fremskrittspartiet – eller andre partier – tvinges aldri til å stemme for ting vi er imot, for man har lagt opp en budsjettprosess som respekterer og ivaretar det hensynet. Det er ikke noe annet vi søker. Det er derfor dette er et anmodningsforslag som søker å ivareta det hensynet at man ikke blir tvunget til å stemme for noe man er imot, og kan være til dels veldig sterkt imot. Det handler også om respekten for lokaldemokratiet og for det engasjementet som våre lokalpolitikere legger ned – frivillig, for øvrig, i sin fritid – og det er noe jeg tror bare hadde styrket omdømmet og villigheten til å stille opp og delta i politikken. For det er generelt et problem i dag at det er dårlig rekruttering til lokalpolitikken.

Men det brukes sterke ord imot dette. Dette er ikke så radikalt.

Presidenten [17:50:31]: Vil representanten ta opp forslaget?

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:50:34]: Ja, jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [17:50:36]: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [17:50:56]: Eg skal ikkje halde noko langt innlegg, for eg stiller meg bak dei føregåande talarane som har forklart veldig grundig kvifor ordninga er sånn som ho er no. SV har også det synet at det å få eit ansvarleg budsjett er viktigare, og det er også ei veldig viktig oppgåve for lokalpolitikarane våre å få det på plass.

Viss ein er i Stortinget og fleire parti forhandlar om ein budsjettavtale, er det litt sameleis. Det er ikkje alt ein er like einig i i den budsjettavtalen, men det er viktigare

å få han på plass enn å køyre sine egne kjepphestar heilt ut og lage ei regjeringskrise eller kva det skulle vere.

Så eg tenkjer at det er gode grunnar, som det også er vist til i føregåande innlegg og i statsråden sitt svar, for at denne ordninga er sånn som ho er. Vi støttar ikkje forslaget.

Tobias Drevland Lund (R) [17:52:16]: Jeg kan også slutte meg til veldig mye av det de foregående talerne har sagt. Nå er det slik at hvis man leser innstillingen, er ikke Rødt det partiet som går lengst i sterk kritikk av forslaget, for jeg skjønner hvor det kommer fra, også fra et parti som mitt eget, som ofte blir satt i en situasjon hvor man subsidiært må stemme for et budsjettforslag i kommunestyret eller fylkestingssalen fordi man kanskje ikke har blitt tatt med under forhandlingene, eller kanskje ikke har nok representanter til faktisk å kunne gjøre en veldig stor forskjell når budsjettet skal vedtas, og det skal dannes et flertall.

Likevel er jeg og Rødt veldig redd for konsekvensene hvis vi hadde vedtatt dette forslaget fra Fremskrittspartiet, og hvis man hadde satt enkelte kommuner og fylker i den situasjonen at man ikke hadde et gyldig budsjett før jul. Man kan jo spekulere på hvor glad Fremskrittspartiet er i USA, men jeg tror ikke vi ønsker amerikanske tilstander med at kommuner ikke har budsjetter de skal styre på. Det tror jeg ville vært veldig uansvarlig, og det virker som også et stort flertall i denne salen mener det.

Det er også viktig å slå fast at man i første avstemningsrunde har mulighet til å stemme for primærpolitikken sin og primærforslagene sine. På den måten kan man som parti synliggjøre tydelig hva man mener, og hva alternativene er, men i neste rekke må man sørge for at man får et flertall for et budsjett. Det er viktig.

Vi er også redd for at en utilsiktet konsekvens av dette forslaget kan bli en slags mindretallsparlamentarisme. Hvis det da bare blir sånn at et forslag får flest stemmer, men ikke nødvendigvis et flertall av stemmene, vil det jo ofte være opp til Arbeiderpartiets og Høyres partigrupper, som har flest stemmer bak seg i utgangspunktet, å kunne bestemme over kanskje et flertall i kommunestyret. Det tror jeg også er uheldig, og det er kanskje ikke det som er tenkt bak forslaget, men det kan bli et resultat av det.

Det er viktig å huske på at i Stortinget har vi parlamentarisme, og ute i kommunene og fylkene har vi formannskapsmodellen – veldig mange steder i hvert fall. Den er viktig å slå ring rundt.

Statsråd Kjersti Stenseng [17:54:52]: Kommuneloven har regler om stemmegivning ved behandling av forslag til økonomiplan og årsbudsjett som innebærer at kommunestyret og fylkestingsrepresentanter stemmer over et samlet forslag og får vedtatt økonomiplan

og årsbudsjett. Kommuner og fylkeskommuner har hatt disse reglene om stemmegivning siden 1992, og begrunnelsen for kravet om å stemme over et helhetlig budsjett eller en økonomiplan var å unngå at budsjettet eller økonomiplanen skulle bli en samling av ulike og vanskelig forenlige vedtak og enkeltposter eller enkeltpunkter, som det også er sagt her tidligere i debatten.

Kommunelovutvalget fra 1990 mente at loven måtte få en slik uttrykkelig bestemmelse om adgangen til å holde bundet avstemning i tilknytning til årsbudsjett og økonomiplan. Det vil si at dersom ingen forslag oppnår flertall ved første gangs avstemning, skal det stemmes på nytt over alle forslag som foreligger. Hvis det heller ikke ved annen gangs avstemning oppnås flertall for et samlet forslag, skal det stemmes alternativt over de to samlede forslagene til årsbudsjett som ved annen gangs avstemning får flest stemmer. Det skal altså skje to ordinære avstemninger før det eventuelt blir tale om bundet avstemning. Den bundne avstemningen skal være en siste utvei når flertall ikke oppnås på noen annen måte.

Avstemningsreglene for økonomiplan og budsjett gir anvisning på en enkel og grei prosedyre som løser et praktisk problem. Før regelen kom, hadde det i flere tilfeller vært problematisk å gjennomføre avstemninger i forbindelse med årsbudsjettet, fordi det enkelte parti eller den enkelte gruppe konsekvent hadde stemt for sitt forslag og mot alle andres.

Reglene om stemmegivning ved behandling av økonomiplan og budsjett setter i praksis krav til forhandlinger og kompromisser på tvers av partigrenser. Partier og enkeltrepresentanter må i fellesskap utarbeide forslag som det kan være mulig å enes om, og jeg mener det ville innebære en svekkelse av budsjettprosessen om representantene og partiene bare kunne fokusere på egne alternativer.

Reglene har blitt vurdert på nytt flere ganger, bl.a. i 2000 og med dagens kommunelov i 2018. Etter min vurdering er det svært viktig å ha bestemmelser i kommuneloven som sørger for at kommuner og fylkeskommuner stemmer over og får vedtatt et samlet årsbudsjett og økonomiplan. I likhet med flertallet i komiteen mener jeg derfor at det ikke er grunn til å endre den bestemmelsen.

Presidenten [17:56:37]: De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:57:44]: Jeg tror det er viktig å understreke at det er fullt mulig å etablere prosedyrer for votering eller avstemning i kommunestyret og fylkesting som ivaretar det hensynet som jeg oppfatter at de fleste som holder innlegg her, advarer om, nemlig at man ikke oppnår flertall for et budsjett og en økonomiplan.

Det er mange måter å organisere det på og metoder som man faktisk benytter seg av i andre demokratier i andre vestlige land. Muligheten f.eks. for å avstå fra å stemme er en sånn variant. Noen vil få flertall uansett hvis man legger til grunn ordførers dobbeltstemme i de mest ekstreme situasjonene – f.eks. Det er en variant. Det er ikke sånn at dette forslaget betyr at man ikke nødvendigvis klarer å vedta et budsjett og en økonomiplan, men det blir et annet flertall enn det blir når man blir tvunget til å stemme for noe man er imot.

Det tror jeg også hadde bidratt til mer transparens, mer gjennomsiktighet, for de politiske prosessene. Det man ofte opplever nå, er at man blir beskyldt for å være for noe man er imot, fordi man stemmeteknisk gjennom de voteringsordningene som kommuneloven foreskriver, blir tvunget til å ta stilling til et forslag. Det tror jeg undergraver demokratiet og det politiske ordskiftet. Jeg tror det er svært uheldig.

Og igjen: Vi har ikke giftet oss med hvilket alternativ som er mest hensiktsmessig for å ivareta det hensynet bedre. Men det er altså bare å vise til at Stortinget klarer det utmerket godt, riktignok innenfor parlamentarisme, men det går også an å etablere andre regler innenfor kommuneloven. Uansett kan man ivareta det på en god måte, uten at man risikerer at en kommune står uten et budsjett og en økonomiplan og balanse mellom inntekter og utgifter. Skjønt det siste ser ut til å være et problem uavhengig av hvorvidt man får vedtatt et budsjett eller ikke etter dagens regler.

Presidenten [17:59:58]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [18:00:05]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Sigbjørn Gjelsvik om å gi kommunene større frihet til å løse oppgavene og å redusere det statlige styringstrykket (Innst. 415 S (2024–2025), jf. Dokument 8:247 S (2024–2025))

Presidenten [18:00:26]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletida – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa. De som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletida, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sverre Myrli (A) [18:00:57]: La meg aller først si at Senterpartiet har fremmet mange gode forslag i repre-

sentantforslaget, men spørsmålet er hvorfor Senterpartiet har fremmet de forslagene nå. Eller rettere sagt: Hvorfor ble de forslagene fremmet 10. april? Da var jo et bredt stortingsflertall langt i prosessen med å igangsette et arbeid med å se på det en ofte kaller styringstrykket mellom stat og kommune – hvordan staten styrer kommunesektoren i Norge.

Det var da også kjent at regjeringen skulle iverksette det arbeidet som det brede flertallet hadde signalisert gjennom godt og konstruktivt arbeid gjennom vinteren og våren. Den 9. mai nedsatte regjeringen utvalget som skal se på og foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren, det som ofte blir kalt kommunekommisjonen. Det arbeidet er i gang, og kommisjonen eller utvalget – kall det hva du vil – skal komme med forslag allerede i inneværende år.

Det virker å være stor enighet om at en må gjøre noe med hvordan staten styrer kommunesektoren. Det har utviklet seg til å bli veldig detaljert og et veldig stort styringstrykk. Det er ikke sikkert at det er et like bredt flertall for alle forslag når vi kommer dit at vi skal gjøre endringer, men la i alle fall det utvalget nå få jobbe og legge fram forslag – antakeligvis kommer det forslag i flere omganger – og så får vi etter grundigere behandling se hva det er enighet om å endre, for noe må i alle fall endres. Det kan ikke fortsette slik som det er nå. Staten styrer kommunene på en for detaljert måte. Kommuner og kommunesektoren har for lite handlingsrom.

Vi mener, fra Arbeiderpartiets side, at vi nå ikke skal trekke fram enkeltforslag før vi har fått en helhetlig gjennomgang av dette. Vi venter på utvalgets arbeid, og så får vi komme tilbake til Stortinget om dette arbeidet senere. Vi kommer ikke til å stemme for noen av enkeltforslagene, selv om mange av dem i utgangspunktet er fornuftige forslag.

Mudassar Kapur (H) [18:03:55]: Høyre mener selvfølgelig at kommunene må være i stand til å tilby gode tjenester til sine innbyggere, og det forutsetter god tilgang på kompetanse og stort lokalt handlingsrom. Et godt handlingsrom krever at kommunesektoren ikke kan ha uforholdsmessig mange og detaljerte krav som går ut over muligheten til å innrette de kommunale tjenestene på en best mulig måte. Kommunepolitikerne over hele landet har gitt oss og fortsetter å gi oss tilbakemeldinger om det samme: at den totale mengden av statlige krav hemmer det lokale selvstyret. Det går ut over muligheten til å effektivisere driften og gjøre de prioriteringene kommunene ønsker.

Derfor fremmet Høyre i år et representantforslag om å få ned det statlige styringstrykket, og der vil jeg også legge til, av kollegiale hensyn, at det også var basert på en god debatt og diskusjon vi allerede hadde hatt gå-

ende i Stortinget. Flere partier hadde vist interesse for at styringstrykket må ned, det må sies, men for Høyre var det viktig at vi fikk dette inn i ordnede former, og at det ikke ble stykkevis og delt, som kanskje er det som er svakheten med dette forslaget. Jeg vet ikke nok om behandlingen av det forslaget som lå i Stortinget – som fikk flertall både for å legge til rette for at flere kommuner kan gjennomføre forsøk med nye måter å løse sine oppgaver på etter forsøks- og frikommuneprinsippet, og for at regjeringen skulle gjennomgå kommunesektorens oppgaver, med referanse til denne omstillingskommisjonen som er nedsatt nå – men det virker som om disse sakene har gått litt forbi hverandre her.

Mange av forslagene til Senterpartiet har et åpent preg av enten å prøve å melde seg på i debatten, komme i forkjøp av debatten eller ha sine egne forslag på siden. Det synes jeg er en helt fair måte å markere politikken sin på, men jeg tror faktisk at det hadde vært bedre om man hadde tatt de forslagene, merknadene eller synspunktene inn da vi behandlet den litt større saken.

Det er mye her som er fornuftig å løfte opp, uten at jeg tar stilling til enkeltforslagene, med ett unntak: Høyre kommer til å støtte forslaget om å redusere antall plankrav i plan- og bygningsloven fordi vi mener at plankravene må forenkles betydelig, også for å få bygget flere boliger raskere og billigere. Det hører også godt til mange av de andre debattene vi har hatt om boligpolitikk i dag.

Solberg-regjeringen gjennomførte et stort forenklingsarbeid i kommunesektoren og plan- og bygningsloven. Vi ser fram til hva denne kommisjonen skal levere, og nye debatter i Stortinget. Dette blir et lite sidespor med en miks av mye forskjellig, og derfor kan vi ikke gå inn for de øvrige forslagene.

Heidi Greni (Sp) [18:07:20]: Kommunene har lenge ropt varsku om at det samlede styringstrykket er altfor stort, og at de fratas muligheter til å bruke ressursene der de trengs mest. KS har sagt at dette må tas på alvor, og at det må komme endringer raskt. Derfor har Senterpartiet fremmet forslag som kan gjennomføres umiddelbart.

Arbeidet til kommunekommisjonen er Senterpartiet positive til, men vi kan ikke sitte og vente på at det arbeidet blir ferdig. Det er overraskende at ingen av forslagene får flertall, all den tid komiteen ser ut til å anerkjenne disse store utfordringene og man er enig i at her må det gjøres noe fort. Arbeiderpartiet ved Vågslid og Mo-flag tok initiativ til å få til et møte med KS og partiene på Stortinget. Der var alle tydelige på at her haster det å få gjort noe. Derfor er det spesielt skuffende at Arbeiderpartiet ikke støtter noen av våre forslag.

Som kjent er kommunesektoren under stort press når det gjelder tilgang på arbeidskraft. Generalistkommuneutvalget anbefalte redusert statlig detaljstyring. En rapport fra Direktoratet for forvaltning og økonomistyring konkluderer også med at det samlede trykket er altfor stort.

Et av forslagene er at vi må sørge for bedre samordning av nye lovprosesser og innføre et prinsipp om at det samlede lovtrykket overfor kommunene må vurderes ved innføring av nye lover. Det er gode hensikter bak mange av lovene, men summen blir aldeles gal. Derfor må dette prinsippet innføres.

Vi kan se til Danmark. Der har de frikommune-forsøk hvor de virkelig kan finne lokale løsninger og er fristilt fra alle regler og normer, f.eks. bestemmer de ti-metall og alt selv i skoleverket. Hele komiteen har vært der og sett hvor vellykket det er. Vi har frikommune-forsøk også i Norge, men kommunene får ikke nok frihet til å prøve ut nye løsninger som andre kommuner kan lære av. Vi trenger mer av slike forsøk i Norge, og derfor har vi fremmet et forslag om unntak fra EØS-regler i forsøksloven. Vi må også redusere overprøvelser fra statsforvalteren og la kommunene i større grad få definere nivået på tjenestene.

Hensikten med forslagene er å gi kommunene handlingsrom til å finne løsninger lokalt, når man vet at de vil mangle både hender og hoder i tiden framover, og at den mangelen bare vil bli større og større. Forslagene våre tar bl.a. utgangspunkt i innspillene fra KS, og det er endringer som kan innføres raskt og være til hjelp for kommunene. En redusert detaljstyring vil gi en mye mer fornuftig bruk av ressursene.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene i saken.

Presidenten [18:10:21]: Representanten Heidi Greni har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [18:10:40]: Det bør ikke herske noen tvil: Detaljstyringen av norske kommuner er blitt for omfattende, og det har konsekvenser. Det fører til ineffektivitet, det er dyrt, og det er dysfunksjonelt. Det er tvingende nødvendig å lette på styringstrykket på norske kommuner – og det ser det ut til at alle sitter og nikker og er enig i, men når det da kommer opp konkrete forslag, er det så lett å bare stemme imot. Da tror jeg at det å vise til prosess blir litt for enkelt, at man er uenig i prosessen og når det kommer opp, etc. Fremskrittspartiet stemmer for det vi er for, og mot det vi er imot, og da har det seg sånn at vi er enig i alle de forslagene som Senterpartiet har fremsatt, med unntak av to. Man skulle tro at flertallet egentlig er større, hvis man legger godviljen til, for dette er tvingende nødvendig: Vi er nødt til å fjerne store deler av den detaljstyringen som skjer.

Det er så lett – og det tar vi oss i, alle og enhver – ut fra gode ønsker å pålegge stadig mer detaljstyring av kommunene, fordi man har hatt et eller annet ønsket resultat, men det man da foreskriver for hele Kommune-Norge, fungerer ikke nødvendigvis i hver enkelt kommune, i hvert enkelt lokalsamfunn. Man må legge til rette for mer dynamiske løsninger, hvor man kan finne frem til gode løsninger lokalt, og det har vi alle et ansvar for å sørge for.

Fremskrittspartiet er uenig i to av forslagene her. Det ene gjelder PISA. Når det gjelder nasjonale prøver, mener Fremskrittspartiet at det faktisk er ganske viktig at vi som nasjon har oversikt over resultatene i norsk skole, for det er helt fundamentalt for utformingen av vår skolepolitikk, som for øvrig har vært fallende og dårlig gjennom flere tiår, men også for kommunen selv, for å kunne ha oversikt over hvor man best setter inn ressursene for å oppnå bedre resultater for de elevene man har i skolen. Så det å fjerne disse er ikke et eksempel på god styring.

Fremskrittspartiet støtter de aller fleste forslagene, altså med unntak av to, og jeg stiller spørsmål ved hvorfor ikke Høyre støtter flere. Jeg mener at man kunne ha skaffet flertall for flere av disse forslagene, det burde egentlig ikke vært noe problem. Det samme gjelder Arbeiderpartiet. Så kan vi heller se bort fra at det er Senterpartiet som fremmer dette. Det er ikke det det handler om; det handler om at gode forslag blir vedtatt – og ikke hvem som foreslår dem, og når det gjøres.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [18:14:07]: Det blei snakka om kommunekommisjonen og at det trengst eit arbeid for å redusere styringstrykket. Det støttar for så vidt SV også, men vi er nok av dei som er meir spent på kva som kjem ut av den hatten der når ein har knadd på han. Vi meiner at mange av desse reguleringane trengst for å beskytte svake innbyggjarar, dei trengst for å sikre tenester til folk som kanskje treng det veldig mykje, men der nokre kanskje har lyst til å rasjonalisere det vekk fordi ein skal spare pengar. Vi tenkjer at det kanskje er andre løysingar på det enn akkurat å redusere styringstrykket. Difor synest eg det er veldig vanskeleg å ta stilling til ein sånn samlehatt, men vi har stilt oss bak nokre av desse forslaga.

Vi har i mange år vore imot PISA-prøvene. Vi kan gjerne måle og arbeide med kvalitet i skulen, men vi tenkjer at PISA-prøven ikkje er ein god måleparameter. Sameleis støttar vi å gjere nasjonale prøver til læringsstøttande utvalsprøver. Når det gjeld romartalsvedtaka, er vi ikkje med på IV:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om reduserte plankrav i plan- og bygningsloven.»

Vi trur at det å styre bruken av areal er nødvendig å gjere ut frå nasjonale mål. Både dei forpliktingane vi har

etter klimaavtalen, og dei forpliktingane vi har etter naturavtalen, er sånne store, overordna spørsmål som vi treng skikkelege plankrav for å styre etter – mellom anna – og også det å sikre kvalitet i bygg osv.

Dermed har eg gjort greie for det som vi støttar i dette representantforslaget.

Tobias Drevland Lund (R) [18:16:37]: La meg starte med å si at det er viktig at den regjeringsnedsatte kommisjonen – kommunekommisjonen – får gjort et godt arbeid. Det ser vi alle fram til å se resultatet av.

På tross av at det skjer et arbeid og blir gjort en jobb, velger Rødt å støtte forslag her fra Senterpartiet. Det er politikk vi er for. Vi har i lang tid ment at dette teste-, pugge- og måleregimet, bl.a. i form av PISA-testene og nasjonale prøver, er noe som tar mye ressurser og tid fra det som burde være det aller viktigste, nemlig å gi elevene kunnskap på skolen, ikke måle oss både her og der.

I tillegg mener jeg et par av forslagene her også er ganske forsiktige og noe som burde samlet bred støtte i Stortinget, f.eks. å be regjeringen gjennomgå rapporteringen i skolen for å forenkle og unngå dobbeltrapportering. Jeg tviler på at det er partier som vil gå opp her og si at de er for dobbeltrapportering. Det er det samme med å foreta gjennomgang av lover og forskrifter som berører kommuner direkte, og som i praksis er foreldet, med hensikt om å oppheve dem. Det kan sikkert være mange tilfeller av sovende lovverk og forskrifter som for alle praktiske formål ikke har så veldig mye å si i dagens styring av kommunene. Det er også et forslag som burde ha skaffet større støtte i denne salen.

Vi ønsker flere av forslagene velkommen og er med på flere av dem. Samtidig ser vi fram til den større debatten som foregår nå, og som kommer til å foregå når vi får framlagt arbeidet fra kommunekommisjonen, som vi ser fram til resultatet av.

Statsråd Kjersti Stenseng [18:18:48]: Det er helt riktig at kommunesektoren er under stort press når det gjelder økonomi og tilgang på arbeidskraft. Skal norske kommuner og fylkeskommuner fortsette å gi gode tjenester til innbyggere over hele landet, må vi både ha et kritisk blikk på hvordan staten styrer kommunene og også gjennomføre faktiske endringer.

Det utfordringsbildet har jeg i flere runder i denne salen opplevd at det er stor tverrpolitisk enighet om. Jeg deler også fullt ut forslagsstillernes ønske om å gi kommunene større frihet til å løse oppgaver og redusere det statlige styringstrykket.

Det er også bakgrunnen for at regjeringen har satt ned en kommisjon som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren og legge til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Kommisjonen skal

også se på om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødige høye kostnader og lite effektiv oppgaveløsning. Derfor må jeg – med all respekt – si at jeg føler vi nå har en diskusjon om temaer vi allerede har både vært enige om og satt i gang et arbeid på.

Svært mange av de problemstillingene som blir tatt opp i de ulike delforslagene, blir vurdert i den kommisjonen. Regjeringen vurderer også løpende hvordan vi kan legge til rette for en best mulig kommunesektor, gjennomgå regelverk og andre rammebetingelser og også gjøre endringer parallelt med at kommisjonen jobber.

Jeg ser at det er ulike flertall i komiteen for ulike forslag. Et forslag til vedtak her er å endre forsøksloven og få unntak fra EØS-regelverket. Det forslaget var ikke kommentert i innstillingen, men EØS-regelverket reguleres som kjent av EØS-avtalen og EØS-loven. Det følger av dette at forsøksloven og forsøk med hjemmel i loven må være i tråd med EØS-regelverket. Det er helt legitimt å være kritisk til EØS-avtalen, og det bærer også forslaget preg av. Regjeringen mener på sin side at EØS-avtalen tjener Norge godt, og at nå ikke er tidspunktet for å så tvil om Norges vilje til å etterleve EØS-forpliktelser.

Det er også et forslag nr. 7, som Stortinget allerede har gitt sin tilslutning til.

Jeg håper vi i fortsettelsen også kan gå grundig gjennom dette og få en helhetlig reformering av hvordan staten styrer kommunene, øke handlingsrommet og lette styringstrykket. Jeg tror det blir best hvis vi gjør det helhetlig, ikke stykkevis og delt.

Presidenten [18:21:30]: Det blir replikkordskifte.

Heidi Greni (Sp) [18:21:53]: Kommunene har lenge ropt varsko om at det samlede styringstrykket er altfor høyt, og at de fratas muligheten til å bruke ressursene effektivt. KS har sagt at dette må tas på høyeste alvor, og at det må komme endringer umiddelbart. Arbeiderpartiet viser til kommunekommisjonen. Jeg er veldig glad for at arbeidet med kommunekommisjonen er satt i gang, men jeg deler absolutt KS' syn om at mens dette arbeidet pågår, må det gjøres grep som kan gjennomføres uten at en har en helhetlig gjennomgang av kommunesektoren. Vi vet at dette utvalget nettopp er nedsett, det skal jobbe en tid, og det skal levere hovedrapport i 2026. Mitt spørsmål er: Når forventer statsråden at eventuelle lovendringer som kommunekommisjonen foreslår, vil kunne være iverksatt og gi effekt i kommunene?

Statsråd Kjersti Stenseng [18:22:54]: Først vil jeg si at jeg også fullt ut deler KS' syn om at det vi kan gjøre noe med raskt – lavthengende frukter, som vi pleier å

omtale det som – skal regjeringen jobbe med. Vi sier det også i forslaget til kommuneproposisjon, f.eks. at vi bør gå gjennom øremerkede tilskudd og se om vi bør gjøre noe med det fortløpende.

Lovendringer tar sin tid. Når det gjelder det som kommisjonen skal legge fram i innværende år – jeg skal ikke forskuttere det, for det er kommisjonen som bestemmer det selv – er det kanskje lett å tenke seg at en først kan legge fram det som man raskere kan gjøre noe med, og så skal kommisjonen legge fram en hovedrapport i 2026. Så blir det ordinær behandling, der regjeringen skal vurdere det, komme til Stortinget og gjennomføre en lovendring. Akkurat når det arbeidet blir ferdig, skal jeg ikke forskuttere, men jeg er opptatt av at kommisjonen skal jobbe raskt, og det gjør den når den skal ha sitt første møte nå i juni og legge fram forslag allerede før jul.

Heidi Greni (Sp) [18:24:01]: Jeg ser for meg at hvis det kommer en rapport i 2026 – så skal regjeringen behandle det, og da er vi kommet til 2027 – er det kanskje 2028–2029 før kommunene ser virkningen av dette. Mener statsråden det er akseptabelt at Kommune-Norge skal driftes på den måten det gjøres, fram til f.eks. 2028, når alle kommuner melder tilbake at det ikke er bærekraftig? Det går ikke rundt. Det er for mange oppgaver, for mye detaljstyring og for lite folk. Det handler ikke bare om penger, det handler rett og slett om at det er for liten tilgang på folk som kan jobbe i disse yrkene, og ressursene blir veldig dårlig utnyttet. Ta f.eks. lærernormen på skolenivå: Den gjør at der det er minst behov for lærere, er det kanskje flest lærere, og de må flyttes. Så mener statsråden det er akseptabelt hvis vi ikke ser resultater før i 2028?

Statsråd Kjersti Stenseng [18:25:03]: Jeg er opptatt av at vi skal se resultater før 2028, og det er derfor jeg også har sagt at regjeringen parallelt med kommisjonens arbeid og før kommisjonen skal levere noe, skal gå gjennom og se på hva vi kan gjøre for å forenkle, øke handlingsrommet og lette styringstrykket, og se på øremerkede tilskudd og annet som man forholdsvis raskt kan gjøre noe med.

Forskrifts- og lovendringer tar den tiden det tar. Hvordan behandlingen av lovendringer er i Stortinget, kjenner stortingsrepresentanten vel så godt til som meg. Noen ting må ta tid. Det jeg er mest opptatt av, er at vi klarer å få til et bredt flertall om store endringer, for det trengs. Det er ikke bærekraftig å fortsette som nå. Derfor er jeg opptatt av at vi får til endringer som står seg over tid, og som vi også kan være enige om litt uavhengig av politisk farge, for å gi forutsigbarhet for kommunesektoren.

Heidi Greni (Sp) [18:25:58]: Et helt annet tema: Når komiteen reiser rundt, kommer det stadig tilbakemeldinger fra flere og flere kommuner om at overkjøringen fra statsforvalterens side blir verre og verre. Noen får et enkeltvedtak om en tjeneste, kommunen rigger et godt system rundt den som har behov for tjenesten, og så kommer statsforvalteren og forlanger at man skal bruke dobbelt så mye ressurser. Det er en kjempeutfordring for kommunene at det de oppfatter som godt nok, oppfatter statsforvalteren som for dårlig. Hvis vi skal fortsette denne runden, ender vi til slutt med at alle har et enkeltvedtak, for får man et enkeltvedtak, får man en dobbelt så god tjeneste. Er det nå på tide at Kommune-Norge definerer hva som er godt nok, og at kommunenes vurdering blir mye mer vektlagt?

Statsråd Kjersti Stenseng [18:26:58]: Det er en villet politikk gjennom mange år at det skal være veldig godt å bo i norske kommuner, og at innbyggerne har grunnleggende trygghet og rettigheter. Den problemstillingen representanten Greni reiser nå, er noe av det jeg mener kommisjonen må gå grundig gjennom og se på. Er vi på et nivå som er bærekraftig på sikt, eller må kommunene ha større frihet til å kunne bruke ressursene sine på andre måter?

Statsforvalterens overprøving av kommunene skjer i hovedsak gjennom klagebehandling eller lovlighetskontroll. Muligheten til å overprøve kommunenes frie skjønn er regulert i forvaltningsloven, så det er mye vi må endre gjennom lov hvis vi ønsker et større handlingsrom for kommunene. Jeg er litt opptatt av at proposisjonen med forslag til ny forvaltningslov ligger til behandling i Stortinget nå, og dette er et tema som også bør drøftes i den forbindelse.

Igen: Vi skal jobbe raskt med det vi kan gjøre noe med raskt, og så skal kommisjonen få tid til å foreslå store endringer, som denne salen forhåpentligvis blir enig om.

Presidenten [18:28:00]: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Bjørnstad (Sp) [18:28:24]: Skolen skal først og fremst være en trygg og god arena for barn og ungdom – et fellesskap der elevene lærer det grunnleggende, å lese, skrive og regne, men også får utvikle seg til hele mennesker, med praktiske ferdigheter, kunnskap om natur og samfunn og evne til å samarbeide og ta vare på hverandre.

For Senterpartiet handler skolepolitikk om å ha tillit til dem som står i klasserommet, og gi dem tid og handlingsrom til å gjøre jobben sin godt. Da er vi nødt til å rydde opp i unødvendig byråkrati og detaljstyring.

Frigjort tid i skolen handler ikke om å gjøre mindre, men om å gjøre mer av det som betyr noe: være tettere på elevene, følge opp de som strever, samarbeide med kollegaer, gi god undervisning og bygge trygge læringsmiljøer. Vi må tilbake til kjernen, for det er det som virker.

Derfor har Senterpartiet lagt fram tre konkrete forslag for skolefeltet i denne saken.

For det første: Vi ber regjeringen om å gjennomgå rapporteringen i skolen for å forenkle og unngå dobbeltrapportering. Lærere og skoleledere skal bruke mer av tiden på elevene og mindre på byråkrati. Altfor mange skoleansatte opplever at tiden forsvinner i skjema og rapporteringskrav som ikke skaper en bedre skolehverdag. Dette er tid vi ikke har råd til å sløse med.

For det andre: Vi foreslår å avvikle norsk deltakelse i PISA. PISA-målingene gir sammenlignbare internasjonale resultater, men til hvilken nytte for norsk skolepolitikk? PISA har bidratt til å forskyve oppmerksomheten vekk fra skolens brede samfunnsmandat i retning av en mer snever målstyring og internasjonal benchmarking. Det er på tide at vi setter ned foten. Vi trenger et vurderingssystem som bygger tillit, fremmer lokal utvikling og gir mer relevant kunnskap for norske forhold.

Og for det tredje: Vi ønsker å gjøre nasjonale prøver til læringsstøttende utvalgsprøver. I dag brukes prøvene både som verktøy for læring og som grunnlag for styringsinformasjon. Det fungerer dårlig. Prøver som skal støtte elevens utvikling, må utformes med nettopp det som hovedmål. Da får læreren bedre informasjon, og elevene får færre tester og mer mening.

Senterpartiet vil ha en skole med mer tillit og mindre detaljstyring, der læreren får være lærer, og eleven får lov til å være elev. Da må vi ha mot til å rydde i systemet og til å stille spørsmålet: Hvem er dette egentlig til for? Hvis svaret ikke er «eleven», da må vi tørre å gjøre noe med det.

André N. Skjelstad (V) [18:31:35]: Jeg fikk gleden av å høre litt av denne debatten, og spesielt la jeg merke til representanten fra Senterpartiet. Det er jo interessant at en etter å ha sittet med kommunalministeren i tre år, er så kritisk. Det er også interessant at da vi hadde en debatt i kommunalkomiteen i 2017, og vi prøvde å effektivisere Kommune-Norge med å se på et helt tydelig behov for mer kompetanse rundt omkring i kommunene, var det litt andre ord fra samme representant. Statsforvalterne er det jo vi som gir signalene til når det gjelder hva de skal styre, og da er det vi som ikke kan være såpass kontrollkåte på detaljstyring. Men de stående spørsmålene er jo etter hvert: Hvor mange ganger skal vi kontrollere hverandre her i landet? Har vi faktisk behov for det? Er det kanskje på tide at vi har litt mer

tillit til at i utgangspunktet handler folk og kommunene til det beste? Etter 28 års erfaring i kommunepolitikken kan jeg si at vi i Kommune-Norge bruker for mye tid på detaljstyring og kontroll.

Det er også interessant at allerede noen få år etter at vi hadde en kommunesammenslåingsprosess, ned til 357 kommuner, begynner kanskje til og med Senterpartiet å se behovet for at det handler om å tiltrekke seg kompetanse også rundt omkring i kommunene, med interessante arbeidsoppgaver. Det er ikke sikkert at det er like interessant når enkeltpersoner sitter alene på kontoret.

En annen interessant ting er at det på slutten av en periode kanskje begynner en oppvåkning i Senterpartiet som gjør at en ønsker å ha mer fokus på innholdet i skolen, i stedet for på antall skolebygg. Det er også interessant at en beveger seg mot å skyte på en kommunalminister, selv om en bare for noen måneder siden satt i samme regjering. Senterpartiet er kanskje i ferd med å våkne. Det er tvilsomt at jeg får oppleve det, men det kan i så fall være en gledelig overraskelse hvis det skjer.

Per-Willy Amundsen (FrP) [18:34:22]: Det er aldri for sent å våkne. Det synes jeg vi skal være litt mer romslige for at det er rom for – å våkne, altså.

Så tenker jeg at dette utviklet seg veldig raskt til en skolepolitisk debatt, og da tror jeg det er litt viktig at vi skiller når det gjelder hva som er hensikten med å redusere styringstrykket til kommunene. Som foreldre har vi forventninger til hva skolen skal være for våre barn. For min del og for mitt partis del handler det først og fremst om læring. Det handler om å formidle kunnskap, og det handler om at våre barn skal ta til seg kunnskap og bli gode samfunnsborgere. Det er ikke alle de andre oppgavene som skolen etter hvert er pålagt å være og å gjøre – og jeg holdt på å si at den nesten er i ferd med å overta foreldrerollen. Det er ikke skolens oppgave. Vi har et ansvar som foreldre til å ivareta det forholdet, og så forventer vi at skolen skal levere på innhold.

Rektorene forteller at de bruker over halvparten av sin tid på å rapportere. Nettopp det er et problem. Det er et byråkrati som vi har skapt her, ut fra de beste hensyn. Vi skal vite, vi skal forstå, og vi skal involvere oss. Det er mobbing, det alt mulig – det er alle mulige hensyn vi skal ha inn i skolen. Vi vedtar nye skolefag. Det er mye rart som skjer i denne salen som jeg ikke nødvendigvis tror utvikler skolen til det beste.

Det sentrale og kjernen er læring, og resultatene er blitt dårligere over tid. Det er et faktum. Styringstrykket er nok en del av det, men jeg tror også vi må forstå at det er en forutsetning for faktisk å vite hva våre podere lærer i skolen, at vi faktisk må måle litt på de kunnskapsresultatene som denne skolen faktisk leverer på. Jeg synes det

er kjekt å vite om den skolen mitt barn går på, i den kommunen hvor han bor, leverer en god skole eller ikke. Det har vi som foreldre rett til å vite. Det å fjerne den type målinger har ingenting som helst for seg. Det er viktig at vi skiller mellom det som handler om målrettede krav og målinger, og det som handler om unødvendig byråkrati.

Jeg er ikke helt sikker på at Senterpartiet klarer å skille mellom de to forholdene. Fremskrittspartiet klarer i hvert fall det. Vi vil kutte i byråkratiet. Vi vil kutte i overstyringen av norske kommuner. Vi imøteser den diskusjonen og debatten som kommer, og de lovendringene som nødvendigvis må gjøres.

Heidi Greni (Sp) [18:37:38]: Representanten Skjelstad fikk meg til å ta ordet. Det var litt vanskelig å forstå hva han ville fram til. Det var nesten så han antydte at kommunereformen hadde løst en del av disse oppgavene. En må kanskje unnskyldte representanten, for det er en stund siden han har sittet i komiteen, og han har kanskje ikke fulgt med, men fra 2017 til 2025 har det ikke blitt mindre kompetanseutfordringer i Kommune-Norge. Det har blitt større.

Det er ikke sånn at de sammenslåtte kommunene har mindre utfordringer med å skaffe kompetanse. Det er ikke sånn at det er mer attraktivt å jobbe i de sammenslåtte kommunene, særlig ikke på de sykehjemmene som ligger i den nedlagte delen av kommunen – der rådhuset er borte, der kompetansearbeidsplassene er borte. Det er mye verre å skaffe kompetanse innen pleie og omsorg i de kommunene som har blitt nedlagt under kommunereformen.

Og det er ikke sånn at det er de små kommunene som har disse utfordringene. Den jeg refererte til, som hadde kjempestore utfordringer med enkeltvedtak osv. og med å skaffe nok kompetanse, var Sarpsborg kommune. Det vil jeg påstå er en relativt stor kommune i norsk sammenheng.

Ikke minst blir det mye mer byråkrati i de sammenslåtte kommunene, og andelen av byråkrater i forhold til dem som faktisk er på gulvet og møter brukeren, har blitt mye, mye større dess større kommunene er.

I debatten her viser Arbeiderpartiet til kommunekommisjonen, og at alle forslag til forenkling må ses på sammen med den. Vi støtter kommisjonen, og jeg håper den kommer med mange gode forslag, men jeg mener det er bekymringsfullt hvis vi ikke skal sette i gang noe allerede nå. Det er store utfordringer nå, og vi vet alle sammen at demografiutviklingen gjør at utfordringene vil bli større og større i tiden framover. Dette er ikke bare et småkommune-problem. Det er de store byene som har utfordringer med f.eks. lærernormen, noe som gjør at Trondheim måtte flytte et ganske stort antall lærere

fra utsatte områder der de hadde behov for ekstra styrking, og til skoler i Midtbyen med ressurssterke elever og stort sett med studiespesialisering der de ikke hadde bruk for det.

KS-lederen sa 9. mai, i forbindelse med kommisjonen:

«Samtidig mener vi at regjeringen kan iverksette flere endringer ganske så umiddelbart. Det handler om politisk vilje og evne til å prioritere muligheter for en sektor som hver dag leverer viktige tjenester til innbyggerne.»

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [18:40:49]: Når eg høyrer representanten Skjelstad, er det iallfall heilt openbert at Senterpartiet og Venstre har ei fundamentalt forskjellig tilnærming til kva det handlar om når ein skal gje kommunane større fridom. Svaret til representanten Skjelstad er tydelegvis at ein skal leggje ned flest mogleg kommunar, og at ein òg skal leggje ned skular, for å gje større fridom lokalt. Kva handlar vårt svar om når det gjeld å gje større fridom? Jo, det handlar om å gje større makt til lokalsamfunna, det handlar om å gje meir nærleik – ikkje om å eskalere sentraliseringa, som var det som skjedde i dei åtte åra Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti i fellesskap utgjorde fleirtalet.

Det handlar òg om at vi må fortsetje ei utvikling for å auke det lokale handlingsrommet. Eg er bekymra når hovudsvaret frå regjeringa som vert gjeve i debatten, er at ein viser til ein kommisjon som skal sitje og jobbe framover. Vi må ha konkrete løysingar, for utfordringane for kommunane vert berre større og større for kvar dag.

Kommunane har gjennom dei siste åra opplevd ein stor kostnadsvekst, nye krav og forventingar, og det er difor utruleg viktig å vise til, som bl.a. Senterpartiet har fremja forslag om i denne saka, at når det kjem nye krav og nye lovreguleringar, då må dei vurderast opp mot den samla belastinga for kommunane.

Gjennom dei siste åra, mens Senterpartiet sat i regjering, vart det teke viktige grep for å bidra til auka handlingsrom for kommunane, bl.a. på eit viktig område som arealpolitikken, i nasjonale forventingar til lokal og regional planlegging, og òg knytt til initiativ til frikommuneforsøk og etablering av systemet med bygdevekstavtalar. I staden for å slå saman kommunar og lage større og meir fjerne einingar, må ein leggje til rette for nye løysingar for samarbeid mellom kommunar, for å ta tak i utfordringane for framtida. Svaret er ikkje å fjerne lokale folkevalde og ha dei lenger unna befolkninga, men å leggje til rette for nye løysingar for å ta tak i dei reelle utfordringane som kommunane står i. Vi har òg vore opptekne av og teke initiativ til ei tillitsreform.

Det er fint å høyre i mange samanhengar at ein er oppteken av meir fridom for kommunane. Senterpartiet har i denne saka fremja ei rekkje konkrete forslag som nettopp skal bidra til det. Det er godt å sjå at ein del andre parti støttar ein del av forslaga, og òg at nokre av dei har fleirtal i komiteen, men her er det behov for langt sterkare handling, og det er det som ligg i mange av dei forslaga som Senterpartiet har fremja.

André N. Skjelstad (V) [18:44:01]: Den selektive hukommelse og den selektive erkjennelse har ikke sunket helt inn for Senterpartiet. Det er noen få måneder siden de forlot kontorene. Jeg regner med at mye av forarbeidene er de samme som da de gikk ut.

Det er også interessant at en snakker om hvordan stoda er i Kommune-Norge, av mange grunner. I fjor, på Senterpartiets vakt, var det et underskudd på ca. 4 mrd. kr i Kommune-Norge. Det er realiteten. Det er fint å slå seg på brystet og se framover.

Jeg tror ikke det løser alt å slå sammen kommuner, men det jeg er helt overbevist om, er at vi er nødt til i mye større grad å fokusere på kompetanse innenfor kommunesektoren. Jeg tror ikke det løses med å bruke en dansk modell, for geografien i Norge er helt annerledes. Men det blir hult for et parti som gikk ut av regjering for noen måneder siden, å stå her og være høy og mørk, for en god del av medansvaret for kommunal sektor er i høyeste grad Senterpartiets, og det kan de ikke løpe ifra.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [18:45:43]: Senterpartiet har aldri fraskrive seg det ansvaret som vi har teke gjennom dei åra vi sat i regjering og bidrog med viktige grep for å ivareta kommunane i ei krevjande tid, eksempelvis gjennom full kompensasjon for meirutgifter og mindreinntekter under koronapandemien. Berre i 2022 utgjorde det ca. 10 mrd. kr, som Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering i fellesskap bidrog med, og seinare òg med ekstraordinære løyvingar i fleire samanhengar for å møte den auka kostnadsveksten. Seinast i etterkant av at ein la fram statsbudsjettet for 2025, vart det lagt fram tilleggsløyvingar både for 2024 og 2025 for å møte ein aukande kostnadsvekst generelt og i tillegg auka kostnader som følgje av auka krav og forventingar til kommunane.

Så er det behov for å fortsetje dette, ut frå den situasjonen og det bildet ein ser for kommunane, i motsetning til det som høgresida legg opp til, eksempelvis Høgre i sitt alternative budsjett for inneverande år, med ei redusert løyving på ca. 3,5 mrd. kr samanlikna med det budsjettet som fekk fleirtal. Det er behov for å styrkje kommuneøkonomien framover. Det er ei av hovudprioriteringane som Senterpartiet har lagt på bordet inn mot revidert budsjett i år, nemleg styrking av både økonomien til kommunane og økonomien til fylka, bl.a. for

å ta innover seg den sterke kostnadsveksten som har vore innanfor transportsektoren, kollektiv, ferje og båttilbod, og òg på fylkesvegside. Vi har òg behov for å styrkje primærkommunane, der vi har lagt på bordet forslag om ei styrking med 2 mrd. kr i inneverande år, og i tillegg ei ytterlegare styrking i kommuneproposisjonen. Så det handlar om å møte utfordringane som skjer løpande, og det er Senterpartiet veldig oppteke av.

Presidenten [18:47:23]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [18:47:50]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om å nå salgsmålene for elektriske vare- og lastebiler (Innst. 470 S (2024–2025), jf. Dokument 8:163 S (2024–2025))

Presidenten [18:48:12]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Morten Stordalen (FrP) [18:48:47] (ordfører for saken): La meg først takke komiteen for samarbeidet om denne saken. Komiteen merker seg forslagsstillernes ønske om politiske grep for å nå målene et stortingsflertall har satt for elektriske kjøretøy i flere kjøretøykategorier, herunder forslag om både avgiftsøkninger, fritaksordninger og ulike krav knyttet til offentlige anskaffelser.

Jeg vil også vise til at statsråden i sitt svar henviser til forslag om avgiftsendringer, til arbeid med statsbudsjettet og til at eventuelt ytterligere krav knyttet til kjøretøyteknologi først bør utredes av relevante fagmyndigheter. Det har i denne saken også vært avholdt skriftlig høring vedrørende forslaget.

Komiteens flertall støtter ikke forslagene som ligger i saken. Jeg antar videre at de øvrige partier redegjør for sitt syn i saken. Fremskrittspartiet mener at det skal være et mangfold av kjøretøyteknologier og drivstofftilgjengelighet i kjøretøymarkedet. Dette er viktig av både innovasjons-, valgfrihets- og beredskapshensyn. Disse medlemmer fra Fremskrittspartiet kan ikke støtte en samfunnsutvikling der alt skal elektrifiseres, som kan bringe oss i en situasjon med energimangel og beredskapsmessig sårbarhet.

Erlend Larsen (H) [18:50:21]: Forslaget peker på utfordringene med å nå klimamålene for varebiler og lastebiler. I hovedsak dreier det seg om å få på plass insentivordninger gjennom innkjøp og bruk, altså bompenge, å opprette en hensiktsmessig ladeinfrastruktur og å sikre et prisnivå for strømmen som gjør det attraktivt å gå til anskaffelse av elektriske vare- og lastebiler.

Forslaget har vært på en skriftlig høringsrunde. Det er i utgangspunktet mange gode forslag, men de er utfordrende slik de ligger på bordet, ettersom konsekvensene ikke er klargjort. Likevel er det elementer i forslagene som regjeringen bør se nærmere på. Samtidig er det slik at klimatiltak bør vurderes helhetlig, og Stortinget behandler i disse dagene klimameldingen. Det er her slike diskusjoner bør gå. Dessuten har flere av forslagene budsjettkonsekvens, noe som bør tas gjennom budsjettprosesser, eller de griper inn i lokalpolitiske prosesser. Flere har direkte budsjettkonsekvenser som vi ikke har oversikt over, slik som forslagene nr. 1 og 2.

Forslagene griper inn i det som krever lokalpolitisk forankring, i forslag nr. 3. Det er innført nullutslippskrav til offentlige anskaffelser av personbiler, varebiler og bybusser. I tillegg er det innført nullutslippskrav til ferjer og ferjetjenester. For anleggsplasser i transportsektoren gjennomføres det pilotprosjekter for å teste ut bruk av nullutslippsløsninger, mens det i Nasjonal transportplan er varslet en vurdering av om det kan settes mål eller stilles krav til anleggsplassene. Samtidig kan det være langt bedre måter å oppnå miljøkravene i anleggssektoren på enn å vurdere transportløsningene, slik forslagene nr. 4 og 5 går inn på.

Vi er også skeptiske til detaljstyring av Enova slik det ligger an til i forslag nr. 6, og det er viktig at vi ikke kommer på kant med statsstøttereguleringen, som i forslag nr. 8, noe statsråden presiserer i sitt svarbrev til komiteen.

Høyre støtter intensjonen om at vare- og tungbiltransporten må få bedre insentiv for å speede opp hurtigheten i det grønne skiftet. Dette kan gjøres gjennom avgiftssystemet, men også gjennom tilgang på kollektivnett, innkjøring i byer, parkering etc., forhold som gir fordeler uten å koste penger. Det bør også løftes.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [18:52:52] (leiar for komiteen): Gjennom dei seinare åra har det skjedd ei stor omstilling av transportsektoren i Noreg knytt til større bruk av elektriske køyretøy, men òg andre nullutslippskøyretøy. Ikkje minst har utviklinga kome langt innanfor personbilsegmentet, der dei aller fleste nye bilar som vert selde no, er nullutslippskøyretøy.

Det er ein betydeleg lågare andel per i dag når det gjeld lettare varebilar, og ikkje minst når ein kjem til tyngre køyretøy og til lastebilar. Men det er det nokre år-

saker til, og det er viktig at vi legg til rette gjennom positive verkemiddel for ei gradvis omstilling av den flåten. Samtidig er det òg viktig at vi bidreg til at ein framleis har ulike løysingar, at ein har ein beredskap knytt til at ein har ulike køyretøy med ulike drivlinjer. Det er òg viktig å sjå på kostnaden knytt til omstilling. Det å stille urealistiske krav eller krav som er ekstremt dyre og heller ikkje kuttar dei store utsleppa, er ikkje den beste vegen å gå framover.

Vi må ha køyretøy som fungerer til føremålet. For ulike segment av tyngre køyretøy ser ein at det er ulik bruk av den nye teknologien. På kortare distansar, eksempelvis i det området som vi no er i, og i situasjonar der ein følgjer faste ruter, der det er moglegheit for heimelading for dei tunge køyretøya, og der køyretøya høyrer heime i eins eiga verksemd, eventuelt der ein skal losse og laste, så er det betydeleg bruk av elektriske køyretøy og andre nye teknologiske løysingar, medan på lengre distansar, der ein skal bevege seg over store delar av Noreg og med langt fleire høgdemeter som skal forse-rast, er det framleis andre løysingar som primært vert valde.

Derfor handlar det om å leggje til rette gjennom gode verkemiddel for at utviklinga kan fortsetje. I går besøkte eg bedrifta Nordic Booster i Rælingen, som nettopp legg til rette for løysingar for batteriteknologi og lading, bl.a. inn mot tungbilsegmentet. Noko av det som dei er opptekne av, og som vi òg fremjar forslag om i den saka her, er nettopp å leggje til rette for og vurdere nye støtteordningar for bedriftslading, sånn at ein gjennom positive verkemiddel kan bidra til å få fart på utviklinga, medan det vert heilt feil å straffe dei som framleis er avhengige av å bruke fossile løysingar. Og så vil eg ta opp nokre forslag til slutt.

Presidenten [18:56:03]: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp de forslagene Sp er med på.

Mona Fagerås (SV) [18:56:34]: Veitrafikken er den tredje største kilden til klimagassutslippene i Norge, og tung- og varebiler står for over halvparten av utslippene fra veitrafikken.

Norge har vært en pioner når det gjelder politikk for å fremme elektrifisering av personbiler, men for nytte-transporten går omstillingen sakte. Derfor er det skuffende for oss i SV ikke å få flertall for noen av de forslagene vi har lagt på bordet for å fremme elektrifiseringen av vare- og lastebiler. Det er langt igjen før vi når målet Stortinget har satt om at 100 pst. av salget av lette varebiler skal være elektriske i 2025 – og jeg minner om at vi er i 2025 nå, så vi har altså ikke lang tid på oss. Også for lastebilene ligger vi langt bak målene. Jeg er bekymret for at vi ikke ligger an til å nå målene for nyttetranspor-

ten, og mener at vi er nødt til å ta i bruk flere virkemidler for å nå målene.

Fossile varebiler har omtrent dobbelt så høye utslipp per kilometer som fossile personbiler, men engangsavgiften på fossile varebiler er mye lavere enn for personbiler. Det ikke er noen forskjell i teknologisk modenhet mellom lette og tunge varebiler. Vi mener derfor at alle elektriske varebiler bør ha fritak for trafikkforsikringsavgift. I dag har alle elektriske varebiler tvert imot høyere trafikkforsikringsavgift enn sine fossile konkurrenter. Forstå det den som kan.

Bompengefritak har bidratt til at flere velger elektrisk. Lastebiler er omfattet av bompengefritak fram til 2030, og Oslo kommune har innført bompengefritak for elektriske varebiler fram til minst 2030. En nasjonal regel om bompengefritak for elektriske varebiler i en overgangsfase fram til 2030 burde derfor også vært innført.

Det offentlige kan spille en kjempeviktig rolle for å fremme klimavennlige løsninger gjennom offentlige innkjøp, og tydeligere miljøkrav til transport i offentlige anskaffelser kan bidra til å fremme overgangen til nullutslippsløsninger. Flere kommuner går foran, f.eks. Oslo, som fra 2025 har innført et krav i sine anskaffelser om at transport av varer og tjenester skal skje med nullutslippskjøretøy eller biogasskjøretøy.

Jeg er utrolig skuffet over at ingen vil være med på våre forslag, bortsett fra Venstre, men sånn er det nå engang. Vi kommer fortsatt til å kjempe for dette, for det er viktig at vi når disse målene.

Jeg tar opp forslagene SV står bak.

Presidenten [18:59:20]: Representanten Fagerås har tatt opp de forslagene hun refererte til.

André N. Skjelstad (V) [18:59:23]: Det er ikke mye jeg er uenig med representanten Fagerås i her. Vi støtter forslagene som ligger her, men det er noen kommentarer som kan være på sin plass.

Hvis vi ikke tydeliggjør dette, må i hvert fall det offentlige Norge, som kommune og stat, være foregangsmodell, men det er jo ikke sånn i hele landet. Noen steder er det veldig bra, mens andre steder henger man dessverre etter.

Da representanten Fagerås holdt sitt innlegg, fikk det meg til å tenke på da jeg tjenestegjorde som troppsjef i garden i 1988. Da var jeg noen turer i Holmenkollen, og da så man hele bildet av byen – det lå en smog over hele byen. Det gjør det ikke lenger fordi man har vært forutseende nok til å ta grep. Vi er nødt til å ta grep – ikke skue bakover, men tenke framover på dem som kommer etter oss. Da jeg var her i 1988, var det bortimot et helt dekke over byen. Sånn er det ikke lenger. Derfor er det nødvendig at vi tør å ta riktige grep, selv om det

har noen omkostninger. For det handler om framtiden, og den framtiden kan vi ikke skusle bort.

Nils Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:01:27]: Regjeringen har gjort mye for å kutte klimagassutslipp fra transportsektoren, og Norge er som kjent langt fremme når det gjelder bruk av nullutslippskjøretøy.

Det er viktig fordi transportsektoren står for en stor andel av klimagassutslippene, og transportsektoren må derfor også stå for en stor andel av utslippskuttene. Vi har mange virkemidler som treffer varebiler og lastebiler.

Prising av utslipp gjennom klimaavgifter og deltakelse i EUs kvotesystem er det viktigste virkemiddelet i norsk klimapolitikk, og CO₂-avgiften treffer varebiler og lastebiler på samme måte som den treffer andre utslippskilder. Økt CO₂-avgift fører til at det vil være dyrere å velge dieseldrevne varebiler og lastebiler, og det gir derfor også insentiver til å velge nullutslippsløsninger. Innblanding av biodrivstoff fører til at de direkte utslippene fra dieselskjøretøy går ned. I tillegg er biodrivstoff dyrere enn diesel, og det gjør elvarebiler og ellastebiler mer konkurransedyktige.

Enova har både gitt støtte til etablering av ladeinfrastruktur og selvfølgelig også til kjøp av kjøretøy. Tunge nullutslippskjøretøy er i praksis fritatt for betaling av bompenger, og regjeringen vil heller ikke åpne opp for bompengebetaling for tunge nullutslippskjøretøy i perioden fram mot 2030. Det er innført nullutslippskrav til offentlige anskaffelser av varebiler. Vi vil også vurdere å gi tunge nullutslippskjøretøy tilgang til kollektivfeltene. Et forslag fra Statens vegvesen har nettopp vært på offentlig høring.

Vi bruker altså hele verktøykassa for å få ned utslipp fra transportsektoren. Vi mener at vi allerede har tatt i bruk mange virkemidler rettet mot utslippskutt fra varebiler og lastebiler. Men det er selvfølgelig viktig å fortsette å jobbe for å benytte effektive virkemidler for å få ned klimagassutslippene fra transportsektoren.

Presidenten [19:03:40]: Det vert replikkordskifte.

Mona Fagerås (SV) [19:03:52]: Dersom overgangen til nullutslippsløsninger skal fungere, kreves det infrastruktur for lading over hele landet. Regjeringens ladestrategi og plan for ladestasjoner for tunge kjøretøy må følges tett opp. Enovas støtteordning for underveislading må fortsette. Det er dessverre sånn at Enova har avsluttet sitt støtteprogram for bedriftslading. Vi i SV mener dette var for tidlig, og det er åpenbart uheldig for utrulling. Mitt spørsmål til ministeren blir: Jobbes

det for nye støtteordninger, særlig rettet mot mindre bedrifter og aktører som kan samarbeide om ladeinfrastruktur?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:04:48]: La meg først si at jeg deler representantens synspunkter når det gjelder at det er viktig at vi følger opp den strategien og de planene vi har når det gjelder å etablere ladeinfrastruktur. I Nasjonal transportplan har vi lagt opp til å bruke 3,7 mrd. kr for å etablere rasteplasser, hvileplasser og døgnhvileplasser. Det er, som representanten viser til, en offensiv tilnærming fra Enova for å støtte å komme i gang med utbygging av ladeinfrastruktur til tungbil. Det har vært en rekke tildelinger allerede, og det er kommet godt i gang. Ambisjonen er at vi etter hvert skal få et velfungerende marked også her.

Når det gjelder Enova, tilfører vi dem betydelige midler, men de har også stor grad av frihet over hvordan de disponerer de midlene for å få høyest mulig måloppnåelse. Det er veldig mange bedrifter og virksomheter som har fått støtte til den type depotlading. Da er det vanligvis sånn at Enova gjør en vurdering av om dette er modent eller ikke, og om de skal flytte ressursene til andre sektorer eller områder for å bidra til å nå utslippskutt.

Mona Fagerås (SV) [19:05:50]: Effektleddet i nettleien, sånn det praktiseres av nettselskapene, skaper store utfordringer i transportsektoren. Lastebillading er avhengig av høye effekter for at lastebilene skal kunne utnyttes på samme måte som diesellastebiler. Den høye effekttariffen gir enten svært dyr lading eller dårlig lønnsomhet for ladeselskapene, noe som kan føre til at omstilling til nullutslippslastebiler stopper opp. Ifølge Grønt landtransportprogram betaler flere transportører ca. 180 pst. mer i nettleie for sine depotladere enn sammenlignbare kunder hos nettselskapet, og ladeoperatørene som har offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur, betaler rundt 280 pst. mer. Vil ministeren støtte en utredning for å løse utfordringene som eierne av lastebilladere opplever?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:06:57]: Dette er energiministerens ansvarsområde. Det er han som er ansvarlig for NVE og energipolitikken, men han har gitt meg innspill, og det han sier, er at nettselskapene er pliktige til å tilby alle som etterspør nettjenester, ikke-diskriminerende og objektive tariffer. En særregulering for en spesifikk næring vil bryte med det prinsippet. Unntak for enkelt næringer vil også kunne være i strid med statsstøtteregelverket, så han anbefaler ikke Stortinget å gå i den retningen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:07:43]: Svaret på det siste spørsmålet viser at utfordringa er at vi må ha tiltak

som funkar for den enkelte sektor, og målretta tiltak. Det er difor Senterpartiet, saman med SV, er inne i forslag som går på å vurdere korleis ein kan utforme effektivt ledd som betre reflekterer bruksmønsteret til ladeoperatørane knytt til tungbillading.

Så til det første temaet som representanten Fagerås tok opp: Det er heilt riktig at støtteordninga for bedriftslading som Enova hadde, vart avvikla. Det skjedde vel før jul i fjor. Noko av utfordringa er – når statsråden seier at teknologien er «moden» – at dette ikkje berre handlar om at ein skal introdusere ny teknologi; det handlar om at ein må byggje ut ein ladeinfrastruktur som er tilstrekkeleg i heile Noreg, for at det skal kunne fungere effektivt, for å omstille køyretøyflåten. Så vil statsråden bidra til at ein no får effektive løysingar for å fortsetje den omstillinga?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:08:46]: Jeg mener at den satsingen som Enova nå gjør med å finansiere utvikling av nye hurtigladestasjoner for tungbil, er veldig, veldig viktig. Det henger veldig godt sammen med det som vi, sammen med Senterpartiet, ble enige om at vi skulle gjøre da vi laget Nasjonal transportplan, hvor vi sa at vi skulle utvikle langt flere døgnhvileplasser, og vi skulle tilrettelegge dem for ladeinfrastruktur. Samtidig har Enova nå blitt tilført mye midler for å kunne gjøre jobben med å finansiere merkostnader og hjelpe det markedet i gang. Det vurderer jeg at er det aller, aller viktigste, og så registrerer jeg at Enova mener at det nå er riktig å ikke bruke midler på det å avhjelpe bedriftene med å etablere ladestasjoner på bedriftene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:09:29]: Det er nettopp det som er den store utfordringa per i dag. Dette er jo noko av det som blir etterspurt frå transportnæringa, men òg frå bedrifter som har nær kopling mot å tilby tenester knytte til batteri- og ladeløysingar, eksempelvis Nordic Booster, som eg viste til, som viser at ein har hatt ei veldig positiv utvikling, men som er i ferd med å stoppe opp, nettopp som følgje av at den støtteordninga ein hadde for bedriftslading, ikkje lenger er til stades.

Då er jo spørsmålet om ein, frå statsråden si side, kan vurdere andre støtteordningar – då eventuelt ikkje gjennom Enova, viss Enova ikkje lenger er ei mogleg løysing for å ivareta det behovet som ein framleis har for depotlading. Det er nettopp det som er etterspurt frå mange bedrifter, det å kunne få også heimelading, slik at ein kan få effektive løysingar for å plassere bilane heime mens ein ladar – til ein rimeleg kostnad.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:10:35]: Det er ikke veldig ukjent for oss i denne salen at når Enova avslutter et program for å bruke pengene på andre områder, vil det ofte være noe misnøye knyttet til det, for da vil

de pengestrømmene gå andre steder. Det gjelder nok også i dette tilfellet.

Jeg har tillit til at Enova nå klarer å gjøre det som er deres mandat, nemlig å sette de pengene i arbeid på en sånn måte at vi får mest mulig klimagasskutt. Hele hensikten med Enova-ordningen er jo at de skal bruke midlene der hvor de gir størst effekter. Jeg er veldig opptatt av at Enova nå bruker ressursene sine på å støtte utbyggingen av ladeinfrastruktur. Det er det som vil være den viktigste nøtten å knekke for at vi nå skal kunne få tungbil over på nullutslippsløsninger.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:11:17]: Det som er utfordringa, og der vi har nokre felles ambisjonar når det gjeld omstilling – i dette tilfellet knytt til tungbilar – er å få ein større andel med nullutslippsløysingar. Det som statsråden viste til i sitt innlegg, er jo at når det gjeld eksempelvis å bruke avgifter, er ein villig til å bruke stadig sterkare verkemiddel og auke avgiftene, mens no, når det gjeld dei positive verkemidla for å bidra til at ein får bygd ut ein ladeinfrastruktur som gjer at det er eit verkamt tiltak for fleire i bransjen, då viser ein ikkje den same viljen. Det er jo det som ofte er utfordringa, at veldig mange i dag vel elektriske lastebilar fordi det er ei meir moderne løysing, og fordi det er ein betre arbeidsplass for mange, men ein vert avgrensa av at ladeinfrastrukturen ikkje er tilstrekkeleg utbygd.

Difor spør eg igjen statsråden om han vil vere villig til å vurdere nye løysingar, nettopp for å få fart igjen på bl.a. det som går på depotlading.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:12:16]: Det er faktisk sånn at det er gjort vesentlige bevilgningsøkninger til Enova i budsjettforlik i denne salen, og deriblant har en vært veldig tydelig på at en stor del av midlene skal gå til omstilling i transportsektoren. Derfor er det ikke helt riktig når man beskriver at man bare er villig til å bruke det ene verktøyet i kassen. Man er nemlig villig til å bruke flere verktøy i kassen.

Jeg mener at vi bør ha tillit til at Enova velger å bruke de midlene på den måten at vi får mest mulig utslippskutt igjen for hver krone vi bruker. Det tror jeg vi alle bør være tjent med i disse prosessene.

Presidenten [19:12:50]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

Sak nr. 18 [19:12:56]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om lavere avgifter og enklere regelverk for campingbiler, om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank

Edvard Sve og Morten Stordalen om kjøretøytekniske forenklinger for tungbiler, og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Trygve Slagsvold Vedum og Trine Fagervik om endret vektgrense for bobiler i førerkortregelverket (Innst. 438 S (2024–2025), jf. Dokument 8:187 S (2024–2025), Dokument 8:190 S (2024–2025) og Dokument 8:220 S (2024–2025))

Presidenten [19:13:31]: Etter ynske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Jone Blikra (A) [19:13:54] (ordfører for saken): Innst. 438 S, som vi nå skal behandle, omfatter tre representantforslag.

Representantforslag 187 S omfatter i stort forslag om endring i avgift for campingbiler, samt endringer i beregning av takster for ferjetransport. Komiteen viser til at avgiften på campingbiler allerede i dag utgjør i overkant av 20 pst. av avgiften som ville ha påløpt om kjøretøyet hadde blitt registrert som personbil. Komiteen viser også til at det senest i 2022 ble foretatt visse forenklinger og lempninger i bestemmelsene angående typegodkjenning av campingbil.

Representantforslag 190 S omfatter forslag om å delegere myndigheten til å gjennomføre årlig ADR-kontroll til godkjente ADR-verksteder. ADR står for den europeiske avtalen om internasjonal veitransport av farlig gods. Komiteen viser til at Direktoratet for sikkerhet og beredskap allerede har utredet dette og ikke anbefalt en slik overføring til private aktører. Representantforslaget inneholder også forslag om å delegere myndighet til å utføre brufølgetjeneste for tung spesialtransport til private aktører. Komiteen viser til at dette ble gjort i 2017, men ordningen ble reversert da det viste seg at dagens hjemler i vegtrafikkloven ikke er tilstrekkelige for å kunne ivareta sikkerhet og krav til kompetanse.

Representantforslag 220 S dreier seg om å endre førerkortregelverket slik at man med førerkort klasse B kan kjøre bobil på inntil 4 250 kg. Komiteen viser til at vårt førerkortregelverk er knyttet til det øvrige europeiske regelverket, og at en slik endring allerede er i ferd med å bli vedtatt i EU og derfor vil kunne bli en del av det norske regelverket ved innlemmelse av dette EU-direktivet.

Jeg vil samtidig varsle at Arbeiderpartiet kommer til å stemme for forslag til vedtak I, som gjelder at godkjenning av ekstra lengde på vogntog som følge av aerodyna-

misk førerhus også skal gjelde for modul- og tømmervogntog.

Erlend Larsen (H) [19:16:24]: Det er en rekke forlag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet i denne saken. Vi i Høyre kan støtte noen av dem.

Vi ser behovet for å utvide førerkort klasse B til å tillate kjøretøy på opptil 4,25 tonn. Noe av årsaken til at vi støtter et nasjonalt unntak fra det europeiske førerkortdirektivet, er at elektriske biler og små lastebiler blir tynge på grunn av batterier. Etter dagens regelverk kan man kjøre bil på inntil 3,5 tonn med tilhenger på inntil 750 kg med førerkort klasse B, noe som gir en totalvekt på bil og henger på 4 250 kg. Det er en forutsetning for vår støtte at direktivet åpner for nasjonale unntak.

Det er grunn til å minne om at nasjonale unntak fra internasjonale avtaler betyr at et unntak fra vektgrensen kun vil gjelde for kjøring i Norge. Kjøper man en bobil på 4 250 kilo, vil en ikke ha lov til å kjøre utenfor Norges grenser før andre land utvider sine grenser for førerkort klasse B.

Fremskrittspartiet foreslår at årlig ADR-kontroll kan delegeres fra Statens vegvesen til godkjente verksteder. Dette støtter vi. Et privat verksted som blir godkjent, vil ha like god kvalitet på kontrollen som Statens vegvesen. Det viktigste her er å legge til rette for at norske lastebileiere får en effektiv drift og vedlikehold av sine kjøretøy slik at kostnadene kan holdes nede, og bidra til at de er konkurransedyktige mot naboland.

I Norge er det Statens vegvesen som har brofølgetjeneste. Markedsaktører opplever at denne tjenesten ikke blir tilstrekkelig prioritert. I tillegg er kostnadsnivået allerede høyt og økende. Vi støtter også forslaget om at myndigheten til å utføre brofølgetjeneste for tung spesialtransport delegeres til private aktører.

Det stilles stadig nye krav til kjøretøy for å få til så lave utslipp som mulig. Aerodynamisk utformet førerhus gir en reduksjon i energiforbruk på opptil 5 pst. Slike førerhus medfører noe økt lengde for bilene, noe som er innenfor EUs regelverk for vektor og dimensjoner, ifølge forsvarsstillerne. Derfor vil vi også støtte dette forslaget.

Med dette tar jeg opp de forslagene Høyre er en del av.

Presidenten [19:18:31]: Representanten Erlend Larsen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:18:55] (leiar for komiteen): Noreg er eit fantastisk og langstrakt land, og det er veldig mange som har stor glede av å feriere rundt i Noreg. I stadig større grad bruker ein bubil når ein ferierer rundt i Noreg. Med den einigheita som er vorten presentert i kveld, mellom Arbeidarpartiet, Senterpartiet

og SV, registrerer eg at det framleis vil vere slik at bubilfolket ikkje vil få auka avgifter, uansett om ein campar på campingplassar eller har anna type parkering når ein er rundt.

Til det denne saka handlar om: Det er eit gledeleg fleirtal, vil eg seie, som har slutta seg til det som Senterpartiet har fremja i denne saka, men som òg har vore eit krav og eit ønske frå bubilfolket over tid, nemleg at ein skal auke vektgrensa for bular i Noreg. I dag kan ein køyre ein bubil på inntil 3,5 tonn tillaten totalvekt, men samtidig kan ein kople på ein hengjar på 750 kg og ha ei samla vekt på 4 250 kg. Det er mykje betre både for trafikksikkerheita, for komforten og på alle vis at ein gjer det mogleg at dei 750 kg vert plasserte på bubilen i staden for på ein hengjar bak. Dersom ein beveger seg på litt smale og svingete vegar, som det framleis er rikeleg av i Noreg, og møter nokon som gjer at ein eksempelvis må ryggje, er det langt å føretrekkje at ein har all vekten samla på bubilen og ikkje har ein hengjar på 750 kg bak.

Vi er veldig glade for at eit fleirtal i komiteen har slutta seg til at ein ber regjeringa så raskt som mogleg leggje fram forslag om ei nasjonal tilpassing av førarkortregelverket, slik at ein med førarkort klasse B kan køyre bular med inntil 4 250 kg, samtidig som tillaten totalvekt for bil og hengjar framleis skal vere det same.

Vi er òg opptekne av at dette ikkje skal verte forsinka av dei pågåande prosessane som er i EU. EU har òg på gang forslag om å gjere tilsvarende endringar, og det er venta at dei endringane vil kome om ikkje altfor lang tid, forhåpentlegvis. Men dette er jo ei lenge etterlengta endring, og vi må sørge for rask endring i Noreg.

I tillegg meiner vi, knytt til forslag om AutoPASS på ferje, at ein må redusere storleiken på førehandsbetalinga for alle køyretøy, uavhengig av om det er bular eller andre. Det må gjelde storleiken på køyretøyet og ikkje kva slags føremål det er til.

Til slutt: Vi støttar òg forslaget om ekstra lengde på vogntog som følgje av aerodynamiske førarhus.

Eg vil ta opp dei forslaga som Senterpartiet er med på.

Presidenten [19:22:07]: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har teke opp dei forslaga som han refererte til.

Morten Stordalen (FrP) [19:22:19]: Det er ikke noe nytt at Fremskrittspartiet fremmer en rekke forslag knyttet til kjøretøyforenklinger, forskriftsendringer og endring av regelverk i denne salen, men det som er nytt – jeg skal være positiv – er at flere partier faktisk slutter opp om det som senest for et år siden ikke var noen gode forslag. Jeg er fornøyd, selv om det er Senterpartiets tekst med hensyn til B-førerkort og 4 250 kg som nå får flertall, selv om Fremskrittspartiet har et ganske likelydende forslag, som vi har fremmet flere år på rad.

Det er helt riktig, som Gjelsvik sier, at man i EU har jobbet med dette ganske lenge. Tyskland sa for flere år siden at de ville endre det, og tok det opp, så det er egentlig ikke noe hokuspokus i utgangspunktet. Hvis man vil, får man det til i Norge. Det er flere endringer i Norge som gjelder kun i Norge, selv om man har endret på vekter og hastigheter, som man ikke kan gjøre ellers i Europa. Så det er fullt mulig, hvis man ønsker å gjøre det, å gjennomføre Stortingets vilje.

Det er interessant når det gjelder endring med aerodynamisk førerhus på modul- og tømmervogntog, at så lenge det er el, er det lettere å få til endring av lengder og vekter i dette landet. Dette er fornuftige forslag, som jeg for så vidt er veldig fornøyd med at man faktisk sier ja til. Jeg synes det er litt rart at 25 cm lenger i et sånt vogntog har vært veldig vanskelig i direktoratet og departementet å kunne si ja til, selv om bransjen har etterlyst det lenge.

Det er for så vidt også gledelig at det nå er flere partier, Høyre og Venstre i hvert fall, som støtter ADR-kontroll og ser det urimelige i at man skal ha kontroller på to forskjellige steder – at man har EU-kontroll på ett sted, og så har man ADR på et annet sted til en annen tid. Det bør gå an å legge til rette hvis man ønsker å gjøre det lettere for bransjen og ønsker å ta arbeidsfolk på alvor, som Arbeiderpartiet pleier å si. For meg er alle arbeidsfolk – alle som driver med et eller annet, med næring eller en jobb.

Så til brufølgetjenesten: Det er helt riktig at det ble gjort om i 2017. Det var vel Terje Moe Gustavsen som sa at han ville endre og se til f.eks. Sverige – han skulle se på forenklinger. Det er veldig spesielt at man har en egen etat i Statens vegvesen, og så sitter disse med de spesialtunge vogntogene og venter på en i Statens vegvesen – det kan gå noen timer, og taksameteret går – som kommer for å se at vedkommende kjører midt på brua, riktig plassert, og så kjører han og sier ha det godt. Dette må det gå an å gjøre smartere. I Sverige har man en ganske god ordning, som fungerer. Man kunne for så vidt tenkt teknologi og filme at man kjører midt på brua; dersom man ikke gjør det, burde det få alvorlige konsekvenser. Dette henger ikke helt på greip.

Fremskrittspartiet er i dag fornøyd med at det iallfall er flere forslag som får noe støtte – som ikke var fornuftige i fjor, men som er det i år. Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [19:25:21]: Då har representanten Morten Stordalen teke opp dei forslaga han viste til.

Mona Fagerås (SV) [19:25:23]: Jeg har stor forståelse for bobilentusiastene. Det må være fantastisk å feriere land og strand rundt fra en bil. Jeg har selv vært på bobilferie, og entusiasmen ble desto større da jeg opp-

daget at alle som hadde bobil, hilste på hverandre. Det var et samhold og veldig hyggelig.

Men som lofoting ser jeg jo en litt annen side av særlig utenlandske bobilcampere. Det er et stort problem med villcamping og at disse utenlandske turistene ikke legger igjen så mye penger lokalt, fordi de har med seg alt de trenger i bobilene. Så i motsetning til representanten Gjelsvik er jeg ikke like fornøyd med at bobiler skal unnsnippe besøksbeskatning, men den debatten får vi ta i morgen.

Så til voteringen: I likhet med Arbeiderpartiet går SV inn i I, men ikke i II.

André N. Skjelstad (V) [19:27:09]: Jeg har stor forståelse for at vi lever forskjellige liv. Jeg har aldri vært på noen bobilferie eller campingvognferie. Vi er alle forskjellige, og derfor er det også viktig at vi får en sann type forenkling som det legges opp til her. Vi får da et flertall både i I og II, som gjør at dette blir enklere. Vi er også med på å støtte en del mindretallsforslag, så jeg mener at summa summarum blir dette en videre forenkling. Selv om EU har varslet, er vi i forsettet for å gjøre den forenklingen i Norge.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:28:14]: Det representantforslaget som er fremmet av flere, handler om endringer av regelverk for campingbiler og tunge kjøretøy. Jeg mener det er viktig at vi ser på dette området, og at vi har et regelverk som er hensiktsmessig og forståelig, samtidig som det selvfølgelig – og det trumfer det meste – må være hensynet til trafikksikkerhet som veier tungt.

Det er i flertallsinnstillingen i dag fremmet forslag til to vedtak om henholdsvis aerodynamisk førerhus og førerkort for bobiler med vekt på inntil 4 250 kg. Jeg tenkte å kommentere dem særskilt.

Jeg vil bemerke at det ikke er forbud mot å benytte aerodynamisk førerhus for tømmervogntog og modulvogntog i dag, men maksimal tillatt lengde på kjøretøyet kan da ikke overskrides. Den 6. mai sendte Statens vegvesen på høring forslag om at tillatt lengde for bl.a. modulvogntog og tømmervogntog skal kunne overskrides der det brukes godkjent aerodynamisk førerhus. Høringen vil bli fulgt opp på vanlig måte, og jeg oppfatter at dette vil følge opp vedtaket i tråd med det som er komiteens tilråding.

Den 25. mars 2025 ble det politisk enighet mellom EU-parlamentet og Rådet om nytt førerkortdirektiv, og Norge avventer nå endelig vedtakelse og publisering av direktivet. Enkelte førerkortklasser får etter det nye direktivet utvidede vektgrenser. Dette vil være aktuelt for innehavere av førerkort klasse B, som har bobil, men da med tillatt maksimal vekt opptil 4 250 kg. Forutsetninger for å kunne benytte disse utvidede vektgrensene er

at det gjennomføres kurs og/eller førerprøve. Jeg er positiv til å følge opp en slik endring så raskt som mulig innenfor de alminnelige prosedyrer for gjennomføring av nytt EØS-regelverk.

Jeg viser også til at det vil være en overgangstid før slike regelverk vil gjelde i EU-landene. Jeg kan imidlertid informere om at vi allerede er i gang med vurderinger av hvordan direktivet kan gjennomføres i norsk rett. Det må vurderes nærmere om det skal kreves prøve eller opplæring eller begge deler. I tillegg må det, avhengig av hva som blir valgt, lages kurs eller innføres førerprøve. Forslag til gjennomføring vil bli sendt på høring på vanlig måte når det er ferdig utredet.

Jeg skal møte mine nordiske kollegaer i Luxembourg i morgen i forkant av EUs transportministermøte, og også her vil EUs nye førerkortdirektiv bli diskutert.

Presidenten [19:31:05]: Det vert replikkordskifte.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:31:18]: Eg merkar meg med interesse det statsråden sa i sitt innlegg. Eg reknar med at statsråden òg har merka seg det som fleirtalet i komiteen har landa på, der ein ber regjeringa så raskt som mogleg leggje fram forslag om nasjonal tilpassing av førarkortregelverket, slik at ein med førarkort klasse B kan køyre bubil med inntil 4,25 tonn totalvekt, samtidig som tillaten totalvekt for bil og hengjar framleis skal vere 4,25 tonn. Eg er veldig einig i at ein skal ivareta trafikktryggleik. Samla totalvekt for bil og hengjar vil altså verte det same som før. Det er litt vanskeleg å sjå for seg at det skal vere meir utfordrande trafikktryggleiksmessig å ha 4,25 tonn plassert på bilen enn å ha 3,5 tonn på bilen og ein hengjar på 750 kg bak. Ein skulle tru at det ville verte meir trafikksikkert. Kvifor meiner statsråden at det er trafikktryggleiksmessige utfordringar ved dette?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:32:24]: Nå er det slik at dette blir en del av førerkortdirektivet. Vi er positive til å gå i gang med å implementere det i norsk rett. Det er det noen prosedyrer for. Det vil ta noe tid, og det gjelder både for Norge og EU, fordi det er overgangstider i EU og selvfølgelig også EØS-prosessen vi må gjennom.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:32:47]: Det er veldig fint at statsråden seier at han er tett på prosessar i EU og følger det som skjer der, men eg håpar at statsråden er like tett på aktørane i bubilbransjen i Noreg og andre aktørar som har kjennskap til bubilar, om korleis eit regelverk vil kunne fungere best mogleg i Noreg, utan for mykje byråkratiske ordningar rundt. Dei som køyrer bubil i dag med tillatne 3,5 tonn med 750 kg hengjar, kan altså gjere det med vanleg førarkort klasse B. Om ein samlar den vekta på bubilen, vil ikkje det utgjere

nokon vesentleg forskjell. Tvert imot vil det sannsynlegvis vere enklare å føre den bilen, og det vil vere meir trafikksikkert. Kan statsråden bekrefte at han vil gå i nær dialog med bubilfolket når det gjeld å sjå på korleis dette kan innførast i Noreg på best og raskast mogleg måte?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:33:51]: Vi mener det må innføres i Norge med utgangspunkt i EU-direktivet som nå kommer, for inntil de nye reglene er innlemmet i EØS-avtalen, er det det tredje førerkortdirektivet som gjelder, og som er gjeldende rett. Det angir felles bestemmelse om førerkort for EØS-landene. Dette direktivet gir ikke adgang til å fastsette nasjonale tilpasninger i førerkortregelverket slik at bobil med tillatt totalvekt inntil 4,25 tonn kan kjøres med førerkort klasse B.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:34:20]: Det er altså nedfelt i EØS-avtalen at det er fullt mogleg for det enkelte EØS-land og EFTA-landa i fellesskap å ta opp ulike spørsmål i EØS-komiteen der ein er oppteken av å finne gode praktiske løysingar. Det handlar ikkje om kva slags bubilar som skal vere tillatne i Noreg kontra i utlandet. Det handlar om kva slags førarkort du må ha for å kunne køyre ein konkret type bubil i Noreg, og at ein finn praktiske løysingar for å tilpasse regelverket utan at ein må vente på langdryge prosessar.

Det er difor eg vil be om at ein i dialog med både Stortinget og Stortingets fleirtal og òg dei som faktisk utgjør bransjen, finn løysingar som gjer at dette kan gjennomførast på ein enkel og ubyråkratisk måte i tråd med det som er nedfelt frå stortingsfleirtalet, nemleg at ein kan bruke førarkort klasse B for å køyre bubilar inntil 4 250 kg totalvekt, men at ein då ikkje samtidig kan ha ein hengjar bakpå i tillegg.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:35:22]: Jeg har allerede sagt hvordan det forholder seg. Vi har ikke nasjonalt handlingsrom til å gjennomføre en slik endring med utgangspunkt i dagens regelverk.

Jeg er ganske sikker på at de som er bobilturister og bruker bobil, ønsker seg et regelverk som gjelder i hele Europa. Jeg tror at de som har bobil, gjerne vil kunne ta seg en tur over grensen inn til Sverige og andre land. Jeg tenker at det beste utgangspunktet vårt nå må være at det kommer et internasjonalt regelverk, som vi bør ha rask framdrift på og forsøke å implementere så raskt som mulig.

Morten Stordalen (FrP) [19:36:07]: Jeg startet altså positivt, men gitt den argumentasjonen samferdselsministeren her kommer med, med å begynne med et eget kurs for bobil på 4 250 kg, så kan man jo undres. Det var vel i 2018 man kunne kjøre elvarebil på 4 250 kg med et

klasse B-førerkort uten kurs. Betyr det at de som har kjørt elvarebiler på 4 250 kg siden 2018, nå skal ta et kurs på nytt, eller er det sann at man definerer en bobil og en varebil forskjellig?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:36:47]: Jeg er ikke kjent med at det er noen tilbakevirkende kraft i dette direktivet, men det er noen krav som har kommet med i dette direktivet, som handler om kurs og kompetanse.

Morten Stordalen (FrP) [19:36:59]: Da håper jeg statsråden jobber for de interessene her i Norge. Det er mulig å gjøre unntak, og det har man altså gjort. Statsråden har ikke vært redd for det i andre sammenhenger, også å prøve å utfordre EØS-regelverket. Det gjelder både drosje, postombæring og togkjøring, men nok om det.

Et annet spørsmål blir: Når det gjelder ADR-kontroll og brufølgetjenesten, hører jeg statsråden nevne noe fra talerstolen, men samtidig hører jeg han si at det er litt nye tider, og det er kanskje mulig å se på løsninger. Ser statsråden problemet, og er han villig til å prøve å modernisere og effektivisere dette – siden flere partier nå slutter seg til det og kjenner problemet, og når tidligere veidirektør også er klar og har lyst til å foreslå en endring på nettopp det med brufølgetjenesten, som i dag er ganske ineffektiv og kostbar for bransjen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:37:58]: For å ta det med brufølgetjeneste først: Jeg har uttrykt tidligere og kan uttrykke igjen at jeg stiller meg ikke avvisende til å delegere brufølgetjenesten til private, men det må i så fall skje etter en god og grundig vurdering om hva som er mest hensiktsmessig, og ikke minst hva som er mest effektivt. En eventuell endring av hvem som skal kunne utføre tjenesten, vil også kreve noen endringer i regelverket. Det er nå fem år siden sist det blir gjort en vurdering av det, og derfor er det naturlig å gjøre en fornyet vurdering av det. Jeg har ikke tenkt å si hva som blir utfallet av en sann vurdering. Det må gjøres en vurdering i forkant.

Når det gjelder forslaget med hensyn til ADR, er det vurdert av DSB. De anbefaler ikke at ADR-kontroll overføres til private aktører. Det er flere grunner til det. Det ene går på sikkerhet og det å følge opp de farligste transportene vi har. Det handler også om at det er lite trolig at vi får et velfungerende marked her, for det er ikke så mange kontroller som skal gjennomføres i løpet av et år. Derfor har vi ikke noen særlig tro på det som løsning i dette tilfellet.

Presidenten [19:39:00]: Replikskordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Jone Blikra (A) [19:39:17]: Først til brufølgetjenesten: Det høres ut som om dette er noe Fremskrittspartiet har kjempet for i mange, mange år. Det er da grunn til å minne om at den ble innført og så reversert, altså trukket tilbake, av Ketil Solvik-Olsen som samferdselsminister, basert på at man ikke hadde tilstrekkelig kontroll med å ivareta sikkerheten. Nå får man altså fra statsråden en klar beskjed om at man er villig til å se på dette på nytt igjen, men igjen: sikkerheten først. Dette ble altså gjort og trukket tilbake igjen under en Fremskrittsparti-statsråd.

Når det gjelder privatiseringen av ADR-kontrollene, må jeg si at det selvfølgelig er helt i tråd med Fremskrittspartiets programformulering, hvor de mener «at kjøretøytekniske tjenester som i dag håndteres av Statens vegvesens 49 trafikkstasjoner, overføres til godkjente private verksteder», og likeledes å la private aktører overta oppkjøring til førerkort. Dette er i tråd med politikken. At det da vil føre til nedleggelse av trafikkstasjoner, svekke trafikkkontrollen av lastebiler og svekke kjøretøykompetansen i Statens vegvesen, er for så vidt bare en konsekvens av det.

Når det gjelder førerkort: Det er egentlig litt skinnuenighet, for vi ønsker alle å komme dit. Det er riktig at Fremskrittspartiet har kjempet for dette lenge. Vi også sier at vi ønsker å innføre det – på den riktige måten. Det som er litt spesielt her, føler jeg, er at man kjører bobilfolket foran seg. Jeg tror ikke de som kjører bobil, er veldig interessert i å ikke kunne reise til Sverige og gjennom Danmark til Tyskland. Skal du til Tyskland, må du ta ferje til Kiel for å komme direkte til et land som har den samme vektbegrensningen.

Det er også litt spesielt at Senterpartiet synes at det å få vedtatt EU-direktivet går for sent. Det er det sjelden man hører. For det er det som er svaret, og så får man egentlig kritikk fra Senterpartiet om at det er for byråkratisk og går for sent, og man ønsker å være i forkant.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:41:37]: Til saksordføreren, representanten Blikra: Senterpartiet er oppteke av å få vedteke eit fornuftig regelverk i Noreg så raskt som mogleg. Det replikkvekslinga med statsråden gjev bod om, er jo at EU-regelverket inneheld nokre avgrensingar og utfordringar med omsyn til å finne praktiske og gode løysingar i Noreg.

Dette handlar som sagt ikkje om kva slags bubilar som skal vere godkjende i Noreg, og om ein kan bruke bubilen i ulike land, men det handlar om kva slags førarkort ein treng for å kunne køyre bubilen i Noreg. Det er heilt riktig at mange ferierer med bubil i både Sverige, Danmark, Tyskland og andre land, men veldig mange av dei som har bubil i Noreg, ferierer i Noreg. Når dei då skal feriere i Noreg, er spørsmålet om dei treng eit ekstra

kurs eller ekstra opplæring for å kunne ha ein bubil på 4 250 kg.

Det som er det sentrale her, er at ein i dag kan ha med seg til saman 4 250 kg med bubil, gjeve at ein har ein tilhengjar på 750 kg bak, og så er 3,5 tonn på bilen. Det einaste vi føreslår i denne saka som har fleirtal i denne salen, er at ein kan samle den totalvekta på bilen. Det er ei praktisk og god løysing som òg vil bidra til å styrkje trafikksikkerheita, i staden for at ein når ein skal til å rygge ulike plassar på smale og svingete vegar, plutselig har ein hengjar bak på 750 kg på ein bil som veg 3,5 tonn. Det er på ingen måte noka enkel øving.

Det handlar om å finne dei gode, praktiske løysingane her. Det å vise til at direktivet stiller krav om at ein må ha nye typar opplæringssystem eller andre løysingar, når ein har funne gode, praktiske løysingar før på andre type køyretøy, slik som elektriske køyretøy, gjev inga meining.

Eg vil difor frå Stortingets side berre vise til det som ligg i fleirtalsinnstillinga her, og som regjeringa òg har eit ansvar for å følgje opp. Det er at ein ber regjeringa så raskt som mogleg leggje fram forslag om ei nasjonal tilpassing av førarkortregelverket, slik at ein med førarkort klasse B kan køyre bubilar med inntil 4 250 kg totalvekt samtidig som tillaten totalvekt for bil og hengjar framleis skal vera 4 250 kg. Det er ei god og praktisk løysing. Viss ein då skal til andre land og køyre bubil, må ein sjølv sagt forhalde seg til at det kan vere nokre andre førarkortreglar som gjeld der, men for veldig mange som brukar bubil i Noreg, er den primære aktiviteten ein har, nettopp å bruke bubilen her. Då er det viktig å få endra førarkortreglane så raskt som mogleg.

Morten Stordalen (FrP) [19:44:50]: Saksordfører Blikra hadde en trang til nærmest å hovre over noen forslag Arbeiderpartiet tydeligvis ikke er enig i, og han beskyldte oss vel egentlig for å dytte bobilfolket foran oss. Det er en spesiell påstand. Det er vel omtrent en kvart million caravanister i Norge. Vi snakker altså med dem og jobber sammen med dem. Jeg dytter ikke noen foran meg.

Dette er fornuftsbasert, som vi kalte det for et år siden, da denne salen hoverte over tilsvarende forslag. Det er fornuftsbasert med 4 250 kg på B-førerkortet, på lik linje med det elektriske varebiler fikk muligheten til i 2018. Det finnes varebiler som ikke er elektriske, som ikke har den fordelene. Jeg må minne om at det er tillatt totalvekt, så den veier jo ikke 4 250 kg. Det er tillatt totalvekt, og det er fornuftig.

Jeg kan bare nevne et lite eksempel på hva som er fornuftig og ikke. Før 2013 var det noe som tydeligvis var vanskelig for daværende regjering. Ambulansene i Norge var blitt så tunge etter hvert, så flere av dem er C1-bi-

ler. De veide over 3,5 tonn, og da måtte de forholde seg til fartsgrensen på 80 km/t når de ikke kjørte blålys. Alle kjørte inn på disse store sykehusene, og når de skulle tilbake til sitt hjemdistrikt, måtte de kjøre i 80 km/t hjem igjen. Det var også et forslag om å endre, som Fremskrittspartiet kom med, og heldigvis ble det endret under Ketil Solvik-Olsen. Det var fornuftig, men Arbeiderpartiet synes det var ufornuftig. Da er vi enige om at vi er uenige om det.

Presidenten [19:46:35]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 18.

Sak nr. 19 [19:46:39]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om revidering av NTP i lys av den geopolitiske situasjonen (Innst. 502 S (2024–2025), jf. Dokument 8:194 S (2024–2025))

Presidenten [19:46:52]: Etter ynske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

André N. Skjelstad (V) [19:47:13] (ordfører for saken): Miljøpartiet De Grønne fremmer fem forslag i dette representantforslaget. De er ikke fremmet fra komiteen.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne mener at den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen bør få konsekvenser for hvordan nasjonal infrastruktur planlegges og prioriteres. Forslagsstillerne peker på behovet for å revidere Nasjonal transportplan, med større vekt på beredskap, forsvar og sikkerhet, og mener nye motorveiprojekter bør tas ut for å frigjøre midler til mer samfunnskritisk infrastruktur. Forslagsstillerne foreslår også at jernbanestrukturen mot nabolandene må styrkes.

Komiteen viser til svarbrev fra statsråden. Det foreligger også et mindretallsforslag.

Ellers vil jeg påpeke for egen del at er det noe som burde vært revidert, er det kanskje langtidsplanen og ikke NTP.

Tilrådingen fra en samlet komité er at en ikke har noen merknader, og at representantforslaget blir avvist.

Marte Mjøs Persen (A) [19:48:55]: I NTP for 2025–2036 har Arbeiderpartiet lagt til grunn at vi skal ta bed-

re vare på det vi har, utbedre der vi kan, og bygge nytt der vi må. I tråd med denne strategien legges det opp til å øke innsatsen til drift, vedlikehold og fornying på særlig jernbane som det som skal til for å holde infrastrukturen driftssikker og åpen. Innenfor mindre investeringstiltak vil det også bli prioritert tiltak som understøtter militær mobilitet, og som styrker beredskapen og samfunnssikkerheten.

NTP for perioden ble behandlet for mindre enn et år siden, og den sikkerhetspolitiske situasjonen er ikke vesentlig annerledes i dag enn den var da. Arbeiderpartiet mener det er en helt grunnleggende forutsetning at NTP skal ivareta samfunnets behov for sikkerhet og beredskap. Det er ingen tvil om at disse perspektivene blir viktigere og viktigere også framover. Bare i går vedtok vi finansiering og investering for to viktige prosjekter som vil ha betydning for beredskap, militær mobilitet og sikkerhet, nemlig ny vei og bane mellom Arna og Stanghelle, som vil øke kapasiteten og driftssikkerheten på Bergensbanen betydelig, og E45 Kløfta i Finnmark, som også er en viktig beredskapsvei.

NTP skal rulleres hvert fjerde år, og arbeidet med rullering er godt i gang. Etatene jobber med sine prioriteringer og framdriftsplaner, og vi som politikere må til syvende og sist ta stilling til om det skal gjøres omprioriteringer når NTP kommer til rullering i neste periode. I mellomtiden er det de årlige budsjettene som gir føringer for hvilke prosjekter som skal startes opp og gis prioritet.

Jeg må innrømme at jeg valgte å ta ordet fordi jeg tenkte at Miljøpartiet De Grønne, som har fremmet en rekke forslag, kanskje ville være her. Statsråden har også svart ut disse forslagene. Jeg ønsker likevel å gi en positiv tilbakemelding til Miljøpartiet De Grønne, for vi deler nemlig oppfatningen om at det er viktig å bruke den kunnskapen vi har om den geopolitiske situasjonen til å planlegge noe så viktig som infrastruktur som ivaretar militær mobilitet, men også sikkerhet og trygghet for innbyggerne våre.

Trond Helleland (H) [19:51:32]: Høyre vil avvise dette forslaget, med mye av den samme begrunnelsen som foregående talere. Det er jo litt spesielt at forslagsstillerne ikke deltar i debatten. De har fremmet løse forslag. Ett av de løse forslagene er identisk med det forslaget som to partier har foreslått allerede, i innstillingen. Det setter jo litt søkelys på, en tirsdag kveld kl. 19.50, at komiteen bruker såpass mye tid og arbeid på å behandle saker, departementet svarer, mens forslagsstillerne overhodet ikke har vist seg i salen – ikke så langt, i hvert fall.

Dette forslaget kunne det vært interessant å diskutere, men da burde forslagsstillerne vært til stede. Vi er i hvert fall imot det.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [19:52:41] (leiar i komiteen): Noreg er eit langstrekt land, og det er avgjerande viktig å bidra til å binde Noreg saman gjennom god og moderne infrastruktur og sikre gode forbindelsar til nabolanda våre. Det er viktig at infrastrukturen er robust – det at ein har redundans, ulike alternativ og evne til å rette opp att funksjonen dersom infrastrukturen vert anten skada eller øydelagd som følgje av tilsikta eller utilsikta hendingar.

Då Senterpartiet var ein del av regjeringa saman med Arbeidarpartiet og jobba med NTP, var vi opptekne av å vri meir av ressursbruken i retning av å ta vare på det vi har, utbetre der ein kan, og byggje nytt der ein må, og bidra til å fokusere sterkare på sikkerheit og beredskap enn tidlegare, og òg på ein del av dei nye grepa og viktige prioriteringane som låg i Nasjonal transportplan nettopp i lys av ein endra sikkerheitspolitisk situasjon. Samtidig er det ikkje tvil om at vi løpande er nøydd til å erkjenne at utfordringane vert stadig større. Sidan Nasjonal transportplan vart lagd fram, har Stortinget vedteke ein langtidsplan for dei nærmaste åra, og ein har behandla ei totalberedskapsmelding.

Frå vår side er det sjølv sagt at når ein skal rullere Nasjonal transportplan, må sikkerheit og beredskap og ein endra geopolitisk situasjon endå tyngre inn i vurderingane heilt frå starten av. Derneft meiner vi at det er viktig å sjå på det korte biletet òg. NTP er ein viktig plan, men det har jo etter kvart vorte ein plan med ein veldig lang tidshorisont, og der veldig mange prosjekt ligg inne, sjølv etter at Senterpartiet og Arbeidarpartiet bidrog til å rydde i porteføljen. Difor er det viktig å ha ein meir konkret, målretta plan for korleis ein skal følgje opp utfordringane i lys av Forsvarets langtidsplan, totalberedskapsmeldinga og den endra sikkerheitspolitiske situasjonen med tanke på kva slags prosjekt det er viktig å få fram i den komande fireårsperioden.

Elles vil eg òg seie når det gjeld innhaldet i forslaga, at det overordna biletet og det at vi skal sjå hen til den sikkerheitspolitiske og geopolitiske situasjonen, er vi heilt einige i. Samtidig, når ein ser på dei konkrete forslaga frå Miljøpartiet Dei Grøne, følgjer dei eit ganske vant mønster om at ein skal kutte ut vegprosjekt, spesielt motorvegprosjekt, og satse på jernbane. Vi er for å satse på jernbane, ikkje minst mykje tyngre på drift og vedlikehald, men det er òg viktig å sørgje for prosjekt innanfor ulike transportformer.

Eg vil ta opp det forslaget som Senterpartiet er med på.

Presidenten [19:55:55]: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har teke opp det forslaget han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [19:56:07]: Det finnes gode argumenter for å avvise dette forslaget. Det er bare ett år

siden NTP-en ble behandlet og vedtatt. Man skulle jo tro at regjeringen etter den NTP-en hadde nok å henge fingrene i.

Vi er enig med Miljøpartiet De Grønne i ønsket om en grønnere transportplan, men den planen som ble vedtatt, ble nå engang vedtatt, og vi ønsker nå egentlig å forholde oss til den sånn som den ligger. Det er likevel sånn at vi ikke er imot forslagene til Miljøpartiet De Grønne som sådanne, så vi velger å støtte de løse forslagene fra Miljøpartiet De Grønne, nr. 2–5, men ikke forslag nr. 6, som jo er likelydende med forslag nr. 1 i innstillingen. Det blir jo litt rart om vi skulle støtte det som er likelydende med det som står i innstillingen.

Jeg er enig med representanten Trond Helleland: Det er synd at ikke Miljøpartiet De Grønne er her, sånn at vi kunne få diskutert denne saken skikkelig.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [19:57:43]: Vi lever i en brytningstid der vi må håndtere store endringer og store utfordringer. Den geopolitiske situasjonen er krevende, og det er også store utfordringer knyttet til klima og natur.

I lys av disse utfordringene lanserte vi Nasjonal transportplan 2025–2036, og der lanserte vi en strategi for – som flere allerede har vært inne på – å ta vare på det vi har, utbedre der vi kan, og bygge nytt når vi må. Det er jo en strategi som bidrar til bedre mobilitet i hele landet. Det styrker beredskap, det styrker samfunnssikkerhet, og det ruster oss mot klimaendringer. Den relative vridningen fra store investeringsprosjekter er også positiv med tanke på å redusere klimagassutslipp og arealinnegrep.

Regjeringen tar flere grep i Nasjonal transportplan for å tilpasse transportsektoren til den nye sikkerhetspolitiske hverdagen. Et av de viktigste grepene er å satse mer på drift, vedlikehold og fornying. Det gir sikker og pålitelig infrastruktur og skal bidra til god oppetid.

Flere prosjekter og tiltak i perioden understøtter både samfunnssikkerhet og ikke minst det militære forsvaret av Norge og NATO. Prosjektene er viktige for å sikre bedre og mer forutsigbar framkommelighet og for å styrke den militære mobiliteten.

Siden vi la fram Nasjonal transportplan, har regjeringen lagt fram et rammeverk som skal handle om hvordan vi som myndigheter, sammen med Forsvarsdepartementet, skal samhandle og klare å gjøre de viktigste og riktigste prioriteringene. Vi skal da få en effektiv kartlegging og prioritering av Forsvarets og NATOs behov for transportinfrastruktur.

Vi styrker også det nordiske samarbeidet. Det er tatt flere initiativ med både svenske og finske myndigheter, og jeg vil spesielt trekke fram at det for jernbane er etablert et samarbeid med svenske myndigheter knyttet til

planlegging og utvikling av de grensekryssende strekningene.

Det er viktig for regjeringen å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser når det gjelder innkjøp i samferdselssektoren. Utgangspunktet må være grundige verdi- og risikovurderinger i den enkelte innkjøpsprosess. Det er i transportsektoren bl.a. utarbeidet retningslinjer for hvordan virksomhetene skal håndtere økonomisk aktivitet med land som utgjør en sikkerhetsrisiko.

Jeg er opptatt av at vi i den NTP-en som er lagt fram, har ivaretatt en rekke av disse hensynene, og det vil selvfølgelig være sånn at når vi går mot framtidige rulleringer, vil vi være enda bedre i stand til å gjøre enda grundig-

ere prioriteringer, men det er ingen grunn til å starte prosessen på nytt akkurat nå.

Presidenten [20:00:30]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 19.

Sak nr. 20 [20:00:46]

Referat

Presidenten [20:00:44]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er dagens kart behandla ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 20.01.

